

Fångvårdsstaten.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 2,017,000
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 80,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	» 600,000

B. Omkostnadsstat.

Övriga kostnader för fångvård, förslagsanslag	» 2,004,500
Summa förslagsanslag kronor 4,900,000.	

I skrivelse till Kungl. Maj:t av den 31 augusti 1922 med förslag till de anslagsäskanden för fångvården, som borde föreläggas 1923 års riksdag, har fångvårdsstyrelsen hemställt, att ingen ändring måtte göras i den sålunda gällande avlöningsstaten. Fråga härom har emellertid senare blivit väckt.

Beträffande avlöningsstaten, så vitt denna avser fångvårdsstyrelsen, har sålunda förutnämnda granskningsnämnd i en till mig avgiven, i förevarande del i samråd med chefen för fångvårdsstyrelsen upprättad promemoria yttrat följande:

Enligt den stat för styrelsen, som fastställdes vid 1921 års riksdag, inrättades tre ordinarie assistentbefattningar av 3:e klass med avlöning enligt lönegrad B 9. Det har emellertid befunnits, att något behov icke för närvarande finnes att hava den ena av dessa befattningar tillsatt och att av de båda återstående assistenterna den ene användes å annan befattning vid fångvården utan att vikarie för honom ansetts behöfvig. Vid sådant förhållande torde en assistentavlöning kunna uteslutas från styrelsens stat och anslaget till ordinarie tjänstemän nedsättas med ett belopp, motsvarande tvänne assistentavlöningar eller 11,352 kronor. Skulle den assistent, som, på sätt nyss nämndes, för närvarande användes i annan befattning i fångvården, återinträda i tjänstgöring som assistent, måste emellertid hans lön såsom sådan, 5,676 kronor, tagas i anspråk.

År 1921 inrättades jämväl en ny notariebefattning å den sociala avdelningen, vilken befattning emellertid skulle övertagas av den förutvarande registratören och aktuarien å kanslibyrån, som genom inrättandet av en kvinnlig registrators-tjänst blivit för ändamålet tillgänglig. Denne notarie uppehåller emellertid i succession efter en tjänstledig byråchef annan befattning inom styrelsen, och så länge detta förhållande varar kan, enligt inhämtade upplysningar, nyssnämnda notarietjänst hållas obesatt och den härför beräknade lönen, 7,212 kronor, besparas å anslaget till ordinarie tjänstemän, varemot lönebeloppet måste tagas i anspråk, om och när nyssnämnda byråchef återinträder i tjänstgöring. Även i sådant fall bör emellertid, så snart innehavaren av ifrågavarande notarietjänst på förordnande uppehåller annan befattning, kostnad för vikarie åt honom inbesparas.

En kvinnlig biträdestjänst med placering i lönegraden C 3 lär kunna indragas, vilket föranleder minskning med ytterligare 2,850 kronor i anslaget till ordinarie tjänstemän, varjämte anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m.

å 22,000 kronor, varav för innevarande år intill den 1 oktober åtgått 10,841 kronor 55 öre, synes kunna nedsättas med 6,000 kronor.

Den totala minskningen i styrelsens anslag skulle alltså bli 27,414 kronor, varifrån dock avgå sammanlagt 12,888 kronor, om en andra assistentlön och notarielönen å sociala avdelningen under ovan angivna förutsättningar behöva tagas i anspråk.

De av granskningsnämnden sålunda ifrågasatta inskränkningarna i fångvårdsstyrelsens personal synas mig böra i sparsamhetssyfte genomföras. I fråga om de för fångvårdsstyrelsen avsedda ordinarie befattningar torde sålunda böra vidtagas den ändring, att dels antalet assistenter av 3:e klass, lönegrad B 9, med en beräknad avlöning för en var av 5,676 kronor, bestämmas till två i stället för tre, dels ock antalet kvinnliga kanslibiträden, lönegrad C 3, med en beräknad avlöning för en var av 2,850 kronor, bestämmas likaledes till två i stället för tre. Förslagsanslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde kunna minskas dels med nyssnämnda två belopp eller tillhoppa 8,526 kronor dels ock med de belopp 5,676 kronor och 7,212 kronor, som skulle inbesparas, så länge en assistent och en notarie, på sätt förut nämnts, uppehålla andra tjänster. Ifrågavarande anslag skulle alltså kunna sänkas med sammanlagt 21,414 kronor eller i jämnt hundratal 21,400 kronor och anslaget sålunda minskas från 167,500 kronor till 146,100 för helt år räknat. Därjämte torde styrelsens anslag till icke-ordinarie befattningshavare, på sätt granskningsnämnden ifrågasatt, kunna minskas från 22,000 kronor med 6,000 kronor till 16,000 kronor.

Vad därefter angår den ordinarie avlöningsstaten för fångvårdsstaten vill jag till en början nämna, att förslagsanslaget till vikariatsersättningar, som för närvarande är upptaget till 80,000 kronor för helt år räknat, under det senast gångna året högst betydligt överskridits. Utgifterna från detta anslag under år 1922 torde hava belöpt sig till omkring 160,000 kronor. För att bringa anslaget belopp i bättre överensstämmelse med de beräknade utgifterna från detsamma torde det böra höjas till 150,000 kronor.

Beträffande det i avlöningsstaten för fångvårdsstaten ingående anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare ifrågasatte fångvårdsstyrelsen i sin förutnämnda skrivelse av den 31 augusti 1922 — under hänvisning till att å detta anslag kunde väntas komma att för år 1922 uppstå ett överskott — detsamma nedsättande från dess nuvarande belopp, 600,000 kronor för år, med 45,500 till 554,500 kronor. I en senare skrivelse av den 22 november 1922 yttrar emellertid fångvårdsstyrelsen:

I förevarande anslag inginge av styrelsen beräknad avlöning till högst 100 icke-ordinarie vaktkonstaplar. Emellertid hade styrelsen, där hittills så kunnat ske, vidtagit åtgärder för sammanförande av fångarna till vissa större fångvårdsanstalter, varigenom besparingar kunnat göras bland annat i bevakningskostnaderna vid en del fängelser. Under förutsättning att fångantalet icke komme att väsentligen överstiga det av styrelsen beräknade antalet 2,100, funne styrelsen, att, med fortgående på den inslagna vägen, det visade sig möjligt att inskränka de icke-ordinarie vaktkonstaplarnas antal till allenast hälften av det förutnämnda, vadan således för 50 sådana befattningshavare beräknad avlöning kunde inbesparas med 118,200 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

En följd härav skulle bliva, att även i förevarande avlöningsanslag ingående ersättning till vikarier för icke-ordinarie befattningshavare vid semester och sjukdomsfall m. m. kunde beräknas komma att minska med 21,800 kronor, så att hela anslaget, av styrelsen förut beräknat till 554,500 kronor, borde kunna minskas med sammanlagt 140,000 kronor till 414,500 kronor, mot ett för år 1922 anvisat belopp av 600,000 kronor.

Med hänsyn därtill att fångvårdsstyrelsen ej föreslagit den av mig ifrågasatta höjningen av förutnämnda anslag till vikariatsersättningar för fångvårdsstaten, utan, enligt vad jag inhämtat, i stället i sina beräkningar utgått ifrån att det väntade överskridandet av nämnda anslag med omkring 70,000 kronor borde motsvaras av ett motsvarande överskott i anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid fångvårdsstaten, lär sista nämnda anslag kunna minskas, utöver vad fångvårdsstyrelsen sålunda ifrågasatt, med ytterligare omkring 70,000 kronor och anslaget alltså kunna bestämmas till 344,500 kronor.

Vad slutligen angår omkostnadsstaten yttrar fångvårdsstyrelsen härom i sin skrivelse den 31 augusti 1922 följande:

Nettoutgifterna å omkostnadsstaten för förra halvåret 1922 hade uppgått till 674,689 kronor 38 öre. Utgifterna å samma stat under senare halvåret 1922 kunde förväntas bliva icke obetydligt högre särskilt för underhåll av fängelsebyggnader och bostadshus samt för bränsleämnen. Å andra sidan inginge i den gjorda beräkningen inga inkomster för fångvårdens arbetsdrift, enär dessa under årets lopp balanserats å olika avräkningar och först vid årets slut genom omföring komme till synes såsom inkomster för fångvården. Med hänsyn tagen till dessa omständigheter kunde nettoutgifterna å omkostnadsstaten för hela 1922 beräknas komma att i runt tal uppgå till 1,500,000 kronor.

Då icke finge tagas för avgjort, att fångantalet, som under förra halvåret 1922 utgjort för dag i medeltal 1905 emot — sedan tvångsarbetsfångar frånräknats — 3,116, 2,155 och 2,028 under åren 1919, 1920 och 1921, komme att under budgetåret 1923—1924 hålla sig å samma låga nivå som för det dåvarande, torde försiktigheten bjuda att för anslagsbehovets beräkning under sistnämnda år räkna med ett något högre fångantal, förslagsvis medeltalet av fångarnas antal under åren 1920 och 1921 eller 2,100. En ökning i fångarnas antal drabbade först och huvudsakligast utgifterna å omkostnadsstaten. Antoges dessa, med ledning av ovanstående beräkning för år 1922, komme att uppgå till omkring 800 kronor årligen för varje fånge, skulle således utgifterna å omkostnadsstaten vid ett fångantal av 2,100 belöpa sig på i avrundat tal 1,700,000 kronor.

Det av styrelsen beräknade fångantalet under budgetåret 1923—1924 — i medeltal 2,100 — synes mig vara väl högt (jfr tabellen på sid. 45). Sagda medeltal torde kunna beräknas till allenast något högre än 2,000. Med hänsyn härtill lär omkostnadsstaten kunna sättas till allenast omkring 1,600,000 kronor — i stället för av styrelsen föreslagna 1,700,000 kronor — eller för utjämnande av statens slutsumma till 1,617,400 kronor.

Godtages vad sålunda i olika hänseenden föreslagits, skulle staterna för fångvården få följande utseende:

Ordinarie stat.

A. *Avlöningsstat.*

Fångvårdsstyrelsen.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	146,100
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	5,000
Arvoden à 2,000 kronor till två fullmäktige	»	4,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	16,000

Fångvårdsstaten.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	»	2,017,000
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	150,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	»	344,500

B. *Omkostnadsstat.*

Övriga kostnader för fångvård, förslagsanslag	»	1,617,400
---	---	-----------

Summa förslagsanslag kronor 4,300,000.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels förklara, att i fråga om de för fångvårdsstyrelsen avsedda ordinarie befattningar den ändring skall från och med budgetåret 1923—1924 vidtagas, att antalet härefter angivna befattningar skall vara bestämt på följande sätt:

Befattningshavare:	Avlöningsgrad:
2 assistenter av 3:e klass	B 9
2 kanslibiträden, kvinnliga	C 3;

dels godkänna det av mig framlagda förslaget till ordinarie avlöningsstat för fångvårdsstyrelsen och fångvården att äga tillämpning från och med budgetåret 1923—1924;

dels ock i riksstaten upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till fångvården till ..... kronor 4,300,000.

2. *Övergångsstat.*

[44.] Fångvårdsstyrelsen har i sin förutnämnda skrivelse av den 31 augusti 1922 förmått att, sedan en å övergångsstat stående fångvårdstjänsteman konstituerats och förordnats å annan befattning samt en del å gamla staten kvarstående befattningshavare avgått från tjänsten, det nuvarande anslaget till övergångsstat för fångvården, 32,700 kronor för helt år räknat, kan ned sättas till 24,000 kronor.

I enlighet härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till övergångsstat för fångvården till .... kronor 24,000.

3. Byrådirektör å extra stat å fångvårdsstyrelsens arbetskontor.

[45.] I det betänkande, löne regleringskommittén den 24 januari 1921 avgav angående reglering av löneförhållandena m. m. vid fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten, föreslog kommittén beträffande det under kameralbyrån i styrelsen då stående arbetskontoret, att detta skulle avskiljas från nämnda byrå och att åt detsamma skulle givas en självständigare ställning under ledning av en byrådirektör. Såväl denne som den å byrån biträdande personalen ansågs av kommittén böra beredas ordinarie anställning. De i ärendet hörda fångvårdssakkunnige uttalade såsom sin mening, att med ifrågavarande byrådirektörs uppförande å ordinarie stat syntes tillsvidare böra anstå. I den proposition (nr 212), som beträffande fångvårdsstyrelsens organisation och löne reglering avläts till 1921 års riksdag, föreslogs, att arbetskontoret skulle ställas under ledning av en ordinarie byrådirektör. Riksdagen beslöt, att arbetskontoret skulle avskiljas från kameralbyrån och organiseras såsom en ordinarie avdelning inom byrån. Däremot ansåg sig riksdagen ej kunna godtaga Kungl. Maj:ts förslag om uppförande å ordinarie stat av byrådirektören, utan syntes denne befattningshavare böra anställas å extra stat; och uppfördes för ändamålet ett anslag å 10,500 kronor. Ifrågavarande anslag upptogs sedermera för första halvåret 1923 med hälften av detta belopp.

För nu ifrågavarande ändamål erfordras medel jämväl för budgetåret 1923—1924. Under hänvisning i övrigt till vad chefen för finansdepartementet senare i dag kommer att vid behandlingen av sjunde huvudtiteln anföra rörande sättet för bestridande av avlöningsförhöjningar för icke-ordinarie befattningshavare får jag därför i överensstämmelse med förslag, framställt av fångvårdsstyrelsen, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlöande av en byrådirektör å extra stat å fångvårdsstyrelsens arbetskontor för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag å ..... kronor 10,500.

4. Understöd åt verksamhet till frigivna fångars skydd.

[46.] För understödjande av verksamheten till frigivna fångars skydd har fångvårdsstyrelsen sedan många år tillbaka haft att disponera över ränteavkastningen dels av fångvårdens s. k. besparingskassor, vilka uppkommit väsentligen på grund av äldre stadganden om att viss andel av inkomsten å fångarbetet skulle vid fängelserna besparas, dels ock av några fonder, som av enskilda donerats för att användas till frigivnas stöd eller andra med skyddsverksamheten sammanhängande ändamål. Därjämte har riksdagen under senare år till fångvårdsstyrelsens disposition för nu ifrågavarande ändamål anvisat anslag av skiftande storlek. Under ett vart av åren 1921 och 1922 har detta anslag — ett tilläggsanslag för år 1921 inberäknat — belöpt sig till 35,000 kronor, och i riksstaten för 1923 års första halvår är anslaget upptaget till halva detta belopp eller 17,500 kronor. De sålunda beviljade medlen hava enligt Kungl. Maj:ts förordnande tillförts »fångvårdens besparingskassa» för att förvaltas och användas i enlighet med det den 10 juni 1912 av Kungl. Maj:t för kassan fastställda reglemente.

Enligt detta reglemente skola kassans inkomster användas efter fångvårdsstyrelsens beprövande till understöd av frigivna vid deras utträde ur fångvårdsanstalten och under närmaste tiden därefter ävensom till fortsatt hjälp åt sålunda understödda skyddslingar; och äger styrelsen jämväl att av kassans inkomster anvisa medel till föreningar, som verka till frigivnas stöd. Vid utövandet av den verksamhet till frigivna fångars skydd, som av fångvårdsstyrelsen direkt bestrides, har styrelsen till sin hjälp Centralföreningen till stöd för frigivna. En viktig gren av styrelsens hjälpverksamhet är förlagd till lantegendomen Åby i Uppsala län.

Inkomsterna för fångvårdsstyrelsens ifrågavarande verksamhet, statsanslaget inbegripet, hava för år 1922 beräknats till 64,000 kronor. Av detta belopp under år 1922 bestridda understöd eller beräknade utgifter samt understödets fördelning å de i skyddsverksamheten deltagande stiftelser och andra sammanlutningar framgå av följande inom fångvårdsstyrelsen upprättade tablå:

Centralföreningen till stöd för frigivna	37,000
Stiftelsen »Hem för de elända»	300
» »Drottning Sophias skyddshem»	3,000
Frälsningsarméns skyddshem Solbacken, Tranås	500
» »räddningshem	1,000
Skara stifts arbetshem	500
Göteborgs kvinnohems understödsförening	900
Föreningen Skyddsvärnet	14,500
Beräknade utgifter till årets slut	6,300
	Kronor 64,000.

I överensstämmelse med vad fångvårdsstyrelsen i ämnet föreslagit torde för nu ifrågavarande behjärtansvärda ändamål böra av riksdagen äskas ett lika stort årligt anslag, som det under de senaste åren utgångna, och får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till fångvårdsstyrelsens disposition för understödjande av verksamheten till frigivna fångars skydd för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag å ..... kronor 35,000.

F. Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare.

Minderåriga manliga förbrytare.

För vårdandet av minderåriga manliga förbrytare, vilka enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, fanns till år 1918 endast en statsanstalt, nämligen den å Bona i Östergötlands län. I överensstämmelse med beslut av 1918 års riksdag upprättades sedermera ytterligare en dylik anstalt å kronoegendomen Venngarn i Stockholms län, där

verksamheten tog sin början i augusti 1918. Båda anstalterna bedrevos sedermera jämsides. till dess 1921 års riksdag beslöt, att den statens vårdanstalt för alkoholister, som då var förlagd till Salbohed, skulle från tidpunkt, som Kungl. Maj:t bestämde, vara provisoriskt förlagd till Venngarn och att från samma tid eleverna vid den där inrymda tvångsuppfostringsanstalten skulle provisoriskt överflyttas till uppfostringsanstalten å Bona. För bestridande av de ökade utgifter, som härigenom skulle komma att uppstå för Bonaanstalten, har riksdagen för åren 1921 och 1922 samt för förra halvåret 1923 beviljat nödiga anslag till utfyllande av det till sistnämnda anstalts uppehållande utgående förslagsanslag.

Den sålunda bestämda överflyttningen av Venngarnsanstalten till Bona genomfördes från ingången av oktober månad 1921.

De enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 november 1918 av dåvarande chefen för justitiedepartementet tillkallade sakkunniga för utarbetande av förslag till åtgärder för bekämpande av ungdomsbrottsligheten — de s. k. ungdomsbrottslighets-sakkunniga — hava den 18 oktober 1922 avgivit betänkande med förslag till lag om tvångsuppfostran åt unga förbrytare m. m. (Statens offentliga utredningar 1922: 46) samt därmed slutfört sitt uppdrag. Enligt de sakkunnigas förslag skulle tvångsuppfostringsförfarandets tillämplighetsområde väsentligen utvidgas. Åldersgränsen för dem, om vilka skulle kunna förordnas, att de i stället för ådömt straff skola undergå tvångsuppfostran, skulle sålunda höjas från aderton till tjuguettt år. Enligt nuvarande rätt kan förordnande om tvångsuppfostran förekomma, då straffet är böter eller fängelse i högst ett år eller straffarbete i högst sex månader; enligt förslaget skulle motsvarande straffmaximum i stället sättas för fängelse till fyra år och för straffarbete till två år. För verkställighet av tvångsuppfostran skulle finnas anstalter av två slag: allmän uppfostringsanstalt, avsedd för yngre och mindre utvecklade elever, samt allmän förbättringsanstalt, avsedd för äldre eller mera svårartade elever. Enligt en de sakkunnigas betänkande vidfogad promemoria angående behovet, efter den nya lagstiftningens genomförande, av anstaltsplatser och detta behovs tillgodoseende skulle för minderåriga manliga förbrytare komma till användning såsom allmän uppfostringsanstalt i första hand anstalten å Venngarn och såsom allmän förbättringsanstalt bl. a. anstalten å Bona. För minderåriga kvinnliga förbrytare skulle enligt de sakkunniga de nuvarande hemmen å Viebäck (se sid. 57) vara tillräckliga för platsbehovet även efter den nya lagstiftningens genomförande.

Någon möjlighet att efter vederbörlig ytterligare utredning få lagförslag, byggda på de sakkunnigas betänkande, förelagda innevarande års riksdag förefinnes ej. Vid bedömande av erforderliga anslag till uppfostringsanstalterna för budgetåret 1923—1924 har man således att i fråga såväl om manliga som om kvinnliga minderåriga förbrytare utgå ifrån den nuvarande lagstiftningen på området.

Då det är att förvänta, att den provisoriska anordning beträffande alkoholistvården, som, på sätt nyss nämndes, genomfördes år 1921, skall bliva bestående även under budgetåret 1923—1924, har man likaledes att vid bedömande av förenämnda anslagsfrågor utgå ifrån, att den nuvarande tillfäl-

liga sammanslagningen av statens båda uppfostringsanstalter för minderåriga manliga förbrytare skall fortbestå under samma tid.

Med hänsyn därtill att uppfostringsanstalten å Venngarn endast tillfälligtvis blivit nedlagd synas, i överensstämmelse med det tillvägagångssätt, som hittills under det rådande provisoriet tillämpats, anslag böra särskilt beräknas å ena sidan för Bonaanstalten med den omfattning den kunde antagas hava, för den händelse anstalten å Venngarn ej dit överflyttats, samt å andra sidan för den merutgift, som genom nämnda överflyttning uppstår för Bonaanstalten.

1. Statens uppfostringsanstalt å Bona.

[47.] Enligt beslut, fattat av 1922 års riksdag, är ny löneroglering för Bonaanstalten genomförd att gälla från och med innevarande år. Enligt denna löneroglering gäller för närvarande för anstalten följande stater (för helt år räknat):

Avlöningsstat:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	123,000
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	3,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	»	35,000

Omkostnadsstat:

Övriga kostnader för driften, förslagsanslag	»	186,000
		<hr/>
Summa förslagsanslag		kronor 347,000

I enlighet härmed är i riksstaten för 1923 års förra halvår för anstalten uppfört ett ordinarie förslagsanslag å halva sistnämnda belopp eller 173,500 kronor. Därjämte är i samma riksstat för provisorisk förläggning till statens uppfostringsanstalt å Bona av statens uppfostringsanstalt å Venngarn uppfört ett förslagsanslag, högst, å 23,000 kronor eller för helt år räknat 46,000 kronor.

I den skrivelse av den 30 augusti 1922, med vilken styrelsen för Bonaanstalten framlagt sina anslagsbehov för budgetåret 1923—1924, har styrelsen hemställt, att såväl det ordinarie anslaget till anstalten som det extra anslaget för provisorisk förläggning till Bona av Venngarnsanstalten måtte äskas med sina nuvarande årliga belopp.

För bedömande av frågan, till vilka belopp nu ifrågavarande anslag böra sättas för budgetåret 1923—1924, är givetvis av den största betydelse det elevantal, som kan beräknas komma att finnas å Bonaanstalten under nämnda tid. Som grund för en dylik beräkning må det tillåtas mig att anföra följande statistiska siffror.

Det sammanlagda elevantalet å Bona- och Venngarnsanstalterna har vid ingången av ett vart av följande år utgjort: 1915 126, 1916 121, 1917 142, 1918 226, 1919 306, 1920 280 och 1921 202. I början av varje månad 1922 har elevantalet varit: januari 188, februari 193, mars 194, april 188,

maj 178, juni 167, juli 176, augusti 172, september 179, oktober 180, november 174 och december 174.

Antalet nyintagna elever har utgjort under 1915 59, 1916 79, 1917 156, 1918 172, 1919 77, 1920 72, 1921 71 och 1922 intill den 1 december 64.

Att av nu anförda statistiska siffror draga några mera säkra slutsatser beträffande elevantalet under nästkommande budgetår låter sig givetvis ej göra. Emellertid har ju tillströmningen av nya elever varit ganska konstant under de senaste åren. Någon anledning till att detta förhållande skall under den närmaste framtiden undergå någon större förändring torde knappast förefinnas. Det synes mig därför, som om man skulle kunna beräkna medeltalet elever under budgetåret till omkring 180. Då den nuvarande omkostnadsstaten är beräknad efter ett medeltal elever av 225, torde alltså såväl det ordinarie förslagsanslaget under sistnämnda stat till »övriga kostnader för driften» som ock det extra anslaget för provisorisk förläggning till Bona av Venngarnsanstalten kunna avsevärt sänkas. En mindre nedsättning av dessa anslag torde också vara motiverad av den sänkning av den allmänna prisnivån, som inträtt sedan den tidpunkt, då anslaget nuvarande årliga belopp bestämdes.

På grund av vad nu sagts torde det i Bonaanstaltens stat uppförda förslagsanslaget till »övriga kostnader för driften» kunna sänkas från 186,000 kronor med 36,000 kronor till 150,000 kronor och förutnämnda extra anslag för provisorisk förläggning till Bona av Venngarnsanstalten sänkas från det nuvarande beloppet, för helt år räknat, 46,000 kronor med 16,000 kronor till 30,000 kronor.

Den nya ordinarie staten för Bonaanstalten skulle alltså få följande utseende:

Avlöningsstat:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	123,000
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	3,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	»	35,000

Omkostnadsstat:

Övriga kostnader för driften, förslagsanslag	»	150,000
		<hr/>
Summa förslagsanslag kronor		311,000.

Jag får alltså vid nu förevarande punkt hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig framlagda förslaget till ordinarie avlöningsstat för statens uppfostringsanstalt å Bona att äga tillämpning från och med budgetåret 1923—1924; *dels ock* i riksstaten upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till statens uppfostringsanstalt å Bona till .....

kronor 311,000.

2. Provisorisk förläggning till statens uppfostringsanstalt å Bona av statens uppfostringsanstalt å Venngarn.

[48.] Under åberopande av vad jag vid närmast föregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för provisorisk förläggning till statens uppfostringsanstalt å Bona av statens uppfostringsanstalt å Venngarn för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag
å ..... kronor 30,000.

Minderåriga kvinnliga förbrytare.

För vårdandet av minderåriga kvinnliga förbrytare, om vilka domstol förordnat, att de skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, finnes ej inrättad någon statsanstalt, utan har staten träffat avtal med svenska diakonissällskapet, varigenom detta förbundet sig mottaga sådana minderåriga i hem, som för ändamålet anordnats av den från sällskapet ledda diakonissanstalten i Stockholm. Dylika hem finnas för närvarande till ett antal av fyra anordnade å egendomen Viebäck i Almesåkra socken av Jönköpings län. Hemmen rymma de två äldsta vartdera 12 och de två yngsta vartdera 18 elever eller sålunda sammanlagt 60 elever. Till uppförande av det sista fjärde hemmet har Kungl. Maj:t, på framställning av diakonissällskapets styrelse och efter det 1918 och 1919 års lagtima riksdagar beviljat erforderliga medel, mot viss säkerhet lämnat sällskapet lån å tillhoppa 220,000 kronor. Beträffande det hyresbelopp, som må utgå till detta fjärde hem, bestämde Kungl. Maj:t genom beslut den 14 augusti 1920, i anslutning till de grunder som i sådant avseende delgivits 1918 års lagtima riksdag, att årliga hyran skulle, räknat från och med den dag, då byggnaden till nämnda hem efter vederbörlig avsyning tagits i bruk för ändamålet, utgöra ett belopp motsvarande den ränta diakonissanstalten från sistnämnda dag hade att erlägga å den summa, vartill anläggningskostnaden, däri inräknad ränta å de under byggnadstiden upplånade medel, visat sig uppgå, och därutöver två procent å berörda anläggningskostnad; och skulle detta hyresbelopp framdeles på framställning av diakonissanstalten fixeras av Kungl. Maj:t. Dylik framställning gjordes sedermera av anstalten i skrivelse den 28 oktober 1921. Enligt i skrivelsen meddelade upplysningar och därvid fogade verifikationer hade anläggningskostnaden — inbegripet ränta å de från staten upplånade byggnadsmedlen till och med den 5 januari 1920, då hemmet, som redan förut hade börjat tagas i användning, avsynats — uppgått tillhoppa till 211,781 kronor 67 öre. I överensstämmelse härmed fastställde Kungl. Maj:t den 16 december 1921 den årliga hyran för det fjärde hemmet till 15,880 kronor.

I statsverkspropositionen till 1920 års riksdag (sid. 90—92) lämnas redogörelse för en genom särskilt tillkallade sakkunniga verkställd utredning rörande inrättande av en utav staten själv anordnad och ledd vårdanstalt för minderåriga kvinnliga förbrytare. Föredragande departementschefen uttalade därvid, i likhet med de sakkunniga, den uppfattningen, att vårdnadsverksamheten å Viebäck borde under diakonissällskapets ledning fortgå i

hela den utsträckning, behovet av vårdplatser gjorde erforderligt och nuvarande förhållanden därstädes medgåve. Det syntes honom vidare sannolikt att, därest ytterligare platsbehov för nu ifrågavarande slag av ungdomsbrottslingar skulle visa sig erforderligt, man borde gå fram på den väg de sakkunniga anvisat, nämligen upprättandet av en statsanstalt, förlagd till annan del av riket än den, där Viebäcksanstalten vore belägen.

Växlingarna i elevantalet vid Viebäcksanstalten belysas av följande siffror, avseende antalet den 1 januari vart och ett av angivna år: 1916 31, 1917 34, 1918 52, 1919 58, 1920 54 och 1921 56. Den första i varje månad 1922 var elevantalet i januari 45, februari 46, mars 45, april 44, maj 42, juni 37, juli 37, augusti 35, september 34, oktober 34, november 37 och december 39.

Antalet nyintagna elever har utgjort under 1916 13, 1917 22, 1918 23, 1919 14, 1920 9, 1921 11 och 1922 intill den 1 december likaledes 11, därav 6 under tiden september—november.

Beträffande anstaltens verksamhet under år 1922 har av diakonissanstaltens föreståndare avgivits en promemoria. Då riksdagen uttalat såsom ett önskemål att erhålla upplysning om resultatet av verksamheten i samband därmed att förnyat anslag begäres för densamma, må sagda promemoria här intagas:

Hittills har från hemmen utskrivits 118 elever.

Resultatet, sådant det kunnat bedömas i regel minst ett år efter utskrivningen, är att beteckna såsom gott för	79
otillfredsställande eller osäkert för	27
okänt för	12

Summa 118.

Med "gott" resultat menas här, att den utskrivna blivit återförd till en redbar och hederlig vandel och sköter sitt arbete tillfredsställande. I många fall, då resultatet betecknats såsom "otillfredsställande eller osäkert", har — fast öj den stadga uppnåtts, som varit avsedd — uppfostringsarbetet likväl lämnat djupa spår efter sig och bör ingalunda betraktas såsom bortkastat.

I fråga om dem, som utskrivits under de senare åren, har ett bättre resultat vunnits än vad statistiken för hela den gångna tiden utvisar.

De utskrivna eleverna följas under ett år efter utskrivningen och även därefter, för så vitt de frivilligt vilja meddela sig med föreståndarinnan för det hem de tillhört.

För närvarande stå hemmens föreståndarinnor i förbindelse med så gott som alla f. d. elever, som utskrivits under de 6 à 7 sista åren.

Jag anhåller härefter att få övergå till behandling av frågan, till vilka belopp anslagen till nu ifrågavarande skyddsverksamhet böra äskas.

Till bestridande av den gottgörelse, som diakonissanstalten enligt mellan denna och staten träffade överenskommelser berättigas att uppbära för de utgifter, den får vidkännas på grund av sina förutnämnda åtaganden, hava under de senare åren beviljats tvenne anslag å extra stat, nämligen ett för-

slagsanslag, högst, till hyra för uppfostringsanstalt m. m. och ett icke begränsat förslagsanslag till elevernas bespisning och beklädnad m. m. Jag vill nu först upptaga frågan om det förra av dessa anslag.

3. Hyra m. m. för uppfostringsanstalt för minderåriga kvinnliga förbrytare.

[49.] Från förevarande anslag bestridas hyresersättning samt kostnader för bränsle och belysning, inventarier, telefon m. m. vid anstalten. Anslaget var i riksstaten för 1921 upptaget med 52,500 kronor. Till förstärkning av detta belopp beviljade 1921 års riksdag på tilläggsstat för samma år 9,600 kronor. För år 1922 bestämde riksdagen anslagets belopp till 60,000 kronor, och i riksstaten för 1923 års första halvår är anslaget upptaget till halva detta belopp eller 30,000 kronor.

Den 8 december 1922 fastställde Kungl. Maj:t ny överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och diakonissanstalten rörande skyddshemmen att från och med den 1 januari 1923 gälla, liksom tidigare avtal i förevarande ämne, tillsvidare och intill två år efter skedd uppsägning.

I den skrivelse av den 27 november 1922 från styrelsen för diakonissällskapet, som låg till grund för detta avtal, yttrade styrelsen bl. a.

Elevantalet å Viebäck vore för närvarande 38 eller på de särskilda hemmen i ordning efter deras tillkomst respektive 6, 7, 11 och 14. Då dessa hem vore avsedda för högst respektive 12, 12, 18 och 18 elever eller tillhoppa 60 elever, mötte det givetvis icke någon svårighet att på tre hem rymma de elever, som nu vore fördelade på fyra.

Ur andra synpunkter hade styrelsen visserligen ansett det mest önskvärt, att någon indragning av hem ej behövde ske, men ville styrelsen med hänsyn till den besparing i statsutgifter, som därmed kunde vinnas, föreslå, att ett av hemmen, nämligen det äldsta, som vore avsett för högst 12 elever, tillsvidare från och med 1923 års ingång nedlades.

Byggnaden till detta hem vore mindre ändamålsenligt inrättad, då den icke, såsom fallet vore med de tre övriga hemmen, vore uppförd för sitt nuvarande ändamål; och syntes det, bland annat, av detta skäl lämpligt att just detta hem föresloges till indragning för den tid elevantalet å Viebäck medgäve en sådan åtgärd.

För det äldsta hemmet vore hyran beräknad till 2,500 kronor. Med den belägenhet, den ifrågavarande byggnaden hade, funnes emellertid icke möjlighet att till annan uthyra den under den tid, hemmet vore nedlagt, och måste styrelsen därför betinga sig, att hyran, som ju avsåge att vara en gottgörelse för anläggningskostnaden, fortfarande utginge.

Den vid berörda hem anställda personalen, för vilken bidrag utginge av statsmedel, utgjordes av en föreståndarinna och ett biträde. Såsom bidrag till lön och underhåll åt dessa utginge enligt gällande avtal 1,800 kronor för den förra och 1,500 kronor för den senare. Åt föreståndarinnan, som i mer än 10 år stått å denna post, kunde styrelsen icke omedelbart bereda annan lämplig anställning och måste därför betinga sig, att ersättning för henne utginge tills detta kunnat ske, dock ej längre än till den 1 juli 1923. För biträdet däremot ifrågasattes ej ersättning för tiden efter 1922 års utgång.

Med avseende å utgifterna för bränsle, belysning och inventarier beräknade styrelsen en minskning i de årliga utgifterna med respektive 400, 200 och 500 kronor eller sammanlagt 1,100 kronor. I fråga om telefonkostnaderna bleve ingen minskning, då abonnemanget å hemmets telefon, vid vilken växeln till övriga telefoner å Viebäck befunne sig, ej kunde för en kortare tid uppsägas. Den i gällande avtal förekommande anslagsposten för bränsle och belysning, inventarier, telefon m. m. kronor 11,700 borde sålunda för den tid, ett hem vore nedlagt, nedsättas med 1,100 kronor till 10,600 kronor, allt för år räknat.

Diakonissanstaltens förpliktelse att å hemmen å Viebäck mottaga minderåriga kvinnliga förbrytare borde givetvis inskränkas till 48 under den tid ett hem för högst 12 elever vore indraget. Skulle elevantalet stiga till 48, torde det nedlagda hemmet åter böra öppnas, så snart ske kunde och senast inom tre månader.

Dagkostnadsersättningen hade beklagligen år från år medfört förlust för diakonissanstalten. Åren 1920 och 1921 vore den avtalade ersättningen, liksom nu, 2 kronor per vård dag men den verkliga kostnaden hade uppgått till respektive kronor 2: 30 och 2: 10 per vård dag. Härigenom hade vållats en förlust för diakonissanstalten av respektive kronor 6,151: 97 och kronor 1,855: 90 för nämnda båda år. Under tiden den 1 januari—den 30 september 1922 hade hithörande utgifter uppgått till kronor 1: 98 per underhållsdag; och syntes alltså detta år kunna få antagas komma att avlöpa utan förlust för anstalten i berörda hänseende. Nyssnämnda siffror torde dock giva vid handen, att styrelsen ännu icke kunde erbjuda en nedsättning av ifrågavarande ersättningsbelopp av 2 kronor per vård dag.

Det syntes styrelsen obehövt att i avtalet upptoges mer än en lärarinna. Den andra lärarinnetjänsten, vilken tillkommit vid en tid, då elevantalet stigit till nära 60, hade — såsom omnämnts å sid. 80 och 82 av statsverkspropositionen till 1922 års riksdag, andra huvudtiteln — icke behövt besättas; och hade därför den för den andra lärarinnan beräknade avlöningen inbesparats till statsverket.

I den av Kungl. Maj:t den 8 december 1922 godkända nya överenskommelsen hava — såvitt angår den tid varom här är fråga — diakonissällskapet tillkommande ersättningar bestämts olika för den tid, då det först uppförda av de fyra hemmen kan vara nedlagt, och för den tid, då så ej kan bliva fallet. Under sistnämnda tid skola erättningarna utgå med samma belopp som de, vilka beräknats i närmast förut gällande kontrakt, vilket fastställes av Kungl. Maj:t den 16 december 1921 och av mig närmare refererades i förra årets statsverksproposition (andra huvudtiteln, s. 78—79), dock med de undantag att dels bidrag till lön och underhåll icke skulle utgå till två utan endast till en lärarinna, varigenom inbesparats 1,200 kronor för år, dels ock — i överensstämmelse med vad styrelsen för diakonissällskapet redan tidigare hemställt (se statsverkspropositionen 1922, andra huvudtiteln s. 83) — till elevernas utrustning vid deras utskrivning från hemmen skulle av statsmedel gäldas 350 kronor i stället för 400 kronor till varje avgående elev. För tid, då ett av de fyra hemmen är nedlagt, skulle enligt kontraktet följande ytterligare besparingar göras:

1 föreståndarinna	kronor 1,800
1 biträde	» 1,500
Minskning i posten bränsle, belysning, inventarier m. m.	» 1,100
	<hr/> Summa kronor 4,400

Lägges härtill nyssnämnda lärarinnelön å 1,200 kronor, erhålles summan 5,600 kronor.

Under förutsättning att ett av de fyra hemmen komme att vara nedlagt under hela budgetåret 1923—1924, skulle alltså nu förevarande anslag kunna för helt år räknat minskas från 60,000 kronor med 5,600 kronor till 54,400 kronor. Det synes mig också, som om anslaget lämpligen bör begränsas till detta belopp. Skulle relevantets stigande framtvinga ett återupprättande under nu ifrågakvarande tid av det nedlagda hemmet, torde de ökade kostnader, detta enligt överenskommelsen skulle medföra, kunna, på sätt i liknande fall förut skett, bestridas från det andra för hemmens verksamhet avsedda anslaget, som är av förslagsanslags natur.

Under återopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till hyresersättning för anstalt, där minderåriga kvinnliga förbrytare, vilka enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, mottagas till uppfostran, ävensom till gottgörelse för bränsle, belysning, inventarier m. m. vid anstalten samt bidrag till avlöning åt personal för anstaltens skötsel för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag å kronor 54,400.

4. Bispisning och beklädnad m. m. åt elever vid uppfostringsanstalt för minderåriga kvinnliga förbrytare.

[50.] Detta anslag har för ett vart av åren 1921 och 1922 utgått med 56,000 kronor samt är i riksstaten för 1923 års första halvår upptaget med något lägre belopp än halva denna summa eller med 27,625 kronor. Med hänsyn till den minskning i relevantet, som på senare tiden ägt rum, lär anslaget kunna för budgetåret 1923—1924 bestämmas till något lägre belopp för helt år räknat, och synes det mig, som om anslaget lämpligen skulle kunna sättas till 45,000 kronor för år.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till gottgörande av bispisning, beklädnad, läkar- och sjukvård åt minderåriga kvinnliga förbrytare, vilka enligt domstols förordnande mottagits vid allmän uppfostringsanstalt, ävensom utrustning vid elevs utskrivning från anstalten m. m. för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* förslagsanslag å ..... kronor 45,000.

G. Diverse.

1. Ålderstillägg.

[51.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till ålderstillägg med ..... kronor 4,000.

Extra lönetillägg.

Under en följd av år har riksdagen för beredande åt vissa statens tjänstemän och betjante av extra lönetillägg under vederbörande huvudtitlar uppfört särskilda belopp såsom förslagsanslag. Andra huvudtiteln förslagsanslag för detta ändamål är i riksstaten för 1923 års förra halvår satt till allenast 500 kronor. Något förslag om äskande hos riksdagen av särskilt anslag för ändamålet jämväl för budgetåret 1923—1924 har jag ej att framställa, och tillåter jag mig att beträffande anledningen härtill hänvisa till vad chefen för finansdepartementet förut i dag vid behandlingen av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor hemställt om sättet för bestridande i fortsättningen av dylika extra lönetillägg.

2. Polisbyrå för övervakande av utläningar i riket.

[52.] Sedan flera år tillbaka har i Stockholm varit inrättad en polisbyrå med den huvudsakliga uppgiften att övervaka här i riket vistande utläningar. Denna byrå har under de senaste åren stått under chefskap av polismästaren i Stockholm med tredje polisintendenten såsom närmaste man.

Övervakningen av här i riket vistande utläningar ordnades genom en den 26 september 1918 (nr 793) i ämnet utfärdad kungörelse. Ansökningar enligt denna kungörelse om visering av pass eller förlängning av visering remitterades till polisbyrån för yttrande. Dylika ansökningar, försedda med anteckning om medgivna vistelsetidens längd, skulle jämlikt § 23 i nämnda kungörelse insändas till civildepartementet. Därifrån överlämnades de till polisbyrån, som hade att ordna och registrera dem samt att med ledning av desamma upprätta register över de tider, varje utläning medgivits att vistas härstädes. Härigenom kom sålunda att åligga byrån kontroll över att ifrågavarande vistelsetider ej överskredos. Vad sålunda bestämts ägde motsvarande tillämpning, då polismyndighet utfärdade uppehållsbok eller eljest meddelade tillstånd att vistas i riket. Berörda kungörelse, som enligt sin ordalydelse skulle gälla allenast till och med utgången av år 1919, skulle enligt en kungörelse den 12 november 1919 (nr 533) äga fortsatt giltighet för tiden till 1920 års utgång samt ersattes från och med år 1921 av en kungörelse av den 26 november 1920 (nr 804) om övervakande av utläningar i riket. I § 21 av denna kungörelse — motsvarande § 23 i kungörelsen den 26 september 1918 — gjordes ett tillägg till vad förut i angivna hänseende gällt av innehåll att återkallelser av viseringar skulle överlämnas till polis-

mästaren i Stockholm. Denna kungörelse, som gällde till utgången av år 1921, erhöll enligt en kungörelse den 4 november 1921 (nr 647) fortsatt giltighet tillsvidare till och med utgången av år 1922.

Samtidigt därmed, att genom beslut den 22 december 1921 medel ställdes till polismästarens förfogande för polisbyråns verksamhet under förra halvåret 1922, anbefalldes Kungl. Maj:t polismästaren att dels före den 1 februari 1922 till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till ändrade bestämmelser beträffande polisbyråns uppgift i syfte att begränsa byråns verksamhet, dels ock avgiva i enlighet härmed upprättade förslag till stater för byrån för senare halvåret 1922 och förra halvåret 1923. Sedan polismästaren med anledning av vad Kungl. Maj:t sålunda anbefallt inkommit med förslag till bestämmelser för byråns verksamhet ävensom till stater för byrån för nyssnämnda två halvår, bestämde Kungl. Maj:t enligt beslut den 21 juni 1922, att polisbyråns verksamhet skulle omfatta registrering av de ansökningar om visering eller erhållande av uppehållsbok eller annat tillstånd av polismyndighet att vistas i riket, vilka jämlikt 21 § i kungörelsen den 26 november 1920 skulle insändas till polismästaren i Stockholm, registrering av sådana anmälningar, som omförmäldes i 22 § av samma kungörelse, kontroll över att de tidsfrister, som i viseringsbeslut eller uppehållsböcker bestämts, icke överskredos, vilken kontroll fordrade en omfattande korrespondens med myndigheter i landsorten, samt utredning i anledning av från utrikesdepartementet för yttrande remitterade ansökningar om visering för inresa eller förlängd vistelse här i riket, i den mån utredningen måste äga rum utom Stockholm. Tillika ställde Kungl. Maj:t till polismästarens i Stockholm förfogande tills vidare under senare halvåret 1922 ett belopp av högst 37,420 kronor, för halvår räknat. Enligt beslut den 22 december 1922 har Kungl. Maj:t för samma ändamål till polismästarens förfogande för förra halvåret 1923 ställt ett belopp av högst 36,475 kronor, för halvår räknat.

I skrivelse den 6 juli 1922 till polismästaren i Stockholm anmodade chefen för socialdepartementet polismästaren att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till stat för polisbyrån för tiden efter den 30 juni 1923; och borde vid uppgörande av detta förslag hänsyn tagas till de ytterligare inskränkningar i byråns verksamhet, som lämpligen skulle kunna vidtagas.

Till åtlydnad av föreskriften i berörda skrivelse har polismästaren i skrivelse den 18 augusti 1922 anfört, bland annat, följande:

Av de sex polismän, som för närvarande vore beordrade till tjänstgöring vid polisbyrån, vore en kriminalkommisarie, fyra kriminalkonstaplar och en konstapel, samtliga anställda vid Stockholms poliskår. Deras avlöning utginge i enlighet med de för poliskåren gällande bestämmelser, därvid dyrtidstillägg för det dåvarande beräknades efter 33 procent av grundbeloppen. Vid polisbyrån vore dessutom anställda sju kvinnliga biträden, vilka åtnjöte arvode av 250 kronor för månad.

I fråga om lämpligheten av ytterligare inskränkningar vidtagande i polisbyråns verksamhet ville polismästaren framhålla, att då polisbyråns uppgift numera helt och hållet vore beroende av bestämmelserna i vederbörande kungörelse om övervakande av utlänningar och då byråns verksamhet nu blivit begränsad till vad som oundgängligen erfordrades för den registrering m. m., som betingades

av nämnda föreskrifter, någon ytterligare begränsning icke vore möjlig utan ändring av ifrågavarande författning. Den personal, som användes för byråns behov, vore så knappt tilltagen, att någon minskning av densamma icke kunde företagas, utan att ändamålet med byråns verksamhet äventyrades. Någon minskning av anslagsbeloppen syntes icke kunna tillrättas i vidare mån än som följde av ändrad beräkningsgrund för bestämmande av rörligt lönetillägg åt polispersonalen.

Det belopp, 21,420 kronor, som för senare halvåret 1922 anslagits såsom gottgörelse åt Stockholms stad för avlöning och beklädnadsersättning åt polispersonalen vid polisbyrån, vore beräknat sålunda, att 6,670 kronor därav skulle utgöra rörligt tillägg, motsvarande 36 procent av grundbeloppen, efter vilken beräkningsgrund det rörliga lönetillägget åt Stockholms stads befattningshavare utgått vid tiden för anslagets beviljande. För 1922 års tredje kvartal utginge emellertid det rörliga lönetillägget med endast 33 procent. För tiden efter den 30 juni 1923 saknade polismästaren anledning att föreslå någon annan beräkningsgrund än denna sistnämnda. Ifrågavarande polispersonals avlöning vore för övrigt beroende av tjänsteålder och ålderstillägg, i vilket avseende vore att räkna med bibehållande efter den 30 juni 1923 av samma personal vid byrån som den, vilken nu vore beordrad till tjänstgöring därstädes. Denna personal vore för tiden från och med den 1 juli 1923 till och med den 30 juni 1924 berättigad till samma ålderstillägg som dithills.

För sistnämnda årsperiod skulle efter angivna beräkningsgrunder till upprättande av polisbyråns verksamhet, sådan denna nu vore begränsad, erfordras: Till avlöning och beklädnadsersättning åt polispersonalen:

1 kriminalkommissarie			
Grundlön	kronor	6,600: —	
Ålderstillägg	»	1,260: —	
Beklädnadsersättning	»	420: —	
33 procent rörligt lönetillägg	»	2,732: 40	11,012: 40
1 kriminalkonstapel			
Grundlön	»	3,600: —	
Ålderstillägg	»	900: —	
Beklädnadsersättning	»	240: —	
33 procent rörligt lönetillägg	»	1,564: 20	6,304: 20
3 kriminalkonstaplar	»		18,912: 60
1 poliskonstapel			
Grundlön	»	3,120: —	
Ålderstillägg	»	900: —	
Beklädnadsersättning	»	240: —	
33 procent rörligt lönetillägg	»	1,405: 80	5,665: 80
Till arvode åt 7 kvinnliga biträden å 250 kronor för månad	»		21,000: —
Till lokalhyra jämte värme och belysning, städning, telefonavgifter, registerkort, inventarier och expenser i övrigt	»		11,000: —
			<hr/>
		Summa kronor	73,895: —.

På grund av vad sålunda anförts hemställde polismästaren, att för upprätthållande av polisbyråns verksamhet under tiden från och med den 1 juli 1923 till och med den 30 juni 1924 måtte anslås en summa av 73,895 kronor.

Frågan om fortsatt upprätthållande för tiden efter den 30 juni 1923 av polisbyråns verksamhet sammanhänger, på sätt polismästaren i Stockholm i sin skrivelse anført, på det närmaste med frågan om bibehållande för tiden efter sist sagda dag av nu gällande bestämmelser om övervakande av utlänningar i riket. I detta avseende vill jag erinra om att Kungl. Maj:t den 22 december 1922 utfärdat ny kungörelse i ämnet att gälla tills vidare till utgången av år 1923. I denna kungörelse hava icke vidtagits ändringar i dessa bestämmelser av beskaffenhet att föranleda nämnvärd minskning i polisbyråns verksamhet. För närvarande är det ej möjligt att med visshet säga, huru bestämmelserna i sagda hänseende efter ingången av år 1924 komma att vara avfattade. Emellertid torde man kunna utgå ifrån, att kungörelsens bestämmelser komma att, åtminstone i huvudsak, förlängas att gälla jämväl under år 1924. Medel för nu ifrågavarande ändamål torde alltså erfordras för hela budgetåret 1923—1924.

Till polisbyrån, för vilken erforderliga medel hittills bestritts av anslag under nuvarande femte huvudtiteln, bör enligt min mening av riksdagen äskas särskilt anslag.

Anledning att beräkna anslaget efter andra grunder än dem, från vilka polismästaren utgått vid sin beräkning, läser ej förefinnas. Med hänsyn därtill att, enligt vad jag inhämtat, det är att antaga, att den procent, med vilken det rörliga tillägget utgår, inom den närmaste tiden kommer att något minskas samt i samband därmed en nedsättning även i förutnämnda kvinnliga biträdens avlöningar torde kunna ske, läser emellertid vara tillräckligt, att anslaget äskas med ett nedåt, till 70,000 kronor avrundat belopp. Givet är dock, att om, genom ändrade författningsbestämmelser eller eljest, byråns arbetsbörda kommer att i avsevärd grad minskas, Kungl. Maj:t kommer att tillse, att motsvarande inskränkning göres i byråns personal och att anslaget sålunda delvis besparas.

Då ärenden rörande utlänningars övervakande falla inom justitiedepartementets arbetsområde, torde erforderliga medel till byrån bära begäras under andra huvudtiteln.

På grund av vad sålunda sagts får jag, som berett förevarande ärende i samråd med statsrådet och chefen för socialdepartementet, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till en särskild polisbyrå för övervakande av här i riket vistande utlänningar för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag å ..... kronor 70,000.

3. Ersättning åt häradsskrivare för röstlängders upprättande.

[53.] På framställning av Kungl. Maj:t (prop. nr 204) beviljade 1921 års riksdag på tilläggsstat för samma år ett förslagsanslag å 80,000 kronor för beredande av särskild ersättning åt häradsskrivare för röstlängders upp-

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

rättande. Denna ersättning avsåg att utgöra ersättning för den stegring i häradsskrivarnas arbete, som föranletts av de nya bestämmelserna angående rösträtt vid andrakammarval samt de i anslutning därtill vidtagna ändringarna beträffande röstlängders upprättande, avseende ett sammanförande av den politiska och den kommunala röstlängden till en gemensam handling. Likaså på framställning av Kungl. Maj:t (prop. nr 214) beviljade därefter 1922 års riksdag för samma ändamål å tilläggsstat för år 1922 ett förslagsanslag å 72,000 kronor. Att medel för ändamålet ej av Kungl. Maj:t äskades även för 1923 års första halvår, hade sin grund däri, att prövning av förevarande anslagsbehov, så vitt angår hela år 1923, ansågs kunna anstå till 1923 års riksdag (se andra huvudtiteln, 1922 års tilläggsstat s. 3).

Med avseende å häradsskrivarnas arbete med röstlängderna samt de grunder, efter vilka ersättningar utgå, torde det tillåtas mig att hänvisa till förutnämnda båda propositioner. På sätt framgår av vad där yttrats är förevarande ersättning ämnad att utgå till dess ny löneroglering för landsstaten blivit genomförd. Enligt vad jag inhämtat, torde man kunna utgå ifrån, att denna lönerogleringsfråga ej kommer att föreläggas innevarande års riksdag. Medel för nu förevarande ändamål erfordras sålunda för hela år 1923. Förslag om fortsatt anslag för ändamålet för tiden efter 1923 års utgång blir det tids nog att förelägga 1924 års riksdag.

Med hänsyn därtill, att utgifterna från anslaget under år 1922 torde ha belöpt sig till något över 87,000 kronor, lärer anslaget lämpligen böra sättas något högre än dess nuvarande belopp, 72,000 kronor, och får jag därför föreslå, att anslaget äskas med 80,000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av särskild ersättning till häradsskrivare för röstlängders upprättande för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* förslagsanslag å ..... kronor 80,000.

4. Rese- och traktamentspenningar.

[54.] Förevarande anslag är för år 1922 i riksstaten uppfört med 90,000 kronor och bestämdes för halvåret den 1 januari—den 30 juni 1923 till 40,000 kronor.

I fråga om detta anslag vill jag erinra om det i 1920—1922 års statsverkspropositioner i samband med samma anslag omnämnda spörsmålet rörande utvidgad rätt för nämndemännen vid våra häradsrätter till gottgörelse för de kostnader, som äro förenade med nämndemansuppdragets utförande. Ehuru det varit önskvärt, att detta spörsmål, som länge stått på dagordningen, nu kunnat upptagas till slutligt bedömande, synes mig det statsfinansiella läget alltfjämt bjuda, att budgeten icke belastas med de avsevärda utgifter, som en ny ordning härutinnan skulle föranleda.

Då skäl ej synas föreligga att uppföra ifrågavarande anslag efter annan grund än den, som bestämts för första halvåret 1923, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga det under andra huvudtiteln uppförda *ordinarie* förslagsanslaget till rese- och traktementspenningar med ..... kronor 80,000.

5. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

[55.] Andra huvudtitelns *ordinarie* förslagsanslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m., vilket för ett vart av de två närmaste åren före år 1921 i riksstaten upptagits till 100,000 kronor, har för ett vart av åren 1921 och 1922 beviljats med 200,000 kronor samt för första halvåret 1923 med halva sistnämnda belopp eller 100,000 kronor. Anslaget har under de senaste åren högst väsentligt överskridits. Utgifterna från anslaget hava sålunda — sedan från dem avdragits vissa anslaget gottgjorda belopp — i jämna tusental kronor uppgått under år 1919 till 328,000 kronor, under år 1920 till 351,000 kronor, under år 1921 till 363,000 kronor och under år 1922 intill den 1 december till 292,000 kronor. För att anslaget skall komma i närmare överensstämmelse med utbetalningarna därifrån, synes det böra höjas. Med hänsyn till de åtgärder i besparingssyfte, vilka, enligt vad chefen för finansdepartementet förut i dag vid behandlingen av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor närmare utvecklat, äro avsedda att vidtagas beträffande expensanslagen, synes ökningen kunna lämpligen begränsas till 50,000 kronor samt anslaget alltså böra för budgetåret 1923—1924 sättas till 250,000 kronor.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga det under andra huvudtiteln uppförda *ordinarie* förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. med ..... kronor 250,000.

6. Svensk författningssamling.

[56.] Svensk författningssamling tryckes och distribueras sedan en lång följd av år genom aktiebolaget P. A. Norstedt & Söner. Före kristiden plägade kontrakt med bolaget rörande dess arbete med författningssamlingen upprättas att gälla tillsvidare med rätt att i viss ordning uppsäga kontraktet. Med hänsyn till de under kristiden inträdda ovissa förhållandena på det ekonomiska området uppsade emellertid bolaget det avtal, som varit gällande från och med 1912, att upphöra med 1918 års årgång. Sedermera hava kontrakt upprättats för en årgång av författningssamlingen i sänder.

Den allmänna pridförtyring, som ägde rum under krisåren, medförde givetvis en väsentlig stegring även i statens utgifter för författningssamlingen. Häri har emellertid under de senaste åren inträtt en förbättring. Redan i det avtal, som upprättades rörande 1922 års årgång, nedbringades i väsentlig mån statens kostnader för författningssamlingen, och det avtal, som, efter hörande av statens tryckerisakkunnige, den 22 december 1922 ingåtts med bolaget rörande 1923 års årgång, är ägnat att ytterligare nedbringa dessa kostnader. För allmänhetens postabonnemang å författningssamlingen är i

detta sista avtal avgiften satt till 9 kronor i stället för närmast därförut 10 kronor.

De anslag, som under senare år beviljats för författningssamlingens utgivande, hava i väsentlig mån överskridits. Utbetalningarna hava sålunda utgjort för år 1918 95,735 kronor, för år 1919 164,043 kronor, för år 1920 353,499 kronor och för år 1921 347,013 kronor. För år 1922 torde de kunna beräknas till omkring 240,000 kronor. Anslagen hava samma år utgått med resp. 70,000, 70,000, 130,000, 150,000 och 175,000 kronor. För 1923 års förra halvår är anslaget satt till 100,000 kronor.

På grund av en beslutad omläggning av vissa ämbetsverks samlingar av cirkulär och författningar torde det framdeles icke vara behövt att i samma utsträckning som hittills taga utrymmet i Svensk författningssamling i anspråk för publicering av ämbetsverkens kungörelser och cirkulär. Dels av denna anledning dels ock enär det är avsett att från och med 1923 års årgång i Svensk författningssamling icke intaga vissa författningar, vilka endast hava en mera begränsad räckvidd, torde det få antagas, att Svensk författningssamling från och med samma årgång kommer att ej oväsentligt minskas i omfång. I någon mån komma också kostnaderna att minskas på grund därav att författningssamlingen från och med nämnda år erhåller samma format som statens offentliga utredningar. Då även tryckningskostnaderna, på sätt förut påpekats, nedgått, lär anslaget för budgetåret 1923—1924 lämpligen kunna sättas till 150,000 kronor.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga *ordinarie* förslagsanslaget till Svensk författningssamling med ..... kronor 150,000.

7. Tryckningskostnader.

[57.] Andra huvudtiteln *ordinarie* anslag till tryckningskostnader har under de senare åren i riksstaten satts till omkring 50,000 kronor. Någon anledning att i riksstaten för budgetåret 1923—1924 uppföra det till annat belopp torde icke förefinnas. Med hänsyn därtill, att förevarande anslag plägar för utjämnande av huvudtiteln slutsumma i erforderlig mån höjas eller sänkas, lär det dock böra upptagas till 50,011 kronor.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra andra huvudtiteln *ordinarie* förslagsanslag till bestridande av tryckningskostnader, som icke skola av andra medel gäldas, med ... kronor 50,011.

Jordregistren.

Den av lantmäteristyrelsen avgivna redogörelsen för arbetet med uppläggande av jordregister under tiden den 1 november 1921—den 31 oktober 1922 utvisar, att under sagda redogörelseår särskilda lantmätare varit för jordregisterarbetet i länen anställda för en sammanlagd effektiv tjänstgöringstid av 8.07 månader, därav 2 månader i Värmlands län och 6.07 månader i Kopparbergs län. Under närmast föregående redogörelseår ntgjorde motsvarande tjänst-

göringstid 9.77 månader, och förekom förordnande av särskild lantmätare för dylikt arbete då endast beträffande Kopparbergs län. I fyra län hava under sista redogörelseåret överlantmätarna mera aktivt deltagit i jordregisterarbetet. Därjämte hava i några län ordinarie assistenter eller ordinarie skriv- eller ritbiträden deltagit i arbetet, likasom det ock förekommit. att i detta arbete deltagit icke fackbildade biträden med avlöning från andra än de till jordregisters uppläggande anslagna medel.

Jordregisterarbetet å lantmäterikontoren har under redogörelseåret utslutande bestått i komplettering, och hava under året 757 registerenheter i Kopparbergs län och 498 jordeboksenheter i riket i övrigt fullständigt kompletterats; motsvarande siffror för närmast föregående redogörelseår utgjorde 1,548 och 606.

Intill utgången av oktober 1922 hava i jordregister upptagits samtliga till 141,946 beräknade jordeboksenheter — 95 registerenheter i Hamra kapellag av Gävleborgs län därunder inbegripna — i riket med undantag av Kopparbergs län och samtliga eller 28,600 registerenheter i sistnämnda län. Fullständig komplettering har vid sagda tid ägt rum beträffande 137,718 jordeboksenheter och 9,049 registerenheter. Jordregister hade vid redogörelsetidens utgång förklarats upplagt för 2,240 socknar med 133,999 jordeboksenheter, vartill komma inom Kopparbergs län 15 socknar med 6,427 registerenheter.

Bearbetningen av jordregisterstommar hos domhavandena, som intill utgången av närmast föregående redogörelseår beräknades hava omfattat 137,150 jordeboksenheter i riket utom Kopparbergs län och 14,200 registerenheter i detta län, antages under sista redogörelseåret hava omfattat omkring 1,350 jordeboksenheter respektive 1,050 registerenheter. För domhavandena skulle därefter återstå att bearbeta något över 3,400 jordeboksenheter och omkring 13,350 registerenheter. Det återstående arbetet hänför sig till ojämförligt största delen till Kopparbergs län, men mycket återstår alltjämt även beträffande granskningen av jordregisterstommar för vissa delar av Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Värmlands och Gävleborgs län. Anledningen till förseningen av jordregisterarbetet hos domhavandena är att tillskriva bristen på erforderlig arbetskraft. Arbetsprodukten är emellertid för sista redogörelseåret något större än för närmast föregående år, och det lär vara att vänta, att resultatet under nästa år skall bliva ännu något bättre.

Av de för inrättande av jordregister för landsbygden å extra stat tidigare beviljade reservationsanslag kunna omkring 90,000 kronor beräknas vara odisponerade vid 1922 års utgång. Även med en motsedd stegring i fråga om jordregisterarbetet hos domhavandena bör det nämnda beloppet vara tillräckligt för bestridande av kostnaderna för allt det jordregisterarbete, som kan komma att utföras intill utgången av budgetåret 1923—1924. Lika litet som något nytt anslag äskats av 1922 års riksdag för jordregisterarbete under första halvåret 1923, finner jag mig därför äga anledning att nu ifrågasätta äskande av ytterligare anslag för sådant arbete under budgetåret 1923—1924. Men då i de årliga propositionerna om statsverkets tillstånd och behov brukat lämnas en redogörelse för jordregisterarbetets ställning, har jag trots en redogörelse i enahanda avseende lämpligen böra åtfölja den statsverksproposition, som skall avlätas till 1923 års lagtima riksdag.

8. Fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen.

[58.] Fastighetsregisterkommissionen, vilken enligt bestämmelse i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad utgör tillsynsmyndighet över fastighetsregistreringen i städer och de andra samhällen, vilkas fastighetsregistrering skall äga rum enligt de för stad meddelade bestämmelser, har för sin verksamhet under år 1921 avgivit en redogörelse, som, för att komma till riksdagens kännedom, torde få såsom bilaga (C) fogas vid statsrådsprotokollet.

I skrivelse den 1 december 1922, till vilken kommissionen i sin nyssnämnda redogörelse hänvisar, har kommissionen hemställt, att av det för bestridande av de på staten belöpande kostnaderna för första uppläggande av fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen av 1917 års riksdag beviljade anslag å 750,000 kronor för budgetåret 1923—1924 måtte anvisas 75,000 kronor. Till stöd härför anför kommissionen:

»Enligt gällande bestämmelser skola registreringskostnaderna i städer och köpingar, som utgöra egen kommun, bestridas av samhällena själva med rätt till bidrag till kostnaderna av statsmedel, vilket bidrag i regel skall bestämmas till fyrtiofem etthundradelar av hela kostnaden — statens och samhällets — för registreringen i det ifrågavarande samhället. Statens direkta kostnader beträffande dessa samhällen utgöras av inspektionskostnader, kostnaden för blanketter för fastighetsregistreringen, kostnad för inbindning av registerböcker, kostnad för kartpapper, som kommissionen tillhandahåller, samt kostnader till vikarier under ledigheter, föranledda av den granskning av fastighetsregisterhandlingar, som skall utföras av den som för fastighetsboken. Beträffande städer under landsrätt och köpingar, som nyss sagts, gäller enligt 7 kap. 19 § fastighetsbildningslagen, att dessa samhällen ej skola svara för kostnad för uppgifter, som för fastighetsregistret lämnas av den, som för fastighetsboken. Såsom kommissionen i sin årsberättelse för år 1921 framhållit skulle strängt taget bland de kostnader, till vilka hänsyn borde tagas vid bestämmande av statsbidrag, jämväl medtagas kostnaden för kommissionens verksamhet, men hade, såsom kommissionen i samma årsberättelse meddelat, då vad av den ifrågavarande kostnaden skulle anses belöpa på de särskilda samhällena svårligen låte sig beräkna, i de fall, då bidrag hittills bestämts, hänsyn icke tagits till berörda kostnader. Samhällena hade härigenom erhållit ett något högre bidrag än vad som vid hänsynstagande till berörda kostnader skulle hava tillkommit dem. Någon mera betydande fördel hade dock icke härigenom kommit samhällena till del. Statsbidraget utgår först sedan registreringsarbetet för vederbörande samhälle avslutats och registret anmälts upplagt. Kostnaden för fastighetsregistreringen i de municipalsamhällen, vilkas områden registreras enligt reglerna om fastighetsregister för stad, skall helt bestridas av statsmedel. Dessa kostnader antogos av 1917 års riksdag uppgå till 80,000 kronor. Då 1916 års fastighetsregisterkommission beräknat totalsumman för fastighetsregistreringen till 1,570,000 kronor — en summa, som, efter då rådande pris, sannolikt skulle visat sig tillräcklig, men med hänsyn till den dyrtid, som därefter inträtt, med säkerhet kommer att väsentligen överskridas — var det således å ett belopp av 1,490,000 kronor staten skulle komma att deltaga med 45 procent eller således med sammanlagt 670,500 kronor. Lades härtill nyssberörda summa 80,000 kronor, uppginge, säger 1917 års riksdag, det erforderliga anslagsbeloppet från staten till i avrundat tal 750,000 kronor.

Riksdagen 1917 har beslutat att för bestridande av de på statsverket belöpande kostnaderna för första upplägandet av fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen bevilja ett anslag av nyssnämnda belopp, 750,000 kronor, samt har därav på extra stat för år 1918 anvisat såsom reservationsanslag ett belopp av 100,000 kronor. Av 1918 års riksdag har av berörda anslag anvisats dels för år 1919 ett belopp av 150,000 kronor, dels å tilläggsstat för år 1918 ett belopp av 50,000 kronor. För år 1920 äskades ej något anslag, då redan anvisade medel ansågos lämna tillgång till täckande av årets kostnader för registrering. 1920 års riksdag har för ändamålet anvisat 50,000 kronor för år 1921, 1921 års riksdag anvisade för år 1922 50,000 kronor och 1922 års riksdag har för första halvåret 1923 anvisat 25,000 kronor, allt såsom reservationsanslag. Icke anvisade äro alltså 325,000 kronor.

Kommissionen har intill den 1 december 1922 till avlöningar åt kommissionens ledamöter, för blankettryck, hyror, ved, inventarier, maskinskrivning, betjäning, tryckningskostnader, skrivmaterialier och dylikt utbetalt tillhoppa 171,848 kronor 91 öre. Under tiden till den 1 januari 1923 beräknas att i sådant hänseende tillkomma omkring 5,000 kronor. Resekostnader hava till den 1 december 1922 uppgått till 13,639 kronor 48 öre. Till tretton städer har i statsbidrag utgått sammanlagt 54,895 kronor 88 öre, därav under år 1922 till Kristianstad 5,474 kronor 98 öre, till Strömstad 3,089 kronor 46 öre, till Vadstena 2,758 kronor 69 öre, till Karlskrona 3,803 kronor 91 öre och till Motala 2,312 kronor 42 öre. Till domarevikarier, vilka förvaltad domsaga under domhavandes ledighet för fastighetsregisterarbete eller själva efter förordnande av vederbörande hovrätt utfört sådant arbete, hava till den 1 december 1922 utgått sammanlagt 9,566 kronor 33 öre.

Enligt 48 § i förordningen med närmare föreskrifter om fastighetsregister för stad skall ersättningen till förrättningsmän i municipalsamhällen och köpingar, som icke utgöra egen kommun, bestämmas av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, sedan arbetet slutförts, med rätt för befallningshavandena att under arbetets gång utanordna lämpliga förskott. Av befallningshavandena betalas jämväl övriga av fastighetsregisters uppläggande för nu ifrågavarande samhällen föranledda kostnader. Med stöd av nu berörda bestämmelser hava befallningshavandena enligt till kommissionen intill den 1 december 1922 inkomna meddelanden utanordnat sammanlagt 38,891 kronor 23 öre. Enligt föreskrift i nådig kungörelse den 30 juni 1920 skall vad befallningshavandena utbetala på grund av nyssberörda föreskrift avföras å riksstatsanslaget till fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen.

Av vad nu anförts lärer framgå, att av hittills anvisade medel förbrukats 293,841 kronor 83 öre och återstår således disponibelt ett belopp av 131,158 kronor 17 öre.

Fastighetsregistreringen har hittills fortskridit ganska långsamt och särskilt innevarande år, under vilket kommissionen, såsom kommissionen framhållit i sin årsberättelse för år 1921, väntat ett flertal register upplagda, har visat ganska nedslående resultat. Då kommissionen med hänsyn till tidsläget icke hyser större förhoppningar om avsevärt bättre resultat beträffande fastighetsregistreringen för det ifrågavarande budgetåret och det alltså kan förmodas att krav på statsbidrag icke i större omfattning äro att vänta under berörda tid,

finner sig kommissionen kunna inskränka sitt krav på medel för det berörda budgetåret till 75,000 kronor. Tilläventyrs komma anvisade medel att befinnas otillräckliga för mötande av kraven på statsbidrag. Olägenheten härav blir dock ej annan än att vederbörande samhällen icke kunna tillerkännas dem tillkommande statsbidrag redan vid registreringsarbetets avslutande utan få vänta tills nödiga medel anvisats av riksdagen. I likhet med vad som skedde i årsberättelsen för år 1921 vill ock kommissionen här framhålla, att med hänsyn till den rätt att utanordna medel å det ifrågavarande anslaget, som efter vad förut berörts tillkommer Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, svårigheter möta att vaka över, att anslaget ej överskrides.“

Under åberopande av vad fastighetshetsregisterkommissionen sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det för bestridande av de på staten belöpande kostnaderna för första uppläggande av fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen av 1917 års riksdag beviljade anslag å 750,000 kronor för budgetåret 1923—1924 såsom *extra* reservationsanslag anvisa ..... kronor 75,000.

9. Internationella byrån i Bern.

[59.] Jag hemställer (se 1922 års statsverksproposition, andra huvudtiteln nr 93—97), att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till gäldande av Sveriges andel i kostnaderna för den internationella byrån i Bern med ..... kronor 4,000.

10. Understöd åt föreningen Skyddsvärnet.

[60.] Föreningen Skyddsvärnet, som bildades den 9 maj 1910, har jämlikt sina stadgar »att verka för främjande av det allmänna och enskilda räddningsarbetet bland frigivna fångar, villkorligt dömda, lösdrivare, alkoholister, prostituerade och i liknande avseende hjälpbehövande».

Såsom av bestämmelserna i stadgarna framgår, tillkommer det Skyddsvärnet *dels* att självständigt bedriva räddningsarbete bland vissa grupper av hjälpbehövande, *dels* att bedriva dylik verksamhet i samverkan med andra, såväl föreningar som enskilda intresserade, och *dels* att medelst upplysningsarbete under olika former verka för samma syfte.

Det anslag, som, enligt vad förut vid punkt [46] nämnts, under de senaste åren ställts till fängvårdsstyrelsens disposition för understödande av dess verksamhet till frigivna fångars skydd, har beräknats med hänsyn till att därav visst understöd skulle tilldelas Skyddsvärnet. Emellertid åtnjuter Skyddsvärnet även direkt understöd av statsmedel. Detta har utgått under år 1913 med 6,000 kronor, under vart och ett av åren 1914—1919 med 12,000 kronor samt under ett vart av åren 1920, 1921 och 1922 med 35,000

kronor. Då Skyddsvärnet för sin verksamhet till frigivna fångars skydd haft att påräkna förutnämnda understöd från fångvårdsstyrelsen, har med sist omnämnda direkt utgående statsunderstöd åsyftats allenast Skyddsvärnets övriga verksamhetsgrenar, och har därför också i fråga om dessa sistnämnda medels användande meddelats en föreskrift, som, enligt den avfattning som de senaste åren givits densamma, utesluter medlens begagnande för verksamhet, som särskilt avser frigivna fångars upprättande.

I riksstaten för 1923 års första halvår är ej upptaget något anslag till direkt understöd åt Skyddsvärnet. Något anslag för nämnda tid blev ej heller av Kungl. Maj:t för ändamålet äskat av 1922 års riksdag. Anledningen härtill framgår av vad jag yttrade till statsrådsprotokollet den 7 januari 1922 vid anmälan av de frågor, som tillhörde regleringen för 1923 års första halvår av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel. Jag framhöll då (bilaga till statsverkspropositionen, andra huvudtiteln 1922, sid. 99), att anslag för nu ifrågavarande ändamål väl torde komma att erfordras även i fortsättningen, men att med utbetalning av de medel, som under år 1923 borde till Skyddsvärnet utgå, utan större olägenhet kunde anstå till sådan tid under sagda år, att den vidare prövningen av anslaget ifråga kunde hänskjutas till 1923 års riksdag.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 augusti 1922 har nu Skyddsvärnet anhållit om fortsatt direkt understöd av statsmedel. Till stöd för denna sin anhållan har föreningen anfört:

För närvarande finnes Skyddsvärnsavdelningar i sex olika städer, nämligen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Gävle, Örebro och Umeå, varjämte verksamheten i större eller mindre omfattning sträckte sig även till landsbygden omkring nämnda städer. Från flera andra städer i olika delar av landet hade inkommit framställningar om upprättande av nya Skyddsvärnsavdelningar, men hade detta icke varit möjligt på grund av de begränsade ekonomiska resurser, som för dylik verksamhet finnes att tillgå. De genomgripande förändringar, som ägt rum beträffande anstaltsbehandlingen av fångar, lösdrivare och alkoholister, tillkomsten av lagarna om villkorlig frigivning, villkorlig straffdom m. m. vore ej blott vittnesbörd om den förändrade uppfattning, som under de senare åren alltmera trängt igenom med hänsyn till behandlingen av sådana hjälpbehövande, som Skyddsvärnet gjort till föremål för sin verksamhet, utan krävde också med nödvändighet en verksamhet, som nära anknötes till och fortsatte den behandling, som påbörjats i fängelser, vårdanstalter och annorledes. Den frigivne, som i anstalten upplärts i ett yrke — jordbruk eller liknande — måste vid frigivningen omhändertagas av en institution, vilken kunde förhjälpa honom till sysselsättning, som nära anslöte sig till den föregående anstaltsbehandlingen. De villkorligt frigivna, alkoholisterna, de villkorligt dömda m. fl. måste omhändertagas av lämpliga och villiga övervakare och tillsyningsmän, som träget och troget kunde ägna dem sin omvårdnad. Hela denna eftervärdande verksamhet vore alldeles nödvändig, om den föregående behandlingen skulle leda till samhällsgagnande resultat. På grund härav vore det uppenbart, att en sådan verksamhet, som den Skyddsvärnet utövade, numera borde anses fylla en för staten nödvändig funktion. Denna uppfattning bestyrktes även av det förhållandet, att man under senare åren i grannländerna Danmark, Norge och Finland enligt i huvudsak samma riktlinjer ansett

sig böra upptaga motsvarande verksamhet, vilken exempelvis i Danmark och Norge tillerkänts högst betydande statsanslag.

Till klarläggande av Skyddsvärnets ställning till fångvårdsstyrelsen och dess omvårdnad om frigivna ville föreningen framhålla, att sedan den sociala avdelningen inom fångvårdsstyrelsen under år 1922 börjat sin verksamhet, fångvårdsstyrelsen genom cirkulär till landets samtliga fångvårdsanstalter anmodat dessa att månatligen till Skyddsvärnets centralbyrå i Stockholm insända förteckningar över avgående fångar i ändamål att vid frigivningen bereda dessa arbete eller annat bistånd, som kunde vara ägnat att förhjälpa dem till en samhällsnyttig ställning. Detta uppdrag, som fångvårdsstyrelsen lämnat åt Skyddsvärnet, innebure uppenbarligen, att den verksamhet, som fångvårdsstyrelsen bedreve genom sin sociala avdelning, ville söka nära samverka med den rent praktiska verksamhet, som utövades av Skyddsvärnet. Motsvarande praktiska samarbete ägde också rum mellan Skyddsvärnet och nykterhetsnämnden å flera orter liksom ock med alkoholistanstalter, uppfostringsanstalter, statens tvångsarbetsanstalter m. fl.

Under förhoppning, att det skulle bliva Skyddsvärnet möjligt att kunna upprätta flera nya filialavdelningar samt att kunna utvidga redan upptagen verksamhet, hade föreningen till Kungl. Maj:t under år 1921 ingått med framställning om ett anslag av 75,000 kronor. Huru gärna föreningen än skulle vilja genomföra berörda önskemål, ansåge föreningen sig under nu rådande ekonomiska depression ej ha rätt att förnya denna framställning. Föreningen vore fullt medveten om de stora vanskligheter, som kunde komma att beredas föreningen i dess verksamhet med de förökade anspråken på bistånd, som exempelvis den rådande arbetslösheten ställde på föreningen och de helt säkert minskade bidrag föreningen kunde motse från allmänheten. Föreningen ville dock försöka att på bästa sätt möta dessa svårigheter, även om föreningen skulle få komma i åtnjutande av ett avsevärt mindre statsanslag än det som föreningen år 1921 gjorde framställning om.

Under återopande av vad sålunda anförts har föreningen förklarat sig vilja stanna vid att för budgetåret 1923—1924 begära samma belopp, som föreningen under de närmaste åren åtnjutit eller 35,000 kronor med tillägg av 4,000 kronor för filialföreningen i Örebro, vilken avdelning tillkommit under år 1921, eller sålunda tillhoppa 39,000 kronor. Tillika har föreningen, under framhållande att den ej föreslagits till erhållande av statsanslag för förra halvåret 1923, hemställt, att för nämnda tid erhålla ett statsanslag om 19,500 kronor, däri inberäknat 2,000 kronor för Örebrofilialen.

Föreningen Skyddsvärnets i hög grad gagneliga verksamhet synes mig fortfarande väl värd ett kraftigt stöd från statens sida. Den del föreningen tagit i det sociala räddningsarbetet torde numera vara så väl känd, att jag ej nu behöver närmare uppehålla mig därvid. Jag vill alltså på det varmaste tillstyrka, att för upptagande i riksstaten för budgetåret 1923—1924 av riksdagen äskas ett anslag för föreningens understödande. Gärna skulle jag vilja gå föreningen till mötes med avseende å dess önskan att få anslaget något höjt i förhållande till det belopp, varmed det under de senaste åren utgått. På grund av den nuvarande finansiella situationen, som tvingar till iakttagande på alla områden av den största sparsamhet från statens sida, ser jag mig

emellertid nödsakad avstå från att föreslå en dylik höjning. Nu ifrågavarande anslag torde alltså enligt min mening även för denna gång böra begränsas till 35,000 kronor.

Föreningens yrkande att för första halvåret 1923 erhålla ett särskilt statsanslag å 19,500 kronor ser jag mig förhindrad att biträda. Med avseende å anledningen härtill tillåter jag mig hänvisa till mitt nyss omnämnda yttrande den 7 januari 1922. Därav framgår, att det anslagsbelopp, om vars äskande nu är fråga, faktiskt kan anses avse kalenderåret 1923, ehuru det begäres uppfört i riksstaten för budgetåret 1923—1924. Meningen är, att anslaget skall, om det beviljas, kunna i händelse av behov i sin helhet användas till bestridande av utgifter under år 1923. Frågan om fortsatt understöd till föreningen för tiden efter 1923 års utgång blir det tids nog att upptaga till prövning i sammanhang med avlåtandet till 1924 års riksdag av proposition rörande regleringen, såvitt angår budgetåret 1924—1925, av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel.

Om, på sätt jag förordat, anslag till fortsatt understöd åt föreningen beviljas av riksdagen, torde Kungl. Maj:t i samband med blivande beslut om beloppets utanordnande böra, i likhet med vad som skett under de senare åren, föreskriva, att beloppet skall användas till de grenar av föreningens verksamhet, som icke särskilt avse frigivna fångars skydd, med hänvisning till föreningen att för det speciella skyddsarbetet för frigivna begära understöd hos fängvårdsstyrelsen.

Angående den kontroll å föreningens verksamhet, som från det allmännas sida bör utövas i anledning av statsunderstödet, torde böra meddelas enahanda bestämmelser som hittills. Föreningen torde alltså böra åläggas att före den 1 april 1924 till Kungl. Maj:t avgiva berättelse rörande anslagets användande och föreningens verksamhet under år 1923, varjämte föreskrift bör meddelas därom, att ett av chefen för justitiedepartementet förordnat ombud skall deltaga i revisionen av föreningens räkenskaper för sistnämnda år.

Under återopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till understöd åt föreningen Skyddsvärnet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag å ..... kronor 35,000.

11. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

[61.] För kommittéer och utredningar genom sakkunniga är för närvarande i riksstaten under andra huvudtiteln upptaget ett ordinarie förslagsanslag å 400,000 kronor för helt år räknat. Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut i dag vid behandling av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor yttrat rörande anslagen under de särskilda huvudtitlarna till förevarande ändamål hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Andra huvudtiteln. [61—64.]

att, i stället för det i riksstaten under andra huvudtiteln upptagna ordinarie förslagsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, för samma ändamål där uppföra ett *ordinarie* reservationsanslag å ..... kronor 250,000.

12. Extra utgifter.

[62.] Andra huvudtitelns ordinarie reservationsanslag till extra utgifter är för närvarande i riksstaten uppfört med 12,000 kronor för helt år räknat. Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut i dag vid behandling av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor yttrat rörande huvudtitlarnas anslag till extra utgifter får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det under andra huvudtiteln upptagna *ordinarie* reservationsanslaget till extra utgifter med .... kronor 30,000.

13. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

[63.] Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående behovet av anslag för budgetåret 1923—1924 till bestridande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen för budgetåret 1923—1924 under andra huvudtiteln såsom *extra* förslagsanslag beräkna ett belopp av ..... kronor 17,000.

14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

[64.] Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående behovet av anslag för budgetåret 1923—1924 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1923—1924 under andra huvudtiteln bevilja ett *extra* förslagsanslag å ..... kronor 1,850,000.

Sammanfattning.

Av andra huvudtiteln *ordinarie* anslag, som för 1923 års förra halvår uppgå — med hänsyn tagen därtill att ett av dessa anslag för detta halvår upptagits med hela sitt årliga belopp 4,000 kronor — för år räknat, till

komma vid bifall till de av mig framställda förslag följande anslag att, för helt år räknat, höjas sänkas med med kronor kronor

nämligen

till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli	—	4,200
» justitiekanslersexpeditionen	—	1,800
» nedre justitierevisionen	—	10,000
» övergångsstat i nedre justitierevisionen	—	3,700
» ersättning åt domare, vittnen och parter	175,000	—
» anslag till fängvården	—	600,000
» övergångsstat vid fängvården	—	8,700
» statens uppfostringsanstalt å Bona	—	36,000
» skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	50,000	—
» svensk författningssamling	—	50,000
» tryckningskostnader	—	163
» kommittéer och utredningar genom sakkunniga	—	150,000
» extra utgifter	18,000	—
	243,000	864,563,

vadan alltså de *ordinarie* anslagen, för helt år räknat, skulle minskas med » 621,563 till kr. 9,650,024.

Extra anslag hava — med hänsyn tagen därtill, att ett av dessa anslag för 1923 års förra halvår upptagits med hela sitt årliga belopp 75,000 kronor — för nämnda halvår under andra huvudtiteln anvisats å, för helt år räknat, tillhopa kr. 4,395,810.

Härav belöpa å anslag för ändamål, varför anslag under andra huvudtiteln ej vidare anses erforderliga » 6,000.

På återstående ändamål belöpa kr. 4,389,810.

För motsvarande ändamål föreslås nu för budgetåret 1923—1924 anslag, som uppgå till » 3,663,076.

Härutöver föreslås

för ändamål, för vilka förut anvisats medel, men varför äskande av anslag för 1923 års förra halvår ej ansetts erforderligt, anslag å » 142,000,

till nya ändamål anslag å » 144,000,

vadan *extra* anslag alltså föreslås till belopp av kr. 3,949,076.

Andra huvudtiteln.

Vid bifall till av mig framställda förslag kommer således huvudtitelns slutsumma att för budgetåret 1923—1924 uppgå till 9,650,024 + 3,949,076 = 13,599,100 kronor. Då för 1923 års förra halvår huvudtitelns slutsumma, enligt förut gjorda beräkningar, var, *för helt år räknat*, i jämnt hundratal 14,067,400 kronor, utvisar alltså den föreslagna slutsiffran å huvudtiteln för budgetåret 1923—1924 en *minskning* i förhållande till 1923 års förra halvår å, *för helt år räknat*, 1,068,300 kronor.

Vad departementschefen uti detta ärende, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, yttrat och hemställt tackes Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla; och skall utdrag av statsrådsprotokollet, såvitt ärendet angår, överlämnas till finansdepartementet till ledning vid avfattande av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov.

Ur protokollet:

N. Cervin.

Bilaga A.

(Jfr. sid. 4.)

Till Konungen.

Jämlikt den av Eders Kungl. Maj:t för lagberedningen fastställda instruktionen får beredningen härmed i underdånighet avgiva redogörelse för sin verksamhet under år 1922.

På sätt i näst föregående redogörelse angivits har beredningen, efter att den 30 september 1921 hava avlämnat avdelning I av förslagen till revision av ärvdabalken, omfattande förslag till lag om förmynderskap m. m., övergått till behandling av den legala arvsrätten. Under 1922 har arbetet på detta område fortsatts. Härvid har till en början upptagits frågan om arvsordningen, varvid spörsmålen om arvsrättens begränsning till vissa närmare släktled och om efterlevande makes ställning i arvsrättsligt hänseende varit föremål för särskild uppmärksamhet. Vidare har arbetet omfattat frågorna om behandlingen av förskott å arv, om bröstarvinges laglott, om rätt till underhåll ur dödsbo i vissa fall för efterlevande make och för barn, vars uppfostran ej är avslutad eller som i följd av sjukdom eller annan dylik orsak ej kan försörja sig, om de allmänna förutsättningarna för att kunna taga arv, om förverkande av arvsrätt och om preskription av rätt till arv. Förberedande utkast till lagtext rörande dessa ämnen har utarbetats.

Det tidigare på familjerättens område bedrivna skandinaviska lagstiftningsarbetet har beträffande arvsrätten så till vida fortsatts, som ett samarbete påbörjats mellan Sverige och Danmark. Under tiden 14 maj—14 juni 1922 har ett möte hållits i Köpenhamn, därvid såsom delegerade deltagit, från svensk sida beredningens ordförande och samtliga dess ledamöter samt från dansk sida ordföranden och ledamöterna i den danska familjerättskommissionen. Under mötet, som hade en förberedande karaktär, behandlades företrädesvis frågorna om arvsrättens begränsning och om efterlevande makes ställning i arvsrättsligt hänseende.

Underdånigst

WILH. SJÖGREN.

BIRGER EKEBERG.

EINAR STENBECK.

ARTHUR LINDHAGEN.

Stockholm den 30 december 1922.

Bilaga B.

(Jfr. sid. 6.)

Till Konungen.

Processkommissionen får härmed i underdånighet avgiva föreskriven redogörelse för kommissionens arbete under år 1922.

I kommissionens sammansättning hava under året följande förändringar ägt rum. Den 7 januari erhöll vattenrättsdomaren J. N. Gärde på begäran entledigande från uppdraget att vara ledamot av kommissionen. Den 9 juni förordnades assessorn i Svea hovrätt T. Liljestrand att vara sekreterare i kommissionen.

Kommissionen har under året fullföljt arbetet å grunderna för en ny rättegångsbalk, därvid fortsatts med behandlingen av straffprocessen. De tidigare uppgjorda utkasterna hava ytterligare bearbetats, och utkast till flertalet återstående kapitel av straffprocessen hava uppsatts, så att vid årets slut preliminära utkast till domstolsorganisationens och straffprocessens samtliga kapitel på några undantag när föreligga. De under året upp-åtta utkasterna hava genomgått vid sammanträden med kommissionens sakkunnige i november månad. Det är kommissionens avsikt att nu övergå till uppsättande av motiv till utkasterna. Arbetet härå har under innevarande månad påbörjats, och skola utkasterna i samband därmed revideras.

Med Eders Kungl. Maj:ts tillstånd hava under året följande studieresor företagits, nämligen av undertecknad Westring till Tyskland, av undertecknad Engströmer till Tyskland och Frankrike, av undertecknad von Steyern till Skottland och av sekreteraren till Norge.

Kommissionen har under året avgivit följande utlåtanden: den 2 januari å kungl. remiss angående förlägningsorten för ifrågasatt ny hovrätt för de fyra nordligaste länen, den 25 februari å kungl. remiss i fråga om inrättande av en inskrivningsdomarebefattning i Södra Roslags domsaga, den 8 april på förfrågan från chefen för justitiedepartementet angående möjligheten av ett successivt genomförande av processreformen, den 1 juni å kungl. remiss angående överflyttning av mål från kammarrätten till de allmänna domstolarna och den 29 september å kungl. remiss angående rättsmedicinalväsendets ordnande.

Underdånigst

HJALMAR WESTRING.

HENRIK ALMSTRAND. THORE ENGSTRÖMER. NILS VON STEYERN.

Trygve Liljestrand.

Stockholm den 30 december 1922.

Bilaga C.

(Jfr sid. 70.)

Till Konungen.

Till åttlydnad av föreskrift såväl i nådiga brevet den 13 augusti 1917 angående kostnader för fastighetsregisterkommissionens verksamhet m. m. som i 1 § av instruktionen för fastighetsregisterkommissionen får kommissionen härmed i underdånighet avgiva redogörelse för kommissionens verksamhet under år 1922; och tillåter sig kommissionen därvid erinra jämväl om vissa åtgärder, som från Eders Kungl. Maj:ts sida vidtagits beträffande fastighetsregister för stad.

Kommissionen har under året sammanträtt i den mån så erfordrats för behandling av särskilda frågor. Till kommissionen hava under år 1922 inkommit 950 ärenden.

Inspektioner hava företagits, då sådana av kommissionen ansetts nödiga eller de direkt påkallats av vederbörande myndigheter och förrättningsmän. Inspektioner hava sålunda under året förrättats i städerna Askersund, Enköping, Eskilstuna, Falkenberg, Filipstad, Kalmar, Karlskrona, Kungsbacka, Köping, Malmö, Nora, Oskarshamn, Stockholm, Trosa, Uppsala, Västerås, Växjö och Örebro, köpingarna Hallsberg, Lidingö, Markaryd, Mellerud, Mönsterås, Nynäshamn, Saltsjöbaden, Skurup, Sundbyberg, Tierp och Almhult, samt municipalsamhällena Arlov (3 gånger), Furulund (2 gånger), Gällivare, Höganäs, Karlskoga och Råsunda. Vidare har kommissionen tagit del av arbetet med registerkartorna över köpingarna Kopparberg, Krylbo och Vara samt municipalsamhällena Lilla Edet och Oskarsström, vilka registerkartor jämte tillhörande handlingar blivit till kommissionen för detta ändamål översända.

För fullgörande av sitt åliggande att genom utfärdande av exempel och föreskrifter vägleda arbetet med fastighetsregistreringen har kommissionen dels besvarat alla till kommissionen under året inkomna förfrågningar rörande registreringsarbetet och därmed sammanhängande frågor, dels ock från trycket utgivit nionde och tionde häftena av »Fastighetsregisterkommissionens meddelanden», innehållande föreskrifter, redogörelser för registreringsspörsmål, tablåer, utvisande registreringsarbetets tillstånd i april och november 1922, författningar och cirkulärskrivelser m. m.

Den 13 januari 1922 har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras för municipalsamhället Grillby i Villberga socken och Uppsala län.

Antalet samhällen, för vilka fastighetsregister såsom för stad skall föras, är nu 178, därav 111 städer, 32 köpingar och 35 municipalsamhällen.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

Förrättningsmän för upprättande av registerkarta finnas förordnade i alla samhällen, där registerkartarbetet ännu icke fullbordats, med undantag för två städer, där de förutvarande förrättningsmännen avgått utan att ännu nya förordnats i de avgångnas ställe. Registerförare äro förordnade i 68 städer, 7 köpingar och 8 municipalsamhällen.

Registreringsarbetet har under året fortskridit jämförelsevis obetydligt, oaktat kommissionen i den mån tid och omständigheter tillåtit gjort allt för att påskynda detsamma. Orsakerna till detta otillfredsställande resultat hava varit desamma, som i redogörelsen för kommissionens verksamhet under år 1921 angivits såsom skäl för arbetets långsamma fortskridande under nämnda år, och hänvisar kommissionen till den närmare redogörelse för nu ifrågavarande förhållanden, som kommissionen lämnat i sin underdåniga skrivelse den 20 november 1922.

I vilken utsträckning dröjsmål med överlämnande till förrättningsmännen av förberedande förteckningar enligt formulären 10, 11 och 12 även under innevarande år verkat till hinder för arbetet med registerkartornas upprättande lärer framgå därav, att förrättningsmännen i 21 städer, 5 köpingar och 13 municipalsamhällen ännu icke fått mottaga sådana förteckningar, samt att beträffande 8 städer, 1 köping och 1 municipalsamhälle endast delar av berörda förteckningar kommit förrättningsmännen tillhanda.

På grund av de till kommissionen från förrättningsmännen för upprättande av registerkarta lämnade eller eljest tillgängliga uppgifter får kommissionen i fråga om registreringsarbetets tillstånd den 31 oktober 1922 i underdånighet meddela:

att några åtgärder för registerkartans upprättande icke vidtagits i 3 städer, 3 köpingar och 3 municipalsamhällen;

att endast förberedande åtgärder för registerkartans åstadkommande vidtagits i 4 städer, 3 köpingar och 6 municipalsamhällen;

att arbetet å registerkartan endast påbörjats i 9 städer, 1 köping och 8 municipalsamhällen;

att arbetet å registerkartan var omkring halvgjort i 30 städer, 8 köpingar och 8 municipalsamhällen;

att arbetet å registerkartan närmade sig sin fullbordan i 18 städer, 5 köpingar och 2 municipalsamhällen; samt

att arbetet å registerkartan var avslutat i 47 städer, 12 köpingar och 8 municipalsamhällen.

Kungörelser enligt 9 § fastighetsregisterförordningen hava utfärdats, den 8 december 1920 beträffande staden Skara och den 27 maj 1921 beträffande municipalsamhället Lilla Edet, varom meddelande först detta år inkommit till kommissionen, samt under innevarande år beträffande städerna Falkenberg, Halmstad, Hälsingborg (det äldre stadsområdet, för vilket enligt nådigt brev den 16 juli 1920 fastighetsregister i första hand skall uppläggas). Linköping (S:t Lars församling, för vilken enligt nådigt brev den 3 februari 1922 fastighetsregister får för sig slutföras och anmälas upplagt), Oskarshamn, Skövde, Tidaholm och Västerås. köpingarna Bollnäs, Borlänge, Krylbo, Saltsjöbaden, Skurup, Vara och Almhult samt municipalsamhällena Furulund, Leksands Noret, Oskarsström och Åhus.

Fastighetsregistret har under året anmälts upplagt för städerna Falkenberg, Mariestad, Motala, Skövde, Strömstad, Södertälje och Vadstena samt municipalsamhället Strömsnäs bruk.

Den 21 april 1922 har Eders Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse om ändrad lydelse av 6 och 7 §§ i fastighetsregisterförordningen, innefattande bestämmelser om beteckningen å tomter och kvarter samt registerbeteckning för tomt.

Sedan med föranledande av framställning från fastighetsregisterkommissionen Eders Kungl. Maj:t den 5 maj 1922 utfärdat lag om ändrad lydelse av 1 kap. 9 § i fastighetsbildningslagen, har Eders Kungl. Maj:t samma dag utfärdat kungörelse om av nämnda lagändring betingad ändrad lydelse av 35 § i fastighetsregisterförordningen.

Den 26 maj 1922 har Eders Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse om under-tecknande av vissa till fastighetsregister för stad hörande handlingar. Vidare har av Eders Kungl. Maj:t den 2 juni 1922 utfärdats kungörelse om gäldande av vissa kostnader för uppläggande av fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser för municipalsamhälle och köping, som icke utgör egen kommun.

Enligt det förslag till förordning angående fastighetsregister för stad, som den 30 september 1911 avgavs av fastighetsregisterkommittén, skulle av för-rättningsmannen för upprättande av registerkarta upprättas en ägoförteckning till grund för tomtboken. Vid den överarbetning av 1911 års förslag, som verkställdes av 1914 års fastighetsregisterkommission, uteslöts berörda ägoförteckning, då man antog att den förteckning över tomterna, som enligt båda förslagen skulle lämnas av byggnadsnämnden, vederbörligen kompletterad skulle kunna läggas till grund för införingarna i tomtboken. Sedan det under det pågående registreringsarbetet emellertid visat sig, att säker ledning för införingarna i tomtboken i åtskilliga fall icke kunnat vinnas av tomtförteckningen, har fastighetsregisterkommissionen i underdånig skrivelse den 6 september 1922 förklarat sig anse det synnerligen önskvärt, att för dessa fall möjlighet bereddades kommissionen att föreskriva, att en särskild ägoförteckning av huvudsakligen det innehåll, som fastighetsregisterkommittén tänkt sig, skulle upprättas av förrättningsmannen för upprättande av registerkarta samt hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte i överensstämmelse med ett av kommissionen utarbetat förslag utfärda kungörelse i ämnet. Med föranledande härav har Eders Kungl. Maj:t den 14 september 1922 utfärdat kungörelse om ägoförteckning till grund för tomtboken i enlighet med kommissionens förslag.

Under kristiden visade det sig ofta svårt att anskaffa för registerkartorna lämpligt papper. Fastighetsregisterkommissionen inköpte därför ett mindre lager av de bästa kartpapperssorter, som då stodo till buds, och tillkänagav i sitt cirkulär nr 5 angående material till registerkarta m. m., att berörda papperssorter tillhandahölles av kommissionen. Sedan det emellertid visat sig, att rekvisitioner å kartpapper inkommit i mycket liten utsträckning, och då det givetvis är angeläget att det inköpta papperet kommer till användning, har kommissionen genom cirkulärskrivelse den 23 november 1922 föreskrivit, att i fall, då registreringskostnaden skall i dess helhet bestridas av

statsmedel, till föreskrivna kopior av registerkartan skall, om kartans format det medger, användas papper från kommissionens förråd.

I underdånig skrivelse den 27 november 1922 har kommissionen i besparingssyfte föreslagit att kopior och utdrag av registerkartor, som enligt bestämmelser i 26 och 38 §§ fastighetsregisterförordningen inkomma till kommissionen, skola, efter det de blivit av kommissionen granskade, överlämnas till kammarkollegiet att där förvaras. Med en sådan anordning skulle kommissionens lokalbehov minskas.

Vad angår kommissionens behov av medel för budgetåret den 1 juli 1923—den 30 juni 1924 har kommissionen i underdånig skrivelse den 1 december 1922 med stöd av däri lämnad redogörelse för den ekonomiska ställningen förklarat sig anse ett belopp av 75,000 kronor vara för berörda budgetår erforderligt.

Underdånigst

ADOLF DAHL.

G. GREFBERG.

OLOF MYRBERG.

Stockholm den 31 december 1922.

Gunnar Palm.

Sammandrag och register

till

Andra huvudtiteln för budgetåret 1923—1924.

Punkt	Sid.	Nr				
			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
A. Departementet.						
1	1	1			6,000	
2	1	2			72,000	
3	2	3			24,000	
4	2	4			156,800	
5	4	5			14,000	
6	4	6				4,000
					272,800	4,000
B. Lagberedningen m. m.						
7	4	1				58,000
8	6	2				80,000
9	11	3				54,000
						192,000
C. Justitiekanslersämbetet.						
10	14	1			46,400	
D. Rättsskipningen.						
Högsta domstolen:						
11	16	1			441,500	
12	16	2				2,364
13	17	3			132,500	
Nedre justitierevisionen:						
14	17	4	431,000			
15	20	5	3,700			
16	20	6		54,250		
17	22	7		2,364	434,700	56,614
Svea hovrätt:						
18	22	8	836,500			
19	23	9	389,887			

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie	Extra	Ordinarie	Extra
				anslag	anslag	anslag	anslag
				Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
20	25	10	Ledamot å extra stat.....		8,580		
21	26	11	Amanuens å extra stat å krigshovrättsavdelningen		4,104		
22	27	12	Expeditionsvakt å extra stat		2,364	1,226,387	15,048
Göta hovrätt:							
23	28	13	Hovrätten, <i>förslagsanslag</i>	411,200			
24	28	14	Justitiestat under hovrätten.....	284,513			
25	29	15	Personligt avlöningstillägg åt kontorsbiträdet J. M. Håkansson		400	695,713	400
Hovrätten över Skåne och Blekinge:							
26	29	16	Hovrätten, <i>förslagsanslag</i>	216,000			
27	30	17	Justitiestat under hovrätten	108,913		324,913	
Övriga anslag till hovrätterna:							
28	30	18	Tillfällig förstärkning av hovrätternas arbets-		217,750		
29	32	19	Byggnadsarbeten för upprättande av en särskild		* 20,000		237,750
hovrätt i Norrland, <i>reservationsanslag</i>							
Krigsrätterna:							
30	34	20	Civil personal vid regements- och stationskrigs-		133,000		
rätterna							
31	35	21	Avlöning till å äldre stat kvarstående auditor ...	4,000			
32	35	22	Arvoden åt civil personal vid särskilda krigsrätter			29,000	133,000
m. m., <i>förslagsanslag</i>				25,000			440,000
33	36	23	Bidrag till domsagornas förvaltning, <i>förslagsanslag</i>				* 260,000
34	36	24	Partiell löneförbättring för härads hövdingarna m. m.				180,000
35	38	25	Vattendomstolarna			550,000	
36	40	26	Ersättning åt domare, vittnen och parter, <i>förslags-</i>				
<i>anslag</i>							
37	41	27	Övervakning av villkorligt dömda, <i>förslagsanslag</i>				25,000
Rättshjälp m. m. åt vissa nyttjanderättshavare.....							
38	42	28	Understöd till offentliga rättshjälpsanstalter, <i>för-</i>				* 75,000
<i>slagsanslag</i>							
39	43	29	Medikolegala besiktningar, <i>förslagsanslag</i>			16,200	
40	43	30	Ersättning åt personer, menigheter och allmänna in-				
rättningar för dem genom nya strafflagens infö-						26,900	
rande frångångna bötesandelar, <i>förslagsanslag</i>							
41	43	31	Understöd för »Nytt juridiskt arkiv»				8,000
42	44	32	Regeringsrättens årsbok, <i>förslagsanslag</i>				19,000
Säger för rättsskipningen						3,877,813	1,452,176
E. Fångvärderna.							
43	47	1	Inledande anmärkningar.				
44	51	2	Fångvärderna, <i>förslagsanslag</i>	4,300,000			
45	52	3	Övergångsstat, <i>förslagsanslag</i>	24,000			
46	52	4	Byrådirektör å extra stat å fångvårdsstyrelsens arbets-		10,500	4,324,000	10,500
kontor, <i>förslagsanslag</i>							
Understöd åt verksamhet till frigivna fångars skydd,							35,000
<i>reservationsanslag</i>							
Säger för fångvärderna						4,324,000	45,500

* Beräknat belopp.

Punkt	Sid.	Nr	F. Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare.			
			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
			F. Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare.			
			Minderåriga manliga förbrytare:			
			Inledande anmärkningar.			
47	53	1			311,000	
	55		Statens uppfostringsanstalt å Bona, <i>förslagsanslag</i>			
48	57	2				30,000
			Provisorisk förläggning till uppfostringsanstalten å Bona av statens uppfostringsanstalt å Venn-garn			
			Minderåriga kvinnliga förbrytare:			
			Inledande anmärkningar.			
49	57	3		54,400		
	59		Hyra m. m. för uppfostringsanstalt			
50	61	4		45,000		99,400
			Bespisning och beklädnad m. m. åt elever vid uppfostringsanstalt, <i>förslagsanslag</i>			
					311,000	129,400
			Säger för uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare			
			G. Diverse.			
51	62	1			4,000	
	62		Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>			
	62		Extra lönetillägg			
52	62	2				70,000
	62		Polisbyrå för övervakande av utlänningar i riket ...			
53	65	3				80,000
	65		Ersättning åt häradskrivare för röstlängders upp-rättande, <i>förslagsanslag</i>			
54	66	4			80,000	
	66		Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>			
55	67	5			250,000	
	67		Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>			
56	67	6			150,000	
	67		Svensk författningssamling, <i>förslagsanslag</i>			
57	68	7			50,011	
	68		Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>			
	68		Jordregistren			
58	70	8				75,000
	70		Fastighetsregister i släder och vissa andra samhällen, <i>reservationsanslag</i>			
59	72	9			4,000	
	72		Internationella byrån i Bern, <i>förslagsanslag</i>			
60	72	10				35,000
	72		Understöd åt föreningen Skyddsvärnet			
61	75	11			250,000	
	75		Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>re-servationsanslag</i>			
62	76	12			30,000	
	76		Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			
63	76	13				* 16,000
	76		Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>			
64	76	14				1,850,000
	76		Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>			
			Säger för diverse		818,011	2,126,000
			Summa		9,650,024	3,949,076
	77		Sammanfattning.			
			Bilagor.			
	79		<i>Bilaga A</i> : Lagberedningens årsredogörelse.			
	80		<i>Bilaga B</i> : Processkommissionens årsredogörelse.			
	81		<i>Bilaga C</i> : Fastighetsregisterkommissionens årsredogörelse.			

* Beräknat belopp.

Tredje huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
8 januari 1923.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LIND-
QVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN,
LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Vid företagande härefter av de frågor, som tillhöra regleringen av utgif-
terna under riksstatens tredje huvudtitel för budgetåret 1923—1924, anmäler
statsministern sig förhindrad deltaga i handläggningen av det under punkt
1. här nedan omnämnda ärende, varför detsamma föredrages av statsrådet
Nothin, som därvid anför följande:

A. Departementet.

1. Departementschefen, ministern för utrikes ärendena.

[1.] Jämlikt beslut av 1921 års riksdag åtnjuter ministern för utrikes
ärendena för närvarande, förutom honom tillkommande boställsförmån, en
årlig avlöning av 36,000 kronor, därav 6,000 kronor utgöra bidrag till repre-
sentationskostnader.

I statsverkspropositionen till 1922 års riksdag hade Kungl. Maj:t —
med förmålan att Kungl. Maj:t under år 1920 beslutat från statens
handelskommission för regeringens och utrikesdepartementets räkning över-
taga en automobil, samt att ifrågasvara automobil enligt erfarenheten
visat sig väl behöfelig — föreslagit riksdagen att för beredande utav avlö-
ning åt automobilens chaufför, vilken avlöning dittills bestritts av tredje
huvudtitelns besparingar, höja det i staten för utrikesdepartementet ingående
förslagsanslaget å högst 40,000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befatt-
ningshavare med 3,000 kronor till 43,000 kronor. Samtidigt anmäldes, att
kostnaderna för automobilens underhåll jämte driftkostnaderna för densamma
för det dåvarande bestredes från förslagsanslaget till skrivmaterialier, expen-
ser, renskrivning, ved, ljus m. m. Emellertid meddelade riksdagen i skri-
velsen n:r 3 A, att riksdagen funnit det för anställande av en chaufför
beräknade särskilda beloppet icke böra beviljas. Beträffande åtgärden att av
huvudtitelns allmänna besparingar bekosta chaufförens avlöning ville riks-
dagen ej underlåta att framhålla, att densamma svårligen kunde anses stå
i god överensstämmelse med de i rikets ständers skrivelse den 12 maj 1841
angivna grunder i avseende å dispositionen av besparingar å huvudtitlarna.
Då emellertid det till ministern för utrikes ärendena för år 1922 utgående

representationsbidraget möjligen kunde anses vara något knappt tillmätt och prövning av denna fråga icke syntes kunna ske vid 1922 års riksdag, ville riksdagen icke motsätta sig, att medel till avlöning åt chauffören ävensom kostnaderna för automobilens underhåll och drift finge intill den 1 juli 1923 beredas på samma sätt som dittills.

I enlighet med riksdagens uttalande synes frågan om ökat representationsbidrag åt ministern för utrikes ärendena nu böra upptagas till prövning. Då det gäller att bestämma det belopp, till vilket ifrågavarande bidrag, för närvarande såsom nyss nämnts 6,000 kronor, bör höjas, ligger det nära till hands att göra en jämförelse med de till Sveriges ministrar i utlandet utgående ortstillägg, vilka som bekant till stor del äro avsedda för bestridande av representationskostnader. En sådan jämförelse giver vid handen, att ifrågavarande ministrar i förevarande hänseende för närvarande måste anses vara betydligt rikligare tillgodosedda än den svenske utrikesministern. Då härtill kommer, att den ministern för utrikes ärendena åliggande representationsplikten lär vara minst lika betungande som de flesta av våra i utlandet akkrediterade ministrars, torde den förres representationsbidrag icke skäligen böra sättas lägre än till 12,000 kronor för år.

Jag får därför hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att ministern för utrikes ärendena skall, i stället för honom för närvarande tillkommande bidrag till representationskostnader med 6,000 kronor, åtnjuta sådant bidrag med 12,000 kronor, *dels ock* i anledning härav i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till departementschefen, ministern för utrikes ärendena med . . . . . 42,000 kronor.

Statsministern och ministern för utrikes ärendena anför härefter följande:

2. Departementet.

[2.] Å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 har det ordinarie förslagsanslaget »departementet» upptagits med ett belopp av 236,500 kronor, d. v. s. efter 473,000 kronor för år räknat, vilket belopp fördelar sig å följande poster, nämligen

avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	415,000 kronor,
vikariatsersättningar, förslagsanslag	10,000 »
arvode till en speciellt sakkunnig i folkrätt	8,000 »
samt avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag, högst	40,000 »

Förslagsanslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän var i 1922 års riksstat uppfört till 412,000 kronor; men höjdes anslaget av 1922 års riksdag till ovanberörda belopp, i samband med att det till kabinetssekreteraren utgående bidrag till representationskostnader höjdes från 3,000 kronor till 6,000 kronor. Riksdagen förutsatte därvid, att åtgärder skulle vidtagas för att de till kabinetssekreteraren utgående lösenavgifterna för passvisering skulle från den dag Kungl. Maj:t bestämde, dock senast den 1 januari 1923, av honom till statsverket redovisas. Genom beslut den 13 oktober 1922 har Kungl. Maj:t fastställt tidpunkten, efter vilken omförmälda lösenavgifter skulle till statsverket indragas, till den 31 december 1922.

De jämlikt nädigt bemyndigande under år 1918 av ministern för utrikes ärendena tillkallade sakkunnige för omorganisation av utrikesdepartementet samt Sveriges representation i utlandet hava den 21 november 1922 tillställt

mig en skrivelse, innehållande ett av mig infordrat yttrande rörande vissa åtgärder för uppnående av det med utrikesförvaltningens nyligen genomförda omorganisation avsedda syftet att möjliggöra förflyttningar mellan utrikesrepresentationen, å ena sidan, och utrikesdepartementet, å den andra, m. m. I denna skrivelse hava sakkunnige förordat en reglering av utrikesdepartementets diplomatiska och konsulära tjänstemäns löner genom införande av lönetillägg, avseende kompensation för den dessa befattningshavare åliggande särskilda förflyttningsskyldigheten. Ett tillägg därutöver föreslås för kabinetssekreterarens del, och allt som allt skulle förslaget genomförande för närvarande åstadkomma en merutgift för statsverket av 73,000 kronor. Sakkunniges åsikt, att det icke kan i längden anses rättvist att nämnda tjänstemän ej åtnjuta någon som helst ersättning utöver de för hela statsförvaltningen likformigt utmätta lönerna för de olägenheter och kostnader, som medfölja den tjänstemännen i utrikesdepartementet åliggande skyldigheten att underkasta sig förflyttning till tjänst utomlands, måste anses äga berättigande, då t. ex. befattningshavare från likvärdig tjänst i utrikesrepresentationen hemkallas för att tjänstgöra inom utrikesdepartementet. Emellertid synes med hänsyn till den statsfinansiella situationen frågan bära för det närvarande förfalla. I detta sammanhang vill jag emellertid omnämna, att de sakkunnige, som i en ytterligare skrivelse, den 5 sistlidne december, framlagt förslag till vissa inskränkningar och besparingar inom utrikesförvaltningen, förklarat sig anse dessa icke utan stora olägenheter kunna äga rum, men att de dock hellre säge inskränkningen genomföras, än att frågan om den av dem föreslagna löneregleringen skulle uppskjutas.

Vad beträffar förenämnda, till kabinetssekreteraren utgående representationsbidrag, åtnjutes detsamma enligt riksdagens beslut allenast av kabinetssekreterare, som är gift. I ovanberörda skrivelse den 21 november 1922 från nyssnämnda sakkunnige hava dessa såsom sin åsikt uttalat, att ett dylikt villkor icke borde förbindas med sådant särskilt bidrag, som kunde komma att tillerkännas kabinetssekreteraren. Sakkunnige framhålla, att för kabinetssekreteraren bleve representationsplikten och sålunda särskilt den med stora kostnader förbundna nödvändigheten för vederbörande att hava en för representation lämpad bostad i det närmaste lika vare sig befattningshavaren vore gift eller icke; något dylikt villkor för uppbärande av viss löneförmån hade heller icke blivit stadgat för exempelvis Kungl. Maj:ts ministrar i utlandet, vilkas ortstillägg dock till stor del vore avsedda för täckande av representationskostnader.

Jag delar härutinnan sakkunniges mening och finner det önskligt att ifrågasvarande villkor borttages.

Det har visat sig, att förslagsanslaget till vikariatsersättningar torde kunna nedsättas med halva beloppet, d. v. s. med 5,000 kronor. I detta sammanhang bör anmärkas, att på grund av bestämmelserna i kungörelsen den 20 oktober 1922 ang. återbesättande av vissa befattningar vid den civila statsförvaltningen m. m. vikariatsförordnanden sparsammare än hittills torde komma att meddelas. Vidare hava inom utrikesdepartementets icke-ordinarie arbetskrafter vissa indragningar beslutats, särskilt avseende personalen å departementets passexpeditioner, varigenom utgifterna å anslaget till icke-ordinarie befattningshavare icke torde komma att överstiga 20,000 kronor, till vilken siffra anslaget synes bära fastställas.

Jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att det enligt 1922 års riksdags beslut till kabinetssekreterare, som är gift, från och med den 1 januari 1923

utgående bidrag till representationskostnader av 6,000 kronor för år må från och med den 1 juli 1923 utbetalas jämväl till ogift kabinettssekreterare,

dels nedsätta det i staten för utrikesdepartementet ingående förslagsanslaget å 10,000 kronor till vikariatsersättningar med 5,000 kronor till . . . . . 5,000 kronor, samt det i samma stat ingående anslaget å 40,000 kronor till avlöningar till icke ordinarie befattningshavare med 20,000 kronor till . . . . . 20,000 kronor, *dels ock* i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget departementet med . . . . . 448,000 kronor.

3. Arvoden åt viss extra personal i utrikesdepartementet m. m.

[3.] För år 1922 hade riksdagen å extra stat uppfört ett förslagsanslag av 51,000 kronor till arvoden åt viss extra personal i utrikesdepartementet m. m. ävensom i anslutning därtill godkänt en särskild arvodesstat, enligt vilken skillnaden mellan avlöningarna åt vederbörande ordinarie befattningshavare och motsvarande tjänstemän på extra stat utgjorde belopp, motsvarande den för respektive ordinarie befattning fastställda pensionsavgiften. I överensstämmelse härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att även för tiden 1 januari—30 juni 1923 godkänna samma arvodesstater och anslå medel till samma belopp, för helt år räknat. Då emellertid personalen å extra stat inom större delen av statsförvaltningen i övrigt enligt av Kungl. Maj:t den 31 december 1921 meddelade bestämmelser åtnjuter avlöning efter löneklass, som är närmast lägre än den, som skulle hava gällt, därest vederbörande varit innehavare av ordinarie tjänst inom motsvarande lönegrad, beslöt riksdagen, att även för den extra personalen vid utrikesdepartementet enahanda bestämmelser skulle komma till tillämpning, som av Kungl. Maj:t fastställts beträffande befattningshavare å extra stat vid statsdepartementen m. fl. verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Vid sådant förhållande ansågs medelsbehovet för helt år kunna beräknas till ett till 50,000 kronor nedsatt belopp; och beslöt riksdagen i enlighet därmed. Jag vill i detta sammanhang erinra, att Kungl. Maj:t den 11 augusti 1922 i enlighet med förslag av Allmänna civilförvaltningens lönenämnd fastställt arvodet till den extra avdelningschefen i utrikesdepartementet samt de extra sändebuden och generalkonsulerna inom utrikesrepresentationen, å vilka tjänstemän förenämnda avlöningsbestämmelser för befattningshavare å extra stat ej kunna direkt tillämpas, till ett belopp av 14,400 kronor i stället för tidigare utgående 14,526 kronor.

Här ifrågasvarande anslag är som bekant avsett för upprätthållande inom utrikesdepartementet av en speciell handelsavdelning. Jag anser mig här böra framhålla, att, enligt vad sakkunnige för omorganisation av utrikesdepartementet samt Sveriges representation i utlandet i förenämnda skrivelse den 5 december 1922 meddelat, ifrågasvarande avdelning varit föremål för sakkunniges särskilda uppmärksamhet. De hade emellertid funnit frågan om avdelningens indragande och utbytande mot en femte byrå under politiska och handelspolitiska avdelningen icke böra upptagas till prövning, förrän frågan om den officiella kommersiella informationens organisation komme att i ett sammanhang slutligt utredas och underställas statsmakternas avgörande. En av sakkunnige hade dock funnit så starka skäl för överflyttning av avdelningens huvudsakliga verksamhet till handelsdepartementet, att han i detta avseende uttalat en från majoriteten avvikande mening. Emellertid hade

sakkunnige noggrant undersökt, huruvida indragningar inom avdelningens nuvarande arbetsstyrka skulle kunna genomföras; men hade någon minskning av personalen icke befunnits möjlig med hänsyn till den stora arbetsbörda, som åläge speciella handelsavdelningen, och som under senare tider ingalunda minskats.

Utredningen av frågan om organisationen av statens kommersiella informationsväsen är ännu icke slutförd. Vid sådant förhållande finner jag, i likhet med de sakkunniges flertal, att spørsmålet om speciella handelsavdelningens ställning icke nu lämpligen kan upptagas till slutligt avgörande. Ett extra anslag för uppehållande av avdelningens verksamhet torde fördensskull böra äskas jämväl för nu ifrågavarande budgetperiod.

I enlighet med beräkningar, verkställda med ledning av de förändrade grunderna för lönernas utgående, torde ifrågavarande anslag kunna nedsättas med ytterligare 5,000 kronor, och jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till arvoden åt viss extra personal i utrikesdepartementet m. m. för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag
av . . . . . 45,000 kronor.

B. Sveriges representation i utlandet.

1. Beskickningar och konsulat.

[4.] Det ordinarie förslagsanslaget beskickningar och konsulat var i 1922 års ordinarie stat uppfört till ett belopp av 1,715,000 kronor men sänktes av nämnda års riksdag till 1,700,000 kronor för år räknat, d. v. s. till 850,000 kronor för tiden 1 januari—30 juni 1923, detta med hänsyn till att beskickningshus blivit inköpta i Köpenhamn och Helsingfors, av vilken anledning riksdagen beslutat, att ortstilläggen för sändebuden i nämnda städer från och med den tidpunkt under år 1923, då de tagit sina respektive beskickningshus i disposition, skulle utgå med 10,800 kronor för dem vardera i stället för, såsom tidigare, 17,400 kronor. Jag vill i detta sammanhang meddela, att av nämnda ministrar ingendera torde kunna under det löpande budgethalvåret komma i åtnjutande av full disposition av vederbörande beskickningshus. Vad beskickningshuset i Köpenhamn angår, har det visat sig omöjligt att avhysa vissa hyresgäster; beträffande åter beskickningshuset i Helsingfors så kunna reparationsarbetena därstädes ännu ej på ganska länge beräknas vara slutförda.

Vad den i förslagsanslaget till beskickningar och konsulat ingående anslagsposten till ortstillägg i övrigt angår, så utbetalas ifrågavarande tillägg i enlighet med den av 1921 års riksdag bestämda staten, i huvudsak överensstämmande med den stat, som faststälts redan av 1913 års riksdag. Vissa ortstillägg, särskilt till beskickningschefer, hade dock ej heller år 1913 blivit omreglerade utan hava sedan långa tider tillbaka, en del ända sedan 1850-talet, utgått med samma belopp.

Vid 1921 års riksdag framlades förslag till helt nya stater för ortstillägg på grundvalen av en omfattande utredning, som verkställdes av förenämnda sakkunnige, och när riksdagen — under hänvisning till att jämvikt i prishållandena ännu ej uppstått — beslöt att icke vid dåvarande tidpunkt vidtaga en definitiv reglering av ortstilläggen utan, som ovan berörts, allenast

vidtog vissa smärre jämkningar i de tidigare utgående, uttalade riksdagen därvid uttryckligen, att riksdagen till fullo delade Kungl. Maj:ts åsikt, att de nuvarande ortstilläggen mångenstädes icke vore tillräckliga för att bereda vederbörande tjänstemän och särskilt innehavarna av chefsbefattningar möjlighet att upprätthålla sin ställning på ett sätt, varigenom densamma i vårts lands intresse skulle kunna till det förmånligaste utnyttjas. Det otvivelaktiga behovet av ökade löneförmåner borde emellertid enligt riksdagens mening tillsvidare tillgodoses genom ett anslag för extra ortstillägg.

När jag nu icke desto mindre anser mig böra framlägga förslag till vissa minskningar av nu utgående ordinarie ortstillägg, är det med hänsyn icke blott till den svenska valutans ställning i vissa länder utan även på grund av den sparsamhet på alla områden, som nödvändiggöres av den rådande depressionen. I detta sammanhang anser jag mig böra omnämna, att jag av sistnämnda skäl ämnar föreslå en betydande reduktion av anslaget till extra ortstillägg, varigenom den Kungl. Maj:t lämnade möjligheten att tillgodose behovet av högre löner åt befattningshavarne i sådana länder, där det allmänna prisläget ännu befinner sig på en hög nivå, i betydande grad torde komma att inskränkas.

Med stöd av officiell statistik hava beräkningar verkställtts beträffande förhållandet mellan olika tjänstemäns löner under år 1922 jämfört med år 1914. Dessa beräkningar giva vid handen, att även utan något som helst ortstillägg skulle befattningshavarne vid våra beskickningar och konsulat i Tyskland och Österrike hava större reallöner nu än före krigsutbrottet. Emellertid torde dessa beräkningar med hänsyn till statistikens skiftande karaktär i olika länder samt de på många håll snabbt växlande förhållandena icke kunna åberopas som en fullt pålitlig grund för en om ock tillfällig löne-reglering. Jag anser mig dock kunna föreslå, att under budgetåret 1923—1924 ortstilläggen till befattningshavare tjänstgörande i Tyskland och Österrike sänkas, att utgå med

Tyska riket.

Berlin:

Sändebud (nu 23,400)	kronor 11,700
Legationsråd (nu 5,100)	» 2,550
Legationssekreterare (nu 3,800)	» 1,900
Kanslist (nu 1,800)	» 900

Hamburg:

Generalkonsul (nu 7,400)	» 3,700
Vicekonsul (nu 3,300)	» 1,650

Lübeck:

Konsul (nu 4,100)	» 2,050
Kanslist (nu 1,500)	» 750

Österrike och Ungern.

Wien:

Sändebud (nu 16,800)	» 8,400
--------------------------------	---------

Till frågan om reglering av ortstilläggen för de i Polen tjänstgörande befattningshavarne skall jag återkomma under nästföljande punkt.

Emellertid kunna så betydande lönereduktioner som de ovan föreslagna givetvis endast äga rum under förutsättning, att de nuvarande abnorma

valutaförhållandena under budgetåret 1923—1924 bliva bestående, och att icke prisstegringen inom respektive länder under tiden när en sådan höjd, att kursskillnaden till mera väsentlig del utjämnas. Det måste därför förutsättas, att ortstilläggen för ovan uppräknade befattningshavare, därest oförutsedda genomgripande förändringar i nu rådande valuta- och pridförhållanden skulle äga rum under budgetåret 1923—1924, med anlitande av anslaget till extra ortstillägg åter ökas. Hänsyn härtill måste också i viss mån tagas vid beräkning av medelsbehovet under anslaget till extra ortstillägg, vartill jag i det följande skall återkomma.

Det i anslaget ingående förslagsanslaget vikariatsersättningar samt lönefyllnad till vissa konsulsbefattningar torde i enlighet med vad som förut nämnts i fråga om motsvarande anslag för departementet kunna nedsättas från 40,000 kronor till 20,000 kronor, varemot i enlighet med de allmänna principer, som för det kommande budgetårets statsreglering böra tillämpas, det i anslaget till beskickningar och konsulat likaledes ingående förslagsanslaget 27,000 kronor till expektansarvoden, vilket anslag arligen överskrides till betydande belopp, exempelvis under år 1922 med 29,000 kronor, synes böra höjas så att det motsvarar de verkliga utgifterna, vilka enligt verkställda beräkningar komma att under budgetåret 1923—1924 uppgå till åtminstone 69,000 kronor, eller lämpligen till 70,000 kronor.

De besparingar på förslagsanslaget beskickningar och konsulat, vilka jag nu föreslagit, uppgå till sammanlagt 53,600 kronor, men då en höjning med 43,000 kronor föreslagits vad beträffar anslaget till expektansarvoden, torde det sammanlagda medelsbehovet till beskickningar och konsulat ej kunna beräknas lägre än till 1,690,000 kronor, och jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget beskickningar och konsulat med . . . . . 1,690,000 kronor.

2. Arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen.

[5.] I anslutning till vad som beslöts beträffande den extra personalen i utrikesdepartementet fastställde 1922 års riksdag för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke någon arvodesstat för viss extra personal i utrikesrepresentationen utan allenast en stat för ortstillägg, nämligen densamma, som gällde för år 1922. Lönerna till ifrågavarande personal skulle sålunda utgå efter samma grunder som till den extra personalen i departementet, d. v. s. i enlighet med de av Kungl. Maj:t för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, utfärdade avlöningsbestämmelser. Vederbörande anslag höjdes dock från 237,000 kronor till 247,000 kronor för år räknat, enär av detsamma skulle utgå avlöning, förutom till de å extra stat för år 1922 uppförda befattningshavare, jämväl till en konsul i Mariehamn, vilken emellertid icke tillerkänts något ortstillägg.

Sakkunnige för omorganisation av utrikesdepartementet samt Sveriges representation i utlandet, vilka, enligt vad de i sin ovan berörda skrivelse av den 5 december 1922 yttrat, i fråga om indragningar och besparingar särskilt haft sin uppmärksamhet riktad på befattningar, vilka nyligen upprättats, och sålunda i första hand på de å extra stat uppförda, hava då det gällt att angiva de befattningar, vilkas borttagande skulle medföra jäm-

förelsevis ringa olägenhet, enats om att föreslå indragning av konsulatet i Mariehamn.

Behovet av de båda likaledes på extra stat uppförda generalkonsulaten i Brittiska och Nederländska Indien hade varit föremål för en ingående granskning från de sakkunniges sida. Utan att förbise önskvärdheten av att om möjligt bibehålla båda dessa befattningar ansågo sakkunnige, som inhämtat att behovet av ett generalkonsulat i Batavia visat sig starkare än av ett i Calcutta, att, då nu statsfinansiella skäl gjorde vissa besparingar oundgängliga, vid valet mellan indragning av generalkonsulatet i Batavia eller Calcutta, det senare borde i första rummet ifrågakomma.

Då tidsläget oavvisligen kräver, att alla möjligheter till besparingar tillvaratagas, torde de av sakkunnige ifrågasatta åtgärderna bära genomföras och sålunda konsulatet i Mariehamn och, ehuru jag blott med mycken tvekan föreslår detta, även generalkonsulatet i Calcutta indragas från och med den 1 juli 1923.

Min uppfattning med avseende på indragningen av konsulatet i Mariehamn är grundad jämväl på det förhållandet, att de skäl, som på sin tid ledde till upprättandet av detta konsulat på extra stat, icke numera torde bära anses göra sig gällande med samma styrka.

Vad beträffar ortstilläggen tillåter jag mig erinra om vad jag under nästföregående punkt yttrat beträffande sänkning av ortstilläggen till befattningshavare i Tyska riket m. fl. länder. Av liknande orsaker och givetvis under samma förbehåll synas ortstilläggen till sändebudet och kanslisten i Warschau bära under det kommande budgetåret undergå en tillfällig sänkning, varjämte det till ortstillägg åt tre ambulatoriska förste legationssekreterare, av vilka en för närvarande är placerad i Warschau, anvisade beloppet av 14,000 kronor, synes kunna på motsvarande sätt nedbringas.

Då av det ovan omförmälda anslaget å 247,000 kronor ett belopp av 139,300 kronor avsågs för arvoden och vikariatsersättningar, men enligt härför numera gällande grunder arvodena utgå med nedsatta belopp, varigenom 7,449 kronor icke tagas i anspråk, samt anslagsbehovet genom de föreslagna indragningarna skulle komma att minkas med 31,101 kronor, lärer ifrågasvarande anslag kunna begränsas till 100,750 kronor. Jag får därför hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande

Stat för ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen.

Polen.

Warschau:

Sändebud	kronor	8,700
Kanslist	»	950

Tjechoslovakiet.

Prag:

Sändebud	»	9,000
--------------------	---	-------

Rumänien.

Bukarest:

Sändebud	»	13,800
Legationssekreterare	»	3,800

Nederländska Ostindien.

Batavia:	
Generalkonsul	kronor 19,400
Kanslist	» 4,500
3 ambulatoriska förste legationssekreterare	» 12,100
	<hr/>
	Summa kronor 72,250

Ann. Ortstilläggen för ovannämnda sändebud och generalkonsul avse även kostnaderna för kanslilokal.

dels ock till arvoden och ortstillägg, åt viss extra personal i utrikesrepresentationen för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* förslagsanslag av . . . . . 173,000 kronor.

3. Tillfälliga diplomatiska och konsulära poster i utlandet.

[6.] Å extra stat för år 1922 var uppfört ett förslagsanslag, högst, 30,000 kronor för tillfälliga diplomatiska och konsulära poster i utlandet, vilket anslag upptagits även å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 med högst 15,000 kronor.

Då ifrågavarande anslag för närvarande användes för upprätthållande av diplomatisk representation i Estland, Lettland och Lithauen, lär anslaget allt fortfarande vara erforderligt, men torde kunna begränsas till 27,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

för tillfälliga diplomatiska och konsulära poster i utlandet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av . 27,000 kronor.

4. Extra ortstillägg åt ordinarie och extra personal i utrikesrepresentationen.

[7.] Å extra stat för år 1922 uppfördes ett förslagsanslag, högst, 500,000 kronor till extra ortstillägg åt ordinarie och extra personal i utrikesrepresentationen, när 1921 års riksdag ej funnit den allmänna ekonomiska ställningen erbjuda en tillräckligt fast grundval för en allmän omreglering av de ordinarie ortstilläggen. I anslutning därtill begärdes även för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett anslag till extra ortstillägg efter samma belopp, 500,000 kronor, för helt år räknat. Emellertid beslöt riksdagen — under hänvisning till den allmänna prissänkning, som inträffat, — att minska anslaget med 100,000 kronor för år, vadan för första halvåret 1923 för ändamålet beviljades allenast ett förslagsanslag, högst, av 200,000 kronor. Ehuru av de nu utgående ordinarie ortstilläggen de flesta icke blivit reglerade sedan 1914, och en del ännu längre tid — vad angår ortstilläggen till vissa sändebud ända sedan 1850-talet — varit fastställda till samma belopp, anser jag mig dock på grund av det statsfinansiella läget böra föreslå en ytterligare reduktion av anslaget till extra ortstillägg, vilken reduktion dock, med hänsyn till den föreslagna sänkningen av vissa ordinarie ortstillägg och därav föranledd möjlighet att behöva hårdare anlita det extra ortstillägget, måste begränsas till 75,000 kronor. Jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till extra ortstillägg åt ordinarie och extra personal i utrikesrepresentationen för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av . . . . . 325,000 kronor.

5. Ekiperingspenningar.

[8.] Jag hemställer, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att enligt oförändrad beräkningsgrund

i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till ekiperingspenningar med . . . . . 30,000 kronor.

6. Kontorskostnadsersättningar åt lönade konsuler.

[9.] Det ordinarie förslagsanslaget, högst, till kontorskostnadsersättningar åt lönade konsuler är för första halvåret 1923 uppfört med 60,000 kronor. Då emellertid vissa besparingar å detta anslag torde visa sig möjliga, varigenom detsamma kunde minskas med 10,000 kronor, för år räknat, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till kontorskostnader åt lönade konsuler med . . . . . 110,000 kronor.

7. Ersättningar till olönade konsuler.

[10.] Jag får hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att enligt oförändrad beräkningsgrund

i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till ersättningar åt olönade konsuler med . . . . . 100,000 kronor.

8. Personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter.

[11.] Alltsedan år 1903 hava till åtskilliga olönade konsulatjästemän såsom personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter utgått vissa belopp. För senaste helårsstat anvisades ett förslagsanslag, högst, 5,000 kronor till ändamålet i fråga; motsvarande belopp är även för det löpande halvåret beviljat, och då intet inträffat, som motiverar en ändring härutinnan beträffande nästa budgetperiod, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av . . . 5,000 kronor.

9. Attachéer (aspiranter).

[12.] Å 1922 års stat hade riksdagen anvisat ett ordinarie reservationsanslag till attachéer (aspiranter) av 56,000 kronor samt å extra stat för samma år, till förstärkning av förenämnda reservationsanslag, ett förslagsanslag, högst, 44,000 kronor. Då den omreglering av attachéernas arvoden, som jämlikt riksdagens skrivelse angående reglering av utgifterna under riksstatens för år 1922 tredje huvudtitel verkstälts, givit vid handen, att de belopp, som sålunda anvisats till arvoden åt attachéer (aspiranter), syntes med det antal aspiranter,

som för rekryteringen av departementet och utrikesrepresentationen erfordrades, även för den närmaste framtiden bliva behöfliga, föreslog Kungl. Maj:t 1922 års riksdag att i stället för de båda ovan omförmälda anslagen till attachéer (aspiranter) för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett ordinarie reservationsanslag av 50,000 kronor. Emellertid avböjde riksdagen att på föreslaget sätt sammanlägga de två anslagen, varföre jag — ehuru beloppet 100,000 kronor för år synes erfordrligt, därest ett tillräckligt antal attachéer skall kunna beredas avlöning efter samma grunder som gälla för motsvarande icke-ordinarie befattningshavare i övriga statsdepartement samt i de centrala verken, — icke anser mig böra nu ånyo upptaga frågan om hela beloppets anvisande som ordinarie anslag. Jag får därför hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att enligt oförändrad beräkningsgrund

i riksstaten uppföra *ordinarie* reservationsanslaget till attachéer (aspiranter) med . . . . . 56,000 kronor.

10. Förstärkning av reservationsanslaget till attachéer (aspiranter).

[13.] Under hänvisning till föregående punkt får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget attachéer (aspiranter) för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av . . . . . 44,000 kronor.

11. Militär- och marinattachéer.

[14.] Å 1922 års riksstat var det ordinarie reservationsanslaget till militär- och marinattachéer uppfört med 40,000 kronor. Sedan inom utrikesdepartementet verkställda beräkningar givit vid handen, att för ernående av löneförmåner, som skulle stå i rimligt förhållande till nuvarande prisläge å vederbörande orter och till de levnadskostnader, som befattningshavare i militär- och marinattachéers ställning måste vidkännas, skulle erfordras ett anslag å 1922 års tilläggsstat av 30,000 kronor, åskade Kungl. Maj:t på min tillstyrkan nämnda belopp såsom reservationsanslag å 1922 års tilläggsstat. Riksdagen nedsatte emellertid — under hänvisning till det sjunkande prisläget — det av Kungl. Maj:t begärda beloppet till 15,000 kronor, vadan under år 1922 för ifrågavarande ändamål funnits tillgängliga 55,000 kronor.

Då emellertid för tiden 1 januari—30 juni 1923 inga andra medel finnas disponibla för avlöande av militär- och marinattachéer än det ordinarie reservationsanslaget, 20,000 kronor, hava åtgärder vidtagits för att så begränsa antalet av de militär- och marinattachéer, vilka förutom respektive militära löner åtnjuta arvoden från tredje huvudtiteln, att ett belopp av 50,000 kronor om året bleve för bestridande av sagda arvoden tillräckligt. Härigenom hava 5,000 kronor av 1922 års anslag kunnat reserveras till första halvåret 1923, varigenom ett belopp av 25,000 kronor, d. v. s. för år räknat samma som det, vilket under år 1922 tages i anspråk, bliver tillgängligt under innevarande halvår. Statsrådet och chefen för försvarsdepartementet har i en framställning av den 24 oktober 1922 framhållit önskvärdheten av att kunna utsända en attaché med särskild uppgift att mera kontinuerligt studera flygväsendet. Denne flygattaché syntes lämpligen böra ambulera mellan vissa centra, där värdefulla upplysningar rörande flygväsendet stode att vinna.

Jag uppskattar tillfullo betydelsen av att åtgärder vidtagas för att de nyaste uppfinningarna och framstegen på flygteknikens område måtte i största möjliga utsträckning tillgodogöras vårt lands försvarsväsen, men då möjlighet torde föreligga att på annat sätt än genom höjning av tredje huvudtiteln ansåg till militär- och marinattachéer tillgodose detta önskemål, anser jag mig ej behöva i detta sammanhang närmare ingå på frågan.

I enlighet med det ovan sagda, och då en ytterligare inskränkning av militär- och marinattachéinstitutionen svårigen synes kunna ifrågakomma, är ett belopp av 50,000 kronor för ändamålet erforderligt under budgetåret 1923—1924, av vilket belopp 40,000 kronor synas böra utgå som ordinarie och återstoden som extra reservationsanslag.

Jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att enligt oförändrad beräkningsgrund

i riksstaten uppföra *ordinarie* reservationsanslaget till militär- och marinattachéer med . . . . . 40,000 kronor.

12. Förstärkning av reservationsanslaget till militär- och marinattachéer.

[15.] Under hänvisning till nästföregående punkt får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till militär- och marinattachéer för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag av . . . . . 10,000 kronor.

13. Handelsattachéer.

[16.] Å tredje huvudtiteln har funnits uppfört ett ordinarie reservationsanslag till handelsattachéer, kronor 40,000. På extra stat för år 1922 hade dessutom anvisats ett förslagsanslag, högst, 140,000 kronor till förstärkning av förenämnda ordinarie reservationsanslag. Sistnämnda anslag var i 1921 års stat uppfört såsom reservationsanslag på extra stat.

Den omreglering av handelsattachéernas arvoden, som jämlikt riksdagens beslut verkställdes, utvisade, att motsvarande belopp även för tiden 1 januari—30 juni 1923 skulle bliva för ändamålet erforderliga, men då å förenämnda båda reservationsanslag vid slutet av år 1922 beräknades komma att förefinnas reservationer, vilka kunde tagas i anspråk för bestridande av ifrågasvarande utgifter under första halvåret 1923, behövde någon framställning till riksdagen om anslag för detta ändamål för tiden 1 januari—30 juni 1923 ej göras, utan upptogs det ordinarie reservationsanslaget till handelsattachéer utan angivet belopp.

I fråga om handelsattachéerna hava sakkunnige för omorganisation av utrikesdepartementet m. m. yttrat följande:

»Bland tredje huvudtitelns anslag till s. k. specialattachéer märkes först och främst ett ordinarie reservationsanslag och ett förstärkningsanslag till handelsattachéer, å 1922 års stat sammanlagt 180,000 kronor. Ehuru sakkunnige icke förbise de olägenheter, som komma att medfölja indragningen av upprättade handelsattachébefattningar, hava sakkunnige likväl kommit till den uppfattningen, att ett indragande av handelsattachébefattningarna i Buenos Aires och Haag skulle kunna vara möjligt. Därjämte vilja de sakkunnige ifrågasätta huruvida icke även handelsattachébefattningen i Shang-

nai, sedan vissa av handelsattachén planerade och av vederbörande godkända uppgifter slutförts, skulle kunna åtminstone tillsvidare indragas. Med hänsyn härtill vilja sakkunnige föreslå, att Eders Excellens måtte vidtaga åtgärder för att utgifterna under denna anslagspost nedbringas med 50,000 kronor till 130,000 kronor för år räknat.»

Handelsattachéinstitutionen, vilken tillkommit såsom ett stöd åt vår handel och industri i arbetet på återställande och utvidgande av våra merkantila förbindelser med främmande länder, är närmast att anse såsom ett kommersiellt komplement till den ordinarie utrikesrepresentationen. Behovet av ett dylikt komplement framträder särskilt starkt under den nuvarande övergangstiden efter världskrigets slut med dess hastiga växlingar och förskjutningar på det ekonomiska området. Härav följer, att, för att institutionen skall kunna rätt fylla sin uppgift, åt handelsattachéorganisationen bör givas en viss grad av smidighet och rörlighet, så att den önskvärda förstärkningen kan anpassas till sådana punkter, där behov av förstärkning i varje särskilt fall framträder.

Med utgångspunkt från denna uppfattning hava de till handelsattachéinstitutionen anslagna medlen kommit till användning *dels* för att med kommersiell sakkunskap förstärka vissa av våra beskickningar utomlands, vid vilka de ekonomiska ärendenas handläggning ansetts så påfordra, *dels ock* för att till vissa avlägsna länder, där vårt näringsliv icke alls eller endast i mindre mån varit orienterat, utsända särskilda handelsdelegater i syfte att undersöka möjligheterna för öppnande eller upparbetande av nya marknader.

Av de den 1 januari innevarande år fungerande handelsattachéerna äro de vid beskickningarna i Paris, Washington, Madrid, Berlin, Haag och Buenos Aires stationerade närmast hänförliga till den förstnämnda av ifrågavarande två kategorier, medan de tre handelsattachéer, som hava sina respektive verksamhetsfält förlagda till norra Sydamerika, västra Sydamerika och Kina äro att räkna till handelsattachéer av den senare kategorien.

De sakkunnige för omorganisation av utrikesdepartementet m. m. hava nu förklarat sig anse det möjligt att indraga handelsattachébefattningarna i Buenos Aires och Haag samt tillika ifrågasatt, huruvida icke även handelsattachébefattningen i Shanghai så småningom skulle kunna åtminstone tillsvidare indragas. Sakkunnige föreslå fördenskull vidtagande av åtgärder, för att utgifterna under förevarande anslagspost nedbringas med 50,000 kronor till 130,000 kronor för år räknat.

I detta sammanhang ber jag få erinra, att jag föreslagit indragning av det å extra stat uppförda generalkonsulatet i Calcutta. Vid bifall härtill torde det böra tagas under övervägande att, för bevarande av åtminstone någon lönad representant i Brittiska Indien, därstädes placera en handelsattaché. Anmärkas må ock, att önskemål framkommit att med hänsyn till pågående förskjutningar i handelsförhållandena i Levanten dit detachera en särskild handelsdelegat, för att man därigenom må bliva i tillfälle att på ort och ställe följa utvecklingen samt vidtaga de mått och steg, som kunna finnas påkallade.

Även med beaktande av nu angivna synpunkter samt med hänsyn till vikten av att rörelsefriheten icke alltför starkt kringskäres, när det gäller att i näringslivets intresse utnyttja de möjligheter, som handelsattachéinstitutionen bjuder, anser jag mig dock kunna tillstyrka, att det hittillsvarande anslagsbeloppet å tillhopa 180,000 kronor nedsättes med 40,000 kronor eller sålunda till 140,000 kronor. Detta belopp torde böra fördelas med 40,000 kronor i ordinarie reservationsanslag och med 100,000 kronor till förstärkning härav såsom extra anslag.

Jag hemställer fördenskull, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att enligt oförändrad beräkningsgrund

i riksstaten uppföra *ordinarie* reservationsanslaget till handelsattachéer med . . . . . 40,000 kr.

14. Förstärkning av reservationsanslaget till handelsattachéer.

[17.] Under hänvisning till nästföregående punkt får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till förstärkning av *ordinarie* reservationsanslaget till handelsattachéer för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag av 100,000 kr.

15. Socialattachéer.

[18.] Ej heller för socialattachéer behövde något anslag äskas för tiden 1 januari—30 juni 1923, enär å de sedan år 1919 för ändamålet årligen på extra stat anvisade reservationsanslagen av 50,000 kronor besparingar funnos, vilka för nämnda halvår kunde tagas i anspråk. Som bekant äro sedan 1919 socialattachéer anställda i Berlin, Paris och London. I förenämnda yttrande från sakkunnige för omorganisation av utrikesdepartementet och Sveriges representation i utlandet hava sakkunnige för åstadkommande av besparingar i fråga om socialattachéerna föreslagit, att socialattachébefattningarna i Paris och London för framtiden skulle upprätthållas av en tjänsteman, en anordning, som enligt sakkunniges åsikt utan alltför stora olägenheter syntes kunna genomföras. Vad anginge socialattachén i Berlin ansåge sakkunnige däremot — bl. a. med hänsyn till att denne tjänstemans verksamhetsområde nyligen utökats att omfatta förutom Tyskland jämväl Österrike, Tjechoslovakiet, Nederländerna och Schweiz — att ifrågavarande befattning borde bibehållas oförändrad.

Socialstyrelsen har den 19 nästlidne december i ett yttrande till statsrådet och chefen för Socialdepartementet framhållit, att socialattachéerna kunnat fullfölja det mycket omfattande och krävande program, som uppställts för dem, samt att deras verksamhet ur vissa synpunkter varit av stort värde för Socialstyrelsen, som ansåge att mycket starka skäl tala för upprätthållande i största möjliga utsträckning av en svensk socialpolitisk informationsverksamhet i främmande länder. Uppehållande av en verkligt värdefull social informationstjänst i åtminstone de främst ledande länderna kan icke åstadkommas utan anlitan av socialattachéinstitutionen. Gentemot åsikten att uppgifter, som insamlas på en för alla länder gemensam centralpunkt, skulle kunna ersätta våra svenska socialattachés verksamhet, betonas, att den informationstjänst, som allenast begränsas till de utåt direkt synliga socialpolitiska resultaten eller företeelserna utan att belysa den miljö, ur vilken de framgått, alltid blir ofullständig och mycket ofta missvisande. Den erfarenhet, som Styrelsen och andra sociala ämbetsverk vunnit rörande socialattachéernas verksamhet, talade också bestämt för deras bibehållande. Socialstyrelsen ansåge, att långt ifrån att föreslå indragning borde tanken på anställande av en fjärde socialattaché i Förenta Staterna och Canada upptagas till förverkligande vid lämplig tidpunkt.

Den av Socialstyrelsen uttalade uppfattningen i ämnet har statsrådet och chefen för Socialdepartementet i skrivelse den 28 nästlidne december sagt sig dela.

Ehuruväl jag fullständigt delar den sålunda uttalade uppfattningen om det synnerliga värdet av socialattachéinstitutionens verksamhet, anser jag mig likväl, ehuru med tvekan, med hänsyn till det statsfinansiella läget böra som förhållandena ligga följa de sakkunnigas anvisning och föreslå en minskning i antalet socialattachéer och således en nedsättning i kostnaderna för ifrågavarande ändamål.

Genom den föreslagna sammanslagningen av två befattningar kunna de årliga utgifterna för socialattachéer begränsas till högst 30,000 kronor. På Kungl. Maj:t torde emellertid ankomma att bestämma beträffande placeringen av de två socialattachéer, till vilkas avlönande nämnda belopp lämnar möjlighet. Jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till socialattachéer för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av . . . . . 30,000 kronor.

16. Extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat.

[19.] Jag får hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att enligt oförändrad beräkningsgrund

i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat med . . 55,000 kronor.

17. Ytterligare medel för anställande av extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat.

[20.] Å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 är anvisat ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor såsom ytterligare medel för anställande av extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat, varigenom det sammanlagda belopp, som jämte det *ordinarie* anslaget för ändamålet står till förfogande under innevarande halvår, utgör 47,500 kronor, d. v. s. 95,000 kronor för helt år mot 110,000 kronor för senaste helårsstat. Då ytterligare besparingar i detta avseende torde kunna åstadkommas, bl. a. genom inskränkande av den för passgöromål vid åtskilliga beskickningar och konsulat särskilt anställda personalen, synes ett sammanlagt belopp av 80,000 kronor för här ifrågavarande ändamål tillräckligt, och jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

såsom ytterligare medel för anställande av extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av . . . . . 25,000 kronor.

C. Internationella byråer m. m.

1. Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund.

[21.] Å tilläggsstat för år 1922 var för bestridande av Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund anvisat ett förslagsanslag av 440,000 kronor, utgörande Sveriges bidrag till täckande av förbundets utgifter under budgetsperioden 1922. Förbundets budget slutade då på en utgiftssumma av 20,873,945 guldfrancs.

I skrivelse till utrikesministern den 3 november 1922 har generalsekretären för Nationernas förbund nu meddelat, att den budget, som av förbunds-församlingen fastställts för år 1923, slutar å 25,673,508 guldfrancs, varav 15,593,046 guldfrancs komma på förbundets allmänna budget, 8,200,462 guldfrancs på arbetsorganisationens budget och 1,880,000 guldfrancs på budgeten för den fasta mellanfolkliga domstolen.

Sammanförd under huvudrubriker ter sig budgeten sålunda:

Inkomster.	Guldfrancs.	Utgifter.	Guldfrancs.
<i>I. Ordinarie bidrag.</i>		<i>A. Sekretariatet och särskilda organisationer.</i>	
a) För normala omkostnader . . .	13,407,770	1. Församlingens och rådets sammanträden	700,000
b) För den fasta mellanfolkliga domstolen	1,880,000	2. Sekretariatets allmänna verksamhet	6,784,945
c) För den internationella arbetsorganisationen	8,200,462	3. Förbundets särskilda organisationer	5,722,825
<i>II. Extraordinarie bidrag.</i>		4. Återbetalning av vissa utgifter (Vilna-omröstningen)	422,260
a) För byggnader m. m.	1,263,016	5. Förtjänst och förlust på valutakurser	200,000
b) Bidrag till kassafonden	500,000	6. Byggnader, inventarier o. s. v.	1,263,016
c) För återbetalning av vissa utgifter (Vilna-omröstningen)	422,260	7. Inbetalning till kassafonden	500,000
		<i>B. Andra organisationer.</i>	
		1. Den fasta mellanfolkliga domstolen	1,880,000
		2. Den internationella arbetsorganisationen	8,200,462
	25,673,508		25,673,508

I fråga om beräkningarna av förbundets utgifter tillåter jag mig lämna följande kortfattade redogörelse:

A. Utgifterna för sekretariatet och särskilda organisationer hava beräknats sålunda:

1. Utgifter för förbunds-församlingen 600,000 guldfrancs, innefattande avlöning samt rese- och flyttningersättningar åt tillfällig personal, hyra för samlingslokal, tryckningskostnad samt diverse utgifter för telegram, inventarier m. m. Utgifter för rådets verksamhet 100,000 guldfrancs. I en särskild resolution har församlingen uttryckt det önskemål, att rådet av sparsamhetsskäl måtte hålla sina sammanträden i Genève, såvida ej särskilt tvingande skäl föranleda, att detsamma sammankallas å annan plats.

2. Utgifter för sekretariatets verksamhet 6,784,945 guldfrancs, innefattande avlöningar för förbundets tjänstemän 4,309,625 guldfrancs, reseersättningar, representationskostnader, utgifter för förbundets fastigheter, publikationer och trycksaker, kontorskostnader, oförutsedda utgifter m. m.

3. Utgifter för förbundets speciella organisationer 5,722,825 guldfrancs, som fördelas på de permanenta organisationerna, såsom kommissionen för minoritetsfrågor med 413,157 guldfrancs, organisationen för ekonomiska och finansiella frågor med 1,339,318 guldfrancs, mandatkommissionen med 205,100 guldfrancs, kommissionen för transitofrågor med 796,250 guldfrancs, den ständiga militärkommissionen med 113,000 guldfrancs, den internationella hälsovårdsorganisationen med 700,500 guldfrancs och vissa kommissioner i humanitära frågor med 217,500 guldfrancs, samt tillfälliga organisationer

såsom kommissionen för rustningarnas begränsning med 678,000 guldfrancs, den internationella blockadkommissionen med 50,000 guldfrancs, kommissionen för undersökning av artikel 10 i förbundsakten med 6,000 guldfrancs, kommissionen för undersökning beträffande bortförandet av kvinnor och barn i Armenien med 136,000 guldfrancs, internationella byrån och diverse ändamål med 175,000 guldfrancs, överkommisariatet för ryska flyktingar med 293,000 guldfrancs och kommissioner till de heliga platserna i Palestina med 100,000 guldfrancs. Slutligen finnes under denna rubrik upptaget ett anslag för oförutsedda utgifter å 500,000 guldfrancs.

4. Utgifter för återbetalning av vissa kostnader, vilka Danmark, Norge och Sverige iklätt sig år 1920 för bildandet av en internationell kontingent i samband med den föreslagna folkomröstningen i Vilna, 422,260 guldfrancs.

5. Förtjänster och förluster på valutakurser 200,000 guldfrancs, beräknad på grund av kursfluktuationen mellan guldfrancs och schweiziska francs.

6. Utgifter för byggnader och inventarier, 1,263,016 guldfrancs, innefattande bl. a. sjätte avbetalningen å den i Genève av förbundet förvärfvade fastigheten, kostnader för inköp av möbler, för bibehållande av optionsrätten till vissa angränsande fastigheter samt till bibliotek.

7. För inbetalning till kassafonden för bestridande av vissa löpande utgifter har beräknats 500,000 guldfrancs.

B. Anslagen till den fasta mellanfolkliga domstolen.

	Floriner.
Årliga avlöningar	306,195: 70
Arvoden och dagtraktamenten	468,230: —
Resekostnader	59,200: —
Bidrag till Carnegie-institutet	50,000: —
Administrativa utgifter	52,000: —

sammanlagt floriner 935,625: 70

eller 1,880,000 guldfrancs.

C. Anslagen till arbetsorganisationens utgifter.

	Schw. frcs.
Avlöningar	5,028,712
Resekostnader, dagtraktamenten och representationskostnader	307,500
Kontorskostnader	1,494,000
Korrespondenter och upplysningars införskaffande	602,000
Arbetskonferensen och styrelsens sammanträden	473,000
Kommissioner och undersökningar	329,000
Kapitalkonto	160,000
Oförutsedda utgifter	350,000
Summa	8,744,212

Efter avdrag av vissa tillgodohavanden, uppgående till 543,750, återstå alltså . . . . . 8,200,462 } schweiziska eller guldfrancs.

Den ökning av förbundets utgifter, som Nationernas förbunds budget för år 1923 innebär, torde hava sin grund uti den utveckling, som förbundet undergått samt den inom många områden vidgade verksamhet, detsamma på grund av församlingens beslut fått att utöva. Vid 1922 års församling gjordes allvarliga ansträngningar att begränsa utgifterna till det minsta möjliga. Härvid är dock att märka, att den stora del av förbundssekretariatets och

den internationella arbetsbyråns utgifter, som representeras av avlöningar till dessa organisationers personal, icke kunnat annat än i ringa mån nedbringas, då förbundet gentemot denna personal är bunden av fleråriga kontrakt, vilka ännu icke kunna ändras.

I fråga om fördelningen av förbundets utgifter erinras därom, att föregående års församling antagit en ny fördelningsgrund att gälla tillsvidare, enligt vilken Sveriges andel, som enligt världspostföreningens hittills gällande skala varit 15 enheter utav 510, endast skulle komma att utgöra 15 enheter av 942. Emellertid hade denna nya skala, vilken även innebar en ändring i akten för Nationernas förbund, vid tredje församlingens möte icke ernått ett tillräckligt antal ratifikationer. En kommitté, som av den andra församlingen tillsatts för att utarbeta en ny definitiv skala för kostnadernas fördelning, hade, med hänsyn till att utsikterna för den av 1921 års församling antagna provisoriska skalan att ernå ett tillräckligt antal ratifikationer vore synnerligen ringa, utarbetat ett nytt provisoriskt förslag till kostnadernas fördelning, vilket behandlats av 1922 års församling. I detta förslag hade Sveriges bidrag höjts från de 15 enheter, vilka beslutats år 1921, till 20 enheter. Andra länder, särskilt de förutvarande neutrala, hade likaledes fått sina bidrag ökade, medan bl. a. tillfälliga avdrag föreslagits för de länder, vilka blivit särskilt lidande genom kriget. Sedan i den framlagda skalan vidtagits en del ändringar innebärande bl. a. en sänkning av Sveriges bidragsskyldighet från 20 till 18 enheter, antog församlingen enhälligt densamma att provisoriskt gälla för år 1923. Detta beslut föranleddes av nödvändigheten att snarast ersätta den med uppenbara orättvisor behäftade skalan, som hämtats från världspostföreningen och som ännu vore i kraft, med en ny skala i vilken hänsyn tagits till berättigade krav.

I ovannämnda skrivelse den 3 november har generalsekretären, med anledning av förbundsförsamlingens nyss nämnda beslut att för år 1923 provisoriskt tillämpa den nya skalan, meddelat, att Sveriges bidrag till Nationernas förbund för år 1923 skulle komma att enligt en beräkningsgrund av 18 enheter av 944 utgöra 489,537:22 guldfrancs. Härvid är att märka, att, då republiken Argentina trots upprepade anmaningar ännu ej inbetalt något bidrag till förbundets utgifter, dess andel ej medtagits i beräkningen vid uppgörandet av förbundets budget och alltså ej ingår i de 944 enheter, varpå utgifterna fördelats, medan däremot Ungerns inträde i förbundet medfört en mindre ökning av enheternas totalsumma.

Inbetalandet av Sveriges bidrag har städse ägt rum i amerikanska dollars. Ovannämnda belopp i guldfrancs motsvarar dollars 94,457:84 eller, efter en kurs av dollars 3,73 för en krona, 352,327 kronor 74 öre, vilket belopp bör avrundas till 353,000 kronor. Medelsbehovet synes böra i likhet med senaste år tillgodoses förmedelst ett förslagsanslag. Jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

för gäldande av Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* förslagsanslag av . . . . . 353,000 kronor.

2. Sveriges representanters deltagande i Nationernas förbunds delegeradeförsamling.

[22.] Sedan Kungl. Maj:t föreslagit 1922 års riksdag att för bestridande av kostnaderna för Sveriges representanters deltagande i Nationernas förbunds delegeradeförsamling i Genève å tilläggsstat för nämnda år anvisa ett

reservationsanslag å 60,000 kronor, beviljade riksdagen — som ansåg att det äskade anslaget kunde nedsättas till 50,000 kronor och icke fann tillräckliga skäl för dess upptagande såsom reservationsanslag — för ändamålet ett förslagsanslag, högst, 50,000 kronor. Då förbundsförsamlingen i enlighet med den för densamma fastställda arbetsordningen alltid sammanträder i september månad, har anslag för ifrågavarande ändamål ej behövt begäras i riksstaten för första halvåret 1923. Ehuru beloppet under nästlidet år visat sig ganska rikligt tilltaget, anser jag mig dock, med hänsyn till att förbundets delegeradeförsamling möjligen kan under året komma att sammanträda under en avsevärt längre tid än som ägt rum år 1922, ej böra föreslå någon minskning av anslaget; och får jag därför hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

för bestridande av kostnaderna för Sveriges representanters deltagande i Nationernas förbunds delegeradeförsamling för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag av . . . 50,000 kronor.

3. Sveriges representation i Nationernas förbunds rådsförsamling m. m.

[23.] Vid Nationernas förbunds tredje församling i Genève i september innevarande år blev Sverige för tillvidare ett år, räknat från den 1 januari 1923, invalt i förbundsrådet. Vid föredragning den 8 december 1922 har Kungl. Maj:t jämväl utsett representant i rådet. Kostnaderna för rådsmedlems representerande i rådet skola bäras av vederbörande stater själva. Det torde vara oungångligen nödvändigt, att den svenske representanten vid sammanträdena åtföljes av en sekreterare ävensom ett skrivbiträde. Vid vissa tillfällen torde det även kunna visa sig vara av behovet påkallat, att ifrågavarande representant åtföljes av särskilda sakkunnige. Övriga länders ombud torde i allmänhet till mötena medföra en talrikare personal än den, som här angivits vara erforderlig för den svenske representanten. Med utgångspunkt från det antal rådsmöten, som avhållits under de två sista åren, och de traktamentsersättningar, som utbetalts till de svenska ombuden till förbundsförsamlingen i Genève, torde kostnaderna för Sveriges representation i rådet kunna beräknas till omkring 20,000 kronor.

Sveriges inval i förbundsrådet medför även skyldighet att sända representanter till förbundets ständiga rådgivande militärkommission, som tillsatts i enlighet med art. 9 i förbundsakten för att tillhandagå rådet med anvisningar beträffande utförandet av bestämmelserna i artiklarna 1 och 8 samt i allmänhet beträffande militära och marina frågor ävensom frågor rörande luftväsendet. Enligt de bestämmelser, som av rådet faststälts den 20 maj 1920, skola de stater, som äro medlemmar av rådet, i kommissionen i princip företrädas av en representant för lantförsvaret, en för sjöförsvaret och en för luftförsvaret. Om vederbörande regering så önskar kan en representant erhålla i uppdrag att företräda flera grenar av försvaret. Representanterna i kommissionen kunna vara åtföljda av ett eller flera biträden. Kostnaderna för representation i kommissionen skola bäras av vederbörande stater själva. Vid föredragning den 15 december 1922 har Kungl. Maj:t utsett en representant för lant- och en för sjöförsvaret till medlemmar av kommissionen ävensom en lant- och en sjöofficer till biträden åt desamma. Någon särskild representant för luftväsendet har däremot bl. a. av sparsamhetshänsyn ej ansetts böra utses.

Med utgångspunkt från det antal sammanträden, kommissionen hittills avhållit, torde kostnaderna för Sveriges representation i densamma kunna beräknas till ungefär 10,000 kronor.

Då det ej med visshet kan förutsägas, att icke antalet sammanträden eller längden av desamma kan komma att överskrida de ovan angivna, torde medel för bestridande av ifrågavarande kostnader böra anvisas i form av förslagsanslag.

Jag anser mig här böra framhålla, att utgifterna för ifrågavarande ändamål för tiden 1 januari—30 juni 1923, för vilken tidsperiod särskilt anslag härför icke finnes tillgängligt, torde böra bestridas från förslagsanslaget rese- och flyttningssättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag.

Jag hemställer, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till bestridande av kostnaderna för Sveriges representation i Nationernas Förbunds rådsförsamling m. m. för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av . . . . . 30,000 kronor.

4. Sveriges deltagande i internationella konferenser.

[24.] Kostnaderna för svenska delegerades deltagande uti de internationella konferenserna hava hittills bestritts av tredje huvudtitelns förslagsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m. Då emellertid åtminstone under de närmaste åren internationella konferenser av olika slag torde komma att bliva en mer eller mindre regelbundet anlita form i det mellanfolkliga samarbetet, och kostnader för Sveriges deltagande i dylika konferenser kunna väntas årligen återkomma, synes det lämpligast att ett särskilt anslag för ifrågavarande ändamål begäres, detta så mycket mera som en begränsning av kommittéanslaget, på det sätt jag senare skall föreslå, torde böra ske. Storleken av de kostnader, som kunna uppkomma genom utsändande av ombud till konferenser, är givetvis svår att beräkna. Under nästlidet år hava för deltagande i tvenne dylika konferenser bestritts utgifter med ett belopp av nära 58,000 kronor; dock torde på grund av det sjunkande prisläget ett anslag för ändamålet av 50,000 kronor bliva tillräckligt för det kommande budgetåret; och jag får därför hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

för bestridande av kostnaderna för Sveriges deltagande i internationella konferenser för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag av . . . . . 50,000 kronor.

5. Internationella skiljedomstolens byrå i Haag.

[25.] Å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 finnes uppfört ett förslagsanslag å 6,100 kronor till bestridande av Sveriges andel i kostnaderna under år 1922 för den internationella skiljedomstolens byrå i Haag.

Vid sammanträde den 26 januari 1922 uppdrog skiljedomstolens förvaltningsråd åt sin internationella byrå att tillstålla rådets medlemmar en promemoria, varuti, under erinran att Ryssland alltsedan revolutionen icke inbetalat sitt årliga bidrag till skiljedomstolens internationella byrå och därför den 1 januari 1922 häftade i en skuld på floriner 25,271:25, vilket belopp nederländska regeringen förskotterat, föreslagits, att dessa kostnader skulle fördelas mellan övriga makter, som lämnade bidrag till förenämnda byrå, under uttrycklig förutsättning likväl, att Ryssland icke härigenom fritoges från sin ersättningsskyldighet. Skulle detta förslag icke vinna gillande, nödgades

byrån stryka Ryssland från listan å deltagande stater och fördela de på Ryssland belöpande kostnaderna på övriga länder, varigenom emellertid möjligheten att sedermera av Ryssland utfå det icke inbetalade beloppet skulle bliva mindre än om Ryssland fortfarande kvarstode å förteckningen och de övriga staterna endast tillsvidare förskotterade beloppet. Från beskickningen i Haag har ifrågavarande förslag insänts till utrikesdepartementet; och har beskickningen därvid meddelat, att de flesta länder förklarat sig antaga det framlagda förslaget. Då det icke syntes lämligt att låta nederländska regeringen ensam bära ifrågavarande kostnader, har Kungl. Maj:t den 29 september 1922 på framställning av den permanenta skiljedomstolens förvaltningsråd beslutat, att Sveriges andel för år 1921 uti ifrågavarande av Ryssland icke inbetalade bidrag till förenämnda byrå, uppgående till floriner 193:11 eller i svenskt mynt motsvarande 282 kronor 91 öre, skulle till byrån inbetalas av det å extra stat för år 1922 uppförda förslagsanslag, högst, 6,100 kronor, vilket härtill lämnade tillgång, under förutsättning att Ryssland icke härigenom fritoges från sin ersättningsskyldighet. Den Sverige åvilande delen av Rysslands oguldna andel uti ifrågavarande kostnader före den 1 januari 1921 har ännu icke guldits. Sagda andel torde kunna beräknas till ett belopp av omkring 990 kronor. Beträffande detta belopp, vilket torde bära åskas som särskilt anslag, gör jag framställning i det följande. Däremot lärer, under förutsättning att riksdagen ej framställer erinran i saken, hinder icke bära möta att av nu ifrågavarande anslagspost årligen gälda å Sverige belöpande andel av Rysslands bidrag till skiljedomstolens byrå för tiden efter 1921.

Då det kan antagas, att Sveriges andel i kostnaderna för år 1923, vilka skola tillställas byrån i början av år 1924, kommer att uppgå till samma belopp som under föregående år förutom den ökning på ungefär 300 kronor, som kan föranledas därav, att Ryssland ej heller i fortsättningen kommer att erlægga sin andel, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till bestridande av Sveriges andel i kostnaderna under år 1923 för den internationella skiljedomstolens byrå i Haag för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av . . . 6,100 kronor.

6. Förskotterande av Sveriges andel i de av Ryssland icke inbetalade bidrag till internationella skiljedomstolens byrå i Haag.

[26.] Under hänvisning till nästföregående punkt får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till förskotterande av Sveriges andel i de av Ryssland icke inbetalade bidrag till internationella skiljedomstolens byrå i Haag för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av . . . 1,000 kronor.

7. Bidrag till interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat.

[27.] Styrelsen för riksdagens interparlamentariska grupp har till mig ingivit en den 9 sistlidne november dagtecknad framställning av följande innehåll:

»I sin skrivelse till Eders Excellens den 8 september 1920 hemställde styrelsen för riksdagens interparlamentariska grupp, att i riksstaten för år 1922

mätte såsom tillfälligt bidrag till den interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat uppföras ett extra anslag av 10,000 kronor — förutom det allt sedan 1910 till nämnda byrå utgående årliga statsbidraget, vilket på Eders Excellens förslag av 1920 års riksdag höjdes till 2,000 kronor.

Riksdagen 1921 tillmötesgick framställningen i så måtto, att den för ändamålet beviljade 8,000 kronor utöver det sedvanliga beloppet av 2,000 kronor. Då styrelsen, såsom ställts i utsikt i ovan berörda skrivelse, återkom med framställning (den 22 oktober 1921) om ett tillfälligt bidrag för första halvåret 1923 till samma ändamål, ansåg sig styrelsen följaktligen icke kunna begära — förutom hälften av det sedvanliga årsbidraget å kronor 2,000, d. v. s. kronor 1,000 — mer än 4,000 kronor, änskönt t. ex. från Danmark redan inlevererats ett tillfälligt bidrag å sammanlagt 20,000 kronor. Styrelsen vågar följaktligen för det budgetår, varför medel nu skola begäras, räkna på att i tillfälligt bidrag till här ifrågavarande byrå beviljas det återstående beloppet kronor 4,000, vilket förutsatts genom motiveringen i vederbörande statsverkspropositioner och riksdagsskrivelser.

Vad sedermera beträffar det s. k. sedvanliga bidraget till byrån har av den interparlamentariska unionen numera uppgjorts en detaljerad plan för de ordinarie årsbidragen från de olika nationella grupperna, enligt vilken plan man med hänsyn till vederbörande länders storlek, folkmängd och en del andra beräkningsgrunder sökt så rättvist som möjligt fördela bidragen. Enligt denna plan skulle, jämväl med fästat avseende vid valutaförhållandena, på Sveriges del falla ett belopp av 2,500 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får styrelsen vördsamt hemställa att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för den interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat mätte i statsverkspropositionen för nästkommande lagtima riksdag å extra stat för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 uppföras ett anslag å 6,500 kronor.»

Jag hemställer, det Kungl. Maj:t mätte föreslå riksdagen att

såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag av . . . . . 6,500 kronor.

8. Riksdagens interparlamentariska grupp.

[28.] Styrelsen för riksdagens interparlamentariska grupp anhöll på sin tid hos Kungl. Maj:t, att hos riksdagen mätte för tiden 1 januari—30 juni 1923 äskas ett statsanslag till gruppen av 24,000 kronor; men begärde Kungl. Maj:t, som fann vissa inskränkningar i gruppens beräknade utgifter kunna äga rum, av riksdagen allenast ett belopp av 16,000 kronor. I skrivelse till Konungen den 9 sistlidne november har nämnda styrelse — med förmälan att med de inskränkningar i statsanslaget, som på Kungl. Maj:ts förslag vidtogos av förra riksdagen, givetvis för gruppen komme att uppstå vissa svårigheter att så driva verksamheten som önskligt vore, men att styrelsen väl insåge att den på alla områden nödvändiga sparsamheten måste tillämpas jämväl på gruppens utgifter — anhållit, att för nästkommande budgetår ett mot det nedsatta halvårsanslaget för helt år svarande belopp av 32,000 kronor mätte hos riksdagen begäras.

Då jag finner en ytterligare nedsättning med 2,000 kronor av bidraget till riksdagens interparlamentariska grupp kunna vidtagas, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t mätte föreslå riksdagen att

såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupp för budgetåret 1923—1924 bevilja ett extra anslag av . . . . . 30,000 kronor.

9. Bidrag för riksdagens interparlamentariska grupps deltagande i av interparlamentariska unionen anordnad konferens.

[29.] Med bifall till därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beslöt 1921 års riksdag att ej mindre det ursprungligen såsom bidrag till täckande av kostnaderna för den svenska gruppens av den interparlamentariska unionen deltagande i unionens XX:de konferens å extra stat för år 1915 anvisade förslagsanslag, 15,000 kronor, än även det anslag av 4,500 kronor, vilket för den händelse den XIX:de konferensen skulle hava ägt rum redan år 1915, ursprungligen anvisats å extra stat för år 1916 såsom bidrag till täckande av kostnaderna för den svenska gruppens deltagande i unionens XX:de konferens samma år, skulle, därest eller i den mån dessa anslag ej dessförinnan tagits i anspråk, få användas såsom bidrag till täckande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupps deltagande i den interparlamentariska unionens konferens, som kunde komma att äga rum år 1922.

Av det vid statsverkspropositionen till 1914 års första riksdag fogade statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden den 14 januari 1914 framgår, att, när ovannämnda förslagsanslag, högst, 15,000 kronor, som anvisades på extra stat för år 1915, bestämdes till ett så pass högt belopp, anledningen härtill var att konferensen väntades komma att hållas i Amerika.

Med hänvisning härtill förklarade riksdagen vid beviljandet av ifrågasvarande anslag, att riksdagen förutsatte att, därest konferensen icke komme att hållas i Amerika eller annorstädes utom Europa, endast det belopp, 4,500 kronor, som eljest beräknats för deltagande i dylik konferens, skulle tagas i anspråk.

Med förmålan att de såsom bidrag till kostnaderna för gruppens deltagande i ifrågasvarande konferenser anvisade anslag å 15,000 kronor och 4,500 kronor ännu icke tagits i anspråk, hemställde styrelsen för riksdagens interparlamentariska grupp om framställning i syfte att omförmälda belopp måtte få fortfarande stå till gruppens förfogande, då behov därav yppades.

Vid föredragning av ifrågasvarande ärende i samband med de övriga frågor, som tillhörde regleringen av tredje huvudtiteln för tiden 1 januari—30 juni 1923, fann jag mig böra tillstyrka, att gruppens framställning skulle i sak tillmötesgå. Då emellertid utrönts att ifrågasvarande förslagsanslag, högst, 15,000 kronor i riksräkenskapsverkets räkenskaper balanserats till utgiftsresterna, under det att extra anslaget å 4,500 kronor överförts till reservationer å föregående års anslag, och jag icke ansåg det vara lämplig anordning att av riksdagen anvisade anslag, som icke vore reservationsanslag, på sätt förut skett, överflyttades till ett senare budgetår i stället för att tillfalla kassafonden, ansåg jag mig böra förorda, att ett avrundat belopp av 20,000 kronor av riksdagen för ifrågasvarande ändamål äskades såsom reservationsanslag.

Kungl. Maj:ts i enlighet härmed framställda förslag bifölls emellertid icke av riksdagen, som uttalade, att, då det syntes riksdagen föga sannolikt, att interparlamentariska unionen komme att anordna någon konferens under första halvåret 1923, med anvisande av medel för här ifrågasvarande ändamål syntes kunna anstå till 1923 års riksdag.

Under åberopande av riksdagens berörda uttalande, har styrelsen för riksdagens interparlamentariska grupp numera i sin under nästföregående punkt

omförmälda skrivelse den 9 sistlidne november meddelat, att, ehuru tid och plats för nästa konferens visserligen ännu icke vore bestämda, enligt unionens exekutivkommittés förslag och villkorliga inbjudning konferensen väntades komma att hållas i slutet av sommaren 1923 i Washington. Med anledning härav har styrelsen anhållit att såsom bidrag till täckande av kostnaderna för gruppens deltagande i av unionen anordnad konferens måtte hos 1923 års riksdag äskas ett reservationsanslag av 20,000 kronor.

Jag anser, att det begärda beloppet av sparsamhetsskäl bör nedsättas till 15,000 kronor, men finner i likhet med styrelsen lämpligt, att detsamma begäres i form av reservationsanslag, för att, därest konferensen uppskjutes, kunna tagas i anspråk ett följande år. Skulle mot förmodan konferensen komma att hållas inom Europa, torde på Kungl. Maj:t ankomma att vidtaga erforderlig nedsättning av det anslagna beloppet. Jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

såsom bidrag för riksdagens interparlamentariska grupps deltagande i av interparlamentariska unionen anordnad konferens för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* reservationsanslag av . . . . . 15,000 kronor.

10. Internationella fredsbyrån i Bern.

[30.] Sedan riksdagen på grund av väckt motion å extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor till internationella fredsbyrån i Bern, ansåg sig Kungl. Maj:t böra äska anslag till ifrågavarande ändamål jämväl för år 1923. Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

Jag finner mig böra föreslå, att jämväl för det kommande budgetåret medel för bestridande av ett bidrag till nämnda fredsbyrå äskas, men synes anslaget nu kunna begränsas till 1,000 kronor, och jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till internationella fredsbyrån i Bern för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av . . . . . 1,000 kronor.

11. Svenska Föreningen för Nationernas förbund.

[31.] Styrelsen för Svenska Föreningen för Nationernas förbund, som under åren 1920 och 1921 inkommit med framställningar om statsanslag till föreningens verksamhet, har den 16 sistlidne november ingivit en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse, vari begäres ett bidrag för budgetåret 1923—1924 av 5,000 kronor. Föreningen, som har till syfte att bland den svenska allmänheten sprida kunskap om och intresse för Nationernas förbund samt att deltaga i det internationella arbetet för att stödja och stimulera förbundets strävan att uppnå en varaktig mellanfolklig rättsordning, skulle genom ett bidrag av statsmedel sättas i stånd att i någon mån utvidga sin verksamhet, som hittills av brist på tillgångar måst hålla sig inom ytterst snäva gränser.

Hittills har staten allenast vid ett och annat tillfälle genom smärre bidrag till resekostnader förhjälpit föreningens medlemmar till att kunna deltaga i årliga sammanträden med den internationella föreningen Union des Associations pour la Société des Nations, till vilken den svenska föreningen är ansluten,

men nu, särskilt i och med Sveriges inval uti Nationernas förbunds Råd, synes mig tiden vara inne att med ett årligt bidrag understödja nämnda förening, som intager en viss särställning bland organisationer för rätt och fred i världen, och vars syfte synes mig vara ett verkligt statsintresse. Dock bör bidraget under nu rådande depressionstider ej sättas högre än till 3,000 kronor.

Jag hemställer alltså, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till Svenska Föreningen för Nationernas förbund för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag av . . . . . 3,000 kronor.

12. Bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet.

[32.] Överstyrelsen för svenska föreningen Röda Korset har till utrikesdepartementet ingivit en till Konungen ställd, den 7 nästlidne december dagtecknad skrivelse av följande lydelse:

»Till Konungen.

Det torde vara Eders Kungl. Maj:t väl bekant, hurusom Svenska Röda Korset tack vare dels särskilda anslag av statsmedel dels insamlade medel till betydande belopp, även efter världskriget utövat en omfattande internationell hjälpverksamhet till förmån för av kriget drabbade länder och folk.

Av bifogade ekonomiska översikt över ifrågavarande verksamhet framgår i stora drag på vad sätt Svenska Röda Korset utnyttjat de medel, som alltsedan 1919, eller efter vapenstilleståndet, härutinnan stått till dess förfogande.

Så länge de nedbrytande följderna av det stora kriget ännu drabbade nästan alla Europas folk, krigsfångarna måste bispringas och epidemifaran bekämpas samt omfattningen av våra hjälpmedel ännu tillstodde detta, ansåg överstyrelsen att såväl klokhetssom rättfärdighetsskäl väl berättigade en försiktigt tillämpad splittring av våra krafter. Till följd av att huvudparten av de till överstyrelsen och dess underorganisationer inströmmande gåvorna, i allt icke mindre än c:a 4,400,000 kronor, voro bundna vid en undsättning av Wiens befolkning och att även den stora brödsädesinsamlingen gällde samma, då framför allt behjärtansvärda syfte, har likväl Svenska Röda Korsets hjälpaktion i Österrike erhållit en alldeles särskild betydelse och omfattning och kunnat inriktas på en verksamhet av mera bestående värde. Detsamma är, om än i mindre skala, förhållandet även beträffande vårt humanitära arbete i Tyskland. I båda dessa länder har Svenska Röda Korsets inarbetade hjälporganisationer — och då framför allt den i Wien — under sina tre verksamhetsår samlat en rik fond av erfarenhet och tillvunnit sig såväl myndigheternas som befolkningens förtroende.

Under de två första åren av sin tillvaro, då dess verksamhet stod på sin höjdpunkt, utspisade *Svenska Röda Korsets hjälpaktion i Wien* icke mindre än 3,400,000 portioner genom ett 50-tal organiserade ungdomskök och ett ungefär lika stort antal folkkök, samtidigt som den på olika vägar till den utblottade befolkningen under vederbörlig kontroll utdelade ytterligare 2,140,100 kg. livsmedel samt 360,000 livsmedelspaket. Speciellt för denna senare verksamhet, som närmast avsåg ett mer eller mindre kontinuerligt understöd, ha våra byråer i Wiens Hofburg upprättat ett kortsystem med noggranna upplysningar om c:a 30,000 särskilt hjälpbehövande Wien-familjer, utgörande ett värdefullt kartotek för en fortsatt social verksamhet. Med hänsyn till våra starkt reducerade tillgångar har Svenska Röda Korsets aktion i Wien emellertid under inne-

varande år måst alltmera avveckla sitt arbete, och utan tillskott av ytterligare medel nödgas vi med utgången av december månad lämna våra tusentals särskilda skyddslingar, vilka nödvändigt behöva och tack vare svensk offervillighet också erhållit en mera stadigvarande hjälp, åt sitt bittra öde. Icke mindre beklagligt är, att mönsterinstitutionerna Judenau för 250 flickebarn och Fischau för 200 lärlingar, vilka sedan omkring två år så gott som uteslutande hållits i gång med svenska pengar, i och med hjälpaktionens upphörande tyckas räddningslöst förlorade. Och det ser nästan ut som skulle det kända tuberkulohemmet Grimmenstein, till stor del uppfört och upprätthållet tack vare Svenska Röda Korsets stora insamling, även snart nödgas stänga sina portar, då det numera synes tvivelaktigt, om österrikiska staten förmår uppfylla sitt kontrakt med Svenska Röda Korset och övertaga arvet efter oss.

Vad vår *Hjälpaktion i Tyskland* beträffar, så har densamma av förut antydda skäl måst röra sig med vida mindre resurser än dess systerorganisation i Wien. Men det oaktat har Överstyrelsen även här strävat efter att uppnå ett mera bestående resultat av sitt arbete. Sålunda har Svenska Röda Korset under åren inköpt, iordningsställt och till största delen även drivit den forna kuranstalten Sonnenstein i Thüringen såsom ett vilohem för genom kriget klena och undernärda barn. Detta vårt verk har nyligen på vissa villkor såsom gåva överlämnats till Tyska Röda Korset, men till följd av det senaste oerhörda valutafallet i Tyskland är även detta svenska kärleksverk hotat till sin existens. Även flera stora och små välgörenhetsstiftelser, sjukhus för medellösa barn m. fl. institutioner ha genom våra bidrag blott hitintills kunnat räddas från undergång, och en mera stadigvarande tilldelning av livsmedelspaket måste, liksom våra studentunderstöd, upphöra omkring årsskiftet, därest ej nya medel tillföras våra kassor. Detta synes så mycket mera beklagligt som ställningen i Tyskland på senaste tiden så betydligt försämrats och stora folklager där lida stor nöd.

Överstyrelsen ser med verklig sorg den stund alltmera nalkas, då Svenska Röda Korset nödgas definitivt stänga sina, såsom Eders Kungl. Maj:t torde finna, omfattande och väl tillrättalagda aktioner i Wien och Berlin och även i övrigt i allt väsentligt nedlägga sin stora och välsignelsebringande internationella verksamhet efter kriget till förmån för bl. a. franska och ungerska barn och för de utblottade flyktingemassor, som varit en så tryckande börda för de unga baltiska staterna.

Det är i förhoppning att Eders Kungl. Maj:t delar dessa våra bekymmer och betraktar det som en hederssak för Sverige att åtminstone våra gamla beprövade aktioner inom Central-Europa icke tvingas att upphöra just då nöden ånyo förvärras inom dess gränser, som Överstyrelsen vågar vända sig till Eders Kungl. Maj:t med en underdånig anhållan om ett förnyat statsanslag för sin internationella verksamhet.

Vi hava förmåtts till detta steg, sedan vi efter moget övervägande funnit oss av hänsyn till den tryckande depressionen i eget land och våra viktiga nationella intressen icke nu böra tillgripa en allmän landsinsamling, en åtgärd, som för övrigt i dessa tider av penningnöd helt säkert aldrig ensamt komme att leda till målet.

Ordförandena för våra hjälpaktioner, de svenska beskickningscheferna i Wien och Berlin, hava inför Överstyrelsen livligt förordat en hänvändelse till Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen, och även andra för vårt arbete därute intresserade svenskar hava till oss riktat enahanda maning.

Vidkommande till sist storleken av det statsanslag, som här kan komma i fråga, så beror detta spörsmål — förutom av statsfinansiella hänsyn — i främsta rummet på de gränser, som anses böra utstakas för dess användning. För närvarande torde behovet av hjälp vara starkast i Österrike och Tyskland. Ett statsanslag synes därför i första hand böra avses för att under ännu ett år uppehålla våra bestående aktioner i Wien och Berlin. I betraktande av Röda Korsets internationellt ömtåliga ställning och att en oomtvistad opartiskhet och universalitet är dess förnämsta styrka, torde det emellertid böra stå Överstyrelsen öppet, att inom ett visst mindre belopp tillgodose även andra hjälpbehov inom vårt hittillsvarande internationella arbetsfält.

Utgående från att stiftelsen Judenaus årsunderhåll beräknats kräva 35,000: — svenska

kronor och Fischaus lärlingshem 25,000: — svenska kronor samt att som minimum 3,000 månadskort böra utdelas under 9 månader (ej sommarmånaderna), dragande en kostnad av ca 55,000: — svenska kronor, så skulle för *Österrike* erfordras omkring 115,000: — svenska kronor. Enligt en motsvarande beräkning beträffande upprätthållande av vår hittillsvarande verksamhet i Tyskland och under hänsynstagande till den icke minst inom detta land starkt tilltagande nöden och Tysklands stora invånarantal, synes det Överstyrelsen som även 115,000: — kronor här vore det minsta belopp, som borde beräknas för vår tyska hjälpaktions understödjande med statsmedel. Om till ovanstående belopp lägges 20,000: — kronor för allmän och obunden internationell hjälpverksamhet genom Svenska Röda Korset, så kommer man till ett statsanslag av 250,000 — kronor.

Med stöd av vad ovan blivit anført, får Överstyrelsen för Svenska Röda Korset sålunda i underdånighet anhålla, det täckes Eders Kungl. Maj:t göra framställning till instundande Riksdag om beviljandet av ett statsanslag å 250,000: — kronor för Svenska Röda Korsets internationella verksamhet.

I detta sammanhang får Överstyrelsen i underdånighet fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på den synnerliga vikten av en sådan form för anslaget beviljande må utfinnas, att Överstyrelsen berättigas att redan innan det nya budgetåret begynner få använda ett av Riksdagen eventuellt beviljat anslag för ovanstående ändamål, eller, om detta icke låter sig göra, Överstyrelsen givas rätt att med anslaget ersätta av Överstyrelsen till undvikande av Hjälpaktionernas avbrytande eventuellt förskottrade medel.

För det fall att det skulle befinnas lämpligt att en framställning hos Eders Kungl. Maj:t göres angående statsbidrag även för en fortsättning av Svenska Röda Korsets Samara-expedition, så lärer det påvåla Regeringskommittén till det hungrande Rysslands undsättning att därom skriva till Konungen.

Stockholm den 7. december 1922 .

Underdånigst

ÖVERSTYRELSEN FÖR SVENSKA RÖDA KORSET

CARL

E. Stjernstedt.»

Det torde ej vara behöfligt att åter närmare utveckla de skäl, vilka så starkt tala för att i största möjliga utsträckning understödja Röda Korsets arbete — jag vill endast erinra om att riksdagen under de närmast föregående åren ej tvekat att ställa högst avsevärda belopp till förfogande för föreningens utländska hjälpverksamhet, senast 1,000,000 kronor å tilläggsstat för år 1922 — och när föreningens styrelse nu framlagt en, enligt vad det vill synas, väl genomtänkt plan för sitt arbete under den närmaste tiden, varigenom uppoffringen för den i dessa dagar hårt anlitade statskassan ej torde bli oöverkomlig, anser jag mig böra tillstyrka bifall till framställningen.

Jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels såsom bidrag till Svenska Röda Korsets utländska hjälpverksamhet för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag av . . . . . 250,000 kronor.

dels ock, vid bifall härtill, medgiva, att Överstyrelsen för Svenska Röda Korset bemyndigas att med anslaget ersätta av Överstyrelsen till undvikande av hjälpaktionernas avbrytande tilläventyrs förskottrade medel.

13. Bidrag till svensk hjälpverksamhet i Ryssland.

[33.] De av Kungl. Maj:t den 9 augusti 1921 utsedda kommitterade, vilka hava i uppdrag att i samråd med Svenska Röda Korset handhava den svenska hjälpverksamheten för bekämpande av det i Ryssland rådande nödtillståndet, hava till utrikesdepartementet ingivit en till Konungen ställd skrivelse den 14 nästlidne december av följande innehåll:

»Till Konungen.

Svenska folket har med den största offervillighet lämnat medel för undsättande av den hungrande ryska befolkningen i Samara-distriktet. Dels hava regeringen och riksdagen beviljat anslag å tillsammans 1,500,000 kronor, dels har ett ungefär lika stort belopp i penningar och varor hopsamlats å frivillighetens väg. Denna hjälp, som mottagits med sådan tacksamhet av såväl den ryska regeringen som den understödda befolkningen, har från en oundviklig undergång räddat tiotusentals människor och givit dem nytt livsmod. Biståndet lämnades i sådan form, att det så långt möjligt skulle sätta den understödda befolkningen i stånd att återupprätta sin livsmedelsproduktion, och avsikten var, att hjälpaktionen, såsom även i stor utsträckning skett, skulle upphöra sedan 1922 års skörd blivit tillgänglig. Den under försommaren 1922 så lovande skörden i Samara-distriktet skadades emellertid av högsommarens oavbrutna torka samt gräshoppornas härjningar, varför skördeutbytet icke blev sådant, att den från Sveriges sida understödda befolkningen alldeles utan fortsatt bistånd från svenskt håll kan reda sig till nästa sommar. I inskränkt omfattning upprätthålles därför den svenska hjälpverksamheten i Samara allt fortfarande och är säkerställd i varje fall till februari månads utgång nästa år. Enskilda bidrag inflyta alltjämt, så att grundade förhoppningar finnas att på denna väg erhålla en avsevärd del av det till omkring 200,000 kronor beräknade ytterligare erforderliga beloppet för att bringa det av hela världen med intresse och erkännande betraktade svenska räddningsarbetet till avsett resultat och ett lyckligt slut. Emellertid torde detta icke kunna ernås utan att även något bidrag av statsmedel för ändamålet beviljas och få undertecknade, av regeringen utsedda kommitterade för att i samråd med Svenska Röda Korset handhava den svenska hjälpverksamheten för bekämpande av det i Ryssland rådande nödtillståndet, i underdånighet hemställa, att det täcktes Kungl. Maj:t föreslå instundande riksdag att ställa 50,000 kronor till Kungl. Maj:ts förfogande för en fortsatt hjälpverksamhet i Ryssland i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som i sådant avseende hittills blivit följda.

För att det begärda beloppet må, därest det beviljas, kunna användas under den första delen av nästkommande år vid den tidpunkt, då det för sitt ändamål oundgängligen behöves, få vi hemställa antingen att anslaget ställes till Kungl. Maj:ts förfogande, innan det nya budgetåret begynner, eller, om detta icke låter sig göra, bemyndigande utverkas att med anslaget ersätta av Överstyrelsen för Svenska Röda Korset till undvikande av hjälpverksamhetens avbrytande eventuellt förskotterade medel.

Stockholm den 14 december 1922.

ANDERS ÖRNE.

B. BUHRE.

EMIL HAMRIN.

C. LAGERCRANTZ.

GUSTAV MÖLLER.»

På de av kommitterade anförda skäl finner jag mig böra tillstyrka även ifrågavarande framställning, vilken jämväl av Svenska Röda Korsets Överstyrelse varmt förordats, och hemställer alltså, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till svensk hjälpverksamhet i Ryssland för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag av . . . . . 50,000 kronor, *dels ock*, vid bifall härtill, medgiva, att Kungl. Maj:t må av anslaget ersätta av Överstyrelsen för Svenska Röda Korset till undvikande av hjälpverksamhetens avbrytande eventuellt förskotterade medel.

Det skulle till protokollet antecknas, att statsrådet Örne icke deltagit i behandlingen av detta ärende.

14. Bidrag till Nationernas förbunds verksamhet för bekämpande av epidemierna i Öst-Europa.

[34.] Efter framställning av Nationernas förbunds råd beviljade Kungl. Maj:t vid underdånig föredragning den 3 december 1920 av det utav riksdagen under tilläggsstatens för år 1920 tredje huvudtitel anvisade anslag till Svenska Röda Korsets utländska hjälpverksamhet ett mot 3,000 pund svarande belopp såsom bidrag till den av förbundet igångsatta verksamheten för bekämpande av epidemifaran i östra Europa. Vid beviljande av detta anslag framhölls, hurusom Sverige redan förut gjort en betydande insats i det syfte, berörda framställning avsåge, särskilt genom den av Svenska Röda Korset i februari 1920 till Polen utsända ambulansen, för vilket ändamål av statsmedel anvisats 250,000 kronor, varjämte genom särskilda beslut för inköp av medicin och desinfektionsmedel under år 1920 anslagits för Petrograd 100,000 kronor och för Estland 10,000 kronor.

I anledning av nämnda framställning hava från medlemmar i Nationernas förbund under åren 1920—22 lämnats bidrag till förbundets sanitära verksamhet i gränsstaterna mot Ryssland med ett sammanlagt belopp av omkring 177,000 pund, därav från Danmark 5,000 pund och från Norge omkring 2,000 pund.

På grund av de alltmer ökade epidemierna i östra Europa sammankallade den polska regeringen i samförstånd med förbundsrådet i mars 1922 en sanitetskonferens i Warschau, vid vilken de flesta europeiska stater, däribland även Sverige, voro representerade. Vid konferensen verkställdes en undersökning av de medel och åtgärder, som erfordrades för att i tid kunna möta den fara, som hotade genom den stora utbredningen av smittosamma sjukdomar i Ryssland, och utarbetades en plan för upprättande av sjukhus samt desinfektions- och avlusningsanstalter ävensom bakteriologiska laboratorier i gränstrakterna mot Ryssland, varjämte konferensen framlade en sanitär aktionsplan för Ryssland och Ukraina. Av de meddelanden, som lämnades vid konferensen, framgick, att de ojämförligt största utgifterna för den sanitära verksamheten i gränsstaterna bestritts av staterna själva om än de hittills genom förbundet lämnade bidragen varit en synnerligen värdefull hjälp i kampen mot sjukdomarna. Det land, som fått vidkännas de största påfrestningarna, vore otvivelaktigt Polen med sin långa gräns mot Ryssland, men svårigheterna vore stora även för andra länder, särskilt Lettland och Lithauen. Möjligheterna för dessa länder att ekonomiskt bära vakttjänsten mot epidemierna österifrån voro nästan uttömda och på grund av den direkta faran för hela Europa måste det därför anses som en plikt för andra stater att bringa hjälp i kampen mot sjukdomsfaran.

Rapporter från Warschau-konferensen framlades för den internationella ekonomiska konferensen i Genua våren 1922 och uttalade denna enhälligt sitt gillande av den plan till en fortsatt aktion, som utarbetats av Warschau-konferensen, samtidigt som det beslöts att rikta en uppmaning till de euro-

peiska regeringarna att lämna ekonomiskt bidrag till fullföljande av den sanitära verksamheten. I skrivelse den 26 maj 1922 lämnade förbundets generalsekreterare meddelande om Genuakonferensens beslut med en vädjan om bidrag från Sveriges sida.

Vid den i september 1922 hållna tredje förbundsförsamlingen antogs en resolution, vari uttalades, att fortvaron av epidemierna i östra Europa alltjämt utgjorde en stor fara och ett hinder för återställande av normala förhållanden såväl i de hemsökta länderna som i den övriga världen. På samma gång som det meddelades, att brittiska regeringen utlovat ett bidrag å 100,000 pund under villkor att övriga stater tillsköte sammanlagt 200,000 pund, uttalades gillande av förbundsrådets åtgärd att hos övriga förbundsstater an hålla om bidrag till den ifrågavarande verksamheten i Öst-Europa.

Med åberopande av berörda resolution har förbundsrådet i skrivelse den 15 september 1922 ytterligare framhållit den allvarliga situation för hela Europa, som framkallades av de alltjämt utbredda epidemierna i Ryssland och de därintill gränsande länderna och hurusom det vore av yttersta vikt, att alla stater bidroge till ett effektivt bekämpande av smittofaran.

Över berörda framställningar från förbundsrådet har utlåtande avgivits av medicinalstyrelsen, som därvid åberopar yttrande av Sveriges ene representant vid sanitetskonferensen i Warschau, docenten Carl Näslund. Denne framhåller, att epidemifaran från Öst-Europa allt fortfarande syntes hotande, särskilt som Ryssland vore i avsaknad av de viktigaste medlen för smittosamma sjukdomars bekämpande, såsom rengörings- och desinfektionsmedel. De till Ryssland gränsande staternas förmåga att själva upptaga kampen mot epidemierna vore numera mycket begränsad och för flertalet av dessa stater vore det nödvändigt att erhålla hjälp från andra länder. I betraktande av att den planerade aktionen mot epidemierna huvudsakligen vore förlagd till trakter mera avlägset belägna från vårt land kunde Sverige trots direkt förbindelse således med Ryssland icke för närvarande anses tillhöra de stater, som för egen del vore direkt intresserade av den gemensamma kampen mot epidemierna, men ett effektivt bekämpande av smittofaran i östra Europa vore dock av indirekt betydelse för Sverige, enär vårt land bleve tyunget företaga stränga skyddsåtgärder mot epidemifaran, ifall smittosamma sjukdomar av svårare natur finge en ökad utbredning i västra Europa, och det ej kunde anses uteslutet, att epidemierna, om deras vidare utveckling ej i tid hejdades, kunde få en så stor utbredning, att Sverige blev nödsakat upptaga kampen mot desamma inom sina egna gränser.

Medicinalstyrelsen åberopar berörda av Näslund framhållna synpunkter och påpekar, att, ehuru farhågor uttalats för att under sommaren 1922 koleran skulle återuppblossa i de hemsökta trakterna, dessa farhågor dess bättre icke bekräftats, sannolikt på grund av den ovanligt kalla sommaren och att med den nu inträdda vintern ingen anledning funnes befara utbrott av denna sjukdom. Annorlunda ställde det sig med fläckfebern, som vore en vintersjukdom, och återfallsfebern, vilkas starka utbredning utgjorde en allvarsam fara för kringliggande av sjukdomen ännu mer eller mindre oberörda länder. Medicinalstyrelsen ansåge sig i anslutning till vad Näslund anfört böra tillstyrka, att även Sverige lämnade ett skäligen bidrag till bekämpande av epidemierna i Öst-Europa.

För egen del finner jag det angeläget, att Sverige om möjligt ytterligare bidrager till den samfälliga aktionen mot sjukdomsepidemierna i östra Europa, vilken igångsatts av Nationernas förbund och vilken enligt vad allmänt medgives varit av icke ringa betydelse, väl närmast för de stater, som på grund av sitt läge vid Rysslands gräns äro mest utsatta för smittofaran,

men även medelbart för Europa i sin helhet. Även om Sverige icke för närvarande kan sägas vara direkt hotat av smittohärdarna i Öst-Europa är det uppenbarligen av vikt även för vårt land att kraftiga åtgärder vidtagas mot spridningen av alla de förhärjande sjukdomar, varav Ryssland nu hemsökes. Jag får därför hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

såsom bidrag till Nationernas förbunds verksamhet för bekämpande av epidemierna i Öst-Europa för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag av . . . . . 50,000 kronor.

D. Diverse.

1. Rese- och flyttningersättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag.

[35.] Det ordinarie förslagsanslaget till rese- och flyttningersättning inspektioner, tillfälliga uppdrag har från och med år 1922 upptagits med ett belopp av, för helt år räknat, 280,000 kronor. Emellertid har det visat sig, att detta anslag avsevärt överskridits; för de 10 första månaderna 1922 utgör sålunda belastningen å detsamma 323,000 kronor. Då i varje fall någon mera avsevärd minskning av utgifterna under denna anslagstitel icke synes kunna under det kommande budgetåret beräknas, bör, i enlighet med de förut under denna dag av chefen för finansdepartementet angivna grunder för beräkningen i riksstaten 1923—1924 av förslagsanslagens belopp, anslaget ifråga höjas till 350,000 kronor.

Jag hemställer, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till rese- och flyttningersättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag med . . . . . 350,000 kronor.

2. Underhåll och reparationer av statens fastigheter i utlandet, möbler m. m.

[36.] För första halvåret 1923 har riksdagen anvisat ett ordinarie reservationsanslag till underhåll och reparationer av statens fastigheter i utlandet, möbler m. m. med 17,500 kronor, vilket är samma belopp för år räknat, som beviljades vid 1921 års riksdag. Uti skrivelse den 17 juni 1921 angående reglering av utgifterna under riksstatens för år 1922 tredje huvudtitel har riksdagen rörande ifrågavarande anslag meddelat, att riksdagens vederbörande utskott inhämtat, att under förflutna år för bestridande av kostnaderna för reparationer och underhåll av statens fastigheter i utlandet anlåtats dels tredje huvudtitelns besparingar dels ock i viss utsträckning de hyresmedel, som inflyta från statens fastighet i Konstantinopel. Då från och med år 1922 de ordinarie avlöningsanslagen komme att förändras från att vara bestämda anslag till förslagsanslag, kunde besparingar framdeles uppkomma endast i ringa omfattning. Även de från fastigheten i Konstantinopel inflytande hyresmedlen måste på grund av den turkiska valutans starka depreciering beräknas till relativt lågt belopp. Då sistnämnda medel jämväl anlätades för täckande av ett flertal årliga mindre utgiftsposter för beskickningens i Konstantinopel ekonomi m. m., torde för här ifrågavarande ända-

mål icke kunna påräknas ett större belopp än omkring 12,000 kronor om året. Enär det anslag, varom här vore fråga, tillika vore avsett för bestridande av kostnaderna för möblering av ekonomi- och representationsavdelningarna i beskickningshusen ävensom för täckande av å dessa hus vilande vattenavgifter samt vissa andra onera, syntes det riksdagen, att anslaget icke borde beräknas lägre än till 35,000 kronor samt erhålla karaktären av reservationsanslag.

Emellertid torde enligt de beräkningar, som av vederbörande beskickningar verkställt, utgifterna för vattenavgifter, försäkringspremier, skatter och andra onera för nästkommande år uppgå till ungefär följande belopp:

för beskickningshuset i London	£ 470 --	kr. 8,000:—
»	» Madrid Pesetas 700:—	» 400:—
»	» Köpenhamn Danska Kr. 2,300:—	» 1,800:—
»	» Helsingfors Fmk. 32,400:—	» 3,250:—
»	» Kristiania Norska Kr. 1,600:—	» 1,150:—
»	» Paris Frcs 2,600:—	» 750:—
»	» Konstantinopel Ltqs 1,300:—	» 2,600:—
»	» Berlin Riksmark 200,000:—	» 100:—
konsulathuset i Hamburg	Rmk 40,000:—	» 20:—
		kr. 18,070:—

Såsom av ovanstående framgår uppgå ifrågavarande kostnader med nuvarande valutakurser till ungefär 18,000 kronor, varför endast hälften av anslaget komme att återstå för egentliga reparationer och för möbler. Skulle ifrågavarande utländska valutor stiga i värde, komme anslaget att än mera belastas för utgifter för skatter, onera m. m. dylikt. Enligt en i Byggnadsstyrelsen verkställd utredning rörande de beräknade underhållskostnaderna för svenska statens byggnader i utlandet bör enbart för reparations- och underhållskostnader beräknas en sammanlagd summa av 46,000 kronor, därav för de beskickningshusen omgivande trädgårdar 4,700 kronor. För nyanskaffning av möbler och underhåll och komplettering av äldre sådana torde dessutom erfordras ett belopp av 10,000 kronor årligen.

Då någon ökning av inkomsterna från kronans fastighet i Konstantinopel icke synes inom den närmaste tiden möjlig och tredje huvudtitelns besparingar icke längre torde kunna för detta ändamål påräknas, lärers ifrågavarande anslag med nödvändighet behöva höjas, så att detsamma kan räcka för bestridandet av de därmed avsedda utgifterna. Enligt vad av ovanstående framgår synes ett belopp av 60,000 kronor för ändamålet oundgängligen erforderligt.

I detta sammanhang torde böra meddelas, att intill den 1 oktober 1922 i hyresmedel infutit, sedan erforderliga kostnader för de uthyrda fastigheternas vård och underhåll m. m. bestritts,

	vid beskickningen i Paris Frcs	. . . . . 39,904: 65 = kr. 10,375:—,
	»	» Helsingfors Fmk . 98,538:— = kr. 8,450:—,
samt	»	» Köpenhamn D.Kr. 12,204: 94 = kr. 9,150:—,

Vilka belopp komma att till statsverket i vederbörlig ordning inbetalas.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

i riksstaten uppföra *ordinarie* reservationsanslaget till underhåll och reparationer av statens fastigheter i utlandet, möbler m. m. med . . . . . 60,000 kronor.

3. Skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m.

[37.] Kungl. Maj:t föreslog 1921 års riksdag, att ordinarie förslagsanslaget skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m., under närmast föregående år 350,000 kronor, finge i riksstaten för år 1922 uppföras med ett till 800,000 kronor förhöjt belopp. Under framhållande av angelägenheten att all möjlig sparsamhet iakttoges rörande sagda medels användning, ansåg riksdagen anslaget böra begränsas till 550,000 kronor. Ehuru ifrågavarande anslag, vilket tidigare under en följd av år avsevärt överskridits, trots omfattande åtgärder för utgifternas nedbringande även med den av riksdagen medgivna höjningen visade sig otillräckligt, och ehuru sålunda en höjning av anslaget syntes fullt motiverad i avsikt att bringa anslagssumman till ett verkligare uttryck för de behov, som skulle bestridas av densamma, ansåg jag mig dock, sedan 1921 års riksdag avslagit en sådan framställning, böra föreslå anslagens uppförande för tiden 1 januari—30 juni 1923 med oförändrat belopp för halvår räknat.

Då emellertid, enligt vad statsrådet och chefen för finansdepartementet förut under denna dag vid föredragning av för flera huvudtitlar gemensamma frågor yttrat, förslagsanslagen för kommande budgetår böra upptagas till belopp, som nära motsvara de beräknade utgifterna, torde förevarande anslag ej böra uppföras till lägre belopp än 750,000 kronor. Härvid har tagits i betraktande icke blott den minskning av utgifterna, som kan väntas av de föreslagna indragningarna av vissa konsulat, utan jämväl, bl. a., den inskränkning i den för passgöromålen anställda extra personalen inom utrikesförvaltningen, som föranledes av pass- och viseringstväangets gradvisa upphävande.

Jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m. med . . . 750,000 kronor.

4. Tryckningskostnader.

[38.] Jag hemställer, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att enligt oförändrad beräkningsgrund

i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till tryckningskostnader med . . . . . 20,000 kronor.

5. Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar.

[39.] På sätt i det föregående beträffande vissa andra under tredje huvudtiteln anvisade förslagsanslag framhållits, synes även förslagsanslaget till gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar, 35,000 kronor å senaste helårsstat, böra höjas att mera motsvara de verkliga utgifterna. Belastningen å detta anslag har under år 1920 uppgått till omkring 342,300 kronor samt år 1921 till 270,500 kronor. Med hänsyn till den nedåtgående tendensen torde anslaget dock ej behöva sättas högre än till 100,000 kronor.

Jag hemställer, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar
med . . . . . 100,000 kronor.

6. Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige.

[40.] På extra stat för år 1922 anvisades ett förslagsanslag, högst, 135,000 kronor till upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige, och motsvarande belopp är som förslagsanslag, högst, uppfört för löpande budgethalvår. Samma skäl, som föranlett anslagets beviljande hittills, torde tala för, att detsamma anvisas även för budgetåret 1923—1924. Emellertid torde — trots att inskränkningar ifråga om de med ifrågavarande anslag bestridda utgifterna endast med svårighet låta sig genomföras — någon minskning av anslaget av sparsamhetsskäl böra äga rum, så att detsamma minskas till 125,000 kronor.

Jag hemställer, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag av . . 125,000 kronor.

7. Hemliga utgifter.

[41.] Jag får hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att enligt oförändrad beräkningsgrund

i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till hemliga utgifter
med . . . . . 75,000 kronor.

8. Utgivande av Sveriges traktater.

[42.] Jag vill här icke underlåta att erinra, att under en lång följd av år anslag varit å extra stat under tredje huvudtiteln anvisat för utgivande av Sveriges traktater. Om jag nu ej anser mig böra framställa något förslag om äskande av medel för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924, så är det givetvis icke därför, att jag underskattar betydelsen av berörda verk, utan allenast av hänsyn till det statsfinansiella läget, som synes fordra, att arbetet på utgivandet av traktaterna tillsvidare uppskjutes.

9. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m.

[43.] Sedan genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 november 1922 de under utrikesdepartementet lydande kommittéer och sakkunnige anbefallts att inom viss angiven tid avsluta sina uppdrag eller förklarats vilande, komma utgifterna under här ifrågavarande anslagstitel att högst väsentligt nedgå, vadan anslaget, nu 75,000 kronor för år, torde kunna nedsättas till 15,000 kronor. I enlighet med det av chefen för finansdepartementet förut under denna dag ifråga om anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga gjorda

allmänna uttalande synes medelsbehovet böra tillgodoses genom ett reservationsanslag.

Jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att,

med uteslutande i tredje huvudtiteln av ordinarie förslagsanslaget kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m. i riksstaten under tredje huvudtiteln uppföra ett *ordinarie* reservationsanslag kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m.
med . . . . . 15,000 kronor.

10. Extra utgifter.

[44.] Jag hemställer, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att enligt oförändrad beräkningsgrund

i riksstaten uppföra *ordinarie* reservationsanslaget till extra utgifter med . . . . . 30,000 kronor.

11. Ersättningar till framlidne envoyén P. H. E. Brändströms arvingar och likaledes framlidne generalkonsuln C. A. Askers änka för mistning av bohag.

[45.] I skrivelse den 12 december 1921 till ministern för utrikes ärendena hade framlidne envoyén P. H. E. Brändströms arvingar, med framhållan av att deras fader år 1918 blev hemkallad från Petrograd utan att kunna då medföra sin i beskickningshuset befintliga egendom, och att det ej heller sedermera varit möjligt att till Sverige hemförskaffa densamma, samt att de, då de nu hade att upprätta bouppteckning efter sin fader, ansåge sig befogade att mot svenska staten rikta anspråk på ersättning för den ekonomiska förlust de lidit, därigenom att deras fader i och genom utövningen av sitt av staten honom anförtrodda ämbete som Kungl. Maj:ts minister i Petrograd gått förlustig den personliga egendom han i denna sin egenskap inrymt i beskickningshuset därstädes, hemställt om vidtagande av åtgärder för att de måtte komma i åtnjutande av ersättning från svenska staten med det belopp av kronor 294,366,60, vartill sagda egendom av sakkunniga värderats.

I skrivelse den 9 december 1921 hade framlidne generalkonsuln C. A. Askers efterlevande maka likaledes yrkat ersättning för makarnas under hennes mans tjänstgöring såsom generalkonsul i Moskva förstörda bo med kronor 106,065.

Då berörda skrivelser föredrogos i samband med prövningen av de särskilda medelsbehov, som under tredje huvudtiteln borde tillgodoses genom anslag å tilläggsstat för år 1922, framhöll jag, hurusom under det närmast förflutna året åtgärder vidtagits för att erhålla säkra upplysningar rörande förefintligheten av ifrågavarande egendom liksom även för att återförskaffa densamma, men att något resultat ej hade ernåtts. Dessa strävanden komme givetvis att ytterligare fortsättas, och innan dessa kröntes med framgång, syntes en definitiv reglering av ovanberörda ersättningsanspråk ej kunna komma till stånd. Det syntes därför vara skäligt, att såväl envoyén Brändströms arvingar, som ock generalkonsuln Askers änka för år 1922 erhöle viss ersättning för mistningen av kapitalvärdet av den egendom, som de för närvarande vore förlustige, och ansåg jag i sådant hänseende skäligt att föreslå såsom ersättning — självfallet utan att vid beloppets beräkning taga någon ställning i avseende å det eventuella ersättningsbeloppets storlek

— för envoyén Brändströms arvingar 15,000 kronor och för änkefru Asker 5,000 kronor. Kungl. Maj:ts i enlighet härmed riksdagen förelagda förslag blev av riksdagen godkänt.

Nu hava emellertid såväl envoyén Brändströms arvingar som generalkonsuln Askers änka i skrivelser den 10 respektive den 5 sistlidne oktober var för sig framhållit, att det vore uppenbart, att de inventarier, som fått kvarbliva i respektive byggnader, vilka byggnader enligt vad som vore allmänt känt under de senaste åren varit upplåtna till olika ändamål, måste hava undergått en sådan behandling, att, även om de förr eller senare komme att till vederbörande rättsinnehavare återställas, de säkerligen befunne sig i ett sådant tillstånd, att de måste anses hava förlorat varje ekonomiskt värde. Vederbörande hemställde därför, att deras tidigare ersättningsanspråk nu måtte definitivt regleras, och de av dem begärda belopp, 294,366 kronor 60 öre för Brändströms arvingar samt 106,065 kronor för Askers änka, måtte till dem utbetalas. De förklara sig, vid bifall härtill, avstå från varje anspråk på äganderätten till de föremål, som upptagits i respektive av dem tidigare inlämnade inventarieförteckningar, dock att Brändströms arvingar förbehålla sig viss i deras skrivelse närmare angiven rätt att inlösa sådana inventarier, som för dem ägde affektionsvärde.

Med anledning av ovanstående vill jag först och främst erinra därom, att vid 1922 års riksdag uttalanden gjordes, vilka utvisade, att inom riksdagen starka sympatier förefunnos för en snar definitiv reglering av förevarande ersättningsfråga. Det framhölls, hurusom det borde vara staten angeläget att, efter prövning av rättsanspråken, med rättsägarna träffa uppgörelse på så sätt, att staten gottgjorde dem och finge deras rätt på sig överlåten.

Som jag redan vid ifrågavarande tillfälle i riksdagen framhöll, delar jag för min del fullständigt den uppfattningen, att det är önskvärt att så snart som möjligt få denna sak bragt till ett tillfredsställande slut. Emellertid torde, trots vad som från arvingarnas sida anförts, saken ännu icke befinna sig i det läge, att ett slutligt ersättningsbelopp kan nu fastställas. Under loppet av år 1922 har utrikesdepartementet införskaffat vissa ytterligare upplysningar rörande här ifrågavarande lösegendom, bl. a. genom den av Sveriges Allmänna Exportförening utsända handelsdelegationen i Moskva. Sålunda har beträffande envoyén Brändströms bohag meddelats, att den del, som av detsamma återstode, för närvarande vore förvarat i ett under Sovietregeringens sigill förseglat rum i det svenska beskickningshuset i Petrograd. Av generalkonsuln Askers tillhörigheter kvarstode vissa möbler m. m. i den svenska konsulatbyggnaden i Moskva. Någon fullt tillförlitlig utredning beträffande huru stor del av lösegendomen, som ännu vore i behåll, har visserligen icke ännu kunnat vinnas, men utsikter förefinnas, att antalet och värdet av förlorade eller förstörda effekter inom en ej alltför avlägsen framtid skall kunna fastställas och tillräcklig utredning åstadkommas för ett definitivt fastställande av skäligen ersättning åt ifrågavarande personers arvingar. Under sådana förhållanden kan jag icke annat än tillstyrka, att staten fortfarande allenast med belopp, motsvarande de under år 1922 beviljade, håller envoyén Brändströms arvingar och generalkonsuln Askers änka skadeslösa för den kapitalförlust, mistningen av bohaget för dem måste anses innebära.

Jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till ersättningar åt framlidne envoyén P. H. E. Brändströms arvingar och likaledes framlidne generalkonsuln C. A. Askers änka för mistning av bohag för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av . . . . . 20,000 kronor.

12. Medel för iordningställande av beskickningshuset i Helsingfors.

[46.] I anledning av Kungl. Maj:ts proposition den 10 mars 1922 angående disponerandet av medel för iordningställandet av beskickningshusen i Köpenhamn och Helsingfors samt konsulathuset i Hamburg m. m. meddelade riksdagen i skrivelse den 21 april 1922, att riksdagen bl. a. medgivit att det å tilläggsstat till riksstaten för år 1920 anvisade reservationsanslag å 351,600 kronor för iordningställandet av beskickningshus i Köpenhamn finge enligt Kungl. Maj:ts beprövande användas till bekostande av nödiga ändrings- och reparationsarbeten å beskickningshusen i Köpenhamn och Helsingfors ävensom konsulathuset i Hamburg samt till stämpel å lagfartshandlingar, arkitektarvode m. fl. i samband med ifrågavarande fastigheters förvärvande och iordningsställande stående utgifter, men avslagit Kungl. Maj:t framställning i fråga om disponerandet av inflytande hyresmedel från Statens fastigheter i Köpenhamn och Helsingfors.

Uti förenämnda proposition hade Kungl. Maj:t beträffande iordningställandet av beskickningshuset i Helsingfors anmält, att arkitekten Grut, som anmodats uppgöra ritningar och kostnadsförslag för ifrågavarande arbeten, uppdelat de erforderliga ombyggnads- och reparationsarbetena å den till beskickningshus inköpta fastigheten i två huvuddelar, nämligen dels de arbeten som avsåge iordningsställandet av lokaler åt legationen och konsulatet samt bostad åt ministern, vilka arbeten med stöd av föreliggande anbud kunde beräknas draga en kostnad av omkring 245,000 kronor, dels ock en förändring av övriga delar av fastigheten, vilka vore avsedda att uthyras till bostäder åt legationssekreteraren och annan beskickningspersonal, vilka senare arbeten kunde beräknas medföra en kostnad av 65,000 kronor, och beräknades med ledning av ett senare anbud kostnaderna för ombyggnadsarbetenas första del till omkring 205,000 kronor och för dess andra del till ungefär 60,000 kronor eller tillhopa 265,000 kronor. Därvidlag framhölls, att, därest endast den första huvuddelen av förslaget rörande ombyggnad av beskickningshuset komme till utförande, det förenämnda anslaget väl komme att räcka för samtliga de ändamål, som med detsamma avsåges, men att det vore synnerligen önskvärt, att beskickningshuset i Helsingfors, vilket hade ett särdeles förnämligt läge å en av stadens centralaste platser, i ett sammanhang iordningställdes, allra helst de genom hyresmedel uppkomna inkomsterna från fastigheten syntes bliva rätt avsevärda och det sålunda även ur ekonomisk synpunkt vore fördelaktigt, att hela fastigheten då iordningställdes, och föreslog Kungl. Maj:t därför riksdagen att, därest ej vid uppgörande av det slutliga kontraktet rörande ombyggnadsarbetena det skulle visa sig möjligt nedbringa kostnaderna inom ramen för ifrågavarande anslag, de hyresmedel, som kunde inflyta från statens fastigheter i Köpenhamn och Helsingfors, finge till en början anlitas för gäldande av sålunda erforderliga belopp och därefter ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att i mån av behov användas för ändrings- och reparationsarbeten å nämnda eller andra statens fastigheter utomlands. Dessutom begärdes i samma proposition ett belopp av ungefär 50,000 kronor för stämpel å lagfartshandlingar, arvode till arkitekt för uppgörande av ritningar och kostnadsförslag till ifrågavarande reparationer, ersättning för arkitektens resor m. m. och meddelades, att enligt den av Kungl. Maj:t sålunda gjorda beräkningen samtliga kostnader för iordningsställandet av ifrågavarande beskicknings- och konsulathus uppgick till något över 380,000 kronor.

Riksdagen förklarade sig visserligen anse kostnaderna för iordningsställandet av ifrågavarande beskicknings- och konsulathus, särskilt beskickningshuset i Helsingfors, väl höga, men förklarade sig det oaktat icke vilja mot-

sätta sig Kungl. Maj:ts förslag, varvid riksdagen emellertid förutsatte, att av Kungl. Maj:t vidtoges åtgärder för nedbringande i största möjliga mån av kostnaderna. Emellertid ansåg riksdagen, att de hyresmedel, som kunde inflyta från statens fastigheter i Köpenhamn och Helsingfors, endast borde efter framställning till riksdagen få användas för ändrings- och reparationsarbeten å statens fastigheter i utlandet, varför det av Kungl. Maj:t begärda bemyndigandet att utan riksdagens hörande disponera de inflytande hyresmedlen, såsom förut nämnts, av riksdagen avlogs.

Vid anmälan den 7 juli 1922 av kostnaderna för iordningställandet av beskickningshuset i Köpenhamn och konsulathuset i Hamburg, godkände Kungl. Maj:t de härför havda kostnaderna, uppgående tillhopa till kronor 99,019: 86 samt medgav, att desamma finge i enlighet med riksdagens beslut bestridas av förenämnda anslag å 351,600 kronor. Av anslaget återstår sålunda för iordningställandet av beskickningshuset i Helsingfors ett belopp av kronor 252,580: 14.

Sedan Byggnadsstyrelsen erhållit uppdrag att införskaffa anbud å nödiga ändrings- och reparationsarbeten å beskickningshuset i Helsingfors i enlighet med de av arkitekten Grut uppgjorda ritningar, har Byggnadsstyrelsen i skrivelse den 4 sistlidne juli meddelat, att fem firmor före anbudstidens utgång till Byggnadsstyrelsen inkommit med anbud. Då de lägsta anbuden av skilda orsaker icke kunde komma ifråga, hade styrelsen inlett förhandlingar med Aktiebolaget Skånska Cementgjuteriet, vilket lämnat ett anbud å 3,600,000 finska mark, för att om möjligt nedbringa ifrågavarande anbudssumma; och har sistnämnda anbudsgivare efter med Byggnadsstyrelsen verkställt noggrannt genomgående av arbetsbeskrivningarna slutligen inlämnat nytt anbud å reparationsarbetena, upptagande för den i propositionen omnämnda första huvuddelen ett belopp av 2,200,000 finska mark och för den andra huvuddelen 870,000 finska mark. Härtill komme enligt Byggnadsstyrelsens beräkningar för värme-, vatten- och elektriska ledningar ävensom kontroll och oförutsedda utgifter för första huvuddelen ett belopp av 730,000 finska mark och för andra huvuddelen 375,000 finska mark samt för arkitektarvode, arkitektens resor, ritningar m. m. en summa av omkring 30,000 svenska kronor. Oaktat åtgärder vidtagits för att i största möjliga mån nedbringa kostnaderna och genom fördelaktiga inköp av finska mark det för första huvuddelens fullbordande erforderliga belopp av 2,930,000 finska mark förvärvats för 215,095 kronor, kunde dock den andel utav det av riksdagen anvisade anslaget, som återstod för beskickningshusets i Helsingfors iordningställande eller 252,580 kronor 14 öre icke förslå för bestridande av mer än förenämnda första huvuddel av ombyggnadsarbetena.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 21 juli 1922 av förenämnda fråga hemställde föredraganden, under erinran att med den ställning riksdagen intagit rörande disponerandet för arbetenas fullbordande av från kronans fastigheter influtna hyresmedel endast den första huvuddelen syntes nu böra komma till utförande och den andra först sedan riksdagen därtill anvisat erforderliga medel, att Kungl. Maj:t måtte ej mindre bemyndiga Byggnadsstyrelsen att med Aktiebolaget Skånska Cementgjuteriet uppgöra kontrakt om verkställande i enlighet med av arkitekten T. Grut uppgjorda ritningar av omändrings- och reparationsarbeten å den del av beskickningshuset i Helsingfors, som vore avsedd till lokaler för beskickningens och konsulatets kansli samt bostad för ministern, ävensom att vidtaga övriga åtgärder för förenämnda lokalers iordningställande för sina ändamal och att över arbetenas behöriga utförande utöva nödig kontroll allt till en kostnad av högst 2,930,000 finska mark. Kungl. Maj:t beslöt i enlighet härmed och ställdes sistnämnda belopp

jämte en summa av 30,000 kronor till Byggnadsstyrelsens förfogande mot redovisningsskyldighet av förenämnda av riksdagen beviljade anslag.

Den del av reparationsarbetena, som sålunda hitills beslutats, omfattar som sagt kansli lokaler för beskickningen och konsulatet ävensom representations- samt bostadsvåning för ministern; och utgör den kostnad, som av Kungl. Maj:t beräknats, *dels* 2,930,000 finska mark, motsvarande 215,095 kronor, *dels* ock 30,000 kronor, d. v. s. sammanlagt 245,095 kronor. Av de utav riksdagen hittills till förfogande ställda medel skulle sålunda återstå 7,485 kronor 14 öre.

Emellertid har Byggnadsstyrelsen den 14 sistlidne december till utrikesdepartementet ingivit en skrivelse i ärendet av i huvudsak följande innehåll:

På grund av att byggnaden i fråga vid tiden för förhandlingarna om inköp varit uthyrd, hade någon noggrann undersökning av byggnadens grund, murverk, bjälklag m. m. icke kunnat företagas och följaktligen någon tillförlitlig kostnadsberäkning icke uppgöras. Sedermera hade Byggnadsstyrelsen emellertid dels efter infordrande av anbud och dels efter vidtagna mera omfattande undersökningar uppgjort en fullständig beräkning, av vilken framginge, att, förutom av styrelsen redan beslutade utgifter om 2,520,000 finska mark, enbart för slutförande av den del utav arbetena, vars fullgörande av Kungl. Maj:t ovannämnda den 21 juli 1922 anbefallts, måste beräknas ett belopp av ytterligare 1,740,000 finska mark, d. v. s. 1,330,000 finska mark mer än av Kungl. Maj:t förutsatts. Som Byggnadsstyrelsen redan tidigare — i skrivelse till ministern för utrikes ärendena den 30 sistlidne november — meddelat, hade det nämligen efter igångsättandet av de anbefallda arbetena befunnits, att förstärkningen av grunden under byggnaden måste göras väsentligt mera omfattande än vad från början kunnat beräknas. Vid de undersökningar, som före husets inköp kunnat verkställas, hade bjälklagen befunnits friska. Under arbetets gång hade emellertid på ett flertal ställen såväl i mellanbjälklag som vindsbjälklag konstaterats röta. Det vore därför oundgängligen nödvändigt att på vissa punkter ersätta de angripna bjälklagen med nya.

Byggnadsstyrelsen, som tidigare frambållit lämpligheten av att hela den för svenska beskickningen i Helsingfors inköpta fastigheten i ett sammanhang iordningställdes för sitt ändamål, tvekade icke att nu återkomma till denna fråga. Det lede sålunda intet tvivel, att inköpet av egendomen i fråga varit för statsverket särdeles förmånligt. Ett uppskjutande av iordningställandet för det med inköpet avsedda ändamålet av en del av byggnaden kunde däremot med bestämdhet sägas vara ägnat att förringa inköpets karaktär av en god affär. Då nu Byggnadsstyrelsen ansåge sig böra väcka förslag om att Kungl. Maj:t täcktes vidtagna åtgärder i syfte att ytterligare medel måtte för ändamålet ställas till förfogande, ville styrelsen i första hand ånyo framhålla, att de hyror, som genom lokalernas i fråga iordningställande skulle komma statsverket till godo, sannolikt komme att väl förränta det av de erforderliga arbetena betingade kostnadsbeloppet. Efter vad styrelsen från svenska beskickningen i Helsingfors inhämtat vore bostadssvårigheterna därstädes säkerligen för en avsevärd framtid högst besvärande, medförande avsevärda och betungande kostnader för beskickningspersonalen, försävt över huvud bostäder kunde erhållas. De i beskickningshuset belägna våningarna, avsedda att uthyras till legationssekreteraren, vicekonsuln, militär- eller pressattachén samt beskickningens kvinnliga biträden, syntes därför vara i högsta grad behöfvliga.

Som hela huset tidigare befunnit sig i ett påfallande vanvårdat skick, skulle motsatsen mellan det restaurerade partiet och det återstående framträda på ett iögonenfallande och fränstötande sätt. Härjämte kunde framhållas, att

gårdsinteriören för närvarande tedde sig ännu mindre tilltalande, sedan det fallfärdiga och redan från början till rivning avsedda gårdshuset borttagits, vilket å tre sidor varit fristående men å den fjärde sidan byggt samman med den kvarstående norra flygeln.

Att ej heller de till en av flyglarna förlagda bostäderna för beskickningsvaktmästaren och gårdskarlen, vilken senare jämväl vore chaufför, utan den största olägenhet för beskickningen kunde undvaras, låge i öppen dag.

Slutligen finge Byggnadsstyrelsen på det kraftigaste framhålla, att totalkostnaden givetvis bleve högre genom byggnadsarbetenas uppdelande i flera perioder.

Enligt av styrelsen gjorda beräkningar uppginge kostnaden för istånd-sättande av återstående delar av fastigheten till 1,240,000 finska mark, varföre den totala byggnadskostnaden sålunda skulle uppgå till 5,500,000 finska mark.

De arbeten, som enligt de gjorda beräkningarna sålunda skulle betinga en kostnad av 5,500,000 finska mark, vore sådana åtgärder, som styrelsen funne vara oundgängligen nödvändiga för beskickningshusets nödtorftiga istånd-sättande. Byggnadsstyrelsen ansåge sig emellertid böra i detta sammanhang för Kungl. Maj:t angiva åtskilliga ytterligare arbeten, vilkas utförande i samband med pågående arbeten måste anses vara synnerligen önskvärdt för beskickningshusets försättande i ett för dess ändamål fullt värdigt skick. Dessa arbeten, omfattande vissa förbättringar av målningsarbeten, glas och beslag, biblioteks- och arkivinredning m. m., skulle sammanlagt betinga en kostnad av 235,000 finska mark, härtill komme linoleummattor för 200,000 finska mark samt ett nödtorftigt iordningställande av vissa för representation avsedda lokaler, som uppskattades till 50,000 finska mark, vilka anordningar dock icke med nödvändighet behöfde vidtagas i samband med de pågående arbetena.

En för jämförelse med svenska förhållanden beträffande ombyggnadskostnaden av Byggnadsstyrelsen verkställd kubikberäkning gäve vid handen, att kostnaden bleve 22 kronor 20 öre per kubikmeter, under det motsvarande ombyggnadskostnader i Stockholm med samma grund och bjälklagsförstärkningsarbeten som i förevarande fall skulle uppgå till mellan 35 och 40 kronor.

För åstadkommande av en jämförelse mellan de två byggnadsstadierna framlägger byggnadsstyrelsen vissa beräkningar, av vilka framgår, att, därest endast de av Kungl. Maj:t anbefallda arbetena utföras, hyresvärdet skulle bliva 35 kronor 50 öre per kvadratmeter mot 21 kronor 50 öre, om hela ombyggnadsarbetet kommer till utförande. Av dessa beräkningar framginge alltså, att det måste anses ekonomiskt avsevärt fördelaktigare för statsverket att i ett sammanhang utföra hela inredningen av den inköpta fastigheten. Styrelsen kunde tillägga, att jämfört med förhållandena i Stockholm hyresvärdet 21 kronor 50 öre per kvadratmeter måste anses synnerligen lågt. Motsvarande värde i Stockholm uppginge nämligen till mellan 35 och 40 kronor.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer Byggnadsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1923 års riksdag att till fullständigt iordningsställande av den till beskickningshus i Helsingfors inköpta fastigheten i dess helhet, utöver till styrelsens förfogande ställda medel, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett belopp i svensk valuta motsvarande 3,055,000 finska mark.

Ehuru det givetvis är icke utan bekymmer, som jag erfarit, vilka avsevärda kostnader, som komma att bliva förbundna med iordningsställandet av det nyinköpta beskickningshuset i Helsingfors, kan jag dock ej finna annat än att det här gäller utgifter, som staten icke kan undandraga sig. Det är med hänsyn till vårt lands värdighet och en mångfald andra omständigheter helt enkelt icke möjligt att låta det svenska beskickningshuset i Helsingfors tagas i bruk i ett halvfärdigt och i övrigt otillfredsställande skick, som,

enligt vad av byggnadsstyrelsens yttrande oförtydligt framgår, skulle bliva fallet, därest icke det av styrelsen angivna beloppet nu ställes till förfogande. Härtill kommer emellertid, att medel måste anskaffas till möblering av åtminstone de för representation avsedda rummen i byggnaden, då ju staten icke kan fordra, att beskickningschefen skall bestrida kostnaderna härför. Vid de flesta övriga beskickningshus hava de för representationsändamål avsedda lokalerna möblerats på statens bekostnad, och senast beviljade 1921 års riksdag ett belopp av 100,000 kronor till möblering av beskickningshuset i London. För möblering av motsvarande lokaler i beskickningshuset i Helsingfors beräknas omkring 70,000 kronor, vilket belopp är synnerligen lågt tilltaget.

Utav det av Byggnadsstyrelsen begärda beloppet om 3,055,000 finska mark anser jag, att de för anskaffande av linoleummattor beräknade 200,000 finska mark kunna frånräknas, då ifrågavarande åtgärd ej nödvändigtvis torde behöva nu äga rum, varemot det belopp av 50,000 finska mark, som avsetts för dekorerings- och representationsrummen, redan nu torde böra utanordnas, för att efter arbetenas slutförande huset må framstå i ett för dess ändamål fullt värdigt skick. Det sålunda erforderliga beloppet 2,855,000 finska mark, motsvarar efter en kurs av 9 kronor 50 öre för 100 finska mark — en lägre kurs kan ej med säkerhet påräknas —, 271,225 kronor. Om härtill lägges det för möblering nödvändiga beloppet av 70,000 kronor, kommer man till en summa av 341,225 kronor, varifrån emellertid kan avdragas det å tidigare till förfogande ställda medel återstående beloppet av 7,485 kronor 14 öre. Nu behöva således anskaffas 333,739 kronor 86 öre.

Emellertid vill jag här bringa i erinran ett riksdagens tidigare beslut och redogöra för omständigheter i samband därmed, varigenom medel ställts till Kungl. Maj:ts förfogande, vilka, under förutsättning av riksdagens bifall, nu skulle kunna tagas i anspråk. Sedan Kungl. Maj:t efter därom av dåvarande sändebudet i Tokio och Peking, envoyén D. K. Bergström framställt förslag av 1922 års riksdag åskat medel till förvärf av ett svenskt beskickningshus i Tokio och till erforderliga reparationer m. m., anmälde riksdagen i skrivelse till Konungen den 11 mars 1922, nr 55, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, för ifrågavarande ändamål å tilläggsstat för år 1922 anvisat ett reservationsanslag å 240,000 kronor. På telegrafisk framställning av envoyén Bergström telegrafremitterades den 16 i nämnda månad ett belopp av 90,000 yen till Bergström; utgörande nämnda belopp det av vederbörande fastighet-ägare angivna priset för den till inköp påtänkta byggnaden. Själva tomten, varå byggnaden ifråga fanns uppförd, tillhörde en adlig domän av fideikommissnatur och kunde sålunda ej försäljas utan allenast mot viss tomtavgift uthyras; men hade Bergström hänvänt sig till japanska utrikesministeriet för att, därest svenska staten skulle inköpa byggnaden, söka få denna tomtavgift fixerad för en avsevärd tid framåt ävensom nyttjanderätten till tomten fullt tryggad för framtiden. Vid den tidpunkt, då förslaget om statsinköp förelades statsmakterna, hade envoyén Bergström ansett säkra utsikter föreligga till en tillfredsställande utgång av nämnda förhandlingar. Kort efter det köpesumman ställts till sändebudets förfogande, meddelade han emellertid, att antagliga villkor för ett köps avslutande icke kunde uppås, vadan beloppet omedelbart återremitterades till utrikesdepartementet.

Efter avdrag av de med det telegrafiska översändandet förbundna kostnader och viss, likaledes i samband därmed uppkommen kursförlust, återstå av reservationsanslaget till inköp av ett svenskt beskickningshus i Tokio 237,491 kronor 72 öre. Det sålunda disponibla beloppet synes, därest riksdagen det medgiver, kunna tagas i anspråk för att tillgodose det överhängande behovet av medel för beskickningshuset i Helsingfors. Vid bifall

härtill skulle återstå att anskaffa ett belopp av 96,248 kronor 14 öre, vilket belopp torde böra avrundas till 100,000 kronor.

Jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att det å tilläggsstat till riksstaten för år 1922 anvisade reservationsanslag å 240,000 kronor till förvärv av ett svenskt beskickningshus i Tokio och till erforderliga reparationer m. m. må användas till bekostande av ett fullständigt iordningsställande av beskickningshuset i Helsingfors,

dels ock, för iordningsställande av sagda beskickningshus, i den mån ovannämnda anslag icke härtill lämnar tillgång, ävensom till anskaffande av möbler till beskickningshuset i fråga, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av . . . . . 100,000 kronor.

13. Beskickningshuset i Paris.

[47.] För beredande av ökat lokalutrymme åt beskickningen i Paris och för utförande av nödvändiga reparationer å beskickningshuset avläts den 12 mars 1920 proposition till Riksdagen om anvisande av ett reservationsanslag av 345,000 kronor, avsett för inköp för svenska statens räkning av fastigheten N:o 23 Rue de Bassano i Paris jämte nödiga reparationer m. m. av såväl sagda fastighet som nuvarande beskickningshus. Den till inköp föreslagna fastigheten utgjordes av dels en mindre, långsträckt byggnad, omedelbart gränsande intill beskickningens tomt och inneslutande en bottenvåning jämte vind, vilken byggnad vore avsedd att användas till beskickningskansli, dels ett större boningshus med fasad åt Rue de Bassano och med en flygel inåt gården, vilket hus innefattade källare samt tre våningar och vind, dels slutligen av ett mindre bostadshus inne på gården, omfattande likaledes källare och tre våningar samt vind. Samtliga byggnader voro i gott stånd. En större reparation erfordrades endast av taket å huvudbyggnaden. Kostnaderna för inköpet, vilket, då ägaren var ett sterbhus, måste ske på offentlig auktion, beräknades av ministern i Paris till 660,000 frs. Kostnaderna för nyinredning och reparation av den byggnad, som skulle behållas för kansliändamål, beräknades till ett belopp av 150,000 frs, inberäknat kostnaderna för anordnande av värmeledning. Beträffande reparationer av det äldre beskickningshuset, nämligen vissa mindre arbeten, vilka måste vidtagas för att ministerns våning skulle kunna i sin helhet användas och tillfredsställa berättigade krav, ansågs, enligt Byggnadsstyrelsens beräkningar, att dessa arbeten, med iakttagande av största möjliga sparsamhet, skulle kunna hållas inom ramen av 120,000 frs.

I propositionen begärdes jämväl Riksdagens medgivande av rätt för Kungl. Maj:t att till antagligt pris försälja den del av den till inköp föreslagna fastigheten, vilken icke erfordrades för beskickningens räkning.

Riksdagen anmälde i sin skrivelse den 5 maj 1920 att Riksdagen — som icke hade något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag i vad detsamma avsåge anvisande av medel för inköp av ifrågasatt fastighet samt vissa reparationsarbeten, men som ansåge att med den ifrågasatta försäljningen av viss del av fastigheten borde tillsvidare anstå — för inköp för svenska statens räkning av fastigheten N:o 23 Rue de Bassano, Paris, jämte nödiga reparationer m. m. av såväl sagda fastighet som nuvarande beskickningshus å tilläggsstat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 345,000 kronor.

Sedermera anmälde emellertid ministern i Paris i skrivelse den 27 november

1920 att för inredande av kanslilokal i den därför avsedda byggnaden uppgjorts ritningar ock kostnadsförslag, slutande å ett belopp av 350,000 fres., däruti även inbegripits kostnaderna för värmelednings införande i de nya lokalerna. För reparationer av det äldre beskickningshuset skulle enligt ministrernas beräkningar erfordras ett belopp av 247,500 fres., därav för centraluppvärmning 150,000 fres. I denna skrivelse framhöll ministern tillika, att av Riksdagen anvisade medel näppeligen torde räcka för den ifrågasatta ombyggnaden av den till beskickningskansli avsedda flygeln, varför ministern, som förut motsatt sig inhyssandet av kansliet i en våning i det nyinköpta husets huvudbyggnad, numera ansåge denna lösning vara lämpligast.

Byggnadsstyrelsen, som häröver avgav yttrande den 14 december 1920, vitsordade riktigheten av ministrernas beräkningar beträffande kostnaderna för ombyggnad av den till kanslilokal avsedda byggnaden samt förklarade, att vid sådant förhållande och enär de härför anslagna medlen följaktligen komme att visa sig otillräckliga samt då i alla händelser idealiska kanslilokaler icke skulle genom den projekterade ombyggnaden erhållas, lokalfrågan för närvarande skulle bäst lösas på så sätt, att inga kostnader nedlades på flygelns ombyggnad, utan att kansliet inflyttade i bottenvåningen av den nyinköpta fastighetens huvudbyggnad, varigenom en väsentlig besparing skulle uppstå och otvivelaktigt bättre lokaler erhållas. För reparation av beskickningshuset och inköp av erforderliga inventarier ansåg Byggnadsstyrelsen, sedan tanken på anordning av centraluppvärmning övergivits, erfordras ett belopp av högst 175,000 fres. Byggnadsstyrelsen hemställde därför, bl. a., att utrikesministern måtte dels utverka Kungl. Maj:ts föreskrift att med ombyggnad av förenämnda flygelbyggnad skulle tillsvidare anstå, ävensom Kungl. Maj:ts bemyndigande att såväl med biträde av sakkunnig igångsätta resterande reparationsarbeten som ock, för erhållande av utvidgade kanslilokaler, tillsvidare vidtaga erforderliga uppsägningsåtgärder för kansliets inrymmande i lämplig del av det nyinköpta huset, helst huvudbyggnadens bottenvåning, dels ock att beskickningen i Paris måtte anmodas att yttra sig i detta avseende och att, försåvitt reparationer beträffande målning, tapetsering och dylikt erfordrades, inkomma med kostnadsförslag. Då emellertid förenämnda bottenvåning i huvudbyggnaden icke kunde bliva tillgänglig förrän tidigast vid 1922 års utgång, meddelade ministern i Paris att det icke syntes lämpligt att med de växlande priser, som rådde därstädes, verkställa någon undersökning och inkomma med förslag till sådana reparationer.

Då emellertid Byggnadsstyrelsens chef sedermera av Kungl. Maj:t erhöi bemyndigande att bl. a. avresa till Paris för att lämna råd och anvisningar för den nya kanslilokalens vid beskickningen iordningsställande, anmodades ministern därstädes att, så fort omständigheterna det medgäve, inkomma med yttrande rörande de reparationsarbeten, som för kansliets inrymmande i huvudbyggnaden av det nyinköpta huset kunde erfordras, samt därtill om möjligt foga fullständigt kostnadsförslag över det tilltänkta arbetet.

Med skrivelse den 5 sistlidna augusti har ministern i Paris numera inkommit med ifrågavarande förslag samt därvid meddelat att enligt verkställda beräkningar kostnaden för inredningen av flygelbyggnaden till kanslilokaler numera icke skulle komma att understiga 250,000 fres. Kostnadsförslaget å reparationer i det nyinköpta husets huvudbyggnad slutar å en summa av 61,696 fres. innefattande jämväl kostnader för reparation av byggnadens fasader och yttertak. Härtill komme arvode till arkitekt. Ministern har emellertid samtidigt meddelat, att vissa av sistnämnda kostnader, avseende reparation av byggnadens fasader, skulle tillsvidare kunna anstå, varigenom utgifterna för kanslilokalernas iordningsställande skulle kunna begränsas till 45,696 fres. förutom arkitektarvode. Däremot har han framställt förslag till en

del ytterligare reparationer å det äldre beskickningshuset utöver hittills verkställda, vilka dragit en kostnad av frcs 175,127:50, vilken summa visserligen överskrider det ursprungligen beräknade beloppet av 120,000 frcs men ungefärligen överensstämmer med den summa, 175,000 frcs, som av Byggnadsstyrelsen beräknats i dess förenämnda yttrande av den 14 december 1920. Kostnaderna för dessa ytterligare arbeten, som enligt arkitekts uppskattning skulle uppgå till 25,642 frcs, ansåge ministern kunna nedbringas till 8,542 frcs. De arbeten, som skulle anstå, vore jämväl i detta fall rapping och ommålning av husets yttersidor. Slutligen har ministern framställt förslag om inrättande av ett garage, ett arbete som var förutsett i den ursprungliga planen till ombyggnad av flygeln och som nu beräknades draga en kostnad av 7,752 frcs.

I skrivelse till Konungen den 11 november 1922 har Byggnadsstyrelsen yttrat sig angående detta sista kostnadsförslag och därvid i huvudsak anslutit sig till detsamma. Kostnaderna för reparation av yttertaket till den nyinköpta fastigheten beräknades av styrelsen till 18,685 frcs. Beträffande den till kanslilokal föreslagna våningen har Byggnadsstyrelsen framhållit att densammans iordningsställande skulle draga en kostnad av 27,011 frcs, i vilket belopp inginge jämväl kostnader för portvaktbostadens reparation, vilken vore alldeles nödvändig. Våningen, som vore försedd med centralvärmeledning, vore för närvarande uthyrd för 8,000 frcs per år, varvid 3,000 frcs beräknats såsom ersättning för uppvärmning. Återstoden, 5,000 frcs, torde få räknas såsom ränta på ett kapital av 100,000 frcs; lades härtill reparations- och inredningskostnader, i runt tal 27,000 frcs, skulle kanslilokalernas iordningställande i denna del av fastigheten kunna beräknas kosta 127,000 frcs emot 370,000 frcs, till vilket belopp kostnaderna för flygelns iordningsställande på grund av prisstegringen å material och arbetskraft numera borde anslås. Någon hyresinkomst skulle kanske dessutom kunna beräknas för den del av flygeln, som icke skulle komma att upptagas av garage. För närvarande gäve vindsrummen i flygeln en hyra av 340 frcs, som skulle bortfalla vid ombyggnaden av densamma.

Såsom förut angivits hade kostnaderna för förvärvet av den nyinköpta fastigheten beräknats till 660,000 frcs. Ifrågavarande kostnadsberäkning visade sig emellertid sedermera vara för snäv och husköpet jämte därmed i samband stående oundgängliga utgifter hade i verkligheten dragit en kostnad av frcs 727,129:24. För reparationer av det äldre beskickningshuset och därtill hörande inventarier jämte inköp av en del inventarier till ersättande av sådana, som utdömts vid av- och tillträdessynen mellan den förutvarande och den nuvarande boställshavaren, hade istället för det ursprungligen beräknade beloppet av 120,000 frcs utgivits frcs 175,127:50. Byggnadsstyrelsen har ifråga om sistberörda utgift anfört, att de vidtagna reparationsarbetena varit nödvändiga, och att utgifterna för reparation och komplettering av statens i beskickningshuset förvarade möbler varit lika oundgängliga som andra utgifter för bostadens värdiga iordningställande. Vid av Byggnadsstyrelsens chef vid besök å platsen verkställd besiktning hade konstaterats, att samtliga utförda arbeten blivit på ett fullt nöjaktigt sätt verkställda.

Sedan kostnaderna för fastighetens förvärv och för reparationer av det äldre beskickningshuset guldits, återstår å det av riksdagen beviljade anslag av 345,000 kronor dels ett i Paris innestående belopp av frcs 35,903:45, dels i utrikesdepartementet innestående kronor 7,334:50, motsvarande omkring 30,000 frcs, eller i runt tal tillhoppa 66,000 frcs, vilket belopp, enligt vad av ovan angivna beräkningar framgår, numera är otillräckligt för fullföljande av den ursprungliga planen att ombygga förut nämnda flygel till kanslilokal åt beskickningen. Jag får därför hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det förut hos riksdagen anmälda förslaget om inredande av kansliokal åt beskickningen i Paris i en flygelbyggnad till den för svenska statens räkning inköpta fastigheten No. 23 Rue de Bassano uppgives och att återstoden av det för ändamålet å tilläggsstat till riksstaten för år 1920 anvisade reservationsanslag å 345,000 kronor enligt Kungl. Maj:ts beprövande användes dels till bestridande av kostnaderna för kansliokalens inrymmande i huvudbyggnaden till sagda fastighet, *dels* ock till nödiga reparationer å såväl sagda fastighet som å det äldre beskickningshuset.

14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

[48.] Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet förut under denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført beträffande behovet av anslag å riksstaten för budgetåret 1923—1924 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst, får jag slutligen hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, tillhörande utrikesdepartementet samt beskickningar och konsulat, för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag av . . . . . 350,000 kronor

Tredje huvudtitelns *ordinarie* anslag komma, vid bifall till de av mig framställda förslag, att uppgå till

Sammanlagt	kronor 4,011,000
och de <i>extra</i> anslagen till sammanlagt	» 2,274,600

Huvudtitelns slutsumma innevarande år skulle, under förutsättning av bifall till mitt förslag, för budgetåret 1923—1924 uppgå till	» 6,285,600
--	-------------

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

René Gyllenram.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Tredje huvudtiteln.

	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Sid.
A. Departementet.			
1. Departementschefen, ministern för utrikes ärendena	42,000	—	1.
2. Departementet, <i>förslagsanslag</i>	448,000	—	2.
3. Arvoden åt viss extra personal i utrikesdepartementet m. m., <i>förslagsanslag</i>	—	45,000	4.
B. Sveriges representation i utlandet.			
1. Beskickningar och konsulat, <i>förslagsanslag</i>	1,690,000	—	5.
2. Arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikes- representationen, <i>förslagsanslag</i>	—	173,000	7.
3. Tillfälliga diplomatiska och konsulära poster i ut- landet	—	27,000	9.
4. Extra ortstillägg åt ordinarie och extra personal i utrikesrepresentationen	—	325,000	9.
5. Ekiperingspenningar, <i>förslagsanslag</i>	30,000	—	10.
6. Kontorskostnadsersättningar åt lönade konsulter.....	110,000	—	10.
7. Ersättningar till olönade konsulter, <i>förslagsanslag</i>	100,000	—	10.
8. Personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter	—	5,000	10.
9. Attachéer (aspiranter), <i>reservationsanslag</i>	56,000	—	10.
10. Förstärkning av reservationsanslaget till attachéer (aspiranter).....	—	44,000	11.
11. Militär- och marinattachéer, <i>reservationsanslag</i>	40,000	—	11.
12. Förstärkning av reservationsanslaget till militär- och marinattachéer	—	10,000	12.
13. Handelsattachéer, <i>reservationsanslag</i>	40,000	—	12.
14. Förstärkning av reservationsanslaget till handels- attachéer.....	—	100,000	14.
15. Socialattachéer, <i>reservationsanslag</i>	—	30,000	14.
16. Extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat	55,000	—	15.
17. Ytterligare medel för anställande av extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat	—	25,000	15.
C. Internationella byråer m. m.			
1. Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas för- bund, <i>förslagsanslag</i>	—	353,000	15.
2. Sveriges representanters deltagande i Nationernas förbunds delegeradeförsamling	—	50,000	18.

	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Sid.
3. Sveriges representation i Nationernas förbunds rådsförsamling m. m., <i>förslagsanslag</i>	—	30,000	19.
4. Sveriges deltagande i internationella konferenser ...	—	50,000	20.
5. Internationella skiljedomsstolens byrå i Haag, <i>förslagsanslag</i>	—	6,100	20.
6. Förskotterande av Sveriges andel i de av Ryssland icke inbetalade bidrag till internationella skiljedomsstolens byrå i Haag, <i>förslagsanslag</i>	—	1,000	21.
7. Bidrag till interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat	—	6,500	21.
8. Riksdagens interparlamentariska grupp	—	30,000	22.
9. Bidrag för riksdagens interparlamentariska grupps deltagande i av interparlamentariska unionen anordnad konferens, <i>reservationsanslag</i>	—	15,000	23.
10. Internationella fredsbyrån i Bern	—	1,000	24.
11. Svenska föreningen för Nationernas förbund	—	3,000	24.
12. Bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet	—	250,000	25.
13. Bidrag till svensk hjälpverksamhet i Ryssland	—	50,000	28.
14. Bidrag till Nationernas förbunds verksamhet för bekämpande av epidemierna i Öst-Europa	—	50,000	29.
D. Diverse.			
1. Rese- och flyttningersättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag, <i>förslagsanslag</i>	350,000	—	31.
2. Underhåll och reparationer av statens fastigheter i utlandet, möbler m. m., <i>reservationsanslag</i>	60,000	—	31.
3. Skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m., <i>förslagsanslag</i>	750,000	—	33.
4. Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	20,000	—	33.
5. Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar, <i>förslagsanslag</i>	100,000	—	33.
6. Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige	—	125,000	34.
7. Hemliga utgifter	75,000	—	34.
8. Utgivande av Sveriges traktater	—	—	34.
9. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga m. m., <i>reservationsanslag</i>	15,000	—	34.
10. Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	30,000	—	35.
11. Ersättningar till framlidne envoyén P. H. E. Brändströms arvingar och likalodes framlidne generalkonsuln C. A. Askers änka för mistning av bohag	—	20,000	35.
12. Medel för iordningsställande av beskickningshuset i Helsingfors, <i>reservationsanslag</i>	—	100,000	37.
13. Beskickningshuset i Paris	—	—	42.
14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>	—	350,000	45.

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
VID
LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM
ÅR 1923.

FÖRSTA SAMLINGEN.

ANDRA BANDET.

**Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov:
fjärde huvudtiteln.**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
I. Departementet.	
1. Departementschefen	4
2. Departementet	4
II. Lantförsvaret.	
A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.	
1. Arméförvaltningen	7
2. Arméförvaltningens verksamhet	13
3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	13
4. Inkvarteringsordnande i Stockholm	48
5. Dagavlöningsstillägg åt indelt manskap	48
6. Mötesbidrag	49
7. Rekryteringskostnader	51
8. Arméns reservstater	53
9. Arméns personal över stat	55
10. Rese- och traktamentspenningar	63
11. Höjning av dagtraktamenten	64
12. Rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningssamfundens ord- förande	65
13. Flyttningssättning	65
14. Resestipendier	65
B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.	
1. Penningbidrag och penningtillskott	66
2. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	68
3. Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.	70
C. Undervisning, understöd, expenser m. m.	
1. Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och ut- bildningskurser	74
2. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till undervisnings- och gymna- stikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser	90
3. Vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	90
4. Vissa kostnader för krigsskolans verksamhet	94

	Sid.
5. Studiestipendier	95
6. Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande	96
Frivilliga skytteväsendets befrämjande	99
Soldathemsverksamhet	104
7. Skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m.	104
8. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m.	111
9. Skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden	111
10. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden	113
11. Tryckningskostnader	114
12. Vissa arbeten å mobiliseringsverket	116
13. Generalstabens översiktskarta över Sverige	118

D. Förplägnad, intendenturmateriel, reparationer, övningar m. m.

1. Mathållning	118
2. Munderingsutrustning	121
3. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till munderingsutrustning	124
4. Kasernutredning, intendenturfordon m. m.	124
5. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till kasernutredning, inten- denturfordon m. m.	131
Intendenturutrustning å landstormen	131
6. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden	132
7. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till bränsle, lyse, vatten, ren- hållning och tvätt vid truppförbanden	135
8. Reparationer	135
9. Furagering	146
10. Drift och underhåll av personautomobiler	147
11. Truppförbandens övningar	157
12. Vinterrekrytskola vid Södra skånska infanteriregementet	174
13. Sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens öv- ningar	176
14. Fält- och fälttjänstövningar	178
15. Flygövningar	180

E. Sjukvård m. m.

1. Sjuk- och veterinärvård m. m.	182
2. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinär- vård m. m.	191
3. Arméns bakteriologiska laboratorium	191
4. Nytt sjukhus för Upplands artilleriregemente	192
5. Om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden	193
6. Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	195

Fjärde huvudtiteln.

III

F. Vapen och ammunition.

Sid.

1. Vapen och ammunition m. m.	196
2. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m.	198
3. Fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel	199
4. Anskaffning av gasskydd	205
5. Övningar med viss teknisk utrustning	205
6. Försök avseende motortransport vid artilleriet	207
7. Försök med luftvärnspjäser	208

G. Byggnader och ingenjörmateriel.

1. Byggnader, övningsfält och skjutbanor	209
2. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till byggnader, övningsfält och skjutbanor	213
3. Kostnader till följd av uppskjutande tillsvidare av arbetena å uppförande av kasernetablissemang för Södra skånska infanteriregementet	213
4. Uppförande av ett vattentorn jämte pumpstation vid flygkompaniets etablissemang å Malmen	215
5. Vissa arbeten vid infanteriskjutskolan å Rosersberg	217
6. Utvidgad elektrifiering av Bodens fästning	219
7. Elektrifiering av Livgardets till häst kasernetablissemang	219
8. Ingenjörmateriel utom flygmateriel	220
9. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till ingenjörmateriel utom flygmateriel	222
10. Underhåll av flygmaterielen	222
11. Krigsbromaterielens förstärkning	223
12. Komplettering av viss materiel vid Fälttelegrafkåren	224
13. Förlag av materialier för flygplantillverkning	225
14. Anskaffning av fallskärmar	225

H. Diverse.

1. Ersättning för rustning och rotering	226
2. Extra utgifter	227
3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	227
4. Semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare	227

III. Sjöförsvaret.

A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

1. Marinförvaltningen	229
2. Marinförvaltningens verksamhet	232
3. Avlöning till personal vid kårer och stater m. fl.	232
4. Extra biträden å flottans stationer och inom kustfästningarna	240
5. Personliga lönetillägg	241

	Sid.
6. Rekryteringskostnader	242
7. Marinens reservstat	246
8. Marinens reservpersonal	249
9. Rese- och traktamentspenningar	252
10. Höjning av dagtraktamenten	253
11. Flyttningsersättning	253
12. Resestipendier	254

B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

1. Penningbidrag och penningtillskott	255
2. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	256
3. Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.	257

C. Undervisning, understöd, expenser m. m.

1. Undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m.	258
2. Understöd åt föreningar	261
3. Skrivmaterialier och expenser m. m.	263
4. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier och expenser m. m.	266
5. Tryckningskostnader	266
6. Biblioteksverksamheten för underbefäl och manskap vid marinen	267
7. Fackutbildningskurs för marinläkarstipendiater över stat och värnpliktiga läkare vid marinen	268

D. Förplägnad, beklädnad m. m.

1. Förplägnad	269
2. Beklädnad	272
3. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till beklädnad	277
4. Kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m.	277
5. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m.	280
6. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	280
7. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	285

E. Övningar.

1. Flottans krigsberedskap och övningar	285
2. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar	289
3. Kustartilleriets krigsberedskap och övningar	289
4. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar	293
5. Krigsövningar vid kustfästningarna	293
6. Lega och furagering m. m. för hästar vid kustartilleriet	294

Fjärde huvudtiteln.

v

F. Sjukvård.

Sid.

1. Sjukvård för marinen	295
2. Anskaffning av andningsapparater	302

G. Flytande materiel och byggnader.

1. Flottans nybyggnad och underhåll	303
2. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll	312
Reparation av sätten för svajningsrummet till dockorna nr 1—5 å flottans varv i Karlskrona	312
3. Krigsfartygsmateriel	315
4. Elektrisk belysning m. m. å vid flottans skeppsbro i Karlskrona förlagda fartyg	319
5. Ersättande av vissa genom eldsvåda å Galärvarvet förstörda inventarier m. m.	321
6. Ökat förrådsutrymme för torpeder vid flottans station i Karlskrona	323
7. Befästningar, kustartilleriets kaserner m. m.	324
8. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till befästningar, kustartilleriets kaserner m. m.	327
9. Kustartilleriets materiel m. m.	327
10. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till kustartilleriets materiel m. m.	331

H. Artilleri-, min-, torped-, gnist-, flyg- och annan teknisk materiel.

1. Skjut- och materieförsök samt inskjutning av kanoner	332
2. Provisorisk centralsiktanordning å pansarbåt av Sverige-typen	332
3. Luftvärnsbestyckning å vissa fartyg	333
4. Komplettering av luftkanoners siktinrättningar	334
5. Jagares förseende med luftkanoner	335
6. Förbättrad projektilutredning för luftkanoner	336
7. Lyspistoler för kustfästningarna	336
8. Revidering av kustfästningarnas äldre krut m. m.	336
9. Minmateriel för marinen	337
10. Försök med minmateriel	338
11. Prövning och undersökning av brisanta sprängämnen	339
12. Minsvep för kustfästningarna	340
13. Anskaffning av torpeder	340
14. Framställande av en ny torpedtyp	345
15. Modernisering av flottans radiostationer	345
16. Underhåll av flygmaterielen	346
17. Försök med teknisk materiel	347
Anskaffning av chifferapparater m. m.	349
Anskaffning av avståndsmätning sinstrument	350
Motorisering av ett haubitsbatteri	351

I. Diverse.

1. Utgivande av läroböcker, beskrivningar, reglementen och instruktioner m. m.	352
2. Extra utgifter	352

Fjärde huvudtiteln.

	Sid.
3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	355
4. Ersättning för rustning och rotering	356
5. Semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare	356
6. Ersättning åt ägarna av två förolyckade motorbåtar	357
7. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen	359

J. Sjökarteverket.

1. Avlöning till sjökarteverkets personal	362
2. Omkostnader för sjömätningstväsendet	362
3. Utförande av sjömätningar	363
4. Omkostnader för kontroll- och undersökningstväsendet	363
5. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till omkostnader för kontroll- och undersökningstväsendet	364
6. Tidskriften »Underrättelser för sjöfarande»	365
7. Bidrag till internationella hydrografiska byrån	367

IV. Gemensamt anslag.

1. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	370
---	-----

Bilagor.

Stater (lantförsvaret) för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924	371
Beräkning av kostnaderna för gottgörelse för egna tjänstehästar för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924	429
Förteckning över i stat icke uppförda arvoden m. m. (lantförsvaret)	430
Beräkning av ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. för budgetåret 1923—1924	439
» » de värnpliktigas vid armén tjänstgöringsdagar för budgetåret 1923—1924	443
» » ordinarie reservationsanslaget till munderingsutrustning för budgetåret 1923—1924 samt av det till förstärkning av nämnda anslag avsedda extra anslaget	444
» » ordinarie reservationsanslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m. för budgetåret 1923—1924 samt av det till förstärkning av detta anslag avsedda extra anslaget	445
» » ordinarie reservationsanslaget till remontering för budgetåret 1923—1924	446
» » underhållsdagar för stam- och lejda hästar, remonter m. fl. för budgetåret 1923—1924	447
» » ordinarie förslagsanslaget till furagering för budgetåret 1923—1924	448
» » ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar för budgetåret 1923—1924	449

Fjärde huvudtiteln.

VII

	Sid.
Beräkning av ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. för budgetåret 1923—1924 samt det till förstärkning av detta anslag avsedda extra anslaget	450
Stater (sjöförsvaret) för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924	451
Förteckning över i stat icke uppförda arvoden m. m. (sjöförsvaret).....	463
Beräkning av ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal vid kårer och stater m. fl. för budgetåret 1923—1924	466
Stat för marinens reservstat för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924	467
» » » reservpersonal för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924	468
Beräkning av tjänstgöringsdagar för värnpliktiga m. fl. vid marinen för budgetåret 1923—1924	469
Sammanställning av anslagen under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1923—1924	470

Fjärde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
8 januari 1923.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Hansson anhåller härefter att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om reglerandet av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1923—1924 och att i sammanhang härmed få anmäla följande till Kungl. Maj:ts inkomna skrivelser, nämligen

arméförvaltningens skrivelse den 31 augusti 1922 angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1923—1924;

ansökning av registratorn å lantförsvarets kommandoexpedition angående ökat arvode, ävensom vederbörande myndigheters däröver avgivna yttranden;

chefens för generalstaben skrivelse den 25 juli 1922 angående vissa anslagsbehov för budgetåret 1923—1924;

arméförvaltningens artilleri- och civila departements skrivelse den 16 september 1922 med förslag till ändringar i staten för artilleriets fabriker och tyganstalter;

inspektörens för trängen skrivelse den 29 juli 1922 angående staterna för trängen för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924;

chefens för intendenturkåren skrivelse den 31 juli 1922 angående staten för intendenturkåren för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924;

arméförvaltningens civila departements och sjukvårdsstyrelsens skrivelse den 5 september 1922 angående förhöjd avlöning för apotekarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm, ävensom försvarsväsendets lönenämnds däröver avgivna yttrande;

arméförvaltningens artilleri- och civila departements skrivelse den 30 mars 1922 angående ersättning till skottställningsofficeren och skottställningsunderofficeren vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori, ävensom försvarsväsendets lönenämnds däröver avgivna yttrande;

arméförvaltningens artilleri-, intendents- och civila departements skrivelse den 17 oktober 1922 angående ändrade grunder för ekiperingshjälp åt officerare och underofficerare i reserven;

Sveriges landstormsföreningars centralförbunds skrivelse den 10 december 1921 angående statsunderstöd;

skytteförbundens överstyrelsens skrivelse den 30 augusti 1922 angående anslag för budgetåret 1923—1924 till det frivilliga skytteväsendets befrämjande, ävensom arméförvaltningens artilleri- och civila departements däröver avgivna yttrande;

skytteförbundens överstyrelsens skrivelse den 1 september 1922 angående dyrtidstillägg under år 1923 åt befattningshavare i överstyrelsens expedition, ävensom arméförvaltningens civila departements däröver avgivna yttrande;

chefens för generalstaben särskilda skrivelse den 29 september 1922 angående anvisande av medel för fortsättande av vissa arbeten å mobiliseringsverket, ävensom arméförvaltningens civila departements däröver avgivna yttrande;

chefens för generalstaben skrivelse den 8 juli 1922 angående medel till fortsatt utgivande av generalstabens översiktskarta över Sverige;

arméförvaltningens intendentsdepartements skrivelse den 1 september 1922 med utredning om behovet av personautomobiler vid armén;

arméförvaltningens intendentsdepartements särskilda skrivelse den 25 augusti 1922 angående medelsbehovet för flygövningar under budgetåret 1923—1924;

överstyrelsens för Svenska röda korset skrivelse den 9 juni 1922 om anslag till befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, ävensom armé- och marinförvaltningarnas däröver avgivna yttrande;

arméförvaltningens särskilda skrivelse den 31 augusti 1922 angående anskaffning av gasskydd;

arméns kasernbyggnadsnämnds skrivelse den 31 augusti 1922 angående kostnader i anledning av uppskov med uppförande av kasern-etablissemang för Södra skånska infanteriregementet;

arméförvaltningens fortifikationsdepartements särskilda skrivelse den 31 augusti 1922 angående vissa fortifikationsbehov för budgetåret 1923—1924;

arméförvaltningens fortifikationsdepartements skrivelse den 30 september 1922 angående värmeledning inom Göta artilleriregementes kasernetablissemang;

arméförvaltningens fortifikationsdepartements skrivelse den 16 september 1922 angående utvidgad elektrifiering av Bodens fästning för belysnings- och kraftändamål;

marinförvaltningens skrivelser den 29 augusti 1922 angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, avdelning III, sjöförsvaret för budgetåret 1923—1924;

marinförvaltningens skrivelse den 28 september 1922 angående viss förändring i staten för marinens reservstat;

marinförvaltningens skrivelse den 31 oktober 1922 angående avlöning till viss reservpersonal under tjänstgöring;

marinförvaltningens skrivelse den 18 november 1922 angående beräkning av anslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.;

marinförvaltningens skrivelse den 20 oktober 1922 angående ifrågasatt indragning av besparingsfonderna;

marinförvaltningens skrivelse den 28 september 1922 angående vissa anskaffningar för marinen;

marinförvaltningens skrivelse den 2 november 1922 angående ångpanneanläggningar inom Vaxholms fästning;

marinförvaltningens särskilda skrivelse den 11 november 1922 angående luftvärnsbestyckning för sjöstyrkor och kustfästningar m. m.;

marinförvaltningens skrivelse den 15 december 1922 angående behållning å ett anslag;

framställningar om ersättning för två förolyckade motorbåtar, ävensom marinförvaltningens däröver avgivna yttranden;

chefens för sjökarteverket skrivelse den 31 augusti 1922 angående beräkning av utgifterna för sjökarteverket för budgetåret 1923—1924.

Departementschefen yttrar härefter:

I. Departementet.

[1.]

1. Departementschefen.

Ordinarie anslaget till departementschefen har i riksstaten för år 1922 uppförts med 24,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 med hälften därav eller 12,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie anslaget till departementschefen med 24,000 kronor.

[2.]

2. Departementet.

Förevarande anslag är i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaget med 151,750 kronor eller hälften av slutsumman, 303,500 kronor, i den för försvarsdepartementet gällande, för helt år beräknade staten.

I departementets stat ingå följande poster:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	272,000: —
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	6,000: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag, högst	»	25,500: —

Höjning av
arvodet för
registratorn
& lant-
försvarets
kommando-
expedition.

I den för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. avsedda anslagsposten har inberäknats ett belopp av 2,400 kronor såsom arvode för registratorn å lantförsvarets kommandoexpedition.

Uti en till chefen för försvarsdepartementet ställd skrift, dagtecknad den 9 december 1921, anhöll dåvarande innehavaren av ifrågakvarande registratorsbefattning, att det till honom utgående arvodet måtte höjas till 3,180 kronor eller samma arvodesbelopp, som från och med år 1922 tillerkänts rullföringsbefälhavarna i landsorten samt vissa officerare vid Stockholms stadsrullföringsområde, med vilka befattningshavare registratorn å kommandoexpeditionen tidigare varit i avlöningshänseende likställd.

Arméförvaltningens civila departement anförde i häröver infortrat yttrande av den 19 december 1921, att då reglering av ifrågavarande arvode icke skett i samband med den militära löneregleringen, det icke syntes ankomma på departementet att avgiva något förslag i fråga om storleken av detsamma. Arvodet syntes emellertid hava tillmätts jämförelsevis knappt, varför departementet ville ifrågasätta, huruvida icke frågan om förhöjning däri borde hänskjutas till allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

[2.]

Yttrande av arméförvaltningens civila departement.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd, som den 2 juni 1922 avgivit yttrande i ärendet, har anført, att vid prövning av frågan om de löneförmåner, som borde tillkomma innehavaren av ifrågavarande registratorsbefattning, jämförelse lämpligen borde sökas med de motsvarande förmåner, som tillerkänts vissa andra befattningshavare vid försvarsväsendet, nämligen bibliotekarien och de tre aktuarierna vid generalstaben samt bibliotekarien vid marinstaben. Till en var av nämnda befattningshavare vid generalstaben utginge under år 1922 arvode med 2,610 kronor för år räknat, dock under villkor att för befattningarnas uppehållande icke förordnades officerare på aktiv stat. För bibliotekarien vid marinstaben vore för år 1922 likaledes fastställt ett arvode av 2,610 kronor att utgå under förutsättning, att befattningen upphölles av officer i reserven. I proposition (nr 248) till 1922 års riksdag hade förslagit, att arvoden till sistnämnda fem befattningshavare skulle från 1923 års början höjas till 3,180 kronor, och detta förslag hade av statsutskottet samt vid ärendets behandling i riksdagens kamrar lämnats utan erinran.

Yttrande av allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Det skulle då ligga närmast till hands, att även arvodet till registratorn å lantförsvarets kommandoexpedition finge utgå med ett till 3,180 kronor förhöjt belopp. Arvodet syntes bära utgå endast under förutsättning, att till befattningens uppehållande icke förordnades officer på aktiv stat.

Lönenämnden tilläte sig i detta sammanhang erinra, att arvoden med det nu ifrågasatta beloppet, 3,180 kronor, för närvarande utginge till bland andra en var av tre officerare vid Stockholms stadsrullföringsområde samt en officer vid lantförsvarets kommandoexpedition.

Under åberopande av vad sålunda förekommit finner jag mig bära tillstyrka, att det till registratorn å lantförsvarets kommandoexpedition utgående arvodet från och med den 1 juli 1923 höjes till 3,180 kronor.

Departementschefen.

[2.] Såsom av lönenämnden föreslagits, torde arvodet böra utgå allenast under förutsättning, att befattningen icke uppehålles av officer på aktiv stat.

Personal-
indrag-
ningar.
Förslag av
gransknings-
nämnden.

Den av Kungl. Maj:t tillsatta granskningsnämnden för verkställande av undersökning rörande personalindragningar inom centralförvaltningen har i berörda hänseende beträffande försvarsdepartementet anfört följande.

En förste kanslisekreteraretjänst i departementet syntes kunna undvaras och den härav betingade personalindragningen lämpligen verkställas så, att en förste kanslisekreterare förflyttades till tjänstgöring i kammarrätten, som vore i synnerligen stort behov av ökade arbetskrafter. I följd härav kunde departementets anslag till ordinarie tjänstemän nedsättas med 9,540 kronor.

En andre kanslisekreterarebefattning, som för närvarande stode vakant, syntes kunna indragas, varjämte den tjänsteman, som på förordnande uppehölle förste kanslisekreterarebefattningen på expeditionschefens avdelning, torde, med hänsyn till göromålnens art, kunna skäligen avlönas med en andre kanslisekreterarelön. Av dessa anledningar kunde anslaget till ordinarie tjänstemän minskas med ytterligare 9,540 kronor.

Genom minskning av amanuens- och vaktmästarebiträde syntes anslaget till icke-ordinarie befattningshavare kunna nedsättas med 5,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vad granskningsnämnden sålunda föreslagit — liksom ock de i fråga om personalindragningar i armé- och marinförvaltningarna av nämnden framställda förslag, för vilka jag i det följande kommer att redogöra — medför givetvis beklagliga konsekvenser för en del av personalen. Sålunda måste vissa tjänstemän frånträda årslånga förordnanden på uppehållande av högre befattning. Då emellertid med hänsyn till möjligheten att ordna arbetet inom departementet icke någon invändning kan göras mot granskningsnämndens förevarande förslag, finner jag mig böra biträda detta.

Samman-
fattning.

I enlighet med vad sålunda anförts skulle anslagsposten för avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu 272,000 kronor, minskas med (9,540 + 9,540 =) i avrundat tal 19,000 kronor till 253,000 kronor och anslagsposten för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 25,500 kronor, å ena sidan ökas med 780 kronor i anledning av den föreslagna höjningen av arvodet för registratorn å lantförsvarets

kommandoexpedition och å andra sidan minskas med det av granskningsnämnden angivna beloppet, 5,000 kronor, samt således upptagas med (25,500 + 780 — 5,000 =) i avrundat tal 21,300 kronor.

[2.]

Anslaget till departementet skulle i överensstämmelse härmed uti riksstaten för budgetåret 1923—1924 upptagas med 280,300 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att en andre kanslisekreterarebefattning i försvarsdepartementet skall med ingången av juli månad 1923 indragas,

dels godkänna följande stat för försvarsdepartementet att tillämpas från och med den 1 juli 1923:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 253,000: —
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i> »	6,000: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag, högst</i>	» 21,300: —
<hr/>	
<i>Förslagsanslag</i> kronor	280,300: —

dels ock i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till departementet med 280,300 kronor.

II. Lantförsvaret.

A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

1. Arméförvaltningen.

[3.]

Ordinarie anslaget till arméförvaltningen är i riksstaten för första halvåret 1923 uppfört med 275,568 kronor eller hälften av slutsumman, 551,136 kronor, i den för ämbetsverket gällande, för helt år beräknade staten.

[3.] I denna stat ingå följande poster:

Löner till ordinarie civil personal, förslagsvis	kronor 375,000: —
» » » civilmilitär personal, förslagsvis »	68,136: —
Vikariatsersättningar, förslagsvis	» 11,000: —
Avlöning till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsvis, högst	» 97,000: —
<hr/>	
Summa förslagsanslag	kronor 551,136: —

För upprätthållande av arméförvaltningens verksamhet har därjämte för första halvåret 1923 anvisats ett extra anslag av 23,800 kronor. Detta anslag är avsett för beredande av avlöning åt följande extra personal hos ämbetsverket, nämligen 1 byråchef, 3 sekreterare, 1 notarie, 1 kvinnlig kontorsskrivare, 1 kvinnligt kanslibitråde och 1 expeditivsvakt.

Överflyttning
till arméför-
valtningens
stat av visst
arvode.

Å lantförsvarets förteckning över i stat icke uppförda arvoden m. m. finnes upptaget ett arvode av 2,340 kronor till ett biträde å arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.

På sätt framgår av Kungl. Maj:ts proposition nr 350 till 1921 års riksdag (sid. 263—265) hade ifrågakvarande arvode — ursprungligen upptaget med 1,277 kronor 50 öre — från början avsetts för en underofficer i reserven. Sjukvårdsstyrelsen hade också under någon tid haft en underofficer anställd. Sedan denne erhållit annan ekonomiskt förmånligare anställning och lämnat befattningen i fråga, hade det icke varit styrelsen möjligt att erhålla lämpligt manligt biträde, varför sjukvårdsstyrelsen anställt ett kvinnligt sådant, en anordning, som visat sig synnerligen fördelaktig och av behovet påkallad icke minst med hänsyn därtill, att sådant biträde kunnat i större utsträckning användas jämväl som biträde vid övriga expeditionsgöromål. Vid sådant förhållande och då det visat sig nödvändigt, att innehavaren av ifrågakvarande befattning besatte minst de kvalifikationer, som erfordrades för erhållande av kvinnlig biträdesbefattning av dåvarande andra graden hos arméförvaltningen, hade sjukvårdsstyrelsen hemställt, att biträdet måtte tillerkännas årligt arvode motsvarande enligt stat utgående avlöningsförmåner för sådan befattning eller 2,000 kronor, att utgå från avlöningsanslaget.

I anslutning härtill upptogs arvode till biträdet i fråga med nyssnämnda belopp i den för 1921 års riksdag framlagda arvodesförteckningen. På grund av den under år 1921 genomförda löneregleringen höjdes

sedermera arvodet, jämte övriga å arvodesförteckningen upptagna arvoden, med omkring 16 procent till ett belopp av 2,340 kronor. [3.]

Arméförvaltningen har nu anfört, att då arvode till detta allt fortfarande erforderliga biträde syntes i likhet med övriga avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare böra bestridas från härför avsedd anslagspost, borde denna ökas med därför erforderligt belopp, jämte det att arvodet i fråga uteslötes från arvodesförteckningen. På grund av de ändrade bestämmelserna rörande avlöning till icke-ordinarie befattningshavare, vilka innefattades i härom utfärdad kungörelse den 31 december 1921, torde arvode till ifrågavarande biträde böra utgå enligt 3. lönegraden i den i 6 § av kungörelsen intagna löneplanen för kvinnliga tjänstemän eller alltså med lägst 2,040 högst 2,160 kronor.

Framställning av arméförvaltningen.

Anslagsposten till avlöning för icke-ordinarie befattningshavare syntes alltså böra ökas från 97,000 kronor med 2,160 kronor till 99,160 kronor.

I likhet med arméförvaltningen finner jag det vara lämpligt, att omförmälda arvode uteslutes ur arvodesförteckningen. Till denna fråga liksom också till frågan om härav betingad ökning av den å ämbetsverkets stat upptagna anslagsposten till icke-ordinarie befattningshavare återkommer jag i det följande.

Departementschefen.

Enligt från arméförvaltningen inhämtad uppgift är fördelningen av de manliga civila tjänstemännen å ordinarie och extra stat hos arméförvaltningen för närvarande anordnad på följande sätt.

Personalindragningar.

Artilleridepartementet.

- 1 civilbyråchef (samma krigsråd, som är civilbyråchef på fortifikationsdepartementet)
- 1 tjänsteman i 15. lönegraden (sekreterare och kamrerare).

Fortifikationsdepartementet.

- 1 civilbyråchef (jfr ovan artilleridepartementet)
- 1 tjänsteman i 15. lönegraden (sekreterare och kamrerare)
- 1 » » 13. » (bokhållare)
- 1 » » 13. » på extra stat (notarie).

Fjärde huvudtiteln.

[3.]

Intendentsdepartementet.

- 1 civilbyråchef (krigsråd)
 1 tjänsteman i 15. lönegraden (kamrerare)
 1 » » 15. » på extra stat (sekreterare)
 1 » » 13. » (bokhållare)
 1 » » 13. » (notarie).

Sjukvårdsstyrelsen.

- 1 tjänsteman i 15. lönegraden på extra stat (sekreterare).

Civila departementet.

Departementet i allmänhet.

Generalkrigskommissarien

- 1 tjänsteman i 13. lönegraden (registrator).

Kanslibyrån.

- 1 byråchef (krigsråd)
 1 tjänsteman i 15. lönegraden (sekreterare)
 2 tjänstemän » 13. » (notarier).

Kameralbyrån.

- 1 byråchef (krigsråd)
 1 tjänsteman i 15. lönegraden (sekreterare)
 1 » » 15. » (kamrerare)
 1 » » 15. » (pensionskamrerare)
 1 » » 15. » (revisionskommissarie för granskning av direkta medelsrekvisitioner hos departementet).

Revisionsbyrån.

- 1 byråchef i 20. lönegraden på extra stat
 1 tjänsteman » 15. » (kamrerare för förgranskning m. m.)
 2 tjänstemän » 15. » (revisionskommissarier med var sin revisionsrotel)
 1 tjänsteman » 15. » på extra stat (sekreterare)
 9 tjänstemän » 13. » (revisorer)
 1 tjänsteman » 13. » (notarie och bokhållare, för den centrala kassakontrollen).

För arméförvaltningen i dess helhet.

[3.]

1 tjänsteman i 15. lönegraden (krigskassör)
 1 » » 15. » (ombudsman).

Beträffande möjligheten av personalindragningar inom arméförvaltningen har den av mig förut omförmälda granskningsnämnden anfört följande.

Gransknings-
nämndens
förelag.

Vad som vid en granskning av arméförvaltningens civila tjänstemannabestånd genast fölle i ögonen vore den rikhaltiga uppsättningen av tjänstemän i förutvarande andra avlöningsgraden, numera lönegraden B 15. Vid närmare undersökning av dessa andragradstjänstemäns åligganden funne man också, att några bland dem utförde göromål, som i andra verk handhades av förstagradstjänstemän (B 13), så t. ex. den tjänsteman, som granskade hos arméförvaltningen direkt gjorda medelsrekvisitioner, den kamrerare, som upprättade liggaren över fjärde huvudtiteln etc. Det syntes därför böra tagas i övervägande, huruvida icke vid uppkommande vakanser dessa och måhända även andra befattningar borde nedflyttas å löneskalan.

Det närmaste föremålet för granskningsnämndens undersökning hade emellertid givetvis varit de å arméförvaltningens extra stat uppförda befattningarna, och särskilt hade fråga uppstått, huruvida den extra byråchefen och extra sekreteraren å revisionsbyrån fortfarande vore oundgängligen erforderliga. Vad sekreteraren anginge, hade från verkets sida medgivits, att genom viss omläggning av revisionsmålen behandling i formellt avseende denne tjänsteman kunde undvaras. Granskningsnämnden hade för sin del ansett det ej vara uteslutet, att den extra byråchefens åligganden kunde uppdelas på, å ena sidan kameralbyråchefen och å andra sidan en av revisionskommisarierna. Gent emot ämbetsverkets bestämda motstånd i denna punkt hade granskningsnämnden dock ej velat framställa något förslag i berörda hänseende.

Vidare hade fråga uppkommit, om den ganska talrika revisionspersonalen kunde undergå någon minskning, varvid befunnits, att genom viss omläggning av siffergranskningen inom revisionsbyrån sex härmed sysselsatta extra kvinnliga biträden skulle kunna indragas, vilket skulle medföra en besparing av 10,500 kronor i anslaget till icke-ordinarie befattningshavare.

I fråga om skrivbiträdena hade det ställts i utsikt att, om renskrivningsarbetet inom verket centraliserades, någon inskränkning i renskriverskornas antal skulle kunna ske.

[3.] Vad de militära departementen vidkomme, ville det synas, som om den civila personalen å intendentsdepartementet utan större olägenhet kunde minskas. Den extra sekreterare, vars anställande arméförvaltningen i skrivelse den 31 augusti 1918 motiverat med ärendenas starka tillväxt under krigsåren, torde numera, sedan antalet ärenden återtagit mera normala proportioner, kunna indragas.

Om förenämnda bägge sekreterartjänster å extra stat indroges, kunde det extra anslaget till arméförvaltningens verksamhet minskas med motsvarande belopp, varvid anslaget, med utgångspunkt från att erforderliga avlöningsförhöjningar bestredes från särskilt anslag, syntes böra upptagas till ett belopp av 31,100 kronor.

Det å arméförvaltningens stat uppförda anslaget till icke-ordinarie befattningshavare torde, i följd av ovan föreslagen indragning av kvinnliga skriv- och räknebiträden samt med tagen hänsyn därjämte till erhållna upplysningar rörande anslagets belastning för år 1922, kunna nedsättas till 70,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vad först angår arméförvaltningens å extra stat anställda personal, torde i enlighet med granskningsnämndens förslag två extra sekreterarbefattningar böra indragas. I anledning härav torde det extra anslaget till arméförvaltningens verksamhet kunna för budgetåret 1923—1924 upptagas med allenast 31,100 kronor. Till denna fråga återkommer jag under nästföljande punkt.

Den i staten för ämbetsverket ingående anslagsposten till avlöning för ordinarie civil personal lärer icke nu kunna reduceras. Emellertid synes framdeles böra, på sätt granskningsnämnden ifrågasatt, verkställas närmare undersökning, huruvida vissa befattningar må kunna vid uppkommande vakanser utbytas mot tjänster i lägre lönegrad.

Anslagsposten till avlöning åt icke-ordinarie befattningshavare m. m., vilken i nu gällande stat är upptagen med 97,000 kronor, har av granskningsnämnden på anförda skäl ansetts kunna nedsättas till 70,000 kronor. Häremot har jag endast i så måtto funnit anledning till erinran, att beloppet synes mig böra ökas med i runt tal 2,000 kronor till 72,000 kronor i följd av den i annat sammanhang föreslagna överflyttningen från arvodesförteckningen till ämbetsverkets stat av ett arvode åt ett biträde å arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.

Med iakttagande av vad jag nu anført har uppgjorts förslag till ny stat för arméförvaltningen (se Bil. 1). Den till ämbetsverket hörande civilmilitära personalens avlöningsförmåner hava därvid beräknats på

grundval av vederbörlig löneplan i 1921 års officersavlöningsreglemente, om vars fortsatta provisoriska giltighet under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 jag har för avsikt att i annat sammanhang föreslå avlåtande av proposition till riksdagen. [3.]

Statförslaget slutar å 526,136 kronor, och torde anslaget till arméförvaltningen böra i riksstaten för budgetåret 1923—1924 upptagas med detta belopp.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna berörda förslag till stat för arméförvaltningen att tillämpas under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924,

dels ock i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till arméförvaltningen med 526,136 kronor.

2. Arméförvaltningens verksamhet. [4.]

Med hänvisning till vad under nästföregående punkt anförs hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av *arméförvaltningens verksamhet* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av 31,100 kronor.

3. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. [5.]

(Avlöningsanslaget.)

Ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. var för år 1922 upptaget med 39,273,000 kronor.

I proposition (nr 248) till nästlidet års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga samma anslag med 19,750,000 kronor.

Anslaget var beräknat sålunda:

A. Avlöningsförmåner, upptagna i vederbörliga stater	kronor	22,138,601: 93
B. Kallortstillägg	»	33,000: —
C. Arvoden för upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteritruppförband	»	2,500: —

[5.] D.	Särskild ersättning till sergeanter, kommanderade såsom biträden hos regementsintendenter.....	kronor	5,748: 75
E.	Hyresbidrag åt vissa furirer	»	22,500: —
F.	Anställningspenningar	»	50,000: —
G.	Dagavlöning åt indelt manskap	»	19,758: —
H.	Kostnader för musikelever vid infanteriet	»	4,500: —
I.	Ersättning åt vissa löntagare i följd av arméns omorganisation	»	250: —
J.	Gottgörelse för tjänstehästar	»	171,610: —
K.	Vissa arvoden m. m.	»	431,038: 53
L.	Oförutsedda utgifter för upprätthållande tillfälligtvis av furage- och sjukvårdsuppbördsman- samt köksföreståndarbefattningar ävensom för anställande tillfälligtvis av maskinister, eldare, kokerskor, tillsyningsmän m. fl. och för ändring i utgående arvoden.....	»	6,000: —
Summa kronor			22,885,507: 21

Med anledning av beslutat uppskov med uppsättandet av Norrbottens kavallerikår, för vilken förslag till stat framlades, minskades berörda summa, 22,885,507 kronor 21 öre, med de å nämnda stat beräknade avlöningsmedel för officerare och underofficerare eller med 43,790 kronor. Med hänsyn till inträffande vakanser nedsattes det återstående beloppet, 22,841,717 kronor 21 öre, med 12 procent till 20,100,711 kronor 14 öre. Härifrån drogs slutligen ett belopp av 350,000 kronor, motsvarande beräknad ersättning för tjänstebostäder, varefter återstoden avrundades till nyssnämnda summa 19,750,000 kronor.

Riksdagen, som vid behandlingen av förenämnda proposition beslöt vissa sänkningar i avlöningsförmånerna för det manskap, som efter den 1 juli 1922 toge anställning eller rekapitulerade, uttalade i anslutning härtill, att anslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. borde kunna nedsättas med omkring 3,500,000 kronor för år, därest de nedsatta manskapsavlöningarna skulle kunna omedelbart vinna tillämpning. Då emellertid detta endast kunde ske successivt, syntes försiktigheten bjuda att för första halvåret 1923 allenast räkna med en anslagsminskning av 500,000 kronor. I enlighet härmed upptogs anslaget uti riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 med 19,250,000 kronor.

För budgetåret 1923—1924 torde anslagsbehovet böra beräknas under följande rubriker: [5.]

- A. Avlöningsförmåner, upptagna i vederbörliga stater.
- B. Kallortstillägg.
- C. Arvoden för upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteritruppförband.
- D. Felräkningspenningar.
- E. Arvoden åt sergeanter, kommenderade såsom biträden hos regementsintendenten.
- F. Hyresbidrag åt vissa furirer.
- G. Anställningspenningar.
- H. Dagavlöning åt indelt manskap.
- I. Kostnader för musikelever vid infanteriet.
- J. Ersättning åt vissa löntagare i följd av arméns omorganisation.
- K. Gottgörelse för tjänstehästar.
- L. Vissa arvoden m. m.
- M. Oförutsedda utgifter för upprätthållande tillfälligtvis av furage- och sjukvårdsuppbördsman- samt köksföreståndarbefattningar ävensom för anställande tillfälligtvis av maskinister, eldare, kokerskor, tillsyningsmän m. fl. och för ändring i utgående arvoden.

A. Avlöningsförmåner, upptagna i vederbörliga stater.

Under denna rubrik äro upptagna

dels *generalitetet, staber m. m.*, innefattande staterna för generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommendantskapen, rullföringsbefälhavare med biträden, bataljonsläkare vid fältläkarkåren och fältläkarstipendiater samt remonteringsstyrelsen,

dels *undervisningsverken*, innefattande staterna för krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, ridskolan, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, artilleriskjutskolorna och krigsskolan,

dels *truppförbanden m. m.*, innefattande staterna för infanteriet, kavalleriet, artilleriet, fortifikationen och ingenjörtrupperna, trängen samt intendenturen,

dels *garnisonssjukhusen m. m.*, innefattande staterna för garnisonsjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden samt staten för arméns sjuksköterskekår,

dels ock *polispersonalen*, innefattande staten för polispersonalen i Boden och å Karlsborg.

Ifrågavarande, för första halvåret 1923 gällande stater äro samtliga beräknade för helt år.

[5.]

I. Generalitetet, staber m. m.

Uti de under förevarande rubrik upptagna staterna för generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommandantskapen och remonteringsstyrelsen ifrågasättes icke någon ändring. Dessa staters slutsummor torde alltså bära med oförändrade belopp ingå i anslagsberäkningen för budgetåret 1923—1924.

Beträffande övriga under denna rubrik upptagna stater får jag anföra följande.

Rullföringsbefälhavare med biträden.

Gällande stat för rullföringsbefälhavare med biträden slutar å ett belopp av 458,670 kronor. Däri ingår en post å 176,790 kronor till arvoden åt 83 biträden vid rullföringsområden i landsorten med 2,130 kronor till en var.

Framställning
av befäl-
havaren för
Göteborgs
stadsrull-
förings-
område.

Uti en av chefen för tredje arméfördelningen, med tillstyrkan av bifall, den 31 mars 1922 till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse hemställde befälhavaren för Göteborgs stadsrullföringsområde, att på grund av den ökade arbetsbördan vid nämnda rullföringsområde måtte från och med den 1 oktober 1922 få anställas ytterligare ett biträde vid rullföringsområdets expedition utöver de tre rullföringsbiträden, som för det dåvarande funnes anställda därstädes. Såsom stöd för framställningen åberopades, att antalet värnpliktiga, som vid senaste årsskiftet varit inskrivna från nämnda rullföringsområde, visade en ökning med omkring 50 procent av det antal värnpliktiga, som från området funnits inskrivet vid årsskiftet 1911—1912, då berörda tre biträden redan ansetts vara av behovet påkallade.

Yttrande av
arméförvalt-
ningens civila
departement.

I häröver den 7 april 1922 avgivet utlåtande anförde arméförvaltningens civila departement, att departementet ansåge det vara styrkt, att ett fjärde rullföringsbiträde vid ifrågavarande rullföringsexpedition behövde anställas från och med den 1 oktober 1922. I vad framställningen avsåge tiden efter den 1 juli 1923 uttalade departementet, att medel för ändamålet borde upptagas i staten för rullföringsbefälhavare med biträden, samt hemställde, att från anslaget till extra utgifter måtte för tiden från och med den 1 oktober 1922 till och med den 30 juni 1923 för ändamålet anvisas ett arvode beräknat efter det enligt ovanberörda stat till biträde vid rullföringsområde i landsorten utgående arvodet, 2,130 kronor för år.

Genom beslut den 5 maj 1922 medgav Kungl. Maj:t, att för tiden från och med den 1 oktober 1922 till och med den 30 juni 1923 ytterligare ett rullföringsbiträde finge anställas vid Göteborgs stadsrullföringsområdes expedition mot åtnjutande av ett efter 2,130 kronor för år beräknat arvode, att bestridas av lantförsvarets anslag till extra utgifter, varjämte Kungl. Maj:t förklarade sig vilja sedermera och i annat sammanhang upptaga frågan om anställande av berörda biträde efter nämnda tids utgång.

[5.]

Kungl. Maj:ts
beslut den 5
maj 1922.

Arméförvaltningen har nu, på grund av vad sålunda förekommit, hemställt, att vid uppgörande av stat beträffande rullföringsbefälhavare med biträden för budgetperioden 1 juli 1923—30 juni 1924 måtte utöver det hittillsvarande i staten upptagna antalet biträden vid rullföringsområden i landsorten upptagas ytterligare ett dylikt biträde med ett beräknat arvode av 2,130 kronor för år.

Arméförvalt-
ningens
förevarande
framställning.

Då behovet av arbetskrafternas förstärkning vid Göteborgs stadsrullföringsområdes expedition torde bliva av stadigvarande natur, finner jag mig böra tillstyrka vad arméförvaltningen sålunda föreslagit. Den nya staten för rullföringsbefälhavare med biträden skulle i enlighet härmed komma att sluta å 2,130 kronor högre belopp än den nu gällande eller således å 460,800 kronor.

Departements-
chefen.

Bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt fältläkarstipendiater.

Å den för tiden 1 januari—30 juni 1923 fastställda staten för bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt fältläkarstipendiater finnas upptagna 24 fältläkarstipendiatbefattningar.

Enligt den år 1911 beslutade omorganisationen av fältläkarkåren skall fältläkarstipendiatinstitutionen efter hand avvecklas. Med hänsyn till det stora antalet vakanser inom fältläkarkåren hava emellertid med riksdagens medgivande fältläkarstipendiatbefattningarna hittills icke indragits.

Arméförvaltningen har anfört, att vakanserna inom fältläkarkåren fortfarande vore betydande. För närvarande funnes sålunda obesatta 3 regementsläkarbeställningar och 19 bataljonsläkarbeställningar vid truppförbanden, 1 bataljonsläkarbeställning vid fältläkarkåren samt 16 beställningar å reservstat. Vid sådant förhållande vore behovet av extra läkare stort, och de svårigheter att fylla detta behov, som redan

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

[5.] nu ständigt yppade sig, skulle utan tvivel bliva allt större, om antalet fältläkarstipendiatbeställningar skulle minskas.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört torde någon indragning av fältläkarstipendiatbeställningar icke nu böra ske. Den nuvarande staten för bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt fältläkarstipendiaterna torde därför böra i oförändrat skick gälla under budgetåret 1923—1924 och denna stats slutsumma, 211,410 kronor, ingå i anslagsberäkningen för nämnda budgetår.

II. Undervisningsverken.

Beträffande de under förevarande rubrik upptagna staterna för krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, ridskolan, artilleriskjutskolorna och krigsskolan torde icke någon ändring böra vidtagas. Dessa staters slutsummor böra alltså med oförändrade belopp ingå i anslagsberäkningen för budgetåret 1923—1924.

Å den för skjutskolan för infanteriet och kavalleriet gällande staten finnes upptagen en adjutant, inbeordrad under 333 dagar.

Skolchefen har nu anfört, att enär repetitionsövningen år 1923 torde böra beräknas till 25 dagar, för adjutanten borde upptagas 338 dagar i stället för 333.

Detta skolchefens förslag, varemot arméförvaltningen icke haft något att erinra, finner jag mig böra tillstyrka. Någon anslagsförhöjning torde icke i anledning härav erfordras, utan torde den för skolan gällande stats slutsumma med oförändrat belopp böra ingå i anslagsberäkningen för budgetåret 1923—1924.

III. Truppförbanden m. m.

Infanteriet, kavalleriet, artilleriet, fortifikationen och ingenjörtrupperna, trängen.

Övergången
till 1914 års
härordning.

Enligt de av Kungl. Maj:t den 13 november 1914 fastställda planerna för övergången till den nya härordningen skulle övergången i avseende å truppförbanden numera vara fullt genomförd. Detta är också i stort sett fallet. Emellertid förefinnas ännu vissa skiljaktigheter mellan de nu gällande staterna och de genom 1914 års härordning fastställda. Vissa av dessa skiljaktigheter torde för tiden från och med den 1 juli 1923 kunna undanröjas.

Infanteriet.

Vid infanteriet äro samtliga truppförband organiserade i enlighet med 1914 års härordning med undantag därav, att i staten för Kalmar

regemente äro uppförda, i stället för 1 gevärshantverkare, 2 dylika beställningshavare enligt gammal stat. Vid vissa truppförband kvarstå därjämte indelta korpraler och vicekorpraler.

[5.]

Enligt inhäntade upplysningar måste den övertaliga gevärshantverkaren vid Kalmar regemente kvarstå i staten för budgetåret 1923—1924. Däremot kan ett mindre antal indelta korpraler och vicekorpraler ur staterna avföras.

Vid kavalleriet äro staterna för de sex mindre kavalleriregementena ävensom staten för Norrbottens kavallerikår bragta i överensstämmelse med 1914 års härordningsbeslut. Detta är däremot ännu icke fallet med staterna för Skånska husar- och Skånska dragonregementena. Enligt 1914 års härordning skulle dessa båda regementen i samband med uppsättandet av Norrbottens kavallerikår organiseras på 8 skvadroner i stället för 10. Då staten för nämnda kår vid 1918 års riksdag fastställdes, överfördes i enlighet härmed till denna stat från staterna för de båda skånska kavalleriregementena det antal underbefäl och volontärer, som voro för kåren avsedda. Någon motsvarande överflyttning av officers- och underofficersbeställningar till kavallerikåren kunde däremot icke äga rum, då någon skyldighet för officerare och underofficerare att underkasta sig tvångsförflyttning till annat truppförband icke förefanns. Med anledning härav upptogo staterna för Skånska husar- och dragonregementena även efter 1919 års ingång 13 ryttmästare, 26 löjtnanter, 11 underlöjtnanter och fänrikar, 11 fanjunkare och 20 sergeanter i stället för enligt härordningsbeslutet 11 ryttmästare, 21 löjtnanter, 9 underlöjtnanter och fänrikar, 9 fanjunkare och 16 sergeanter. I anmärkning till staterna har emellertid föreskrivits, att intill dess antalet beställningar av nu ifrågavarande slag nedbringats till det i staterna för genomförd härordning angivna, Kungl. Maj:t skall vid uppkommande vakans bestämma, huruvida den ledigblivna beställningen skall återbesättas eller indragas.

Kavalleriet.

Med anledning därav, att de för Norrbottens kavallerikår avsedda byggnaderna icke voro färdiga, kunde denna kår icke, såsom avsett varit, uppsättas vid ingången av år 1919, då den för kåren fastställda staten skulle träda i tillämpning. Härav blev en följd, att den beslutade omorganisationen av Skånska husar- och dragonregementena på 8 skvadroner icke kunde genomföras. Då emellertid en del av dessa regementens underbefäl och volontärer överförts till kavallerikårens stat, medgav Kungl. Maj:t den 23 december 1918, att cheferna för Skånska husar- och dragonregementena finge även för tid efter ingången av år

- [5.] 1919 och tillsvidare antaga manskap till det antal, som funnes upptaget i respektive regementens stater för år 1918, under villkor att det antal dylika beställningshavare, som antoges utöver vad som medgäves enligt 1919 års stater för nämnda regementen, anställdes vid Norrbottens kavallerikår med tjänstgöringsskyldighet dock tillsvidare vid respektive Skånska husar- och dragonregementena; och skulle avlöning och övriga förmåner till det manskap, som sålunda anställdes vid Norrbottens kavallerikår, bestridas av medel, varifrån dylika kostnader gäldades för övrigt inom armén fast anställt manskap.

Emellertid förordnade Kungl. Maj:t, efter försvarskommissionens hörande, genom brev den 7 februari 1919, att med vidtagande av åtgärder för uppsättningen av Norrbottens kavallerikår skulle, i avvaktan på den förestående allmänna revisionen av försvarsväsendet, tillsvidare anstå. Det oaktat har stat för kåren jämväl under de senare åren ansetts böra fastställas. Ett uteslutande av staten skulle nämligen medföra, att de å densamma upptagna manskapsbeställningarna skulle återuppföras på staterna för Skånska husar- och dragonregementena, en anordning som icke ansetts lämplig med hänsyn till den pågående försvarsrevisionen. Vid avlöningsanslagets beräkning har emellertid hänsyn tagits till det beslutade uppskovet med kavallerikårens uppsättning.

I staterna för Skånska husar- och dragonregementena har i nu förevarande hänseende ingen annan ändring vidtagits än att antalet beställningar i underlöjtnants- och fänriksgraden, där talrika vakanser uppkommit, från och med år 1921 nedbringats till det enligt härordningen bestämda eller 9 vid vardera regementet.

För tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 torde, under avvaktan på försvarsväsendets omorganisation, staterna för såväl de skånska kavalleriregementena som Norrbottens kavallerikår böra bibehållas oförändrade. Däremot bör givetvis, liksom tidigare skett, det beslutade uppskovet med sistnämnda kårs uppsättning vinna beaktande vid avlöningsanslagets beräkning.

Artilleriet.

Vad artilleriet angår, äro staterna för samtliga artilleritruppförband numera bragta i överensstämmelse med 1914 års härordningsbeslut.

Artilleriets
fabriker och
tyganstalter.

Den nu gällande staten för artilleriets fabriker och tyganstalter upptager, jämte annan personal, 12 tyg- eller fabriksförvaltare av första klassen, 6 tygförvaltare av andra klassen, 2 tygunderofficerare samt 14 tyg- eller fabrikskrivare.

Enligt 1914 års härordningsbeslut skola efter genomförd härordning vid artilleriets fabriker och tyganstalter finnas anställda, förutom annan personal, 11 tyg- eller fabriksförvaltare av första klassen, 7 tygförvaltare av andra klassen samt 9 tyg- eller fabrikskrivare, men däremot icke några tygunderofficerare.

[5.]

Med anledning av arméförvaltningens därom gjorda hemställan torde följande ändringar bära vidtagas i staten för artilleriets fabriker och tyganstalter för budgetåret 1923—1924.

På grund av redan skedd avgång bland förvaltarna av första klassen bör antalet dylika förvaltare i staten minskas till 11 och i sammanhang härmed antalet förvaltare av andra klassen ökas till 7. I avseende å tyg- och fabriksförvaltare av första och andra klassen har staten härigenom bragts i överensstämmelse med 1914 års härordningsbeslut.

På grund av inträffad vakans kan en av de å staten nu upptagna två tygunderofficersbeställningarna indragas.

Slutligen kan till följd av befördran antalet tyg- och fabrikskrivare minskas till 11.

Beträffande fortifikationen och ingenjörtrupperna har övergången till 1914 års härordning redan tidigare genomförts.

Fortifikation-
nen och in-
genjör-
trupperna.

Trängen.

Vid trängkårerna är *manskapspersonalen* organiserad enligt 1914 års härordningsbeslut.

Vad *officers- och underofficerspersonalen* angår, torde i enlighet med inspektörens för trängen därom avgivna förslag och särskilda av Kungl. Maj:t meddelade beslut 1 fanjunkarbeställning och 1 sergeantsbeställning bära indragas. Därjämte bära till den för officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen gemensamma staten från de särskilda kårernas stater överföras 1 kapten, 3 fanjunkare, 3 sergenter och 1 musiksergeant.

I enlighet med vad sålunda anförts hava förslag till stater uppgjorts för truppförband av infanteriet, kavalleriet, artilleriet, militärbefälet på Gottland, överstelöjtnanter och majorer vid de sex fördelningskavalleriregementena, artilleriets fabriker och tyganstalter, fortifikationen, ingenjörkårerna och fälttelegrafkåren, officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen samt trängkårerna (se Bil. 15—47), att gälla under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924.

Samman-
fattning.

Såsom förut nämnts, beslöt nästlidet års riksdag en nedsättning av de enligt löneplanen för det fast anställda manskapet utgående av-

- [5.] löningsbeloppen, att gälla för manskap, som vunne anställning eller rekapitulerade efter den 1 juli 1922. Med hänsyn därtill, att en betydande del av manskapet även efter ingången av budgetåret 1923—1924 kan beräknas vara i åtnjutande av lön enligt den äldre löneplanen, hava förslagen till truppförbandsstater för sagda budgetår uppgjorts på grundval av sistnämnda löneplan. Till frågan om den reducering i anslagsberäkningen, vartill den succesivt inträdande minskningen av utgifterna för manskapets avlöning må kunna giva anledning, återkommer jag längre fram i annat sammanhang.

Intendenturkåren.

Den för intendenturkåren gällande staten slutar å ett belopp av, förslagsvis, 1,323,413 kronor.

Å denna stat finnas upptagna, bland andra, följande två anslagsposter:

Tjänstgöringstraktamenten till sådana intendents- eller förvaltaraspiranter, som avlagt intendents- eller förvaltarexamen, under tjänstgöring utom eget truppförbands förläggningssort	kronor 11,491: —
Dagarvoden till officerare och underofficerare, vilka, utan att uppbära lön å intendenturkårens stat eller vara berättigade till tjänstgöringstraktamente, förordnas att uppehålla befattning vid nämnda kår	» 15,000: —

I en vid staten fogad anmärkning stadgas, att om brist uppstår å endera av de två ovan omförmälda posterna, till täckande därav må användas den å den andra posten möjligen uppkommande besparing, under villkor att summan av de båda posterna icke överskrides.

Framställning
av chefen
för intenden-
turkåren.

Chefen för intendenturkåren har framhållit, att det icke vore honom möjligt att med nu gällande bestämmelser angående förordnande av vikarie för tjänstlediga, sjuka eller kommenderade regementsintendenter, redogörare och förvaltare vid arméns samtliga förvaltningsenheter kunna öva något inflytande på disponerandet av ifrågavarande medel. De båda posterna borde därför erhålla förslagsanslags natur, varjämte förenämnda anmärkning borde ur staten uteslutas.

Vidare har bemälda kårchef hemställt, att den förstnämnda anslagsposten måtte höjas till förslagsvis 16,800 kronor.

Arméförvaltningen, som icke haft något att erinra mot ett utslutande ur staten av den vid densamma nu fogade anmärkningen, har beträffande förslaget om ändring i de båda posternas beteckning anført, att anslaget i dess helhet vore av förslagsanslags natur samt att någon inskränkning härutinnan icke angivits beträffande nu ifrågavarande båda anslagsposter. På grund härav och då sådan inskränkning, vid det förhållande att utgifterna under nämnda poster vore reglerade genom särskilda bestämmelser, icke heller vore erforderlig, ansåge arméförvaltningen någon förändring i posternas beteckning icke behöva vidtagas.

[5.]

Yttrande av
arméförvalt-
ningen.

Då tillämpningen av de i tilläggsbestämmelserna till 1921 års militära avlöningsreglementen meddelade stadganden om tjänstgöringstraktamente vid tjänstgöring utom förläggningssorten torde komma att medföra ökade utgifter under anslagsposten till tjänstgöringstraktamenten för intendents- och förvaltaraspiranter, hade arméförvaltningen icke något att erinra mot, att denna anslagspost höjdes till föreslaget belopp, 16,800 kronor.

Sedan intendenturkårens anslag, vilket tidigare haft karaktär av förslagsanslag, högst, numera i sammanhang med löneregleringen för den militära personalen förändrats till förslagsanslag, torde, på grund av vad myndigheterna i ärendet anført, jämväl de i staten ingående anslagsposterna till tjänstgöringstraktamenten och dagarvoden böra erhålla förslagsanslags natur, i samband varmed den vid staten fogade anmärkningen givetvis bör uteslutas. Liksom fallet är med de i samma stat upptagna anslagsposterna till löner, torde jämväl nu ifrågavarande poster, till förekommande av varje tvekan rörande deras anslagsnatur, böra för- ses med beteckningen »förslagsvis».

Departements-
chefen.

Den av chefen för intendenturkåren föreslagna höjningen av anslagsposten för tjänstgöringstraktamenten till 16,800 kronor finner jag mig böra tillstyrka. Statens slutsumma skulle i enlighet härmed komma att för budgetåret 1923—1924 ökas till 1,328,722 kronor.

IV. Garnisonssjukhusen m. m.

Uti de under denna rubrik upptagna staterna för garnisonssjukhuset å Karlsborg samt för arméns sjuksköterskekår torde icke böra vidtagas några förändringar. Dessa staters slutsummor torde alltså böra med oförändrade belopp upptagas i anslagsberäkningen för budgetåret 1923—1924.

Beträffande övriga hithörande stater får jag anföra följande.

[5.]

Garnisonssjukhuset i Stockholm.

I 1922 års stat för garnisonssjukhuset i Stockholm funnos upptagna arvoden för en apotekare och en biträdande apotekare med 6,960 resp. 4,650 kronor.

Framställning
av chefläkaren
vid garnisons-
sjukhuset i
Stockholm.

I skrivelse den 30 juni 1921 hemställde chefläkaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm, bland annat, att de vid sjukhuset anställda apotekarna måtte komma i åtnjutande av förhöjda avlöningsförmåner.

Försvars-
väsendets
lönenämnds
yttrande den
8 mars 1922.

Över denna framställning avlät försvarsväsendets lönenämnd den 8 mars 1922 utlåtande samt anförde därvid, att då ett definitivt ordnande av det militära apoteksväsendet hittills icke kommit till stånd och vad chefläkaren anført icke syntes nödvändig göra en omedelbar förändring av avlöningsförhållandena för de två vid garnisonssjukhuset i Stockholm anställda apotekarna, lönenämnden icke ansåge sig kunna avgiva något förslag i förevarande hänseende. Nämnden föreslog alltså, att de till nämnda befattningshavare anslagna arvoden måtte upptagas med oförändrade belopp i 1923 års stat.

Proposition
till 1922 års
riksdag.

Vid anmälan av detta ärende inför Kungl. Maj:t yttrade jag, att jag kommit till en annan uppfattning än lönenämnden. I chefläkarens framställning hade föreslagits, att de båda apotekarnas avlöning borde bestämmas enligt samma grunder, som gällde för motsvarande befattningshavare inom det civila apoteksväsendet. Enligt vad jag inhämtat, vore avlöningsförhållandena för legitimerade apotekare vid de civila apoteken i riket för närvarande reglerade genom ett mellan Sveriges apotekarförbund och Sveriges farmaceutförbund den 7 september 1919 träffat avtal angående tjänstgöringsförhållanden och lönevillkor vid apoteksinrättningarna i riket. Enligt detta avtal, som gällde till och med utgången av år 1922, ävensom med stöd av ett därtill hörande, den 30 november 1920 uppgjort tilläggsavtal mellan de båda förbunden, åtnjöte legitimerad apotekare en grundlön av 6,000 kronor jämte fem ålders-tillägg å 500 kronor, vilka intjänades efter växlande tidsintervaller, det femte efter 18 tjänstår. Dessutom utginge dels ortstillägg, som i Stockholm beräknades efter 25 procent å grundlönen, dels ock dyrtidstillägg med ursprungligen 20 procent av sammanlagda beloppen av lön och ålderstillägg, vilket dyrtidstillägg halvårsvis omreglerades efter socialstyrelsens indextal för den 1 april och den 1 oktober, jämförda med samma indextal för den 1 januari 1920. Genom särskild föreskrift i avtalet vore legitimerad apotekare, vilken tjänstgjorde såsom apoteks-

[5.]

föreståndares särskilda förtroendeman, tillförsäkrad rätt att i form av provision eller tantième uppbära högre grundlön än som tillkomme dylik apotekare enligt avtalet. Det syntes mig visserligen klart, att då fråga gällde reglerandet av avlöningen för vissa befattningshavare i statens tjänst, man icke kunde taga till utgångspunkt vissa lönesatser, som vore fastställda i ett mellan vissa enskilda organisationer träffat, för begränsad tid gällande arbetsavtal. Oberoende härav och även om det kunde förväntas, att vid tiden för detta avtals utlöpande en icke obetydlig reduktion i avlöningen till de legitimerade apotekarna vid apoteksinrättningarna i riket komme att äga rum, torde det i allt fall icke kunna bestridas, att de båda apotekarna vid garnisonssjukhuset vore relativt lågt avlönade. Jag funne mig därför böra förorda, att arvodena till dessa båda befattningshavare i staten för första halvåret 1923 upptoges med viss förhöjning utöver de för år 1922 fastställda beloppen. För den apotekare, som tjänstgjorde såsom föreståndare vid garnisonssjukhusets apotek, syntes avlöningen böra bestämmas till omkring 8,000 kronor, och föresloge jag därför, att arvodet, som lämpligen torde böra bestämmas så, att det efter delning med tolv gäve ett på jämnt krontal slutande belopp, höjdes med 1,020 kronor eller från 6,960 kronor till 7,980 kronor. För den apotekare, som tjänstgjorde såsom biträde på apoteket, syntes en arvodesökning, motsvarande hälften av den föreslagna höjningen för apotekets föreståndare, vara skälig; och föresloge jag alltså, att arvodet till förstnämnda befattningshavare å staten för första halvåret 1923 höjdes från 4,650 kronor med 510 kronor till 5,160 kronor.

I det av Kungl. Maj:t för nästlidet års riksdag framlagda förslag till stat för garnisonssjukhuset i Stockholm upptogos ifrågavarande arvoden med de av mig sålunda föreslagna belopp. Emellertid ansåg sig riksdagen böra begränsa arvodesbeloppen till 7,500 kronor för apotekets föreståndare och 4,800 kronor för den biträdande apotekaren.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hava nu i skrivelse den 5 september 1922 gjort framställning om förhöjning i avlöningsförmånerna för ifrågavarande befattningshavare och i sådant avseende anfört följande.

Ehuru riksdagen så sent som år 1922 reglerat avlöningarna för de vid garnisonssjukhuset i Stockholm anställda apotekarna, hade sjukvårdsstyrelsen likväl icke kunnat underlåta att ånyo upptaga denna fråga. Sjukvårdsstyrelsen ansåge nämligen frågan om skälig avlöning åt apotekspersonalen vid garnisonssjukhuset vara av den vikt och be-

Framställning
av arméför-
valtningens
civila departe-
ment och
sjukvårds-
styrelse.

- [5.] tydelse, att densamma icke borde anstå i avvaktan på en omorganisation av det militära apoteksväsendet, vilket möjligen kunde betyda ett undanskjutande till en obestämd framtid.

Därvid vore det tvenne sakförhållanden, som sjukvårdsstyrelsen ansåge böra framhållas såsom värda särskilt beaktande.

Sjukvårdsstyrelsen hade under senare åren vidtagit åtgärder, varigenom läkemedel i långt större utsträckning än som förut ägt rum numera utlämnades från garnisonssjukhusets apotek till truppförband tillhörande såväl armén som marinen. Härigenom hade kronan tillförts en icke obetydlig vinst, i det att kronan erhållit den handelsvinst, som eljest tillkommit civilapoteken. Apotekets vid garnisonssjukhuset om-sättning hade för år 1917 uppgått till 40,393 kronor med bruttobehållning av 16,477 kronor. Motsvarande siffror för år 1921 hade varit 85,206 respektive 48,805 kronor. Att denna vinst för kronan icke erhållits utan väsentligt ökat arbete å apoteket torde vara givet.

Vidare hade sedan 1921 års början på apoteket utförts omkring 1,000 värdebestämningar av proviant och andra förbrukningsartiklar för i Stockholm förlagda truppförband och formationer tillhörande armén och marinen. Instruktionen för apotekaren vid garnisonssjukhuset föreskreve ingen som helst skyldighet för denne att verkställa sådant arbete. Att detta ändock utförts, vore uteslutande att tillskriva apoteks-föreståndarens intresse för att dylika värdebestämningar komme till utförande genom ett arméns eget organ, när möjlighet härtill funnes. Nyttan av sådana undersökningar vore otvivelaktig. För dessa undersökningar hade hittills endast debiterats ersättning för apotekets självkostnader för reagenser med 2 kronor för varje undersökning, under det att handelskemister för samma arbete uttoge en ersättning ej understigande 10 kronor. Även härigenom hade kronan förskaffat sig vinst, men samtidigt hade arbetet å apoteket ej oväsentligt ökats.

Den möjligheten vore givetvis ej utesluten att tillerkänna apotekarna vid garnisonssjukhuset med hänsyn till det sålunda ökade arbetet och kronans vinst härav, utom grundlön, andel i denna vinst i form av den prolaborere-ersättning, som enligt gällande medicinaltaxa nu utginge å varje recept, som expedierades från civilapotek.

Då ett sådant system emellertid förutsatte en ytterst omständlig bokföring, var till personal saknades, och dessutom innebure en inom försvarsväsendet helt ny avlöningsform, ansåge sig sjukvårdsstyrelsen icke kunna föreslå införandet av sådan ersättning för ernåendet av den förhöjning i avlöningen åt apotekaren och biträdande apotekaren, vilka sjukvårdsstyrelsen under alla förhållanden ansåge skälig.

Såsom sjukvårdsstyrelsen vid föregående tillfällen framhållit, syntes avlöningen åt nämnda befattningshavare böra bestämmas efter i huvudsak enahanda grunder, som gällde för motsvarande befattningshavare vid civilapotek i Stockholm.

Enligt ett mellan Sveriges apotekarförbund och Sveriges farmaceutförbund träffat, till och med utgången av år 1922 gällande avtal åtnjöte legitimerad apotekare i Stockholm följande avlöningsförmåner:

grundlön	kronor	6,000: —
5 ålderstillägg à 500 kr.	»	2,500: —
dyrtidstillägg med för närvarande 22 % å grundlön och ålderstillägg	»	1,870: —
dyrortstillägg med 25 % å grund- lönen	»	1,500: —
		<hr/>
	Kronor	11,870: —

Dessutom plögade efter privat överenskommelse till apotekare, som under längre tid tjänstgjorde såsom föreståndare, utgå ett särskilt arvode av 200 kronor eller högre belopp per månad, eller för år åtminstone 2,400 kronor.

Enligt vad sjukvårdsstyrelsen inhämtat, påginge för närvarande mellan vederbörande underhandlingar angående avlöningsförhållandena för tid efter ingången av år 1923, därvid föreslagits en viss minskning av lönerna å civilapotek. Emellertid ansåge sjukvårdsstyrelsen, att den avlöning, apotekarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm borde komma i åtnjutande av, ej borde understiga det belopp av grundlön, ålderstillägg och särskilt föreståndarearvode, som enligt nu gällande avtal tillkomme motsvarande befattningshavare å civilapotek. Dessa avlöningar torde för närvarande uppgå till för apoteksföreståndare minst 10,900 kronor och för annan apotekare 8,500 kronor. Någon reducering av dessa avlöningsbelopp torde, såvitt sjukvårdsstyrelsen hade sig bekant, icke vara ifrågasatt under nu pågående avtalsförhandlingar.

Då, såsom sjukvårdsstyrelsen ovan erinrat, riksdagen så sent som år 1922 reglerat avlöningarna för apotekarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm, syntes det icke vara möjligt ernå dessa nu nämnda löneförmåner för ifrågasvarande befattningshavare. Men då sjukvårdsstyrelsen på här anförda skäl likväl icke kunnat underlåta att föreslå höjningar av de av riksdagen senast fastställda arvodena, hade det synts sjukvårdsstyrelsen riktigare att, med utgångspunkt från de av riksdagen fastställda arvodena såsom grundlön, föreslå vissa tillägg i arvodet efter

[5.] viss tids tjänstgöring, varigenom en avlöning skulle ernås, som, jämte nu utgående dyrtidstillägg, kunde anses skälig, till dess avlöning för apotekarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm kunde bliva definitivt reglerad. Dessa tillägg skulle utgå efter vissa tjänstår, därvid tjänstårsberäkningen syntes bära ske efter enahanda grunder, som gällde för erhållande av ålderstillägg vid civilapotek, eller från tiden för avlagd farmacie kandidatexamen, därvid likväl som tjänstår skulle räknas allenast effektiva tjänstår å apotek eller sådan tjänstgöring, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut finge räknas såsom tjänstår vid ansökan till erhållande av apoteksprivilegium.

Om tilläggen bestämdes till tre à 330 kronor att utgå efter 3, 6 och 9 års tjänst, skulle slutlönen för apotekaren komma att uppgå till $(7,500 + 3 \times 330 =) 8,490$ kronor eller i det närmaste samma belopp, som nu i form av grundlön och ålderstillägg tillkomme apotekare å civilapotek i Stockholm. För biträdande apotekaren skulle slutavlöningen bliva $(4,800 + 3 \times 330 =) 5,790$ kronor. Å båda dessa avlöningar komme vidare att utgå dyrtidstillägg enligt de särskilda grunder, som gällde för personal vid nyreglerade verk.

Beslut om arvodestilläggens utgående borde meddelas av chef-läkaren vid garnisonssjukhuset i huvudsaklig överensstämmelse med stadgandena i kungörelsen den 2 december 1921, angående beslutanderätten i vissa frågor om fastställelse av löneklass och tillerkännande av ålderstillägg.

På grund av vad sålunda anförts hemställde sjukvårdsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att de vid garnisonssjukhuset anställda apotekarna finge utöver enligt fastställd stat utgående arvoden åtnjuta 3 tillägg å arvodena å 330 kronor att utgå det första efter 3 års, det andra efter 6 års och det tredje efter 9 års väl vitsordad tjänst,

dels ock att för erhållande av nämnda tillägg finge såsom tjänstetid tillgodoräknas vederbörande efter avlagd farmacie kandidatexamen fullgjord effektiv tjänstgöring å apotek eller sådan annan tjänstgöring, som enligt medgivande av Kungl. Maj:t finge räknas såsom tjänstår vid ansökan till erhållande av apoteksprivilegium, därvid i fråga om arvodestilläggens beviljande i tillämpliga delar borde lända till efterrättelse bestämmelserna i kungörelsen den 2 december 1921 angående beslutanderätten i vissa frågor om fastställelse av löneklass och tillerkännande av ålderstillägg.

Arméförvaltningens civila departement, som gemensamt med sjukvårdsstyrelsen handlagt detta ärende, ansåge sig för sin del bära ifråga-

sätta, huruvida icke frågan om förbättrade avlöningsförmåner för apotekarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm lämpligen kunde tillsvidare ordnas på det sätt, att utöver enligt fastställd stat utgående arvoden särskild ersättning tillerkändes dem för ökat arbete för utförande av ovan omförmälda värdebestämningar av proviant. Dylig ersättning syntes kunna utgå med visst belopp för varje sådan värdebestämning, som av dem verkställdes, dock att ersättningen syntes böra begränsas till visst högsta belopp för år. Därest emellertid en sådan anordning icke ansåges böra ifrågakomma, hade civila departementet icke något att erinra mot sjukvårdsstyrelsens föreliggande förslag.

[5.]

I häröver den 18 november 1922 avgivet yttrande har försvarsväsendets lönenämnd anfört följande.

Lönenämnden tilläte sig till en början erinra därom, att förutom apotekarna funnes i staten för garnisonssjukhuset i Stockholm upptagna åtskilliga andra befattningshavare, vilkas avlöningsförmåner utginge i form av arvoden. Frågan om löneroglering och eventuellt uppförande på ordinarie stat av denna personal torde framdeles böra tagas under övervägande i ett sammanhang.

Emellertid syntes, såsom jämväl av arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse framhållits, skäl tala för beredande redan nu av något bättre avlöningsförmåner åt apotekarna. Visserligen hade dessas avlöningsförmåner under senare åren i viss mån förbättrats, i det att arvodena, som enligt 1921 års stat utgjort 6,000 resp. 4,000 kronor, för år 1922, i likhet med vad som ägt rum ifråga om flertalet övriga arvodestagare vid försvarsväsendet, ökats med 16 % och för första hälften av år 1923 jämlikt riksdagens beslut ytterligare höjts till 7,500 kronor resp. 4,800 kronor för år räknat. En jämförelse med de avlöningsförmåner, som vore avsedda att från och med år 1923 tillförsäkras legitimerad civil apotekare och vilka, enligt vad lönenämnden inhämtat, endast i så måtto skilde sig från vad nu gällde, att en nedläggning i de nuvarande dyrtidstilläggen vore avsedd att göras, visade, att apotekarna vid garnisonssjukhuset även fortfarande komme att ekonomiskt sett bliva avsevärt sämre ställda än andra apotekare. I beaktande torde jämväl böra tagas vikten därav, att apotekarbefattningarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm även framdeles kunde vardas besatta med personal, som vore för de med dessa befattningar förenade åliggandena fullt kompetent, vilket väl torde kunna äventyras, därest skillnaden mellan nu ifrågavarande apotekares och de civila apotekarnas avlöningsförhållanden bleve allt för stor.

Försvarsväsendets lönenämnds yttrande den 18 november 1922.

[5.]

Den otvivelaktigt ganska avsevärda besparing för statsverket, som åstadkommes genom det arbete med utförande av värdebestämningar å proviant och andra förbrukningsartiklar, vilket fullgjordes av apotekarna utöver dem enligt gällande instruktion åliggande skyldigheter, skulle visserligen kunna anses tala för att, på sätt civila departementet föreslagit, en särskild ersättning för utförandet av detta arbete tillerkändes dem. Då emellertid, såsom förut antytts, den reglering av dessa befattningshavares avlöningsförmåner, varom nu vore fråga, endast torde bliva av provisorisk natur, ansåge lönenämnden, som med hänsyn härtill icke funne sig kunna biträda sjukvårdsstyrelsens förslag om tilldelande av ålderstillägg åt apotekarna, att för närvarande endast någon mindre förhöjning i arvodena borde vidtagas, och torde, enligt lönenämndens förmenande, denna förhöjning skäligen kunna för envar av de båda apotekarna fastställas till 600 kronor för år räknat. Härigenom skulle även den proportion mellan apotekarens och den biträdande apotekarens avlöning, som ursprungligen förefunnits, då nämligen den senares avlöning utgjort $\frac{2}{3}$ av den förres, bliva bibehållen.

Lönenämnden hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att de enligt den för första halvåret 1923 gällande staten för garnisonssjukhuset i Stockholm bestämda arvodena till en apotekare 7,500 kronor och till en apotekare, biträde, 4,800 kronor måtte få höjas att från och med den 1 juli 1923 utgå till den förre med 8,100 kronor och till den senare med 5,400 kronor för år räknat.

Departements-
chefen.

Vad sålunda i ärendet anförts såväl av arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse som av försvarsväsendets lönenämnd synes mig till fullo motivera en förhöjning i avlöningsförmånerna för de båda apotekarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm. Särskilt med hänsyn till den i lönehänseende synnerligen ofördelaktiga ställning, som dessa befattningshavare alltjämt intaga i jämförelse med den vid civila apotek anställda personalen, finner jag det angeläget, att denna fråga icke undanskjutes i avvaktan på ett definitivt ordnande av det militära apoteksväsendet eller på en mera allmän löner reglering för garnisonssjukhusets personal utan med det snaraste vinner en nöjaktig lösning. Beträffande formen för den ifrågasatta löneförbättringen och storleken därav ansluter jag mig till lönenämndens förslag och tillstyrker således, att arvodena för de båda apotekarna från och med den 1 juli 1923 ökas till 8,100 resp. 5,400 kronor.

Den för garnisonssjukhuset gällande statens slutsumma, nu 132,678 kronor, skulle i anledning härav ökas med 1,200 kronor till 133,878 kronor.

Garnisonssjukhuset i Boden.

[5.]

Å staten för garnisonssjukhuset i Boden finnes uppfört ett tvättbiträde med, förutom fri bostad med möbler och sängservis, bränsle och lyse samt kost och tvätt, ett arvode av 420 kronor.

Kommandanten i Boden har nu föreslagit, att detta arvode, som upptagits 30 kronor lägre än arvodet till övriga biträden, måtte höjas till 450 kronor, så mycket mer som det nuvarande tvättbiträdet haft anställning vid sjukhuset i en längre följd av år och alltid visat ordentlighet och samvetsgrannhet i sitt arbete.

Framställning
av komman-
danten i
Boden.

Arméförvaltningen har anfört, att då det till tvättbiträde vid garnisonssjukhuset i Stockholm utgående arvode, förutom hyresbidrag samt ersättning för kost, uppginge till 450 kronor eller samma belopp, som utginge till köksbiträde vid nämnda sjukhus, ansåge arméförvaltningen, att jämväl tvättbiträdet vid garnisonssjukhuset i Boden borde i avlöningshänseende jämföras med där anställt köksbiträde, vadan arméförvaltningen alltså tillstyrkte kommandantens framställning.

Yttrande av
arméförvalt-
ningen.

Även jag finner mig böra tillstyrka det framställda förslaget om höjning av arvodet för tvättbiträdet till 450 kronor. I följd härav skulle statens slutsumma, nu 18,080 kronor, för budgetåret 1923—1924 ökas till 18,110 kronor.

Departements
chefen.

V. Polispersonalen.

Under förevarande rubrik är endast upptagen staten för polispersonalen i Boden och å Karlsborg. I denna stat har icke någon ändring blivit föreslagen. Statens slutsumma 124,878 kronor, torde alltså med oförändrat belopp böra ingå i anslagsberäkningen för budgetåret 1923—1924.

B. Kallortstillägg.

Under denna rubrik har för år 1922 beräknats 66,000 kronor och för första halvåret 1923 hälften därav eller 33,000 kronor.

För tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 torde böra upptagas samma belopp som för år 1922 eller 66,000 kronor.

C. Arvoden för upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteritruppförband.

Enligt den av 1918 års riksdag beslutade omorganisationen av fältveterinärkåren skall veterinärvården vid infanteriregementen, förlagda

[5.] till orter, dit beridna truppförband jämväl äro förlagda, ombesörjas av de vid sistnämnda truppförband anställda ordinarie veterinärerna. Vid de övriga infanteriregementena, nämligen Västgöta regemente, Karlskrona grenadjärregemente, Södermanlands och Kronobergs regementen, Dalregementet, Hälsinge, Älvsborgs, Hallands, Bohusläns, Västmanlands och Värmlands regementen, Södra skånska infanteriregementet samt Vaxholms grenadjärregemente, skall däremot träffas avtal med civil veterinär angående veterinärvårdens ombesörjande. För bestridande av härmed förenade kostnader har under förevarande rubrik upptagits ett belopp av 5,000 kronor för år räknat.

Genom brev den 19 mars 1920 har Kungl. Maj:t medgivit, att av berörda medel finge för ifrågavarande ändamål tilldelas ovannämnda regementen sammanlagt 4,400 kronor att utgå med högst det för varje regemente särskilt angivna belopp, som efter en beräkning av 10 à 15 kronor per häst och år varierade mellan 300 kronor och 500 kronor. Återstoden av anslagsposten jämte eventuella besparingar utav de truppförbanden tilldelade beloppen skulle disponeras av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse och användas till bestridande av ökade utgifter för ifrågavarande ändamål i enlighet med fastslagna grunder rörande arvodets belopp per häst och år, i den mån hästantalet vid något av ovannämnda regementen skulle komma att stiga till så stort antal, att maximibeloppet behövde ökas, eller i de fall då det, på grund av att den nya organisationen av fältveterinärkåren ej hunnit genomföras, skulle vara erforderligt att utbetala dylika arvoden vid annat än ovan nämnt infanteriregemente.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har nu anført, att antalet hästar sedan år 1918, då anslagsposten beräknats, vid ifrågavarande regementen avsevärt ökats samt att det på grund härav syntes bliva nödvändigt att vidtaga en förhöjning av anslagsposten.

Med stöd av från vederbörande truppförbandschefer infordrade uppgifter hade arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse verkställt beräkning av det belopp, som för ifrågavarande ändamål vore erforderligt. Enligt nämnda uppgifter hade det vid beräkningen visat sig, att ett belopp av i genomsnitt 550 kronor vore erforderligt vid vart och ett av nämnda regementen eller sammanlagt minst 7,150 kronor. Härutöver borde, i likhet med vad som medgivits genom förenämnda brev den 19 mars 1920, visst belopp ställas till sjukvårdsstyrelsens disposition för bestridande av oförutsedda utgifter för ifrågavarande ändamål. Då en höjning av det i nämnda brev till 600 kronor upptagna beloppet syn-

tes erforderlig, torde härför böra beräknas omkring 850 kronor och anslagsposten i dess helhet alltså upptagas till 8,000 kronor. [5.]

På därom av arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse i skrivelse den 30 september 1922 gjord hemställan har Kungl. Maj:t genom brev den 3 november 1922 medgivit, att, utöver förenämnda för upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteritruppförband beräknade belopp av 5,000 kronor, ytterligare högst 1,000 kronor finge för bestridande av berörda kostnader under år 1922 utbetalas från ordinarie avlöningsanslaget. Då man icke synes hava anledning att för budgetåret 1923—1924 räkna med större utgifter av ifrågasvarande art än under år 1922, torde under nu förevarande rubrik icke behöva upptagas högre belopp än 6,000 kronor.

Departements-
chefen.

D. Felräkningspenningar.

I 29 § av avlöningsreglementet den 29 juni 1921 för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen stadgas, att beställningshavare, som å tjänstens vägnar handhar kontant uppbörd eller verkställer kontant utbetalning av medel, må kunna enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder erhålla felräkningspenningar till belopp, som bestämmes med hänsyn till de omständigheter, under vilka uppbörd eller utbetalning sker, och i förhållande till den större eller mindre omfattningen därav. Felräkningspenningar må icke i något fall till en och samma beställningshavare utgå med sammanlagt högre belopp för år räknat än 600 kronor.

Med stöd av detta stadgande har Kungl. Maj:t genom brev den 15 december 1922 vad armén beträffar förordnat, att felräkningspenningar skola för tiden från och med den 1 januari 1922 tillsvidare utgå med 400 kronor för år till beställningshavare, som förestår kassaförvaltning vid något av infanteriregementena, Skånska dragonregementet, Svea artilleriregemente, Göta artilleriregemente, Vendes artilleriregemente, Upplands artilleriregemente, Smålands artilleriregemente eller Karl Gustafs stads gevärsfaktori, samt med 300 kronor för år till beställningshavare, som förestår kassaförvaltning vid Livgardet till häst, Livregementets dragoner, Livregementets husarer, Smålands husarregemente, Skånska husarregementet i Hälsingborg, Kronprinsens husarregemente, Norrlands dragonregemente, Norrlands artilleriregemente i Östersund, Bodens artilleriregemente, Positionsartilleriregementet, Svea ingenjörkår, Göta ingenjörkår, fälttelegrafkåren, fälttelegrafkårens flyg-

[5.] kompani, Stockholms tygstation, ammunitionsfabriken å Karlsborg, generalstaben eller fortifikationen.

Härav föranledda kostnader, vilka skola bestridas från ordinarie avlöningsanslaget, uppgå till 19,400 kronor för år räknat; och torde detta belopp böra såsom en särskild post ingå i anslagsberäkningen.

E. Arvoden åt sergeanter, kommenderade såsom biträden hos regementsintendenter.

Under rubriken »särskild ersättning till sergeanter, kommenderade såsom biträden hos regementsintendenter,» har för år 1922 upptagits 11,497 kronor 50 öre och för första halvåret 1923 hälften därav eller 5,748 kronor 75 öre.

För tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 torde anslagsposten böra upptagas med samma belopp som för år 1922 eller 11,497 kronor 50 öre.

Då här ifrågavarande ersättning är att hänföra till sådana särskilda arvoden, som avses i 32 § 1 mom. av officersavlöningsreglementet, torde, för vinnande av överensstämmelse med avlöningsreglementets terminologi, förevarande rubrik böra ändras till »arvoden åt sergeanter, kommenderade såsom biträden hos regementsintendenter».

F. Hyresbidrag åt vissa furirer.

Denna anslagspost, som för år 1922 upptagits med 45,000 kronor och för första halvåret 1923 med hälften därav eller 22,500 kronor, torde i anslagsberäkningen för nästkommande budgetår böra upptagas med oförändrat helårsbelopp, 45,000 kronor.

G. Anställningspenningar.

Den årliga kostnaden för anställningspenningar har beräknats för förslagsvis $\frac{1}{3}$ av de meniga volontärerna, och har i enlighet härmed under förevarande rubrik i anslagsberäkningen för år 1922 upptagits ett belopp av 150,000 kronor.

Med anledning av den jämlikt beslut av nästlidet års riksdag vidtagna minskningen i anställningspenningens belopp från 60 kronor till 50 kronor torde under denna rubrik för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 böra upptagas allenast 125,000 kronor.

H. Dagavlöning åt indelt manskap.

Enligt föreskrift i mom. 3 av övergångsbestämmelserna till avlöningsreglementet för fast anställt manskap vid armén och marinen skall

till i tjänst kvarstående indelt manskap vid armén under all tjänstgöring, till vilken ifrågavarande manskap inkallas, utgå dagavlönning med 90 öre för dag till korpral och med 60 öre för dag till övrigt manskap. [5.]

Härmed förenade kostnader hava beräknats för år 1922 till 66,497 kronor 40 öre och för första halvåret 1923 till 19,758 kronor.

Med ledning av infordrade uppgifter och under antagande att, såsom längre fram under punkten 7 närmare omförmäles, under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 ett inbeordrande av indelt manskap till tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktörer eller beställningsmän vid skolor och övningar utom repetitionsövningar kommer att äga rum under sammanlagt 46,000 dagar, har jag låtit verkställa beräkning av det för beredande av dagavlönning åt indelt manskap under nyssnämnda tid erforderliga beloppet; och skulle enligt denna beräkning erfordras tillhoppa 61,721 kronor 40 öre.

I. Kostnader för musikelever vid infanteriet.

Denna anslagspost, som beräknats för år 1922 till 9,000 kronor och för första halvåret 1923 till hälften därav eller 4,500 kronor, torde i anslagsberäkningen för budgetåret 1923—1924 böra upptagas med oförändrat helårsbelopp, 9,000 kronor.

J. Ersättning åt vissa löntagare i följd av arméns omorganisation.

För bestridande av vissa i vederbörande stater förut upptagna avlöningsförmåner, som skola utgå endast så länge vederbörande befattningshavare kvarstå i vissa befattningar, avsedda att indragas, har för år 1922 beräknats ett belopp av 898 kronor. Med anledning av en av ifrågavarande befattningshavares avgång ur tjänst har anslagsposten för första halvåret 1923 minskats till 250 kronor. För tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 torde anslagsposten böra upptagas med två gånger sistnämnda belopp eller 500 kronor.

K. Gottgörelse för tjänstehästar.

Enligt de nya bestämmelserna angående hästhållningen för officerare vid armén skola i allmänhet chefer och vissa andra högre officerare samt alla officerare vid kavalleriet utom fänrikar vara beridna å en egen tjänstehäst och en kronan tillhörig stambäst. I de fall, då kronan för officer eller veterinär, som är beriden på egen tjänstehäst, övertager anskaffning av mundering samt tillhandahåller in natura stallrum, furage, skoning och skötsel m. m., utgår allenast lönetillägg med

- [5.] 250 kronor för år, eljest lönetillägg med 400 kronor och furageersättning med 365 kronor.

På grund av den successivt skeende övergången till den nya ordningen för hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén hava kostnaderna för gottgörelse för tjänstehästar år från år minskats. För år 1922 hava dessa kostnader beräknats till 393,265 kronor och för år 1923 till 343,220 kronor, därav i anslagsberäkningen för förra halvåret upptagits hälften eller 171,610 kronor.

För tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 skulle enligt verkställd beräkning (se Bil. 54) för ändamålet erfordras ett belopp av 305,145 kronor.

L. Vissa arvoden m. m.

Under denna rubrik har för år 1922 beräknats ett belopp av 840,812 kronor 78 öre och för första halvåret 1923 ett belopp av 431,038 kronor 53 öre.

Genom brev den 13 oktober 1922 har Kungl. Maj:t medgivit, att de i en brevet bilagd förteckning över i stat icke uppförda arvoden upptagna avlöningsförmåner och ersättningar finge under tiden 1 januari—30 juni 1923 utgå med, för år räknat, högst de i förteckningen angivna belopp. Denna förteckning — som i jämförelse med den för nästlidet års riksdag framlagda arvodesförteckningen innefattar vissa smärre förändringar — slutar å ett belopp av, för helt år räknat, 874,974 kronor 5 öre.

Beträffande ifrågasatta ändringar å arvodesförteckningen för tiden från och med den 1 juli 1923 får jag i detta sammanhang anföra följande.

Uteslutande
ur arvodes-
förteck-
ningen av
arvode åt ett
biträde å
arméförvalt-
ningens sjuk-
vårds-
styrelse.

Av skäl, som tidigare under punkten 3 anförts, torde det å arvodesförteckningen upptagna beloppet, 2,340 kronor, för ett biträde å arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse böra ur förteckningen uteslutas.

Arvode åt ett
kontroll-
biträde.

Å den nu gällande arvodesförteckningen finnas under rubriken artilleriets fabriker och tyganstalter samt kontrollpersonal upptagna arvoden å 750 kronor för två kontrollbiträden av underofficers tjänstegrad.

[5.]

Tidigare voro därjämte å arvodesförteckningen uppförda tvenne arvoden å 348 kronor, avsedda för såsom kontrollbiträden kommanderade underbefäl av manskapet.

På sätt framgår av det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 248 till nästlidet års riksdag fogade statsrådsprotokollet, framhöll försvarsväsendets lönenämnd uti sin skrivelse den 8 mars 1922, angående reglering av vissa arvoden m. fl. ersättningar till personal vid försvarsväsendet, att det nya manskapsavlöningsreglementets bestämmelser icke torde kunna anses innefatta bemyndigande för Kungl. Maj:t att fortfarande medgiva arvoden åt manskap, som förordnades såsom kontrollbiträden. Därest det vid anställande i framtiden av manskapsunderbefäl i kontrollbiträdesbefattning skulle befinnas erforderligt att bereda sådan befattningshavare särskilt arvode, syntes det följaktligen bliva nödvändigt, att riksdagens medgivande utverkades därtill, att dylikt arvode finge utgå enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t anförde jag, att det icke syntes mig vara av behovet påkallat att ifrågasätta ändring av manskapsavlöningsreglementet för att möjliggöra utbetalande av arvoden åt manskapsunderbefäl vid förordnande såsom kontrollbiträden. I enlighet härmed hava ifrågavarande arvoden uteslutits ur arvodesförteckningen.

Arméförvaltningen har nu anført, att kommendering såsom kontrollbiträde medförde vissa utgifter på grund av ofta förekommande resor, för vilka kostnaderna icke täcktes av utgående rese- och traktementsersättning. På grund härav hade det, sedan arvodena till manskapsunderbefäl, kommenderat såsom kontrollbiträde, numera bortfallit, visat sig omöjligt att härför erhålla kompetent personal. Då det emellertid vore oavvisligen nödvändigt att utöver de såsom kontrollbiträden kommenderade underofficerare, för vilka arvoden funnes i förteckningen uppförda, kunna anställa ytterligare åtminstone ett sådant biträde, borde i arvodesförteckningen upptagas arvode härför med det till underofficer utgående beloppet, 750 kronor.

Framställning
av arméför-
valtningen.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit finner jag mig böra tillstyrka.

Departements-
chefen.

Under en följd av år hava en officer och en underofficer vid armén varit beordrade att tjänstgöra såsom skottställningsofficer respektive skottställningsunderofficer vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori. Före infö-

Arvoden
åt en skott-
ställnings-
officer och

[5.] randet av det nya militära avlöningssystemet hava ifrågavarande beställningshavare under tiden för nämnda kommenderingar åtnjutit, utöver ordinarie avlöningförmåner, tillfällig avlöning enligt vid tiden för vederbörande kommendering gällande avlöningsreglemente för armén. För närvarande utgår till dem, jämlikt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, tjänstgöringstraktamente med 30 procent av den i resereglementet stadgade traktamentsersättning.

Framställning
av armé-
förvaltningens
artilleri-
departement.

I skrivelse den 30 mars 1922 har arméförvaltningens artilleridepartement framhållit, att det syntes böra tagas under övervägande, huruvida icke fasta arvoden borde införas för nu ifrågavarande beställningshavare, och syntes dessa lämpligen böra bestämmas till samma belopp, som utginge till besiktningsofficer vid gevärsfaktori respektive besiktningsbiträde av underofficers tjänsteställning vid Åkers krutbruk.

Yttrande
av försvars-
väsendets
lönenämnd.

Försvarsväsendets lönenämnd har uti den 9 juni 1922 avgivet yttrande i ämnet anfört, att lönenämnden med hänsyn till de särskilda kompetensfordringar, som måste uppställas å de personer, vilka kommenderades att tjänstgöra såsom skottställningsofficer och skottställningsunderofficer, och med avseende å beskaffenheten av dem åliggande arbetsuppgifter funnit sig böra biträda artilleridepartementets förslag om införande av fasta arvoden åt ifrågavarande beställningshavare. Beträffande arvodenas storlek hade artilleridepartementet ansett, att desamma lämpligen borde bestämmas till enahanda belopp som de besiktningsofficer vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori respektive besiktningsbiträde av underofficers tjänstegrad vid Åkers krutbruk tillkommande arvoden, vilka jämlikt beslut av 1922 års riksdag från och med den 1 juli 1922 utginge med 1,020 respektive 750 kronor för år. Då skottställningsofficeren och skottställningsunderofficeren i avseende å arbetsuppgifter närmast syntes vara att jämföra med bemälda besiktningsofficer och besiktningsunderofficer, funne jämväl lönenämnden lämpligt, att de arvoden, som kunde komma att tillerkännas dem, fastställdes att utgå med nyssnämnda belopp; och hemställde lönenämnden fördenskull, att framställning i nu angivet syfte måtte avlåtas till riksdagen.

Därest dylika arvoden — vilka emellertid icke torde kunna beredas vederbörande förrän tidigast från och med den 1 juli 1923 — infördes i nu förevarande fall, syntes, i likhet med vad som gällde i fråga om förut nämnda besiktningsofficer, lön under tiden för här avsedda kommenderingar böra utgå efter den ortsgrupp, vartill staden Eskilstuna vore hänförd, och förutsatte lönenämnden, att Kungl. Maj:t i nämnda

syfte jämlikt 1 kap. 3 § 3 mom. av kungörelsen den 31 december 1921, med vissa tilläggsbestämmelser till de militära avlöningsreglementena, förklarade, att vederbörande skulle under tiden för kommenderingarna anses fullgöra ordinarie tjänstgöring. I sådant fall skulle ifrågavarande beställningshavare jämväl bliva berättigade till ersättning för flyttningskostnad enligt gällande bestämmelser.

[5.]

Då de kommenderingar, varom här är fråga, i regel omfatta en tidrymd av flera år, synes tjänstgöringstraktamente för framtiden icke böra utgå under dessa kommenderingar, utan torde, på sätt lönenämnden ifrågasatt, föreskrift böra meddelas därom, att vederbörande skola under dylika kommenderingar anses fullgöra ordinarie tjänstgöring. I sammanhang härmed torde emellertid särskild ersättning i form av arvoden böra tillerkännas den personal, som beordras till ifrågavarande tjänstgöring; och finner jag mig böra tillstyrka vad lönenämnden i sådant avseende föreslagit. Å arvodesförteckningen torde alltså böra upptagas arvoden för en skottställningsofficer och en skottställningsunderofficer vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori till belopp, för år räknat, av 1,020 resp. 750 kronor.

Departements-
chefen.

På grundval av den för första halvåret 1923 gällande arvodesförteckningen och med iakttagande av vad jag nu anfört har uppgjorts en ny »Förteckning över i stat icke uppförda arvoden m. m.» (se Bil. 55).

Samman-
fattning.

Beträffande arvodesförteckningens uppställning uttalade nästlidet års riksdag önskvärdheten av att en uppdelning av arvodena skedde i å ena sidan sådana, som förelades riksdagen för godkännande, till vilken grupp bland andra samtliga till personal på stat utgående arvoden borde hänföras, och å andra sidan arvoden, rörande vilka endast Kungl. Maj:ts beslut delgäves riksdagen för kännedom. Med anledning av detta riksdagens uttalande har den nya arvodesförteckningen uppdelats i två avdelningar, innefattande den ena avdelningen arvoden till ordinarie befattningshavare med avlöning från anslag under fjärde huvudtiteln, lantförsvaret, m. fl. och den andra avdelningen arvoden till vissa icke-ordinarie befattningshavare m. fl. ersättningar.

Den nya arvodesförteckningen slutar å ett belopp av 875,154 kronor 5 öre; och torde detta belopp böra under rubriken »vissa arvoden m. m.» upptagas i anslagsberäkningen för budgetåret 1923—1924.

- [5.] M. Oförutsedda utgifter för uppehållande tillfälligtvis av furage- och sjukvårdsuppbördsman- samt köksföreståndarbefattningar ävensom för anställande tillfälligtvis av maskinister, eldare, kokerskor, tillsyningsmän m. fl. och för ändring i utgående arvoden.

Denna anslagspost, som för år 1922 beräknats till 12,000 kronor och för första halvåret 1923 till hälften därav eller 6,000 kronor, torde för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 böra upptagas med oförändrat helårsbelopp, 12,000 kronor.

I detta sammanhang torde ett par avlöningsspörsmål lämpligen böra upptagas till behandling.

Ersättning till vid truppförband anställda läkare och veterinärer, vilka äläggas ökad tjänstgöring på grund av vakans i läkar-, respektive veterinärbeställning vid truppförband.

I utlåtande den 16 december 1909 över ett av särskilda sakkunniga den 30 juni 1908 avgivet betänkande och förslag till fältläkarkårens omorganisation, anförde arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, bland annat, att man visserligen kunde hysa förhoppning, att genom den av de sakkunniga föreslagna ökningen av bataljonsläkarnas avlöningsförmåner och lättnad i deras tjänstgöring det oroväckande stora antalet vakanser, som förefunnes inom bataljonsläkargraden och som, därest de föreslagna åtgärderna icke komme till stånd, givetvis komme att än mer ökas, skulle kunna begränsas. Vid några å folkfattiga eller relativt läkarrika orter förlagda truppförband torde dock svårigheter fortfarande komma att uppstå i berörda hänseende, därest icke särskilda åtgärder företoges för att göra bataljonsläkarbeställningarna mer eftersökta. En sådan åtgärd, som icke skulle åsamka staten någon extra utgift, vore, att medgivande bleve utverkat därtill, att de avlöningsförmåner, som tillhörde vakanta bataljonsläkarbeställningar, finge användas för beredande av gratifikationer åt övriga vid respektive truppförband på stat varande läkare. Hade exempelvis båda bataljonsläkarbeställningarna blivit vakanta, skulle en av dem lättare besättas, därest den blivande innehavaren av tjänsten kunde beräkna att komma i åtnjutande av skäligen ersättning för ökat arbete.

I anslutning till detta arméförvaltningens civila departements och sjukvårdsstyrelsens yttrande anförde dåvarande statsrådet och chefen för lantförvarsdepartementet till det vid statsverkspropositionen till 1910

[5.]

års riksdag fogade statsrådsprotokollet, bland annat, att arméförvaltningens förslag att, för den händelse en eller två läkarbeställningar vid ett regemente vore vakanta, den eller de tjänstgörande skulle för härigenom ökat arbete av Kungl. Maj:t tillerkännas särskild, efter omständigheterna lämpad gratifikation, syntes vara befogat under den förutsättning, att vakanserna *icke* kunnat fyllas.

I enlighet med den av departementschefen sålunda uttalade meningen, vilken av riksdagen lämnades utan erinran, har Kungl. Maj:t under en följd av år genom för varje särskilt fall meddelade beslut medgivit, att till innehavare av läkarbeställningar vid truppförband, där vakans förefunnits i annan vid truppförbandet enligt gällande stat upptagen dylik beställning, finge utbetalas särskild ersättning för det ökade arbete, som åvilat honom under den tid, då han sålunda varit ensam tjänstgörande vid truppförbandet, under förutsättning att vakansen *icke* kunnat fyllas.

Dylik ersättning för ökat arbete har under enahanda förutsättningar även beviljats innehavare av veterinärbeställningar vid armén.

Beträffande den tid, för vilken ersättning av nu ifrågavarande slag beviljats läkare och veterinärer, har arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse i varje särskilt fall granskat de inkomna uppgifterna. Härvid har styrelsen utgått från, att ersättningen borde beräknas efter det antal dagar, då vederbörande läkare (veterinär) varit ensam tjänstgörande, antalet dagar dock i varje fall minskat med dels det dagantal, vederbörande åtnjutit tjänstledighet eller varit kommenderad till tjänstgöring utom respektive truppförband, dels ock de dagar, då ordinarie läkare (veterinär) haft biträde av särskilt förordnad extra läkare (veterinär) vid truppförbandet.

Till grund för beräkandet av storleken av de ersättningar av ifrågavarande slag, som före år 1922 utgått, har lagts beloppet av dagavlöning enligt då gällande avlöningsbestämmelser för den beställning, i vilken vakansen förefunnits. På grund härav hava gratifikationerna till läkare beräknats till 4 kronor för dag, då bataljonsläkartjänsten vid ett truppförband varit vakant, och till 5 kronor för dag, då regementsläkartjänsten varit vakant och vederbörande bataljonsläkare *icke* med stöd av § 14 i 1907 års avlöningsreglemente ägt med avstående av egen dagavlöning uppbära regementsläkares dagavlöning. I senare fallet har gratifikationen utgått med det för vakant bataljonsläkartjänst nyss angivna beloppet av 4 kronor för dag.

För veterinär har gratifikationen beräknats till 3 kronor för dag, då bataljonsveterinärtjänst vid ett truppförband varit vakant, och till 4 kronor för dag, då regementsveterinärtjänsten varit vakant och veder-

[5.] börande bataljonsveterinär icke jämlikt åberopade författningsrum ägt åtnjuta regementsveterinärs dagavlönning, i vilket senare fall gratifikationen på sätt ovan nämnts beträffande vakanta läkartjänster utgått med samma belopp som för vakant bataljonsveterinärtjänst eller 3 kronor för dag.

Kostnaderna för ifrågakvarande gratifikationer hava under de senare åren bestritts av de på grund av vakanser i läkar- (veterinär-) beställningarna å vederbörande truppförbands stat besparade avlöningsmedel.

Framställning
av arméför-
valtningen.

Arméförvaltningen har nu framhållit, att i samband med den från och med år 1922 genomförda löneregleringen för försvarsväsendets personal icke meddelats några bestämmelser, som gäve stöd för utbetalning till ordinarie militärläkare (veterinär) av särskild ersättning för sådan extra tjänstgöring, varom här vore fråga. Då det emellertid torde finnas erforderligt att jämväl för tiden från och med ingången av år 1922 bereda läkare och veterinärer gratifikationer för sådan ökad tjänstgöring, varom här vore fråga, torde anmälan därom böra göras till riksdagen.

Enligt berörda lönereglering förekomme icke längre dagavlönning i avlöningssystemet. För gratifikationernas beräkning syntes därför böra tillämpas vissa ändrade grunder, varjämte med hänsyn till penningvärdets fall sedan år 1910 och då dyrtidstillägg å gratifikationerna icke finge beräknas, gratifikationsbeloppen syntes böra från och med år 1922 undergå viss höjning.

I sådant hänseende ansåge arméförvaltningen, vad läkare anginge, att till grund för beräkningarna kunde tagas beloppet av det dagarvode, som enligt 33 § i officersavlöningsreglementet den 29 juni 1921 utginge till bataljonsläkare vid fältläkarkåren vid tjänstgöring inom egen bostadsort eller 6 kronor för dag. Det sålunda föreslagna beloppet, som med 2 kronor överstege det, som hittills tillkommit ensamt tjänstgörande regementsläkare, då bataljonsläkartjänst varit vakant, syntes böra utgå vare sig regementsläkar- eller bataljonsläkartjänst vid truppförband vore vakant, och vare sig i förra fallet ensamt tjänstgörande bataljonsläkare under förordnande att uppehålla vakant regementsläkartjänst åtnjöte vikariatsersättning enligt 16 § i officersavlöningsreglementet den 29 juni 1921 eller icke.

Beträffande veterinär syntes gratifikationsbeloppet böra höjas med likaledes 2 kronor, utöver det som hittills utgått vid vakans i bataljonsveterinärbeställning, och alltså med tillämpning i övrigt av förut angivna grunder utgå med 5 kronor för dag.

Vid tillerkännande i framtiden av gratifikationer syntes i stort sett de redan tillämpade grunderna kunna följas, varvid emellertid till följd av organisatoriska eller andra numera inträdda ändrade förhållanden borde iakttagas, att gratifikationer endast komme att utgå för tid, då vederbörande beställningshavare fått en verklig ökning i den tjänstgöring, som normalt finge anses åligga dem.

Av förslaget föranledda kostnader borde liksom hittills få utgå från avlöningsanslaget.

Försvarsväsendets lönenämnd har uti den 5 oktober 1922 avgivet yttrande anført, att den nu föreslagna och redan under en följd av år tillämpade principen att bereda läkare och veterinärer vid truppförband särskild ersättning för sådan ökad tjänstgöring, varom i förevarande ärende vore fråga, icke i längden torde kunna anses tillfredsställande. Lönenämnden, som ansåge det vara för sjukvårdens behöriga uppehållande vid truppförbanden önskvärt, att, där ej särskilda omständigheter annat föranledde, de i stat upptagna militära läkar- och veterinärbeställningarna kunde bliva i vederbörlig ordning tillsatta, ville därför ifrågasätta, huruvida icke för vinnande av detta syfte någon förbättring av vissa beställningshavares löneförmåner måste anses påkallad. Tillsvidare syntes emellertid läkar- och veterinärvården vid de truppförband, där samtliga beställningar icke kunnat besättas, knappast kunna ordnas på annat sätt, än som hittills skett. Lönenämnden ansåge det under sådana förhållanden vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att beställningshavare, vilken nödgades att jämte egen beställning även uppehålla sådan, som icke kunnat besättas, härför erhöle skälig ersättning.

I fråga om de föreslagna grunderna för ersättningens beräkning hade lönenämnden icke funnit något att erinra.

Bestämmelserna i nu gällande avlöningsreglemente torde emellertid lägga hinder i vägen för utbetalande av dylik ersättning utan riksdagens hörande. Med hänsyn härtill hemställde lönenämnden, huruvida icke Kungl. Maj:t skulle finna skäl föreslå riksdagen medgiva, att för år 1922 och tillsvidare ersättning, på sätt arméförvaltningen föreslagit, finge utbetalas till ordinarie militärläkare (-veterinär) för tjänstgöring, varom här vore fråga.

Under åberopande av vad sålunda förekommit finner jag mig böra tillstyrka, att av riksdagen inhämtas bemyndigande för Kungl. Maj:t att jämväl för tiden efter ingången av år 1922 medgiva utbetalning

[5.]

Yttrande
av försvars-
väsendets
lönenämnd.

Departements-
chefen.

- [5.] från ordinarie avlöningsanslaget av gratifikation till innehavare av läkar- eller veterinärbeställning vid arméns truppförband såsom ersättning för ökat arbete med anledning av vakans i annan läkar- eller veterinärbeställning vid samma truppförband. Den föreslagna höjningen av beräkningsgrunden till 6 kronor om dagen för läkare och 5 kronor om dagen för veterinär synes mig skälig. Vad angår de närmare förutsättningarna för tillerkännande i framtiden av ifrågavarande ersättning, instämmer jag i vad arméförvaltningen därutinnan anført.

Avlöningsfyllnad för vissa beställningsmän.

I enlighet med av Kungl. Maj:ts i proposition nr 350 till 1921 års riksdag avlåtet förslag medgav riksdagen, att under åren 1921 och 1922 finge efter Kungl. Maj:ts beprövande beredas fyllnad till furirs av första klassen löneförmåner åt därav förtjänta, vid truppförbanden anställda beställningsmän med avlöning såsom furirer av andra klassen, vilka genomgått vederbörliga utbildningskurser och som eljest icke kunde komma i åtnjutande av sådan avlöning i följd därav, att endast beställningar av lägre grad av den kategori beställningsmän, de tillhörde, funnes i vederbörliga stater uppförda, allt under förutsättning att genom vakanser i manskapsbeställningarna å vederbörligt truppförbands stat inbesparades erforderliga medel för beredande av berörda avlöningsfyllnad.

Enahanda medgivande har av nästlidet års riksdag lämnats beträffande tiden 1 januari—30 juni 1923.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har nu anført, att såvitt ej i samband med försvarsrevisionen åtgärder hunne vidtagas för undanröjande redan från och med den 1 juli 1923 av de skäl, vilka föranlett inhämtande av ifrågavarande medgivande, förslag syntes böra till riksdagen avlåtas om lämnande av motsvarande medgivande även för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924.

Departementschefen.

Då ifrågavarande beställningsmän även efter utgången av juni månad 1923 komma att intaga samma ogynnsamma ställning i befordringshänseende som hittills, torde hos riksdagen böra göras framställning om bemyndigande att jämväl för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 till berörda personal utbetala den lönefyllnad, varom här är fråga.

Sammanfattning.

[5.]

I enlighet med vad jag sålunda anført, har jag låtit uppgöra en beräkning av utgifterna under anslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. för budgetåret 1923—1924. Denna beräkning (se Bil. 56) slutar å 45,793,925 kronor 45 öre.

På grund av det beslutade uppskovet med uppsättande av Norrbottens kavallerikår bör nämnda belopp minskas med de i kavallerikårens stat beräknade avlöningsförmåner för officerare och underofficerare eller med 87,580 kronor. Det skulle då återstå 45,706,345 kronor 45 öre.

Vidare torde i anslagsberäkningen kunna göras en betydande reducering på den grund, att såsom förut nämnts avlöningen till det fast anställda manskapet å truppförbandens stater beräknats på grundval av lönebeloppen enligt den ursprungliga löneplanen och hänsyn därvid sålunda icke tagits till de lägre lönebelopp, som jämlikt riksdagens beslut skola utgå till personal, vilken tagit anställning eller rekapitulerat efter den 1 juli 1922. Den av nedsättningen i manskapets avlöningsförmåner föranledda kostnadsminskningen torde enligt verkställd approximativ beräkning för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 kunna beräknas till i runt tal 2,000,000 kronor, vadan förenämnda belopp, 45,706,345 kronor 45 öre, torde kunna minskas till 43,706,345 kronor 45 öre.

Med anledning av inträffande vakanser i befäls- och manskapsgraderna har anslaget för såväl år 1922 som förra halvåret 1923 ansetts kunna nedsättas med 12 procent av det beräknade beloppet. Då frågan om anslagsberäkningen för sistnämnda halvår underställdes Kungl. Maj:ts prövning, anförde jag till statsrådsprotokollet (se Kungl. Maj:ts proposition till 1922 års riksdag nr 248 sid. 179), att det skulle kunna ifrågasättas, huruvida under då rådande rekryteringsförhållanden tillräcklig grund förefunnes för en nedsättning, åtminstone i ovan nämnda utsträckning, av det belopp, vartill utgifterna under avlöningsanslaget beräknats. Tillströmningen av rekryter hade nämligen under den sista tiden tagit sådan omfattning, att vakansantalet i manskapsgraden den 1 februari 1922 utgjort endast 16,49 procent av styrkan enligt stat mot 47 procent samma dag år 1921. Denna omständighet såväl som den förestående omorganisationen av försvarsväsendet kunde för visso giva anledning att taga under övervägande vidtagandet av särskilda åtgärder i syfte att begränsa de dåvarande utgifterna under anslaget samt att beträffande personalen av alla grader förbereda över-

[5.] gången till den nya försvarsorganisationen. De åtgärder, som för vinnande av dessa ändamål närmast skulle komma i beaktande, torde vara dels att inskränka rekryteringen och inkallelse av reservpersonal till annan tjänstgöring än den sagda personal författningsenligt åliggande, dels att besluta uppskov tillsvidare i viss utsträckning med tillsättande av officers- och underofficersbeställningar samt civilmilitära beställningar av motsvarande tjänsteklasser. Jag var emellertid icke beredd att i då förevarande sammanhang framlägga förslag om dylika åtgärder, men hade likväl ansett mig böra erinra därom, att sådana åtgärder kunde framdeles visa sig behöfliga till förhindrande av anslaget överskridande.

Åtgärder i nyss antytt syfte hava numera funnits böra vidtagas. Genom beslut den 13 oktober 1922 har nämligen Kungl. Maj:t föreskrivit, att antagning (nyantagning, rekapitulation) av manskap i fast anställning tillsvidare icke må äga rum utan särskilt medgivande från Kungl. Maj:t, såvida därigenom manskapsstyrkan skulle komma att överstiga vid truppförband tillhörande infanteriet 75 procent av antalet i stat upptagna manskapsbeställningar samt vid truppförband tillhörande kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna, trängen och intendenturtrupperna 80 procent av antalet i stat upptagna manskapsbeställningar. Vidare har det tidigare gällande bemyndigandet för vederbörande truppförbandschefer att, för uppehållande av vakanta beställningar på stat, efter eget medgivande inbeordra officerare och underofficerare i reserven numera upphört. Jag har även haft under övervägande, hurvida icke — med hänsyn till den reducering av antalet officers- och underofficersbeställningar på aktiv stat, som kan antagas komma att ske i sammanhang med försvarsväsendets förestående omorganisation — vakanssättning av ledigblivande sådana beställningar i viss utsträckning borde äga rum. Emellertid har jag kommit till den uppfattningen, att härmed bör anstå, till dess försvarsrevisionens förslag avgivits.

Vid nu angivna förhållanden torde jämväl för budgetåret 1923—1924 anslaget böra nedsättas med 12 procent av det ovan beräknade beloppet, 43,706,345 kronor 45 öre, eller till 38,461,584 kronor.

Häriifrån torde slutligen kunna dragas ett belopp av 700,000 kronor, motsvarande beräknad ersättning för tjänstebostäder. Anslaget skulle följaktligen för budgetåret 1923—1924 uppgå till 37,761,584 kronor, vilket belopp torde böra avrundas till 37,750,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna de vid detta protokoll fogade förslag till stater för generalitetet, generalstaben, artilleri-

staben, kommandantskapen, rullföringsbefälhavare med biträden, bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt fältläkarstipendiater, remonteringsstyrelsen, krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, ridskolan, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, artilleriskjutskolorna, krigsskolan, truppförband av infanteriet, kavalleriet och artilleriet, militärbefålet på Gottland, överstelöjtnanter och majorer vid de sex fördelningskavalleriregementena, artilleriets fabriker och tyganstalter, fortifikationen, ingenjörkårerna och fälttelegrafkåren, officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen, trängkårerna, intendenturkåren, garnisons-sjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, arméns sjuksköterskekår samt polispersonalen i Boden och å Karlsborg (se Bil. 2—53) att gälla under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924,

dels godkänna de i en vid detta protokoll fogad »Förteckning över i stat icke uppförda arvoden m. m.» (se Bil. 55) under rubriken »A. Arvoden till ordinarie befattningshavare med avlöning från anslag under fjärde huvudtiteln, lantförsvaret, m. fl.» upptagna arvoden,

dels i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. med 37,750,000 kronor,

dels medgiva, att tillsvidare räknat från och med ingången av år 1922 må, efter Kungl. Maj:ts beprövande, till innehavare av läkar- eller veterinärbeställning vid arméns truppförband såsom ersättning för ökat arbete med anledning av vakans i annan läkar- eller veterinärbeställning vid samma truppförband från ordinarie avlöningsanslaget utbetalas gratifikation till det belopp och för övrigt i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av mig förordats,

dels ock medgiva, att under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 må, efter Kungl. Maj:ts beprövande, beredas fyllnad till furirs av första klassen löneförmaner åt därav förtjänta, vid truppförbanden anställda beställningsmän med avlöning såsom furirer av andra klassen, vilka genomgått vederbörliga utbildningskur-

[5.]

[5.]

ser och som eljest icke kunna komma i åtnjutande av sådan avlöning i följd därav, att endast beställningar av lägre grad av den kategori beställningsmän, de tillhöra, finnas i vederbörliga stater uppförda, allt under förutsättning att genom vakanser i manskapsbeställningarna å vederbörligt truppförbands stat inbesparas erforderliga medel för beredande av berörda avlöningsfyllnad.

[6.]

4. Inkvarteringsordnande i Stockholm.

Ordinarie reservationsanslaget till inkvarteringsordnande i Stockholm var i riksstaten för år 1922 upptaget med 21,450 kronor.

Anslaget, som är avsett att utgöra ett bidrag till Stockholms stad för beredande av lindring i stadens inkvarteringskostnader, utbetalas i sin helhet vid kalenderårets slut till stadens kassa. Då alltså icke några medel för ifrågavarande ändamål erfordras under tiden 1 januari—30 juni 1923, har anslaget i riksstaten för nämnda tid upptagits utan angivet belopp.

För budgetåret 1923—1924 torde anslaget böra i riksstaten uppföras med samma belopp som för år 1922 eller med 21,450 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till inkvarteringsordnande i Stockholm med 21,450 kronor.

[7.]

5. Dagavlöningsstillägg åt indelt manskap.

Till beredande av ersättning åt indelt manskap för den ökade tjänstgöring, som till följd av 1901 års härordning ålagts detsamma, har riksdagen, på Kungl. Maj:ts förslag, alltsedan år 1902 årligen anvisat ett extra förslagsanslag. Ersättningen har utgått i form av tillägg till dagavlöningen med visst belopp för dag för tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar. Enligt de i avlöningsreglementet för fast anställt manskap vid armén och marinen av den 29 juni 1921 intagna övergångsbestämmelserna utgår dagavlöningsstillägget med 2 kronor 50 öre för dag.

För ifrågavarande ändamål har i riksstaten för år 1922 uppförts ett förslagsanslag av 115,000 kronor, beräknat efter ett antal av sammanlagt 46,000 tjänstgöringsdagar. För första halvåret 1923 har anslaget upptagits med hälften av nyssnämnda belopp eller med 57,500 kronor. [7.]

Arméförvaltningen har anfört, att om och i den mån indelt manskap behövde även under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 inkallas för tjänstgöring såsom underbefäl, instruktörer eller beställningsmän vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar, syntes, enär för sådan tjänstgöring torde böra utgå dagavlöningsstillägg enligt de i ovannämnda avlöningsreglemente fastställda grunder, anslag för ifrågavarande ändamål erfordras jämväl för nämnda tid. Då arméförvaltningen emellertid icke ägde kännedom om, i vilken omfattning indelt manskap kunde komma att under sistnämnda tid tagas i anspråk för tjänstgöring av nu berörda art, kunde ämbetsverket icke beräkna storleken av det anslag, som för ändamålet krävdes. Arméförvaltningens framställning.

I likhet med vad hittills under en följd av år varit fallet, torde det bli nödvändigt att jämväl under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 inkalla indelt manskap till tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktörer eller beställningsmän vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar, och torde man i sådant avseende för nämnda tid böra räkna med samma antal tjänstgöringsdagar som för år 1922 eller 46,000. Det erforderliga anslagsbeloppet skulle således uppgå till $(46,000 \times 2:50 =)$ 115,000 kronor. Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utbetalande av *tillägg till dagavlönning åt indelt manskap* under tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra förslagsanslag av 115,000 kronor.

6. Mötesbidrag.

[8.]

Under de senare åren har å riksstaten varit uppfört ett extra förslagsanslag för tilldelande av mötesbidrag åt vissa officerare och underofficerare med vederlikar.

[8.] Såsom för riksdagen tidigare anmälts, är anslaget avsett att användas i huvudsak sålunda, att till de gifta officerare och underofficerare med vederlikar vid icke kasernerade infanteriregementen, vilka icke äga sitt stadigvarande hemvist vid eller i omedelbar närhet till vederbörligt regementes mötesplats, skall under den tid, de äro beordrade att för deltagande i vissa skolor eller övningar tjänstgöra å mötesplatsen, utgå ett särskilt mötesbidrag med följande belopp för dag räknat, nämligen: till överste, överstelöjtnant, major och kapten med vederlikar 3 kronor samt till löjtnant, underlöjtnant, fänrik, fanjunkare och sergeant med vederlikar 2 kronor 50 öre. Enahanda bidrag skall även utgå till de gifta officerare och underofficerare med vederlikar vid berörda regementen, som äga sitt stadigvarande hemvist vid eller i omedelbar närhet till regementets mötesplats, för den tid, de äro beordrade att för deltagande i ifrågakvarande skolor och övningar tjänstgöra å regementets å annan plats belägna förlägningsort.

Anslaget var för år 1922 upptaget med 35,000 kronor och beräknat för hela Södra skånska infanteriregementet samt för nio kompanier av Första och Andra livgrenadjärregementena efter i genomsnitt 20,000 kronor för helt regemente.

Då de båda livgrenadjärregementenas kasernetablissemang, utbyggda under iakttagande av de utav riksdagen beslutade inskränkningarna, beräknades kunna till regementena överlämnas omkring den 1 november 1922 samt alltså för tiden därelter endast Södra skånska infanteriregementet, vars kasernbyggnadsarbeten tillsvidare uppskjutits, skulle återstå såsom icke kasernerat, upptogs förevarande anslag för första halvåret 1923 med hälften av det för ett regemente under helt år beräknade beloppet, 20,000 kronor, eller således med 10,000 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har nu anfört, att då med byggnadsarbetena för Södra skånska infanteriregementet skulle tillsvidare anstå och det jämväl för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 torde vid samma regemente förekomma sådan tjänstgöring, varför mötesbidrag tidigare utgått, syntes även för nämnda tid anslag för ändamålet krävas, och torde härför böra som hittills beräknas 20,000 kronor för helt år och regemente.

Vidkommande Första och Andra livgrenadjärregementena, vilkas kasernetablissemang utbyggts under iakttagande av de utav riksdagen beslutade inskränkningarna, torde möjligen beslut komma att meddelas därom, att viss del av regementena fortfarande skulle kvarligga å regementenas nuvarande mötesplats, Malmen. Skulle vid något av dessa eller vid andra regementen, varför mötesbidrag icke komme att beräk-

nas, dylikt bidrag i enlighet med tidigare gällande grunder böra utgå, syntes likväl kostnaderna härför i allt fall kunna få bestridas av blivande förslagsanslag till mötesbidrag. [8.]

Arméförvaltningen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för tilldelande av mötesbidrag åt vissa officerare och underofficerare jämte vederlikar för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 bevilja ett extra förslagsanslag av 20,000 kronor.

Då de förhållanden, som tidigare föranlett beviljande av mötesbidrag, torde komma att beträffande Södra skånska infanteriregementet fortfarande äga bestånd under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924, synes den enligt förut omförmälda grunder därtill berättigade personalen vid detta truppförband böra jämväl under nämnda tid komma i åtnjutande av dylik förmån. För ändamålet torde därför i enlighet med arméförvaltningens hemställan böra av riksdagen äskas ett anslag å 20,000 kronor. Departements-
chefen.

På sätt arméförvaltningen föreslagit, torde från detta anslag få bestridas till äventyrs uppkommande kostnader för mötesbidrag jämväl åt personal vid annat truppförband.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tilldelande av *mötesbidrag* åt vissa officerare och underofficerare jämte vederlikar för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra förslagsanslag av 20,000 kronor.

7. Rekryteringskostnader.

[9.]

Ordinarie reservationsanslaget till rekryteringskostnader var i riksdagen för år 1922 upptaget med ett belopp av 584,000 kronor.

Anslaget var beräknat sålunda:

Titel I.	Rekryteringsmedel	kronor	300,000:—
Titel II.	Avskedspremier	»	264,000:—
Titel III.	Civilanställning	»	20,000:—
Summa kronor			584,000:—

Med hänsyn till att det övervägande antalet volontäranställningskontrakt beräknats utlöpa under senare hälften av kalenderåret samt

[9.] på grund av den högst betydliga reservation, som vid ingången av år 1922 förefanns å detta anslag, har detsamma för tiden 1 januari—30 juni 1923 i riksstaten upptagits med allenast 50,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

Vidkommande anslagsbehovet för budgetåret 1923—1924 har arméförvaltningen anfört följande.

Vad till en början anginge anslagsposten till rekryteringsmedel, vore denna enligt den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslaget användande avsedd för bestridande av kostnaderna för arvode åt värvare, annonser, de anställningssökandes resor och utspisning m. m. Under år 1922 hade rekryteringen med hänsyn till den rådande arbetslösheten visat ett jämförelsevis gott resultat, och torde det kunna antagas, att det för året beräknade beloppet skulle visa sig tillräckligt. I den mån förhållandena å arbetsmarknaden komme att förbättras, syntes emellertid svårigheter komma att uppstå för ernående av en tillfredsställande rekrytering och anslaget i samband därmed hårdare belastas. Emellertid förefunnes alltjämt betydande reservationer å anslaget. På grund av en med ledning av utgifterna under anslaget i dess helhet för dels år 1921, dels första halvåret 1922 verkställd beräkning ansåge arméförvaltningen sig därför kunna föreslå, att kostnaderna under nu förevarande anslagspost för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 beräknades till 150,000 kronor.

Beträffande anslagsposten till avskedspremier vore att märka, att manskapet under de senare åren på grund av rådande depression torde hava kvarstått i tjänst längre, än vad eljest skulle varit fallet. I händelse av uppåtgående konjunkturer på arbetsmarknaden kunde det emellertid förväntas, att manskapet i betydande utsträckning avginge ur tjänst och antalet till avskedspremie berättigade alltså bleve större än det förutvarande. För budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 syntes därför denna anslagspost böra beräknas till minst samma belopp som för år 1922 eller till 264,000 kronor.

Anslagsposten till civilanställning syntes likaledes — därest icke i samband med försvarsrevisionen civilanställningsfrågan komme att omläggas på sådant sätt, att ökat medelsbehov uppkomme — böra upptagas med samma belopp som för år 1922 eller med 20,000 kronor.

Arméförvaltningen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1923—1924 uppföra ordinarie reservationsanslaget till rekryteringskostnader med 434,000 kronor.

Departements-
chefen.

Enligt verkställd beräkning komma med all säkerhet högst betydande besparingar att vid ingången av budgetåret 1923—1924 före-

finnas å här ifrågavarande anslag. Vid sådant förhållande och med hänsyn till den minskning av rekryteringskostnaderna under nämnda budgetår, som måste bliva en följd av de i annat sammanhang omförmälda åtgärderna för begränsning av rekryteringen, torde anslaget till rekryteringskostnader icke behöva upptagas med högre belopp än 100,000 kronor.

[9.]

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra om följande. Beträffande de till Boden förlagda truppförbanden samt vissa truppförband inom sjätte arméfördelningen har Kungl. Maj:t medgivit, att manskap, som rekryteras från orter utom det län, där vederbörande truppförband har sin förläggningssort, må beredas fria resor å järnväg dels, efter första anvärvningen, från hemorten eller anvärvningsorten till tjänstgöringsorten, dels ock, efter erhållet avsked från krigstjänsten, från sistnämnda ort till hemvistet. I fråga om de härav föranledda kostnaderna — vilka tidigare bestritts antingen från allmänna besparingarna eller från anslaget till extra utgifter — har genom kungl. brev den 20 oktober 1922 föreskrivits, att desamma skola, enligt arméförvaltningens civila departements närmare bestämmande, för tiden intill den 1 juli 1923 bestridas från förefintliga, till departementets disposition stående reservationer å ordinarie anslaget till rekryteringskostnader. Jämväl efter nämnda tidpunkt torde ifrågavarande utgifter böra gäldas av medel å samma anslag.

På grund av vad jag förut anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till rekryteringskostnader med 100,000 kronor.

8. Arméns reservstater.

[10.]

Enligt 1914 års härordningsbeslut skulle uppsättas två särskilda reservstater vid armén, nämligen en reservstat för officerare och underofficerare och en reservstat för fältläkarkåren. Reservstaternas första uppsättande skulle ske under en period av fem år (1916—1920), vid vars slut reservstaterna skulle omfatta följande antal beställningar, nämligen 2 generalsbeställningar, 7 överstebeställningar, 29 majorsbeställningar, 114 kompaniofficersbeställningar, 120 underofficersbeställningar, 2 fältläkarbeställningar, 12 regementsläkarbeställningar och 6 bataljonsläkarbeställningar.

[10.] Den sålunda beslutade organisationen är från och med år 1920 fullt genomförd.

Den från och med år 1921 gällande *staten för officerare och underofficerare å reservstat vid armén* slutar å ett belopp av 415,000 kronor och *staten för fältläkarkårens reservstat* å ett belopp av 58,200 kronor. Härtill komma kostnaderna för utbetalande av dagavlöning under tjänstgöring samt rese- och traktamentsersättning under resor till och från tjänstgöringen; allt beräknat efter vissa av riksdagen godkända grunder.

I enlighet härmed har anslaget till arméns reservstater för år 1922 beräknats sålunda:

A. Reservstaten för officerare och underofficerare:

Löner enligt stat.....	kronor	415,000:—	
Dagavlöning, förslagsvis	»	22,113:—	
Rese- och traktamentsersättning, förslagsvis	»	9,104:—	kronor 446,217:—

B. Fältläkarkårens reservstat:

Löner enligt stat.....	kronor	58,200:—	
Dagavlöning, förslagsvis	»	2,630:—	
Rese- och traktamentsersättning, förslagsvis	»	678:—	» 61,508:—
			<u>Summa kronor 507,725:—</u>

Från den sålunda beräknade summan hava med hänsyn till under året inträffande vakanser avräknats 5 procent. Till det därefter återstående beloppet, i avjämnat tal 482,300 kronor, har lagts en summa av 30,000 kronor för bestridande av statens utgifter för pensioner till f. d. reservstatspersonal. Anslaget har alltså i riksstaten för år 1922 upptagits med 512,300 kronor.

För första halvåret 1923 har anslaget upptagits med 268,650 kronor. Av detta belopp har beräknats till löner, dagavlöning samt rese- och traktamentsersättning åt reservstatspersonalen ett belopp av $\left(\frac{482,300}{2} =\right)$ 241,150 kronor samt för pensioner åt f. d. reservstatspersonal 27,500 kronor.

Arméförvaltningen har anfört, att beträffande den del av anslaget, som avsåges för löner m. m. åt reservstatspersonalen, syntes för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 böra beräknas dubbelt så stort belopp som för första halvåret 1923 eller alltså 482,300 kronor. [10.]
Arméförvalt-
ningens
framställning.

Vad anginge den del av anslaget, som beräknats för pensioner åt f. d. reservstatspersonal, framginge av en vid arméförvaltningens framställning fogad tablå, att befattningshavare å reservstat redan erhållit eller före den 1 juli 1923 förväntades erhålla avsked med pension till ett sammanlagt belopp av 92,850 kronor. Jämlikt § 18 av förordningen den 5 november 1915 angående arméns reservstater skulle emellertid såsom bidrag till kostnaden för beredande av pension erläggas 3 procent av vederbörande tillkommande pensionsbelopp, vilket bidrag torde kunna beräknas till sammanlagt 24,100 kronor. I enlighet härmed skulle för pensioner åt f. d. reservstatspersonal för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 erfordras $(92,850 - 24,100 =) 68,750$ kronor. Anslaget i dess helhet skulle alltså för samma tid upptagas med $(482,300 + 68,750 =) 551,050$ kronor.

Arméförvaltningen hemställde således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 uppföra ordinarie förslagsanslaget till arméns reservstater med 551,050 kronor.

Den av arméförvaltningen verkställda anslagsberäkningen giver mig icke anledning till någon erinran. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departements-
chefen.

att i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget
till arméns reservstater med 551,050 kronor.

9. Arméns personal över stat.

[11.]

Ordinarie förslagsanslaget till arméns personal över stat var i riksdagen för år 1922 upptaget med 360,000 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 har anslaget med hänsyn till det sätt, varpå utgifterna från detsamma fördela sig å förra och senare hälften av kalenderåret, upptagits med allenast en tredjedel av det för år 1922 anvisade beloppet, eller således med 120,000 kronor.

Innan jag ingår på frågan om medelsbehovet under detta anslag för budgetåret 1923—1924, tillåter jag mig upptaga till behandling tvenne härmed sammanhängande frågor.

[11.]
Tillfällig
förhöjning av
ekiperings-
hjälpen m. m.

Från anslaget till arméns personal över stat bestridas kostnaderna för, bland annat, ekiperingshjälp åt sådana officerare och underofficerare med vederlikar, vilka inom reserv erhållit sin första officers- eller underofficersanställning. Enligt § 16 mom. 2 uti förordningen den 15 november 1912, angående arméns reserver av befäl och civilmilitär personal, utgår ekiperingshjälpen med 500 kronor till officer och 300 kronor till underofficer och utbetalas vid första utnämningen, dock först sedan föreskrivna persedlar blivit behörigen anskaffade, och enligt § 19 i samma förordning gälla motsvarande bestämmelser beträffande civilmilitär personal tillhörande fältläkarkårens och fältveterinärkårens reserver.

Uppå därom av Kungl. Maj:t gjord framställning medgav 1921 års riksdag, att förevarande anslag finge tagas i anspråk för utbetalande till den personal, som under åren 1921 och 1922 inom reserven erhöle sin första anställning i officers eller underofficers tjänstegrad eller tjänsteklass, av tillfällig förhöjning av ekiperingshjälpen med 100 procent av de i författningen angivna belopp. Nästlidet års riksdag har lämnat motsvarande medgivande beträffande tiden 1 januari—30 juni 1923.

I proposition, nr 248, till nästlidet års riksdag gjorde Kungl. Maj:t framställning i fråga om tillhandahållande kostnadsfritt i närmare angiven utsträckning av utrednings- och remtygspersedlar samt vapen åt officerare på aktiv stat vid armén m. fl. Sedan denna framställning bifallits av riksdagen, anbefalldes Kungl. Maj:t genom brev den 9 juni 1922 arméförvaltningens artilleri-, intendents- och civila departement att avgiva yttrande, i vad mån härav borde föranledas jämkningar i gällande bestämmelser om ekiperingshjälp åt officerare med vederlikar, vilka erhöle sin första anställning i arméns reserv.

Framställning
av arméför-
valtningens
artilleri-, in-
tendents- och
civila departe-
ment.

Med anledning härav hava arméförvaltningens artilleri-, intendents- och civila departement uti skrivelse den 17 oktober 1922 anfört följande.

Genom generalorder den 22 april 1909, nr 435, hade Kungl. Maj:t bestämt det antal persedlar av olika slag, vilkas innehav utgjorde villkor för ekiperingshjälps utbekommande. Jämlikt nämnda bestämmelser skulle officer med vederlike innehava vissa av de till den personliga fältutrustningen hörande såväl beklädnads- som utrednings- och remtygspersedlar ävensom vapen, under det att underofficer, förutom beklädnadspersedlar, endast behövde innehava sabel med balja och sabelhandrem (portepé). Övriga persedlar tillhandahölles underofficer kostnadsfritt av kronan.

Dessa bestämmelser rörande tillhandahållande av munderingsutrustning och vapen till underofficer, som vunnit sin första anställning i reserven, vore lika med motsvarande föreskrifter i intendenturmaterielreglementet beträffande de underofficerare, som vunnit sin första anställning å aktiv stat.

Vad däremot officerare med vederlikar anginge, komme den olikheten att förefinnas, att vissa angivna utrednings- och remtygspersedlar (skidor med stavar inberäknade) samt vapen (med undantag av sabel med balja och sabelhandrem) skulle av kronan tillhandahållas dem, som efter den 1 juli 1922 vunne anställning å aktiv stat eller såsom surnumerära fänrikar eller underlöjtnanter, under det att de, som efter nämnda tidpunkt vunne sin första anställning i officers tjänstegrad eller tjänsteklass i reserven, skulle själva anskaffa och underhålla dessa persedlar med undantag för skidor med stavar, som, enär de ej omnämnts i berörda generalorder, då tjänstgöringen så krävde, redan nu av staten kostnadsfritt tillhandahölles sistnämnda beställningshavare.

För utjämnande av den olikhet, som i anförda avseende sålunda komme att råda mellan dessa båda personalgrupper, syntes jämväl beträffande officerare i reserven anskaffning och underhåll av vissa utrednings- och remtygspersedlar ävensom vapen böra övertagas av kronan. Med hänsyn till reservofficerarnas tjänstgöringsförhållanden torde emellertid omförmälda persedlar böra till dem utlämnas allenast för tid, då de vore inbeordrade till tjänstgöring. Förslag till närmare bestämmelser härom torde vederbörande departement framdeles få avgiva.

Därest föreliggande fråga ordnades på nu föreslaget sätt, varför riksdagens medverkan torde erfordras, syntes böra tagas under övervägande, huruvida icke i samband därmed ändring borde ske av nu gällande bestämmelser rörande den reservpersonalen tillkommande ekiperingshjälpen. Härvid torde, på grund av numera inträdd stabilisering av den allmänna prisnivån, särskilt böra beaktas, om icke ekiperingshjälpens belopp för all ifrågakommande reservpersonal borde kunna definitivt fastställas och den för närvarande medgivna procentuella förhöjningen av densamma bortfalla.

Då kronans övertagande av anskaffning och underhåll av utrednings- och remtygspersedlar ävensom av vapen i här föreslagen omfattning komme att för reservofficerarna medföra en avsevärd lindring i den personalen nu åliggande skyldigheten härutinnan, ansåge departementen det riktigast, att ekiperingshjälpen till officerare i reserven bestämdes i förhållande till den mindre omfattande skyldigheten att anskaffa utrustning, som därigenom skulle inträda.

[11.] För fastställande av ekiperingshjälpens belopp hade det synts departementen mest ändamålsenligt att med utgångspunkt från den värdering av kostnaderna för en fullständig officersutrustning, som av departementen angivits i deras skrivelse till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet den 15 november 1921, åberopad i det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 248 till 1922 års riksdag fogade statsrådsprotokollet (sid. 116 ff.), beräkna, huru stor del av den till officerare med vederlikar i reserven utgående ekiperingshjälpen, som kunde anses motsvara kostnaden för de persedlar, förutom skidor med stavar, vilka enligt departementens åsikt borde kostnadsfritt tillhandahållas dessa beställningshavare.

I enlighet med de i nyssnämnda skrivelse beräknade värden å de olika i fältutrustningen för officer på aktiv stat ingående utrednings- och remtygspersedlar ävensom vapen, vilka det jämlikt ovan åberopade generalorder den 22 april 1909, nr 435, ålåge officerare i reserven att anskaffa, uppginge kostnaderna för dessa till nedanstående belopp, nämligen:

för en kikare med fodral	kronor 120: —
» » kompass	» 4: 50
» » officerslivrem	» 5: —
» » officersränsel	» 35: —
» ett pistolfodral	» 5: —
» en pistolsnodd	» 1: —
» » sabelbärrem	» 1: 75
» » pistol	» 100: —

Summa kronor 272: 25

Därest nämnda persedlar komme att tillhandahållas, syntes alltså den nu med 1,000 kronor utgående sammanlagda ekiperingshjälpen åt officerare med vederlikar i reserven böra minskas med angivna beloppet, 272 kronor 25 öre, förslagsvis dock avjämnat nedåt till 250 kronor.

Vid bifall till departementens ovannämnda förslag syntes sammanlagda värdet av ekiperingshjälpen åt officer eller vederlike i reserven böra höjas från 500 kronor till (1,000 — 250 =) 750 kronor. Samtidigt torde ekiperingshjälpen för underofficer i reserven böra höjas från 300 kronor till 600 kronor.

I anslutning härtill borde erforderliga ändringar göras i reservbefälsförordningen, vartill förslag framdeles torde få avgivas, sedan riksdagen beslutat i ärendet.

[11.]

Med anledning av vad sålunda anförts, hemställde artilleri-, intendants- och civila departementen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen ej mindre medgiva, att till dem, vilka efter utgången av juni månad 1923 erhöle sin första anställning inom reserven i officers tjänstegrad eller tjänsteklass, finge, då de vore inbeordrade till tjänstgöring, utlämnas samtliga i den personliga fältutrustningen ingående utrednings- och remtygspersedlar samt vapen, med undantag av sabelhandrem (portepé) och sabel med balja, än även bestämma, att den ekiperingshjälp, som skulle utgå till dem, vilka efter nämnda tidpunkt i någon av arméns reserver erhöle sin första anställning i officers eller underofficers tjänstegrad eller tjänsteklass, skulle utgöra 750 kronor för officer med vederlike och 600 kronor för underofficer.

Då numera, jämlikt beslut av nästlidet års riksdag, vissa utrednings- och remtygspersedlar samt vapen av kronan tillhandahållas dem, vilka vid armén vinna anställning såsom officerare å aktiv stat, torde motsvarande förmån, på sätt arméförvaltningen föreslagit, böra tillerkännas den personal, som inom reserven erhåller sin första anställning i officers tjänstegrad eller tjänsteklass.

Departements-
chefen.

I sammanhang härmed torde den till ifrågavarande personal konstant utgående ekiperingshjälpen böra minskas från nuvarande beloppet, sammanlagt 1,000 kronor, till 750 kronor. Emellertid synes det mig icke lämpligt att nu definitivt fixera ekiperingshjälpen till sistnämnda belopp, utan torde den i reservbefälsförordningen angivna summan 500 kronor böra bibehållas oförändrad och överskjutande 250 kronor såsom tillfällig förhöjning i ekiperingshjälpen utgå till den personal, som anställes under tiden juli 1923—juni 1924.

Till den personal, som under samma tid vinner underofficersanställning i reserven, torde få utgå, förutom den i reservbefälsförordningen stadgade ekiperingshjälpen 300 kronor, tillfällig förhöjning däri med likaledes 300 kronor.

I § 43 mom. 2 av reglementet för arméns avlöning under fred den 11 oktober 1907 stadgas, bland annat, att stipendiat i fältläkarkåren, läkare i fältläkarkårens reserv, som icke innehar fyllnadspension, ävensom läkare, som utan att innehava beställning inom lantförsvaret förordnas att tjänstgöra inom detsamma, skola vid tjänstgöring åtnjuta dagarvode med 8 kronor samt därjämte gottgörelse för resor till och från tjänstgöringsorten lika med bataljonsläkare vid fältläkarkåren. Enligt § 43 mom. 3 i samma reglemente åger veterinär i fältveterinärkårens

Dagarvode åt
veterinärer
i fältveteri-
närkårens
reserv m. fl.

- [11.] reserv, som icke innehar fyllnadspension, ävensom extra veterinär, varmed förstås veterinär, som icke innehar beställning inom lantförsvaret, åtnjuta — förutom reseersättning och dagtraktamente under resorna till och från tjänstgöringsorten enligt resereglementet — under förrättningstiden dagarvode med 6 kronor till examinerad veterinär och med 4 kronor 50 öre till studerande vid veterinärhögskolan.

Mot dessa föreskrifter svarar stadgandet i § 19 av förordningen den 15 november 1912 angående arméns reserver av befäl och civilmilitär personal därom, att personal tillhörande fältläkarkårens och fältveterinärkårens reserver, vilken icke innehar fyllnadspension, äger att utöver i samma förordning eljest medgivna avlöningsförmåner åtnjuta särskilt dagtraktamente enligt bestämmelserna i reglementet för arméns avlöning under fred.

Arméförvaltningens skrivelse den 30 november 1921.

Sedan i den för år 1922 fastställda staten för bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt fältläkarstipendiater dagarvodet till de senare höjts från det i § 43 av 1907 års fredsavlöningsreglemente angivna beloppet 8 kronor till 12 kronor, hemställde arméförvaltningen i skrivelse den 30 november 1921 med förslag till de ändringar i gällande förordningar och kungörelser m. m., som betingades av de nya militära avlöningsreglementena, bland annat, *dels* att dagarvode till läkare i fältläkarkårens reserv, som icke innehade fyllnadspension, ävensom till läkare, som utan att innehava beställning inom lantförsvaret förordnades att tjänstgöra inom detsamma, måtte höjas till likaledes 12 kronor, *dels ock* att dagarvode till veterinär i fältveterinärkårens reserv, vilken icke innehade fyllnadspension, samt till sådan extra veterinär, som omförmäldes i § 43 mom. 3 av 1907 års fredsavlöningsreglemente, måtte höjas med 4 kronor och alltså komma att utgå till examinerad veterinär med 10 kronor och till studerande vid veterinärhögskolan med 8 kronor 50 öre.

I sammanhang härmed föreslog arméförvaltningen, att — jämte det § 43 i 1907 års fredsavlöningsreglemente sattes ur tillämpning — bestämmelser om dagarvode åt omförmälda reservpersonal måtte intagas i förenämnda § 19 av reservbefälsförordningen.

Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1921.

Med anledning härav har Kungl. Maj:t genom brev den 31 december 1921 angående ersättning till bataljonsläkare vid fältläkarkåren m. fl. under viss tjänstgöring medgivit, bland annat, att läkare i fältläkarkårens reserv, som icke innehar fyllnadspension, samt läkare, som utan att innehava beställning inom lantförsvaret förordnas att tjänstgöra där-

städes, skola, utan hinder av bestämmelserna i § 43 mom. 2 av 1907 års fredsavlöningsreglemente, tillsvidare från och med den 1 januari 1922 under i nämnda författningsrum avsedd tjänstgöring äga åtnjuta — förutom resekostnads- och traktamentsersättning under resa till och från tjänstgöringsorten enligt den klass i resereglementet, vartill bataljonsläkare vid fältläkarkåren är att hänföra — dagarvode med 12 kronor.

[11.]

Arméförvaltningens förslag angående höjning jämväl av dagarvodet till förutnämnda veterinärer samt om ändring i § 19 av reservbefälsförordningen har däremot hittills icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Arméförvaltningen har nu gjort förnyad framställning i ämnet samt därvid erinrat om att enligt bestämmelse i det före 1907 års avlöningsreglemente gällande 1902 års avlöningsreglemente det fältveterinärstipendiat, veterinär i reserven, respektive extra veterinär under tjänstgöring tillkommande dagarvode (dagtraktamente) utgått med 4 kronor 50 öre, vare sig vederbörande varit examinerad veterinär eller elev vid veterinärinstitutet. Reseersättning och dagtraktamente under färden till och från tjänstgöringsorten hade däremot beräknats för de förra enligt 4. och för de senare enligt 5. klassen i resereglementet.

Arméförvaltningens
förevarande
framställning.

Med anledning av under punkt 7 i statsverkspropositionen till 1905 års riksdag gjord framställning om höjning i dagarvodena (dagtraktamentena) till 6 kronor för examinerad veterinär och till 5 kronor för elev vid veterinärinstitutet hade 1905 års riksdag, enligt skrivelsen n:r 141 punkt 7, framhållit, att riksdagen, med hänsyn därtill att examinerad veterinär åtnjote rese- och traktamentsersättning under resorna efter 4. klassen i resereglementet, ansett lämpligt, att jämväl dagtraktamente under tjänstgöring för sådan veterinär skulle utgå efter samma klass, eller med 6 kronor, varemot riksdagen icke ansett nödigt, att höjning företoges i dagtraktamentet under tjänstgöring eller i resekostnads- och traktamentsersättningen till stipendiat, som vore elev vid veterinärinstitutet.

I samband med omorganisationen av fältveterinärkåren hade 1918 års riksdag beslutat, att samtliga fältveterinärstipendiatbeställningar skulle indragas, och funnes sådana numera endast i reserven.

Då alltså för reglering av dagarvodet till veterinärer i reserven och extra veterinärer — i olikhet mot vad fallet varit beträffande läkare av motsvarande kategorier — någon jämförelse icke kunde göras med personal på stat, syntes förevarande fråga böra underställas riksdagens prövning.

[11.] Beträffande dagarvodets storlek hemställde arméförvaltningen, att detsamma måtte bestämmas i enlighet med vad som föreslagits i ämbetsverkets förut åberopade skrivelse av den 30 november 1921.

Departements-
chefen.

Såsom redan nämnts, har dagarvodet för läkare i fältläkarkårens reserv, vilken icke innehar fyllnadspension, ävensom för läkare, som utan att innehava beställning inom lantförsvaret förordnas att tjänstgöra därstädes, genom beslut av Kungl. Maj:t den 31 december 1921 höjts till 12 kronor eller samma dagarvodesbelopp, som vid den av 1921 års riksdag beslutade löneregleringen för den aktiva militära personalen tillerkänts de i fältläkarkåren anställda fältläkarstipendier. Däremot hava de till veterinärer i fältveterinärkårens reserv och s. k. extra veterinärer utgående dagarvoden — 6 kronor för examinerad veterinär och 4 kronor 50 öre för studerande vid veterinärhögskolan — icke ansetts kunna ökas utan riksdagens hörande. Då emellertid en höjning jämväl av dessa dagarvoden torde böra ske och de av arméförvaltningen i sådant avseende föreslagna dagarvodesbeloppen, 10 kronor resp. 8 kronor 50 öre, synas mig skäliga, finner jag mig böra tillstyrka, att riksdagens medgivande inhämtas därtill, att ifrågakvarande dagarvoden för tiden från och med den 1 juli 1923 må utgå med nyssnämnda belopp.

Anslags-
beloppets
storlek.

Vad härefter beträffar medelsbehovet å anslaget till arméns personal över stat för budgetåret 1923—1924, har arméförvaltningen föreslagit, att anslaget måtte för nämnda budgetår upptagas med samma belopp som för år 1922 eller med 360,000 kronor.

Häremot har jag icke någon erinran att framställa.

Samman-
fattning.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till arméns personal över stat med 360,000 kronor,

dels medgiva, att anslaget till arméns personal över stat må tagas i anspråk för utbetalande till de officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare i fältläkarkårens och fältveterinärkårens reserv, som under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 inom reserven erhålla sin första anställning i officers eller underofficers tjänstegrad eller tjänsteklass, av

tillfällig förhöjning uti den enligt förordningen den 15 november 1912, angående arméns reserver av befäl och civilmilitär personal, medgivna ekiperingshjälpen med 250 kronor för officerare och vederlikar samt med 300 kronor för underofficerare,

[11.]

dels medgiva, att till dem, vilka efter utgången av juni månad 1923 erhålla sin första anställning inom reserven i officers tjänstegrad eller tjänsteklass, må, då de äro inbeordrade till tjänstgöring, utlämnas samtliga i den personliga fältutrustningen ingående utrednings- och remtygspersedlar samt vapen, med undantag av sabelhandrem (portepé) och sabel med balja,

dels ock medgiva, att det veterinär i fältveterinärkårens reserv, som icke innehar fyllnadspension, ävensom extra veterinär, varmed förstås veterinär, som icke innehar beställning inom lantförsvaret, under tjänstgöring tillkommande dagarvode må från och med den 1 juli 1923 utgå med 10 kronor till examinerad veterinär och med 8 kronor 50 öre till studerande vid veterinärhögskolan.

10. Rese- och traktamentspenningar.

[12.]

Ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar var i riksstaten för år 1922 upptaget med 450,000 kronor.

Med ledning av erfarenheterna rörande storleken av ifrågavarande utgifter under första halvåret 1921 och med hänsyn till den vidtagna sänkningen av järnvägstaxorna har anslaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 ansetts kunna upptagas med allenast 180,000 kronor.

Arméförvaltningen har anmält, att utgifterna å detta anslag under första halvåret 1922 uppgått till i avrundat tal 174,500 kronor, eller alltså något lägre än det för första halvåret 1923 beräknade beloppet. Då emellertid, enligt vad erfarenheten från år 1921 utvisade, utgifterna under anslaget vore högre under senare halvåret än under det förra, torde för anslagets beräkning för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 icke böra göras annan ändring, än att detsamma upptoges med dubbelt så stort belopp som för första halvåret 1923 eller alltså $(180,000 \times 2 =)$ 360,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

[12.] I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
 Departements- riksdagen
 chefen.

att i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar med 360,000 kronor.

[13.] 11. Höjning av dagtraktamenten.

Sedan riksdagen med anledning av den rådande dyrtiden medgivit provisorisk förhöjning av dagtraktamentena, har alltsedan år 1918 under fjärde huvudtiteln varit uppfört ett extra anslag för bestridande av de utav traktamentsförhöjningen föranledda kostnader. För år 1922 har anslaget upptagits med 550,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 med hälften därav eller 275,000 kronor.

Arméförvalt- Arméförvaltningen har anfört, att då de förhållanden, som för-
 ningens fram- anlett den provisoriska förhöjningen av dagtraktamentena, torde komma
 ställning. att fortfara jämväl under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924, syntes medel
 för nu ifrågavarande ändamål bliva erforderliga jämväl för nämnda tid.
 Under första halvåret 1922 hade utgifterna under detta anslag uppgått
 till i avrundat tal 301,850 kronor, eller alltså till omkring 25,000 kro-
 nor mera än det för första halvåret 1923 beräknade beloppet. Med
 hänsyn härtill syntes anslaget för budgetperioden 1 juli 1923—30 juni
 1924 böra upptagas med $(300,000 \times 2 =)$ 600,000 kronor.

Arméförvaltningen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
 riksdagen att för höjning av dagtraktamentena för tiden 1 juli 1923
 —30 juni 1924 bevilja ett extra förslagsanslag av 600,000 kronor.

Departements- Behov av anslag för här ifrågavarande ändamål torde komma att
 chefen. förefinnas jämväl för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924. Vid sådant för-
 hållande och med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört rörande an-
 slagsbeloppets storlek hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
 riksdagen

att för bestridande av kostnaderna för *höjning av dagtraktamenten* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra förslagsanslag av 600,000 kronor.

12. **Rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningarnämndernas ordförande.** [14.]

Ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningarnämndernas ordförande har för år 1922 upptagits med 100,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 med hälften därav eller 50,000 kronor.

För tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 torde, i enlighet med arméförvaltningens förslag, anslaget böra upptagas med samma belopp som för år 1922 eller med 100,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningarnämndernas ordförande med 100,000 kronor.

13. **Flyttningersättning.**

[15.]

Ordinarie förslagsanslaget till flyttningersättning har i riksstaten för år 1922 upptagits med 230,000 kronor och för första halvåret 1923 med hälften därav eller 115,000 kronor.

Arméförvaltningen har anfört, att innan ytterligare någon tids erfarenhet vunnits rörande verkningarna av de nya bestämmelserna om ersättning för flyttningskostnad m. m., vilka meddelats i tilläggsbestämmelserna till 1921 års militära avlöningsreglemente, anslaget fortfarande syntes böra upptagas med samma belopp som för år 1922 eller med 230,000 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

I enlighet härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departementschefen.

att i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till flyttningersättning med 230,000 kronor.

14. **Resestipendier.**

[16.]

Ordinarie reservationsanslaget till resestipendier var i riksstaten för år 1922 upptaget med 31,500 kronor.

[16.] Vid framläggandet av förslag rörande reglerandet av utgifterna under fjärde huvudtiteln för tiden 1 januari—30 juni 1923 anförde jag till statsrådsprotokollet, att förevarande anslag syntes mig vara av sådan art, att — med hänsyn såväl till de statsfinansiella förhållandena i allmänhet som till de särskilda omständigheter, vilka vore att beakta vid uppgörandet av budgeten för första halvåret 1923 — det utan hinder borde kunna anstå med äskande av medel för ifrågavarande ändamål. I enlighet härmed upptogs anslaget till resestipendier i riksstaten för första halvåret 1923 utan angivet belopp.

Arméförvaltningens framställning. Arméförvaltningen har nu hemställt, att anslaget för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 måtte upptagas med samma belopp som för år 1922 eller med 31,500 kronor.

Departementschefen. Då det statsfinansiella läget kräver största möjliga begränsning av statsutgifterna och det icke synes vara oundgängligen nödvändigt att för den budgetperiod, varom här är fråga, anvisa medel till resestipendier, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till resestipendier utan angivet belopp.

B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

[17.] 1. Penningbidrag och penningtillskott.

Förevarande anslag är avsett för bestridande av kostnaderna för de enligt gällande värnpliktslag till de värnpliktiga under tjänstgöring utgående penningbidrag och penningtillskott.

Anslaget var för år 1922 upptaget med 4,019,824 kronor och hade beräknats sålunda:

penningbidrag	kronor 3,931,574: —
penningtillskott	» 88,250: —
	<hr/>
	Summa kronor 4,019,824: —

För första halvåret 1923 har anslaget upptagits med 1,553,321 kronor enligt följande beräkning:

penningbidrag	kronor 1,547,233:—	[17.]
penningtillskott	» 6,087: 50	
	<hr/>	
	Summa kronor 1,553,320: 50	

Penningbidrag.

Enligt riksdagens beslut skall det värnpliktig jämlikt § 35 mom. 2 och § 39 mom. 1 värnpliktslagen tillkommande penningbidraget utgå under tjänstgöring i linjen med 50 öre om dagen och under reservtruppövning och landstormsövning med 1 krona om dagen.

För åren 1919 och 1920 lades till grund för anslagsberäkningen det verkliga antalet tjänstgöringsdagar under det senaste år, för vilket detta antal var till siffran känt vid tiden för anslagsberäkningens uppgörande, d. v. s. i fråga om år 1919 det verkliga antalet tjänstgöringsdagar under år 1916 och beträffande år 1920 motsvarande antal under år 1917.

En förutsättning för lämpligheten av ifrågavarande beräkningsgrund är givetvis, att längden av de värnpliktigas utbildningstid under en längre följd av år förblir konstant. Med hänsyn till de inskränkningar i de värnpliktigas utbildningstid, som under de senare åren vidtagits, har man därför ansett sig böra för åren 1921 och 1922 ävensom för första halvåret 1923 i så måtto frångå nyssnämnda princip för anslagsberäkningen, att medelsbehovet beräknats med utgångspunkt från de kontingenter värnpliktiga, som under respektive 1918, 1919 och 1920 varit i tjänstgöring, samt med beaktande av de beslutade inskränkningarna i fråga om de värnpliktigas tjänstgöring.

Den under de senaste åren sålunda tillämpade beräkningsgrunden synes böra komma till användning jämväl beträffande anslagsberäkningen för budgetåret 1923—1924, varvid man alltså torde böra utgå från de kontingenter värnpliktiga, som varit i tjänstgöring under år 1921.

I enlighet härmed och på grundvalen av de föreskrifter rörande utbildningstidens längd och fördelning å tjänstgöringsomgångar, som antingen redan blivit meddelade eller ock, jämlikt beslut av Kungl. Maj:t, komma att genom proposition underställas riksdagens prövning, har uppgjorts beräkning av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 (se Bil. 57); och framgår av denna beräkning, att tjänstgöringsdagarnas antal skulle utgöra 8,434,467. Hela detta antal torde böra upptagas med ett penningbidrag av 50 öre, vadan alltså för penningbidrag under den budgetperiod, varom

[17.] här är fråga, bör beräknas ett belopp av $(8,434,467 \times 0,50 =) 4,217,233$ kronor 50 öre.

Penningtillskott.

Enligt § 35 mom. 2 värnpliktslagen äger till beväringen hörande värnpliktig, vilken tjänstgör såsom underbefäl, under tiden för sådan tjänstgöring åtnjuta, förutom övriga förmåner, ett särskilt tillskott i penningar. Penningtillskottet utgår enligt riksdagens beslut med 25 öre om dagen utom under tredje repetitions-(regements-)övningen vid fotfolket, då detsamma utgår med 50 öre om dagen till dem, som tjänstgöra såsom underbefäl och uttagits enligt § 26 mom. 2 värnpliktslagen.

Med tillämpning av nyss angivna principer har en beräkning verkställt rörande det belopp, som under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 skulle för ifrågavarande ändamål erfordras, och utvisar denna beräkning (se Bil. 57), att penningtillskott skulle behöva utgå under 95,400 dagar med 25 öre och under 82,000 dagar med 50 öre.

För penningtillskott under berörda tid bör alltså upptagas ett belopp av $(95,400 \times 0,25 + 82,000 \times 0,50 =) 64,850$ kronor.

Sammanfattning.

I enlighet med vad nu anförts skulle förevarande anslag beräknas sålunda:

penningbidrag	kronor 4,217,233: 50
penningtillskott	» 64,850: —

Summa kronor 4,282,083: 50

eller, i jämnt krontal, 4,282,084 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till penningbidrag och penningtillskott med 4,282,084 kronor.

[18.]

2. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer.

Ordinarie
understöd.

Jämlikt bestämmelserna i § 2 av förordningen den 1 juni 1912 om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunder-

stöd), sådan denna § lyder enligt kungörelsen den 17 september 1914, [18.]
 utgår i förekommande fall understöd för varje dag, den värnpliktige
 äger räkna sig till godo såsom tjänstgöringsdag, in- och utrycknings-
 dagarna inräknade, med följande belopp, nämligen

till arbetsför hustru och ett barn	75 öre
» » » » två eller flera barn	100 »
» mindre arbetsför hustru	75 »
» » » » och ett barn	100 »
» » » » » två eller flera barn	125 »
» ett barn, om fadern är änklings eller frånskild	75 »
» två eller flera barn, om fadern är änklings eller frånskild ..	100 »

Under den tid, värnpliktig deltagar i reservtruppövning eller land-
 stormsövning, höjes understödet med 40 procent.

Med anledning av den under kristiden uppkomna stegringen i lev-
 nadskostnaderna hava enligt riksdagens beslut från och med år 1917
 utbetalats tillägg till förenämnda understöd med följande belopp för dag
 räknat, nämligen

Tillfällig
 understöds-
 förhöjning.

till arbetsför hustru och ett barn	60 öre
» » » » två eller flera barn	75 »
» mindre arbetsför hustru	60 »
» » » » och ett barn	75 »
» » » » » två eller flera barn	95 »
» ett barn, om fadern är änklings eller frånskild	60 »
» två eller flera barn, om fadern är änklings eller frånskild ..	75 »

Den höjning av understödet, som enligt vad ovan nämnts äger rum
 under den tid värnpliktig deltagar i reservtruppövning eller landstorms-
 övning, har beräknats jämväl å förut angivna tillägg.

Med ledning av det beräknade antalet tjänstgöringsdagar för värn-
 pliktiga har förevarande anslag i riksstaten för år 1922 upptagits till
 471,800 kronor, därav för ordinarie understöd 259,400 kronor och för
 tillfällig understödsförhöjning 212,400 kronor.

Anslags-
 beräkningen
 för år 1922
 och första
 halvåret 1923.

För första halvåret 1923 hava för ordinarie understöd beräknats
 102,300 kronor och för tillfällig understödsförhöjning 83,700 kronor.
 Anslaget har alltså i riksstaten för nämnda tid upptagits med 186,000
 kronor.

[18.] Vad medelsbehovet för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 beträffar, torde detta böra beräknas efter samma grunder, som under de senare åren tillämpats. De skäl, som legat till grund för riksdagens beslut om beviljande av tillägg till de ordinarie familjeunderstöden, torde nämligen kunna antagas föreligga jämväl under nämnda tid. Utöver det för de ordinarie familjeunderstöden erforderliga beloppet torde därför även böra i överensstämmelse med förut omförmälda av riksdagen bestämda grunder beräknas tillägg å samma understöd.

I enlighet härmed och på grundvalen av det under näst föregående punkt angivna antalet tjänstgöringsdagar har jag låtit verkställa en beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1923—1924, och framgår däraf, att detta skulle utgöra

för ordinarie understöd	kronor 278,300:—
» tillfällig understödsförhöjning	» 227,700:—
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 506,000:—

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till understöd åt vissa värnpliktigas familjer med 506,000 kronor.

[19.] 3. Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.

Ifrågavarande anslag var för år 1922 beräknat sålunda:

Inskrivnings- och mönstringskostnader	kronor 125,300:—
Färdkostnader	» 400.000:—
	<hr/>
	Summa kronor 525,300:—

I riksstaten för första halvåret 1923 har anslaget upptagits med hälften av sistnämnda belopp, 525,300 kronor, eller således 262,650 kronor.

Anslagsposten till *inskrivnings- och mönstringskostnader* är avsedd för bestridande av kostnaderna för inskrivnings- och mönstringsförrättningar samt inskrivningsrevisionernas sammanträden, såsom rese- och traktementsersättning åt förrättningsmännen och deras biträden, ävensom eventuellt utgående ersättning till vid förrättningarna närvarande kronobetjäning; för hämtning till inskrivning av uteblivna värnpliktiga, därest

dessa kostnader icke kunna av de uteblivna uttagas; värnpliktig författningsenligt tillkommande gottgörelse för färd till eller från inskrivningsförrättning; för förhyrning av förrättningslokaler och transporter av erforderlig expeditionsmateriel ävensom övriga av inskrivningsväsendet direkt föranledda utgifter såsom för bostad åt vissa värnpliktiga, kommenderade till skrivbiträde å rullföringsexpedition m. m., ävensom kostnader för anordnande av läkarundersökning av de värnpliktiga vid inryckningen till första tjänstgöringen. [19.]

Från anslagsposten till *färdkostnader* bestridas utgifter för de värnpliktigas inställelse till eller avgång från militärtjänstgöring såsom för personaltransporter m. m., författningsenligt utgående rese- och traktementsersättning åt marschbefälet och åt personal, beordrad att anordna måltidsstationer, kontant gottgörelse till värnpliktig för färd till eller från samlings- eller upplösningsplats samt för hämtning av värnpliktig, som försummat att i behörig tid inställa sig till militärtjänstgöring, därest dessa kostnader icke kunna av den försumlige uttagas, ävensom kostnader för begravningshjälp samt för transport till hemorten av värnpliktiga, som avlidit under tid, då de fullgjort fredstjänstgöring.

Arméförvaltningen har anfört, att av orsaker, som angivits i ämbetsverkets framställning rörande lantförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923, stora brister uppstått å detta anslag under de senaste åren, vilket förhållande påkallat föranstaltandet av undersökningar i syfte att kunna föreslå en omräkning av anslaget, i vad det avsåge färdkostnader. Denna utredning hade emellertid ännu icke hunnit så långt, att ett tillfredsställande omräkningsförslag nu kunde framläggas. Ändring av anslaget torde således icke för närvarande kunna äga rum, och synes medelsbehovet för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 kunna upptagas till samma belopp som för år 1922, eller till 525,300 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Under åberopande av vad arméförvaltningen sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departementschefen.

att i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m. med 525,300 kronor.

C. Undervisning, understöd, expenser m. m.

Principerna
för
beräklandet
av vissa
anslags-
behov.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Innan jag ingår på de särskilda anslagen under denna rubrik, an- håller jag att få redogöra för de av arméförvaltningen tillämpade prin- ciperna för beräklandet av vissa hithörande anslagsbehov.

Arméförvaltningen har i sådant hänseende anfört, att såsom fram- ginge av statsverkspropositionen till 1922 års riksdag hade ämbets- verket vid beräklandet av medelsbehovet för första halvåret 1923 å vissa till förevarande grupp hörande anslag tillämpat följande, i korthet angivna principer.

På grund av föreskrift i brevet den 29 juni 1921 angående regle- ringen av utgifterna under fjärde huvudtiteln hade arméförvaltningen sökt åstadkomma en på den verkliga prisnivån grundad omräkning av vissa större anslag — med inberäkande således under de ordinarie anslagen även av de ökade kostnader, för vilkas gäldande medel tidi- gare anvisats å särskilda förstärkningsanslag.

Med anledning av priset å en del expensartiklar såsom skriv- materialier m. fl. hade medelsbehovet för sådana anskaffningar beräk- nats till ett belopp, motsvarande 75 procent av de för år 1921 å ordinarie anslag och förstärkningsanslag beviljade medel för dylika utgifter.

Eldnings- och belysningskostnaderna hade för helt år beräknats uppgå till 1921 års ordinarie anslagsposter för sådana utgifter, ökade med 50 procent av samma års förstärkningsanslag för samma ändamål.

Slutligen hade för ökade abonnemangskostnader för telefoner — utöver de i 1921 års förstärkningsanslag ingående poster för sådant ändamål — beräknats samma belopp å undervisnings-, expens- och skrivmaterielanslagen, som av riksdagen blivit för nämnda år beviljade, eller för halft år beräknade respektive 1,100, 11,086 och 15,050 kro- nor. På de i statsverkspropositionen till 1922 års riksdag anförda skäl hade emellertid ett vart av nämnda belopp nedsatts med omkring 40 procent.

Det här ovan angivna förfaringssättet, enligt vilket under de ordi- narie anslagen inberäknats även erforderliga medel för gäldande av merkostnader på grund av de ändrade priset förhållandena, hade icke vunnit riksdagens godkännande. Riksdagen hade nämligen ansett det

försiktigast att, innan någon större erfarenhet vunnits rörande det ordinarie anslagsbehovet, för tiden 1 januari—30 juni 1923 utgå från de förut använda beräkningsgrunderna för de ordinarie anslagen samt att för merkostnaderna härutöver anlita förstärkningsanslag. Arméförvaltningen funne sig därför nu böra följa dessa riktlinjer även för nu ifrågavarande budgetår, men hade dock ansett lämpligt att, därest Kungl. Maj:t och riksdagen skulle anse tidpunkten nu vara inne för en definitiv omräkning av de tre större anslagen under denna anslagsgrupp, sammanställa de ordinarie och de extra medelsbehoven å respektive anslag på sådant sätt, att en sammanslagning lätt kunde verkställas.

Vad beträffade prisen å sådana expensartiklar som skrivmaterialier, torde kunna räknas med ett ytterligare prisfall av omkring 25 procent under de nu gällande prisen. Detta föranledde arméförvaltningen att i det följande efter nämnda grund omräkna alla anslagsposter för sådana anskaffningar med undantag dock för dem, som inginge i truppförbandens skrivmaterielanslag enligt under dess rubrik särskilt angivna skäl.

I arméförvaltningens skrivelse den 31 augusti 1921 angående medelsbehovet å fjärde huvudtiteln för första halvåret 1923 hade omnämnts ett förslag, enligt vilket alla eldnings- och belysningskostnader — således även de, som i gällande stater belastade vissa anslagsposter under undervisnings- och expensanslagen — skulle inberäknas i ett gemensamt bränsleanslag. Denna fråga hade emellertid icke ännu kunnat upptagas till lösning, varför nyssnämnda tvenne anslag ännu måste omfatta anslagsposter av ifrågavarande art. Såsom under det ordinarie bränsleanslaget komme att anföras, syntes numera en stabilisering hava inträtt beträffande prisen å bränsle- och lyseartiklar; och de priser, som kunde förväntas inträda under här ifrågavarande budgettid, torde icke kunna beräknas nämnvärt lägre än de under 1921—1922 rådande. Vid sådant förhållande vore det att befara, att den för första halvåret 1923 använda, ovan berörda beräkningsgrunden för dessa medelsbehov komme att visa sig ogynnsam för ifrågavarande anslag. Arméförvaltningen ansåge därför försiktigheten bjuda att åtminstone icke upptaga ifrågavarande medelsbehov till lägre belopp än för övergångshalvåret och hade därför i det följande beräknat detsamma enligt ovan berörda grunder, eller till summan av de ordinarie anslagsposterna jämte 50 procent av de för år 1921 lämnade förstärkningsbelopp, vilka finnes angivna i en särskild tablå å sid. 75 av 1922 års statsverksproposition.

Beträffande slutligen de ökade abonnemangskostnaderna å telefon hade de för sådant ändamål av Kungl. Maj:t beräknade och av riksdagen beviljade beloppen för första halvåret 1923 lagts till grund för medelstildelningen för nu ifrågavarande budgetår. Ty även om någon sänkning av dessa merkostnader skulle inträda, så ökades å andra sidan antalet apparater på grund av bland annat en del truppförbands nya kasertering, tillkomsten av regementsveterinärexpeditioner med flera sådana anledningar, som medförde behov av nya telefonledningar.

I övrigt hade arméförvaltningen i sina framställningar följt de beräkningar, som framlagts i arméförvaltningens skrivelse den 31 augusti 1921 angående medelsbehovet för övergångstiden, i den mån desamma blivit av Kungl. Maj:t och riksdagen godkända och där ej särskild anledning till ändring förelegat.

Jag övergår härefter till frågan om medelsbehovet under de särskilda anslagen.

[20.]   1. **Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser.**

(Undervisningsanslaget.)

Förevarande anslag är avsett för bestridande av alla de utav undervisningsväsendet vid armén såväl direkt föranledda som i närmaste sammanhang därmed stående kostnader såsom för: undervisningsmateriel, läroböcker, i den mån kostnaderna för desamma icke skola gäldas från anslaget till tryckningskostnader, transporter till och från skolor och utbildningskurser (jämväl tillfälligtvis anordnade), rese- och traktementsersättning, där sådan författningsenligt får utgå, hyresbidrag till officerare och underofficerare med vederlikar under tjänstgöring vid vissa skolor, dagtraktamente under vistelse vid skola, ersättning till lärare vid kurser för arméns läkares och veterinärers samt värnpliktiga läkares, veterinärers, tandläkares och apotekares utbildning, ävensom särskilt medgiven gottgörelse till lärare och instruktörer vid tillfälligtvis anordnade utbildningskurser, arvoden för utarbetande av läroböcker åt artilleriet och fortifikationen, samt för muséer och modellsamlingar.

Anslaget har i riksstaten upptagits för år 1922 med 563,343 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 med 269,089 kronor. Därvid har anslaget beräknats under tre titlar på följande sätt:

	År 1922 kronor	Tiden 1 jan.— 30 juni 1923 kronor	[20.]
Titel I. Undervisningsmateriel	57,659: 30	24,247: —	
» II. De fasta undervisningsverken m.m.	211,903: 10	105,951: 55	
» III. Tillfälligtvis anordnade skolor och utbildningskurser samt oförut- sedda behov	293,780: —	138,890: —	
Summa kronor	563,342: 40	269,088: 55	

Till förstärkning av det ordinarie undervisningsanslaget har för år 1922 anvisats 102,990 kronor och för första halvåret 1923 70,000 kronor.

Titel I. Undervisningsmateriel.

Denna anslagstitel har allt ifrån undervisningsanslagets tillkomst varit beräknad efter en kostnad av 0.54 öre för man och tjänstgöringsdag.

Till förstärkning av de för ändamålet upptagna ordinarie anslagsmedel har riksdagen anvisat för år 1922 ett belopp, beräknat efter 0.46 öre, och för första halvåret 1923 ett belopp, beräknat efter 0.36 öre, för man och tjänstgöringsdag.

Arméförvaltningen har erinrat om, att ämbetsverket beträffande medelsbehovet å denna titel i de två senaste årens medelsframställningar sökt ådagalägga, att den från detta anslags tillkomst fastställda beräkningsgrunden för truppundervisningsanslaget — 0.54 öre för tjänstgöringsdag, varav till truppförbandens disposition 0.35 öre — lämnade alldeles för små tillgångar för anslagets ändamål och detta särskilt på grund av den under de senaste åren inträdda minskningen av tjänstgöringsdagar för värnpliktiga. I enlighet med samtliga arméfördelningschefers uttalanden hade därför arméförvaltningen hemställt, att beräkningsgrunden för första halvåret 1923 måtte fastställas till 1.05 öre för tjänstgöringsdag, varav 0.70 öre till truppförbandens disposition.

Riksdagen hade emellertid icke ansett en ändring av beloppet å den ordinarie staten behöfelig utan föreskrivit, att detsamma fortfarande skulle utgå efter 0.54 öre för tjänstgöringsdag, men samtidigt anvisat å förstärkningsanslaget ett belopp beräknat efter 0.36 öre för dylik dag.

Den sålunda för första halvåret 1923 fastställda måttstocken för medelstildelningen å förevarande anslagstitel, 0.90 öre, fyllde enligt arméförvaltningens uppfattning icke det verkliga anslagsbehovet. Genom

Arméförvalt-
ningens
framställning.

[20.] tillgodoseende i första rummet av truppförbandens krav, så att dessa utav de ordinarie och extra medelstillgångarna tilldelades belopp, beräknade efter 0.70 öre för tjänstgöringsdag, och genom sträng sparsamhet med den av civila departementet disponerade andelen, torde dock arméförvaltningen kunna nödtorftigt fylla de ändamål, för vilka anslagstiteln avsetts.

Arméförvaltningen ansåge sig således icke böra föreslå någon högre beräkningsgrund än den senast av riksdagen fastställda, 0.90 öre för tjänstgöringsdag. Därest Kungl. Maj:t och riksdagen icke skulle anse skäligt att uppföra det ur denna beräkningsgrund härflytande beloppet i sin helhet såsom ordinarie anslag, vilket enligt arméförvaltningens uppfattning vore det riktigaste, syntes detsamma böra uppdelas på sätt, som bestämts för första halvåret 1923.

Departements-
chefen.

Arméförvaltningens beräkningsgrund för medelsbehovet under denna anslagstitel eller 0.90 öre för man och tjänstgöringsdag finner jag mig böra biträda. Av nämnda öresbelopp torde 0.54 öre för man och tjänstgöringsdag, såsom hittills, böra beräknas under det ordinarie anslaget och återstoden, 0.36 öre för man och tjänstgöringsdag, anvisas å extra stat.

Såsom förut nämnts, bör antalet tjänstgöringsdagar för de värnpliktiga under budgetåret 1923—1924 beräknas till 8,434,467. För det fast anställda manskapets vidkommande torde vakanserna under samma budgetår böra beräknas till i genomsnitt 30 procent, och torde i enlighet härmed antalet tjänstgöringsdagar böra upptagas till 3,669,700. Sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar för nämnda budgetår skulle alltså utgöra $(8,434,467 + 3,669,700 =) 12,104,167$.

Anslagstiteln till undervisningsmateriel bör således för budgetåret 1923—1924 upptagas med $(12,104,167 \times 0.0054 =)$ i jämnt krontal 65,363 kronor.

Den erforderliga extra anvisningen belöper sig till $(12,104,167 \times 0.0036 =) 43,575$ kronor.

Titel II. De fasta undervisningsverken m. m.

Under förevarande anslagstitel har, såsom förut nämnts, upptagits för år 1922 ett belopp av 211,903 kronor 10 öre och för tiden 1 januari —30 juni 1923 ett belopp av 105,951 kronor 55 öre.

Till förstärkning av de under denna anslagstitel beräknade medel hava anvisats:

för år 1922 dels å riksstaten ett extra anslag å 21,300 kronor till bestridande av merkostnader vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet och dels å tilläggsstat ett belopp av 53,872 kronor samt

[20.]

för tiden 1 januari—30 juni 1923 å extra stat ett belopp av 53,835 kronor.

Rörande medelsbehovet under anslagstiteln har nu arméförvaltningen anfört följande.

Arméförvaltningens framställning.

Vid beräkandet av medelsbehovet för övergångshalvåret 1923 samt 1922 års förstärkningsanslag hade arméförvaltningen icke haft sig närmare bekant, i vad mån en sänkning förestode i fråga om järnvägstaxorna och de militära transportavgifterna. Kungl. Maj:t hade emellertid i 1922 års statsverksproposition ävägabragt en ändring i dessa avseenden till överensstämmelse med de sänkta prisen genom avdrag dels å slutsumman för titel III av ifrågavarande anslag för övergångstiden med ett belopp å 8,000 kronor och dels å slutsumman för titel II av förstärkningsanslaget för 1922 med ett belopp å 15,000 kronor. Dessa jämkningar hade föranlett en del skolchefer till motsvarande nedsättningar av medelsanspråken för anslagsposterna till praktiska övningar, reseersättningar och transportkostnader, som beträffande andra undervisningsanstalters anslagsposter av ifrågavarande art genomförts av arméförvaltningen i nedan framlagda beräkningar.

Å andra sidan torde en ökning erfordras beträffande vissa skolors anslagsposter till praktiska övningar, från vilka poster även bestredes kostnaderna för de under vissa övningar medgivna tjänstgöringstraktamenten. Nämda traktamentens belopp hade nämligen jämlikt tilläggbestämmelserna till gällande officersavlöningsreglemente förhöjts, och denna förhöjning skulle enligt kungl. brev den 17 februari 1922 gäldas av förevarande anslag. Då vederbörande skolchefer icke hade beaktat detta förhållande, hade arméförvaltningen ansett sig böra i det följande hemställa om ökning i någon mån av anslagsposterna till praktiska övningar vid krigshögskolan samt artilleri- och ingenjörhögskolan. I saknad av statistisk utredning över i vad mån nämnda poster toges i anspråk för traktamentsersättningar av ifrågavarande art hade arméförvaltningen utgått ifrån, att $\frac{1}{4}$ av posterna användes till nämnda ändamål. Å de efter en sådan beräkningsgrund framkomna andelarna av de för ifrågavarande budgettid begärda anslagsbeloppen för praktiska övningar hade arméförvaltningen — i likhet med vad som i det följande under övningsanslaget föreslagits — hemställt om en förhöjning med 25 procent till ökade kostnader för tjänstgöringstraktamenten.

[20.] Efter denna inledning överginge arméförvaltningen till framställning angående de särskilda undervisningsanstalternas medelsbehov.

Krigs-
högskolan.

I arméförvaltningens skrivelse den 31 augusti 1921 angående medelsbehovet för övergångstiden hade arméförvaltningen angivit nämnda medelsbehov för krigshögskolan till, för helt år beräknat, följande belopp:

a) till gottgörelse för anordnande av övningsritter.....	kronor	500: —
b) till praktiska övningar.....	»	18,500: —
c) till inventarier, böcker och tidskrifter.....	»	2,000: —
d) till skrivmaterialier, lyse, städning m. m.....	»	4,500: —
		<hr/>
Summa kronor		25,500: —

Skolchefen hade i en till arméförvaltningen insänd skrivelse i allmänhet anslutit sig till denna beräkning av nämnda posters belopp med undantag därav, att han begärt en ökning av posten a) till 550 kronor och ifrågasatt en minskning av posten d) till 4,000 kronor.

Vad ökningen av posten a) beträffade, hade densamma motiverats därmed, att övningsritter, som förut ingått endast i undervisningen i taktik och generalstabstjänst, numera även inginge i kursen för krigsbyggnadskonst. Samma anspråk hade av skolchefen framställts i 1921 års medelsäskande, men då icke ansetts böra av arméförvaltningen tillstyrkas av hänsyn till vissa uttalanden, som förekommit i samband med den vid 1921 års riksdag beslutade löneregleringen rörande extra ersättningar åt ordinarie beställningshavare. Då anspråket nu upprepats, ansåge sig emellertid arméförvaltningen, som under hand inhämtat, att de nya övningsritterna krävde ett i förhållande till den begärda ringa ersättningen avsevärt arbete, kunna tillstyrka detsamma.

Den ifrågasatta minskningen av anslagsposten d) till skrivmaterialier, lyse, städning m. m. från 4,500 kronor till 4,000 kronor borde i enlighet med arméförvaltningens förut angivna riktlinjer hava utsträckts till 25 procent av förstnämnda belopp, d. v. s. 1,125 kronor.

Enär emellertid med ifrågasatt anslagspost även gäldades rätt avsevärda kostnader för städning, varå intet prisfall inträtt, funne sig arméförvaltningen böra tillstyrka det föreslagna beloppet.

Det begärda beloppet, 18,500 kronor, till praktiska övningar vore beräknat utan hänsyn till sänkningen av järnvägstaxorna och de militära transportavgifterna. Om utav nämnda belopp — enligt en av chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan gjord beräkning i liknande syfte — $\frac{1}{3}$ antoges motsvara biljett- och transportkostnader, skulle omkring

6,200 kronor vara avsedda för sådana utgifter. Därå torde böra avgå [20.] 1,550 kronor, eller 25 procent, med vilket procenttal Kungl. Maj:t syntes hava beskurit de för första halvåret 1923 beräknade anslagsposterna till praktiska övningar och till reseersättningar. Därefter skulle ifrågasvarande anslagspost utgöra 16,950 kronor.

Å andra sidan torde emellertid av skäl och på sätt, som inledningsvis anförts, nyss beräknade summa, varav $\frac{1}{4}$ eller omkring 4,250 kronor finge anses motsvara tjänstgöringstraktamentskostnader, böra ökas med 25 procent av sistnämnda belopp, eller i runt tal 1,050 kronor, och därefter uppgå till 18,000 kronor.

Krigshögskolans andel av förevarande anslag skulle därefter uppgå till följande belopp:

a) till gottgörelse för anordnande av övningsritter.....	kronor	550: —
b) till praktiska övningar.....	»	18,000: —
c) till inventarier, böcker och undervisningsmateriel..	»	2,000: —
d) till skrivmaterialier, lyse, städning m. m.	»	4,000: —
		<hr/>
	eller summa kronor	24,550: —

Medelsbehovet för artilleri- och ingenjörhögskolan hade i 1921 års Artilleri- och ingenjörhögskolan. medelsframställningar angivits med följande belopp, för helt år räknat:

a) till praktiska övningar.....	kronor	16,850: —
b) till inventarier, böcker och undervisningsmateriel..	»	5,000: —
c) till skrivmaterialier och övriga expenser	»	3,550: —
d) reseersättningar	»	5,400: —
		<hr/>
	eller tillhopa kronor	30,800: —

Skolchefen hade uppgivit medelsbehovet för nu ifrågasvarande budgetår med följande belopp, å ordinarie och extra stat tillhopa:

a) till praktiska övningar.....	kronor	15,850: —
b) till inventarier, böcker m. m. samt skrivmaterialier och övriga expenser	»	9,850: —
c) till reseersättningar.....	»	4,240: —
		<hr/>
	eller tillhopa kronor	29,940: —

Vad då först anginge posten till praktiska övningar, vore densamma i skolchefens förslag minskad med 1,000 kronor av hänsyn till den genomförda sänkningen av järnvägstaxorna m. m. Genom att använda

[20.] det under krigshögskolan tillämpade procenttal för nämnda sänkning kunne man emellertid ett något större avdragsbelopp $\left(\frac{16,850}{3} \times 0,25 =\right)$ omkring 1,400 kronor, varefter anslagsposten komme att utgöra 15,450 kronor.

Emellertid borde samtidigt till sistnämnda summa läggas ett belopp, motsvarande kostnaderna för förhöjda tjänstgöringstraktamenten och utgörande enligt förut använd räknemetod $\left(\frac{15,450}{4} \times 0,25 =\right)$ omkring 975 kronor. Anslagsposten torde således i sin helhet böra upptagas till $(15,450 + 975 =)$ 16,425 kronor.

Skolchefens vid b) angivna post å 9,850 kronor till inventarier, böcker, skrivmaterialier m. m. hade tillkommit genom sammanslagning av de två anslagsposterna till inventarier m. m. samt till skrivmaterialier, för vilka båda utgiftsändamål arméförvaltningen för helt år beräknat endast tillhopa 8,550 kronor. Överskjutande 1,300 kronor hade icke på något sätt motiverats.

I det av arméförvaltningen beräknade beloppet, 3,550 kronor, inginge beräknade kostnader för skrivmaterialier, 800 kronor. Enligt ovan angivna grunder torde detta belopp böra minskas med 200 kronor, varefter anslagsposten i sin helhet skulle utgöra 3,350 kronor.

Anslagsposten till reseersättningar, för vilka arméförvaltningen enligt ovan ansett ett årligt belopp av 5,400 kronor erforderligt, hade av skolchefen, troligen på grund av biljettprirens sänkning, upptagits med endast 4,240 kronor och således minskats med 1,160 kronor, d. v. s. omkring 25 procent, varemot icke vore något att erinra.

Artilleri- och ingenjörhögskolans andel av undervisningsanslaget skulle därefter uppgå till följande belopp:

a) praktiska övningar	kronor 16,425: —
b) till inventarier, böcker och undervisningsmateriel ..	» 5,000: —
c) till skrivmaterialier och övriga expenser	» 3,350: —
d) till reseersättningar	» 4,240: —

eller tillhopa kronor 29,015: —

Ridskolan.

Enligt arméförvaltningens förslag i förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1921 behövdes för ridskolan för första halvåret 1923 ett sammanlagt belopp av 23,600 kronor, vari inginge bland annat följande poster:

Bränsle och lyse	kronor	10,225: —	[20.]
Skrivmaterialier m. m.	»	1,000: —	
Lärare och elever för resor och transporter av hästar m. m.	»	3,500: —	

Ovannämnda bränsle- och lysekostnad hade emellertid beräknats med 75 procent av årskostnaderna och borde således för nu ifrågasatt budgetår höjas till 13,650 kronor.

Det för anskaffning av skrivmaterialier beräknade beloppet, 2,000 kronor för år räknat, hade sedan anslagets tillkomst varit uppfört på ordinarie staten samt hade icke erhållit någon förstärkning under kris-tiden. Någon nedsättning av detta belopp kunde således icke ifrågasättas.

Ovan angivna post till lärare och elever för resor och transporter m. m., 3,500 kronor, utgjorde hälften av det på ordinarie stat för år beräknade beloppet. Såsom framginge av 1922 års statsverksproposition, hade skolchefen icke ansett högre belopp erforderligt under första hälften av ett år, enär under sådan tid utgifter å anslagsposten förekomme endast för erforderliga hästombyten samt för in- och utryckande manskapskommenderingar. Under senare halvåret däremot vore utgifterna så betydande, att det på stat anvisade beloppet behövde förstärkas med 14,000 kronor för år 1922.

Beträffande detta anspråk på anslagspostens förstärkning hade arméförvaltningen i skrivelsen den 31 augusti 1921, i vad densamma avsåge tilläggsstaten anfört, i huvudsak, att den ordinarie anslagsposten kunde anses beräknad med lika delar för reseersättningar och för transporter samt att förstärkning torde erfordras för det förstnämnda ändamålet med 100 procent, d. v. s. 3,500 kronor, och för det sistnämnda ändamålet med 200 procent, d. v. s. 7,000 kronor, tillhoppa 10,500 kronor, vilket belopp tillsammans med det ordinarie anslaget skulle lämna en årstillgång av 17,500 kronor.

Med hänsyn till den nu genomförda sänkningen av biljettpris och kostnader för de militära järnvägstransporterna borde nyssnämnda belopp, vilket även för år 1922 av Kungl. Maj:t och riksdagen nedsatts, rätteligen, i likhet med vad som här ovan föreslagits beträffande andra skolor, nedbringas med 25 procent, d. v. s. till 13,125 kronor.

En omständighet talade dock för en större medelstilldelning för denna anslagspost. Densamma vore nämligen, som förut berörts, delvis avsedd för transporter, i vilket begrepp även borde kunna inrymmas sådana förflyttningar av hästar och materiel, som kunde anses erforder-

[20.] ligen för elevernas övningar i annan terräng än å Strömsholm, bland annat i samband med deras deltagande i tävlingar och dylikt. Det hade länge varit skolchefens — av kavalleriinspektören varmt biträdda — önskemål att för nyss antydda ändamål få å skolans stat uppförd en särskild post till praktiska övningar. Då emellertid en framställning i sådan riktning i början av år 1922 icke vunnit Kungl. Maj:ts bifall, hade skolchefen icke velat återkomma med densamma i nu föreliggande anmälan av medelsbehovet för budgetåret 1923—1924 utan endast under hand hos arméförvaltningen framhållit önskvärdheten därav, att anslagsposten till lärare och elever för resor och transporter m. m. måtte bibehållas tillräckligt stor, för att praktiska övningar av ovan antydda art skulle kunna i någon mån bestridas av medel från nämnda anslagspost.

Med anledning av det anförda samt med erinran därom, att ridskolans anslagsmedel under de senaste åren visat sig långt ifrån tillräckliga för skolans verksamhet, finge arméförvaltningen, som på sin tid förordat ovanberörda framställning om extra medelsanvisning för anställande av praktiska övningar, hemställa, att för anslagsposten ifråga måtte beräknas ett belopp av 17,000 kronor.

Ridskolans andel av förevarande anslagstitel skulle därefter uppgå till följande belopp:

a) städning och tillsyn av möbler	kronor	1,000: —
b) bränsle och lyse	»	13,650: —
c) underhåll av möbler och sängkläder	»	1,500: —
d) » » ridtyg och stallpersedlar	»	600: —
e) » » vapen	»	150: —
f) skrivmaterialier	»	2,000: —
g) släpjakter	»	1,500: —
h) diverse oförutsedda behov	»	12,000: —
i) lärare och elever för nödiga resor och transporter m. m.	»	17,000: —
j) pris vid hinderlöpning etc.	»	1,000: —
		<hr/>
		eller tillhopa kronor 50,400: —

Infanteri-
skjutskolan.

För infanteriskjutskolan funnes å riksstaten för
år 1922 uppfört ett belopp av ..... kronor 27,546: —
varjämte å extra stat för samma år beviljats ..... » 21,300: —

---

eller tillhopa kronor 48,846: —

I den utredning, som av arméförvaltningen framlagts vid anmälan av medelsbehovet för första halvåret 1923, hade samma belopp beräknats fortfarande erforderligt för helt år med avdrag endast av 260 kronor, som förut utgått såsom dagavlönning och portionsersättning åt två civila hästskötare. [20.]

Skolchefen hade nu för ifrågavarande budgetår föreslagit följande beräkning av skolans ordinarie och extra medelsbehov, nämligen:

a) till chef, adjutant, lärare m. fl. för resor och transporter	kronor 15,850: —
b) » kostnader för skolans förflyttning till annat skjutfält	» 5,000: —
c) » ersättning för skadegörelse vid skjutningar	» 1,750: —
d) » inventarier, böcker och målskjutningsmateriel m. m.	» 17,875: —
e) » till skrivmaterialier m. m.	» 1,000: —
f) » bränsle och lyse	» 1,000: —
g) » oförutsedda utgifter	» 786: —
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 43,261: —

Nämnda kostnader skulle bestridas dels med ett ordinarie anslag av i det närmaste samma storlek som det nuvarande och dels med ett extra anslag av 15,975 kronor.

Då detta förslag innebure en nedsättning med 25 procent av det nuvarande extra anslaget, hade arméförvaltningen icke någon erinran däremot.

För fältartilleriets samt fästnings- och positionsartilleriets skjutskolor hade arméförvaltningen i framställningen angående medelsbehovet för första halvåret 1923 föreslagit, för år räknat, följande belopp:

Artilleri-
skjutskolor.

för fältartilleriets skjutskola	kronor 24,800: —
» fästnings- och positionsartilleriets skjutskola	» 13,300: —
till gemensamma kostnader	» 4,300: —
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 42,400: —

Inspektören för artilleriet hade hemställt om enahanda beräkning av anslaget för nu ifrågavarande budgetår.

I ovannämnda slutsummor för de olika skjutskolornas anslagsandelar vore inberäknade bland annat följande anslagsposter:

[20.]

	Fält- artilleriets skjutskola.	Fästnings- och posi- tionsartille- riets skjut- skola.
	Kronor.	Kronor.
Reseersättning till officerare och underofficerare med vederlikar	8,000: —	4,000: —
Kostnader för transporter	15,000: —	7,500: —
Skrivmaterialier och diverse oförutsedda behov	1,500: —	1,500: —

I jämförelse med den ordinarie statens belopp innebure ovan angivna siffror en ökning beträffande reseersättningar med 100 procent, beträffande transportkostnader med 200 procent samt beträffande skrivmaterialier med 50 procent.

I enlighet med ovan angivna grunder syntes i fråga om de två först angivna utgiftsposterna bära äga rum en nedsättning med 25 procent, varigenom anslagsposterna för reseersättningar vid de olika skolorna skulle nedbringas till respektive 6,000 och 3,000 kronor samt anslagsposterna för transportkostnader till respektive 11,250 och 5,625 kronor.

Staten för artilleriskjutskolorna skulle därefter upptaga följande belopp:

a) *Fältartilleriets skjutskola:*

Reseersättning till officerare och underofficerare med vederlikar	kronor 6,000: —
arbetspenningar	» 300: —
kostnader för transporter	» 11,250: —
skrivmaterialier och diverse oförut- sedda behov	» 1,500: —
	<u> </u> kronor 19,050: —

b) *Fästnings- och positionsartilleriets skjutskola:*

reseersättning till officerare och underofficerare med vederlikar	kronor 3,000: —
arbetspenningar	» 300: —
kostnader för transporter	» 5,625: —
skrivmaterialier och diverse oförut- sedda behov	» 1,500: —
	<u> </u> kronor 10,425: —

c) *Gemensamma kostnader:*

[20.]

till diverse oförutsedda kostnader för skolornas behov kronor 4,300: —
 eller tillhopa kronor 33,775: —

Medelsbehovet för krigsskolan hade i 1921 års medelsframställning för halvt år beräknats till: Krigsskolan.

för officerskursen ..... kronor 18,725: —
 för reservofficerskurserna:
 1. vinterkursen ..... » 9,525: —
 2. sommarkursen ..... » 4,762: 50 kronor 33,012: 50

I dessa slutsummor för de olika kurserna inginge bland annat följande poster.

Praktiska övningar vid officerskursen ..... kronor 2,000: —
 » » » sommarkursen ..... » 350: —

Stående bibliotek och skrivmaterialier:

vid officerskursen ..... kronor 1,000: —
 » sommarkursen ..... » 300: —
 bränsle och lyse vid officerskursen ..... » 8,700: —
 » » » vinterkursen ..... » 960: —
 » » » sommarkursen ..... » 480: —

Vad då först beträffade ovannämnda kostnader för praktiska övningar, vore desamma ifråga om officerskursen och reservofficerskursen nr 2 vunna genom en jämn tudelning av de för helt år beräknade beloppen, respektive 4,000 och 700 kronor. Av skäl, som inledningsvis under förevarande anslag framhållits, borde egentligen nämnda belopp dels något minskas med anledning av de sänkta biljettprisen och järnvägsfrakterna, dels något ökas på grund av höjningen av tjänstgörings-traktamentena.

Enär emellertid den minskning av beloppen, som skulle vinnas genom sådana åtgärder, i dessa fall skulle bli ytterst obetydlig, hemställde arméförvaltningen, att beloppen finge kvarstå oförändrade.

Däremot torde posterna till stående bibliotek och skrivmaterialier, vilka för helt år vid officerskursen och reservofficerskursen nr 2 beräknats till respektive 2,000 och 600 kronor och som kunde anses vara med jämnt hälften, d. v. s. respektive 1,000 och 300 kronor, avsedda

[20.] för anskaffning av skrivmaterialier, böra minskas med 25 procent av sistnämnda belopp — respektive 250 och 75 kronor — till för officerskursen 1,750 kronor och för reservofficerskursen 525 kronor.

Vad slutligen anginge ovan angivna poster för bränsle och lyse, utgjorde desamma $\frac{3}{4}$ av det beräknade årsbehovet, vilket således borde för officerskursen upptagas till (8,700 + 2,900 =) 11,600 kronor och för reservofficerskurserna till (1,440 + 480 =) 1,920 kronor.

Efter ovan föreslagna ändringar skulle staten för krigsskolan upptaga följande belopp:

A. Officerskursen.

Praktiska övningar	kronor	4,000: —	
Stående bibliotek, tavelamlingen och skrivmaterialier	»	1,750: —	
Bränsle och lyse	»	11,600: —	
Vatten och betjäningens kasernering	»	1,850: —	
Inventarier och husgeråd	»	3,000: —	
Remontering av en häst m. m.	»	1,600: —	
Extra utgifter	»	7,600: —	kronor 31,400: —

B. Reservofficerskurserna.

Praktiska övningar	kronor	700: —	
Stående bibliotek och skrivmaterialier	»	525: —	
Bränsle och lyse	»	960: —	
Vatten och betjäningens kasernering	»	165: —	
Inventarier och husgeråd	»	500: —	
Undervisningsmateriel, tvätt, lag- ning, medikamenter m. m. för eleverna	»	5,600: —	
Extra utgifter	»	1,000: —	
			tillhopa kronor 9,450: —

Ytterligare en kurs .....

kronor	9,450: —	kronor 18,900: —
		<u>Summa kronor 50,300: —</u>

Diverse
sjukvårds-
kurser.

Samtliga för diverse sjukvårdskurser beviljade medel, vilka utgjorde 56,590 kronor, vore uppförda på ordinarie stat. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse ifrågasatte icke annan ändring av nämnda belopp, än

att anslagsposten till fackskolan för värnpliktiga tandläkare och apotekare, i staten upptagen till 10,000 kronor, måtte i sammanhang med ändring av planen för denna undervisning minskas till 5,000 kronor. På grund av fåtaligt antal elever hade det nämligen visat sig lämpligast att inskränka dessa fackutbildningskursers antal till en vartannat år.

[20.]

Vid bifall härtill skulle ovannämnda anslagspost komma att utgöra 51,590 kronor.

De å riksstaten för första halvåret 1923 beviljade anslagsposterna för modellkammaren, artillerimuseum och artilleristabens bibliotek, respektive 135, 2,000 och 600 kronor, torde böra med sina dubbla belopp upptagas å staten för förevarande anslag. Muséer m. m.

Under hänvisning till vad förut inledningsvis anförts torde å anslaget få uppföras samma belopp, som å förstärkningsanslaget för år 1922 beviljats för gäldande av ökade telefonabonnemangskostnader, eller i avrundat tal 1,300 kronor. Ökade telefonabonnemangskostnader.

Till sammanfattning av allt det anförda hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att följande belopp måtte uppföras antingen i sin helhet å undervisningsanslaget, titel II, eller också med vissa delar enligt nedan angivna fördelning å nämnda anslagstitel samt å särskilt anslag på extra stat. Sammanfattning.

Undervisningsanstalter m. m.	Ord. undervisningsanslaget.	Särskilt anslag å extra stat.	Summa kronor.
Krigshögskolan	18,545	6,005	24,550
Artilleri- och ingenjörhögskolan	23,200	5,815	29,015
Ridskolan	24,867	25,533	50,400
Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	27,286	15,975	43,261
Artilleriets skjutskolor	18,366	15,409	33,775
Krigsskolan	38,019	12,280	50,300
Arméns läkares och veterinärers samt värnpliktiga läkares, veterinärers, tandläkares och apotekares utbildning	51,590	—	51,590
Modellkammaren	270	—	270
Artillerimuseum	4,000	—	4,000
Artilleristabens bibliotek	800	400	1,200
Ökade telefonabonnemangskostnader vid vissa undervisningsanstalter att disponeras av arméförvaltningens civila departement	—	1,300	1,300
Summa kronor	206,943	82,717	289,661

Slutligen finge arméförvaltningen anmäla, att till dess civila departement från chefen för intendenturkåren inkommit en skrivelse, vari

[20.] bland annat hemställdes, att under förevarande anslagstitel måtte uppföras en särskild anslagspost för militärförvaltningskursen slutande å ett belopp å 18,800 kronor enligt skrivelsen närsluten kostnadsberäkning.

För nämnda kurs funnes medel beräknade å undervisningsanslaget och hade även årligen blivit till ungefär samma belopp som det ovan nämnda för ändamålet anvisade, ehuru från den av Kungl. Maj:t disponerade delen av anslaget. Enär emellertid försvarsrevisionen syntes böra sättas i tillfälle yttra sig i en fråga, vilken — liksom denna — avsåge en ny fast anslagspost, beräknad till större delen för lärararvodet, hade arméförvaltningen icke ansett sig för närvarande böra inordna detta medelsbehov i anslagsposten i fråga. Skulle emellertid Kungl. Maj:t vilja utan vidare föreslå riksdagen att medge inrymmandet av ifrågavarande kurs bland de fasta undervisningsanstalterna, varvid erforderliga medel borde överföras från anslagets titel III till titel II, hade arméförvaltningen för sin del ej erinran mot det föreslagna beloppets beräkning och ej heller däremot, att berörda arvodesposter — liksom redan vore fallet beträffande åtskilliga sjukvårdskurser — stode upptagna under undervisningsanslaget.

Departements-
chefen.

Vad först angår den av chefen för intendenturkåren ifrågasatta överflyttningen till nu förevarande anslagstitel av de hittills under titel III för militärförvaltningskursen beräknade medel, finner jag icke skäl biträda berörda förslag.

Enligt den av arméförvaltningen verkställda beräkningen av medelsbehovet under titel II skulle för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1923—1924 erfordras tillhoppa 289,661 kronor. Beträffande de i anslagsberäkningen ingående särskilda posterna har den granskning, jag underkastat desamma, givit mig anledning till erinringar allenast i nedan angivna hänseenden.

Den för ridskolan avsedda anslagsposten till lärare och elever för nödiga resor och transporter m. m. har av arméförvaltningen upptagits till 17,000 kronor. Denna anslagspost synes mig vara för högt beräknad och torde kunna nedsättas med 3,000 kronor till 14,000 kronor.

I den nu föreliggande anslagsberäkningen hava, liksom tidigare varit fallet, för artilleriskjutskolorna upptagits sammanlagt 600 kronor till s. k. arbetspenningar, avsedda att tillfälligtvis utgå till manskapet vid dålig väderlek eller eljest efter skolchefens beprövande. Då med hänsyn till det nya lönesystemet ifrågavarande extra avlöningsförmån för framtiden icke vidare synes böra utgå, torde icke några medel böra beräknas för berörda ändamål.

Efter vidtagande av de utav mig nu föreslagna reduceringar skulle medelsbehovet under förevarande titel för budgetåret 1923—1924 utgöra (289,661 — 3,000 — 600 =) 286,061 kronor. Å det ordinarie anslaget torde emellertid allenast böra upptagas ett belopp motsvarande vad som tidigare anvisats å ordinarie stat, i avrundat tal 211,900 kronor, minskat med dels den summa av 5,000 kronor, varmed anslagsposten till fackskolan för värnpliktiga tandläkare och apotekare föreslagits skola ned sättas, dels förenämnda, för arbetspenningar beräknade 600 kronor, eller således (211,900 — 5,000 — 600 =) 206,300 kronor. Återstoden, (286,061 — 206,300 =) 79,761 kronor, torde böra anvisas såsom förstärkningsanslag.

[20.]

Titel III. Tillfälligtvis anordnade skolor och utbildningskurser samt oförutsedda behov.

Förevarande anslagstitel har upptagits i riksstaten för år 1922 med 293,780 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 med 138,890 kronor.

Arméförvaltningen har anfört, att anledning till ökning av denna anslagstitel möjligen skulle förefinnas på grund av den inträdda förhöjningen av tjänstgöringstraktamenten under kommendering till en del utbildningskurser och dylikt, vilka bekostades av medel från förevarande anslagstitel. Då emellertid beloppet av en sådan ökning vore så gott som omöjligt att fixera och i övrigt torde vara jämförelsevis obetydligt, ansåge arméförvaltningen icke nödigt framställa något förslag i detta avseende.

Arméförvaltningens framställning.

Såsom redan nämnts, upptogs förevarande anslagstitel under det ordinarie anslaget för år 1922 med 293,780 kronor. I sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923 hemställde arméförvaltningen, att anslagstiteln för sistnämnda budgetperiod måtte upptagas med hälften av 1922 års anslagsbelopp eller således 146,890 kronor. I den för riksdagen framlagda anslagsberäkningen nedsattes emellertid sistnämnda belopp med 8,000 kronor till 138,890 kronor. Denna minskning, som var föranledd av sänkta transportkostnader, hade rätteligen bort drabba titel II av ifrågavarande anslag men beräknades under anslagstiteln till oförutsedda behov, emedan möjlighet för det dåvarande saknades att bedöma, hur anslagsreduceringen borde fördelas å de under titel II upptagna särskilda posterna.

Departementschefen.

För budgetåret 1923—1924 har, såsom av den föregående redogörelsen torde framgå, hänsyn till ifrågavarande minskade transport-

- [20.] kostnader tagits vid beräklandet av medelsbehovet under titel II. Vid sådant förhållande och i betraktande av vad arméförvaltningen i ämnet anför, torde nu förevarande anslagstitel III böra upptagas med samma belopp som för år 1922 eller med 293,780 kronor.

Sammanfattning.

I enlighet med vad jag nu anför skulle ordinarie undervisningsanslaget för budgetåret 1923—1924 samt det till förstärkning därav avsedda extra anslaget beräknas sålunda:

	Ordinarie anslag. Kronor.	Förstärkningsanslag. Kronor.
Titel I	65,363: —	43,575: —
» II	206,300: —	79,761: —
» III	293,780: —	—
	Summa 565,443: —	123,336: —

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser med 565,443 kronor.

- [21.] 2. **Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser.**

Med hänvisning till vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av 123,336 kronor.

- [22.] 3. **Vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet.**

Under en följd av år hava särskilda anslag å extra stat anvisats för anordnande av vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet.

För anordnande under år 1921 av dylika kurser anvisade 1920 års riksdag å riksstaten för år 1921 ett extra reservationsanslag å 46,070 kronor, varjämte riksdagen medgav, att för ändamålet jämväl finge tagas i anspråk ett belopp av 14,280 kronor av det för anordnande av vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet å extra stat för år 1919 beviljade reservationsanslag av 51,800 kronor.

[22.]

För berörda kurser disponerades alltså under år 1921 ett belopp av (46,070 + 14,280 =) 60,350 kronor. Kostnaderna för dessa kurser hade beräknats sålunda:

kulsprutekurs för subalternofficerare	kronor	26,000:—	
» » kompanichefer	»	6,000:—	
» » majorer	»	2,000:—	kronor 34,000:—
kurs för utbildning av underofficerare i skjutning och eldstrid			» 14,600:—
14,000 patroner skarp ammunition för kompanichefskursen å 12,5 öre	kronor	1,750:—	
80,000 d:o d:o för underofficerskursen	»	10,000:—	» 11,750:—
			<u>Summa kronor 60,350:—</u>

För år 1922 har för ifrågavarande ändamål anvisats ett reservationsanslag av 50,600 kronor, beräknat sålunda:

kulsprutekurser för subalternofficerare	kronor	26,000:—
kurs för utbildning av underofficerare i skjutning och eldstrid	»	14,600:—
80,000 skarpa patroner för sistnämnda kurs	»	10,000:—
		<u>Summa kronor 50,600:—</u>

För första halvåret 1923 hava medel för anordnande av liknande kurser icke begärts.

I skrivelse till arméförvaltningens civila departement har nu chefen för infanteriskjutskolan framhållit behovet, att kurser av ifrågavarande art anordnades under utbildningsåret 1923—1924, ävensom att då även — såsom för år 1921 och tidigare år medgivits — jämväl finge hållas en särskild kulsprutekurs för majorer och kompanichefer. Under förut-sättning, att för kurserna erforderlig ammunition tillhandahölles av

Chefen för
infanteri-
skjutskolan.

[22.] infanteriskjutskolans anslag till ammunition för eldhandvapen och kul-
sprutor, skulle kostnaderna komma att utgöra:

för kulsprutekursen för majorer och kompanichefer... kronor 13,600: —
för kulsprutekurs för subalternofficerare:

ur infanteriet	kronor 28,200: —	
» kavalleriet	» 6,400: —	» 34,600: —
samt för underofficerskursen		» 15,300: —
		<u> </u>
	eller tillhopa kronor 63,500: —	

För kostnadernas bestridande finnes en reservation, utgörande omkring 30,000 kronor, å de för år 1921 anvisade medel, av vilken summa skolchefen hemställde att för nu ifrågavarande ändamål få disponera 20,000 kronor. I övrigt erfordrades således ett extra anslag å 43,500 kronor.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har framhållit, att vid jämförelse mellan å ena sidan de belopp, som begärts för dels den för år 1921 avsedda kursen för majorer och kompanichefer och dels för de under år 1922 pågående subaltern- och underofficerskurserna, samt å andra sidan de nu beräknade beloppen, visade sig en kostnadsökning för de nu ifrågasatta kurserna utgörande:

för majors- och kompaniechefskursen	kronor 5,600: —
» subalternkursen	» 8,600: —
och » underofficerskursen	» 700: —

Förklaringen härå låge, bland annat, i den omständigheten, att de av Kungl. Maj:t anvisade medlen för de två förstnämnda kurserna något ökats utöver förut beräknade belopp — för 1921, års majors- och kaptenkurs, enligt grunderna för brevet den 11 mars 1921, från 8,000 till (oavsett ammunitionskostnad) 11,680 kronor och för 1922 års subalternofficerskurser, enligt grunderna för brevet den 5 maj 1922, från 26,000 till 29,600 kronor — under det att de för underofficerskurserna beräknade beloppen i motsvarande grad minskats. I övrigt berodde nämnda skiljaktighet på den omständigheten, att samtliga tjänstgöringstraktamenten beräknats med den i nu gällande officersavlöningsreglemente medgivna förhöjning, i den mån densamma jämlikt brevet den 17 februari 1922 skulle bestridas av förevarande anslag.

Granskningen av kostnadsberäkningarna hade icke givit anledning till annan anmärkning än att arvodesbeloppen till lärare m. fl. befattningshavare vid kurserna genomgående höjts med 20 procent emot förut utgående sådan ersättning, och detta av det skälet — som skolchefen i sin skrivelse uppgivit — att prejudikat numera förelåge, att dyrtidstillägg icke skulle utgå å ifrågavarande arvoden. [22.]

Då detta skäl för en arvodesförhöjning icke torde böra godtagas, hemställde arméförvaltningen, att beloppet av dessa förhöjningar — utgörande för majors- och kompanichefskursen 440 kronor, för de två subalternofficerskurserna 620 kronor och för underofficerskursen 300 kronor, eller tillhopa 1,360 kronor — måtte avdragas.

Med tillstyrkan i övrigt av det framställda förslaget hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anordnande av vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet dels medgiva, att 20,000 kronor av uppkommen behållning å tidigare anslagsmedel finge tagas i anspråk, dels ock därutöver anvisa erforderligt belopp, i runt tal 42,000 kronor.

Alltsedan kulsprutevapnets tillkomst genom 1914 års härordning hava kulsprutekurser för subalternofficerare årligen varit anordnade vid infanteriskjutskolan. Sedermera hava tillkommit liknande kurser för majorer och kompanichefer samt kurser för utbildning av underofficerare i skjutning och eldstrid, de senare årligen återkommande. Departements-
chefen.

De medelsanvisningar, som Kungl. Maj:t under de sista åren givit å förevarande anslag, hava varit så avvägda att, vid jämförelse med de riksdagarna förelagda beräkningarna, kulsprutekurserna något utvidgats och underofficerskursen i motsvarande mån inskränkts. Såsom framgår av arméförvaltningens framställning, hava kostnadsberäkningarna för de nu föreslagna kurserna uppgjorts i överensstämmelse med den omfattning, som sålunda givits de skilda kurserna, och är den verkliga kostnadsökningen, sedan från det av skjutskolechefen beräknade beloppet i enlighet med arméförvaltningens framställning avdragits 1,360 kronor, föranledd av den höjning, tjänstgöringstraktamentena undergått i sammanhang med genomförandet av den nya löneregleringen för officerare och underofficerare.

På sätt myndigheterna omförmält, finnes å det för år 1921 beviljade extra anslaget av 46,070 kronor ett reserverat belopp av omkring 30,000 kronor, varav 20,000 kronor ansetts kunna tagas i anspråk för de nu föreslagna kurserna. Av det för budgetåret 1923—1924 erforderliga beloppet (63,500 — 1,360 =) 62,140 kronor, avjämnat till 62,000 kronor,

[22.] torde följaktligen å riksstaten för nämnda år behöva anvisas allenast (62,000 — 20,000 =) 42,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för anordnande av *vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 42,000 kronor,

dels ock medgiva, att för nyss angivna ändamål jämväl må tagas i anspråk ett belopp av 20,000 kronor av det för anordnande av *vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet* för år 1921 beviljade extra reservationsanslag av 46,070 kronor.

[23.]

4. Vissa kostnader för krigsskolans verksamhet.

För bestridande av vissa kostnader för krigsskolans verksamhet har under en följd av år anvisats ett extra anslag. För år 1922 har anslaget upptagits med 55,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 med hälften av nyssnämnda belopp eller 27,500 kronor.

Från detta anslag, som är avsett till förstärkning av krigsskolans ordinarie anslagsmedel, bestridas dels vissa arvoden m. m., dels ock omkostnader för praktiska övningar, bränsle och lyse samt betjäningens kasertering, oförutsedda utgifter m. m.

Framställning
av chefen för
krigsskolan.

I skrivelse till arméförvaltningens civila departement har chefen för krigsskolan hemställt, att jämväl för budgetåret 1923—1924 måtte för ifrågavarande ändamål anvisas ett anslag av 55,000 kronor.

Yttrande av
arméförvalt-
ningen.

Arméförvaltningen har i häröver avgivet yttrande anført, att alldenstund anslaget vore till större delen avsett till ökade arvoden och annan ersättning till lärare, köksföreståndare, betjäning och annan personal vid officers- och reservofficerskurserna, de förut tillämpade kostnadsberäkningarna, vilka slutat å ovannämnda belopp, 55,000 kronor, nu torde behöva omräknas till överensstämmelse med de nya militära avlöningsreglementena. Någon fullt tillförlitlig sådan omräkning hade dock ännu ej blivit gjord. Emellertid syntes hinder av denna anledning icke möta att för närvarande beräkna medelsbehovet å det ifrågasatta anslaget till samma belopp som för år 1922 eller 55,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda förekommit hemställer jag, att [23.]
Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementa-
chefen.

att till bestridande av *vissa kostnader för krigsskolans verksamhet* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av 55,000 kronor.

5. Studiestipendier.

[24.]

Ordinarie reservationsanslaget till studiestipendier var i riksstaten för år 1922 upptaget med 32,200 kronor. Anslaget var beräknat sålunda:

stipendier åt elever vid artilleri- och ingenjörhögskolan	kronor	3,000:—
» » » » krigsskolans officerskurs.....	»	10,000:—
» » underofficerare och furirer.....	»	19,200:—

Med hänsyn därtill, att $\frac{3}{4}$ av de till elever vid artilleri- och ingenjörhögskolan utgående stipendiebeloppen pläga utbetalas under förra hälften av kalenderåret, har för tiden 1 januari—30 juni 1923 för sådant ändamål beräknats ett belopp av ($\frac{3}{4} \times 3,000 =$) 2,250 kronor. Däremot hava för samma tid icke beräknats några medel för stipendier åt elever vid krigsskolans officerskurs, enär dessa stipendier utbetalas under slutet av kalenderåret. Icke heller har det ansetts oundgängligen nödvändigt att i anslagsberäkningen för nämnda tid upptaga något belopp för stipendier åt underofficerare och furirer. Anslaget till studiestipendier har sålunda i riksstaten för första halvåret 1923 upptagits med allenast 2,250 kronor.

Arméförvaltningen har nu hemställt, att anslaget för budgetåret 1923—1924 måtte upptagas med samma belopp som det för år 1922 anvisade eller 32,200 kronor. Arméförvaltningens framställning.

Såsom redan i annat sammanhang framhållits, kräver den nu rådande statsfinansiella situationen iakttagande av den allra största sparsamhet med statens medel. Vid sådant förhållande och då det utan alltför stora olägenheter torde kunna anstå med anvisande av medel till studiestipendier för underofficerare och furirer, nödgas jag föreslå, att den för berörda ändamål avsedda posten uteslutes ur anslagsberäkningen för budgetåret 1923—1924. Departementa-
chefen.

[24.] Vad däremot beträffar de till elever vid artilleri- och ingenjörhögskolan samt vid krigsskolans officerskurs utgående stipendierna, torde enahanda belopp, resp. 3,000 och 10,000 kronor, som tidigare härför årligen anvisats, böra ställas till förfogande jämväl för den budgetperiod, varom här är fråga.

I enlighet med vad jag nu anført skulle medelsbehovet å förevarande anslag i dess helhet uppgå till (3,000 + 10,000 =) 13,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till studiestipendier med 13,000 kronor.

[25.] **6. Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande.**

Detta anslag var i riksstaten för år 1922 upptaget med 24,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1921 angående medelsbehovet för första halvåret 1923 framhöll arméförvaltningen, att anslaget borde höjas med följande för helt år beräknade belopp, nämligen för

understöd till artilleritidskriften för utgivande av tryckta redogörelser för inom riket utförda artilleriförsök m. m.	kronor 3,000: —
understöd till frivilliga automobilkåren till vissa expeditionskostnader	» 500: —
ökat understöd till artilleriklubben (förut 400 kronor) ..	» 300: —
ökat understöd till svenska militärläkarföreningen (förut 3,000 kronor)	» 1,200: —
ökat understöd till trängklubben (förut 200 kronor) ..	» 300: —
ökat understöd till militärsällskapet i Stockholm (förut 1,000 kronor)	» 2,000: —
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 7,300: —

Beträffande de två förstnämnda beloppen erinrade arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t tidigare anvisat medel för samma ändamål, och i fråga om de fyra sistnämnda anmälde arméförvaltningen, att den begärda ökningen dittills kunnat beredas av befintliga behållningar å förevarande anslag, men att denna möjlighet icke för framtiden kunde påräknas.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t anförde jag, bland annat, att jag icke ansåge mig kunna ifrågasätta, att för första halvåret 1923 skulle anvisas mer än hälften av det för år 1922 å rikstaten upptagna beloppet eller således 12,000 kronor. Skulle icke inom ramen av detta anslagsbelopp samtliga oundgängligen erforderliga understödsbehov av hithörande slag kunna tillgodoses, syntes undantagsvis kunna tagas i anspråk till Kungl. Maj:ts disposition stående medel under anslaget till extra utgifter.

[25.]

I enlighet härmed upptogs anslaget i statsverkspropositionen till nästlidet års riksdag med 12,000 kronor; och blev det äskade beloppet av riksdagen anvisat. Emellertid ansåg sig riksdagen böra framhålla önskvärdheten av att, då fråga uppstode om lämnande av nya eller förhöjda understöd åt föreningar m. fl., anslaget till extra utgifter icke här för toges i anspråk.

Arméförvaltningen har nu anmält, att sedan ämbetsverkets förenämnda framställning av den 31 augusti 1921 avgivits, ytterligare medelsbehov yppats, vilka vore av den art, att de torde böra tillgodoses från förevarande anslag.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

I en till arméförvaltningens intendentsdepartement och civila departementet den 12 december 1921 remitterad skrivelse hade ordföranden för Sveriges landstormsföreningars centralförbund anhållit att liksom under åtskilliga tidigare år från anslaget till extra utgifter erhålla ett understöd å 8,000 kronor för bestridande av organisations- m. fl. kostnader under år 1923. Då departementen ansett, att detta medelsbehov lämpligast borde inberäknas under förevarande anslag samt att med det samma kunde anstå, till dess förslag uppgjordes för anslagets beräkning för budgetåret 1923—1924, ville departementen i detta sammanhang tillstyrka, att 8,000 kronor för år måtte få beräknas bland de övriga understöden å förevarande anslag. Vidare hade genom kungl. brev den 6 december 1921 svenska underofficersförbundet tilldelats ett belopp å 1,300 kronor för understödande av förbundets platsförmedling.

Beträffande båda dessa medelsanspråk hade Kungl. Maj:t dels i brev den 25 februari 1921 och dels i nyssnämnda brev anbefallt arméförvaltningen att göra framställning om desamma i sammanhang med anmälan av medelsbehovet för budgetåret 1923—1924.

Slutligen hade ordföranden i militärlitteraturföreningens verkställande utskott hos arméförvaltningen anhållit om ett understöd för år å 2,500 kronor. Då för denna förening förut å anslaget funnes beräknat ett

[25.] belopp å 1,500 kronor, innebure ett bifall till framställningen en ökning därav med 1,000 kronor.

Under hänvisning dels till vad 1922 års riksdag anført beträffande önskvärdheten av att, då fråga uppstode om lämnande av nya eller förhöjda understöd åt föreningar m. fl., anslaget till extra utgifter icke måtte tagas i anspråk därför, samt dels till vad arméförvaltningen i förlidet års medelsframställning framhållit beträffande samtliga förut beviljade understödsbelopps otillräcklighet efter den allmänna prisstegringens inträdande, hemställde arméförvaltningen, att samtliga ovan angivna belopp, tillhopa (7,300 + 8,000 + 1,300 + 1,000 =) 17,600 kronor måtte inberäknas å förevarande anslag, som därigenom skulle ökas till (24,000 + 17,600 =) 41,600 kronor. "

Departements-
chefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har den av arméförvaltningen föreslagna anslagsökningen delvis motiverats därmed, att vissa understöd, som tidigare jämlikt särskilda beslut av Kungl. Maj:t gäldats av andra medel, för framtiden borde bestridas av nu förevarande anslag. Härutinnan instämmer jag med arméförvaltningen och finner mig vid sådant förhållande böra tillstyrka den höjning av anslagsbeloppet, som kan anses vara härav oundgängligen påkallad.

I övrigt har arméförvaltningen såsom skäl för den ifrågasatta anslagshöjningen anført, att ett flertal föreningar och sammanslutningar vore i behov av ökning av de understödsbelopp, som till dem tidigare utgått från nu förevarande anslag. Av sådan anledning finner jag mig under nu rådande statsfinansiella förhållanden icke kunna förorda stegrade anslagskrav. Fast hellre synes det mig vara angeläget, att en allmän undersökning verkställes, huruvida icke vissa av de understöd, som tidigare utgått, må kunna minskas eller till äventyrs helt indragas. En dylik undersökning torde ankomma på arméförvaltningens civila departement, som jämlikt kungl. brev den 19 juni 1919, angående decentralisering av vissa regeringsärenden, äger att besluta om fördelningen av förevarande anslag och som vid den varje år återkommande prövningen av ingivna framställningar om utbekommande av bidrag från ifrågavarande anslag måste anses vara principiellt oberoende av, till vilka föreningar och med vilka belopp understöd tidigare från anslaget utbetalats.

Vid övervägande av nu angivna omständigheter har jag kommit till det resultatet, att anslaget för det budgetår, varom här är fråga, torde böra upptagas med 33,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till understöd åt föreningar och till skrifters utgivande med 33,000 kronor.

[25.]

Frivilliga skytteväsendets befrämjande.

[26.]

Under en följd av år har riksdagen anvisat anslag till det frivilliga skytteväsendets befrämjande. I riksstaten för år 1922 var anslaget upptaget med 1,376,000 kronor.

Anslag
å rikestaten
för första
halvåret 1922.

I skrivelse den 31 augusti 1921 hemställde skytteförbundens överstyrelse genom sitt verkställande utskott, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för tiden 1 januari—30 juni 1923 till det frivilliga skytteväsendets befrämjande anvisa ett anslag av 1,295,500 kronor. I detta anslagsäskande ingingo till övervägande delen kostnader, som beräknats för helt år. Såsom skäl för att dessa kostnader upptagits med hela sitt belopp anförde överstyrelsen, att desamma måste i sin helhet disponeras redan under förra hälften av kalenderåret 1923.

Uti häröver avgivet utlåtande hemställde arméförvaltningens artilleri- och civila departement på anförda skäl, att för ifrågavarande ändamål måtte för första halvåret 1923 anvisas ett extra anslag av 1,250,000 kronor.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1922 anförde jag till statsrådsprotokollet, att det under senare riksdagar framträtt en växande opposition mot beviljandet av statsanslag till det frivilliga skytteväsendets befrämjande. Denna opposition syntes hava varit förestavad huvudsakligen av den uppfattningen, att den frivilliga skytteväsendets rörelsen i sin nuvarande form icke vore av den betydelse ur försvarssynpunkt, att den borde till väsentlig del uppehållas med statsmedel. Jag delade denna uppfattning, som senast under 1921 års riksdag föranlett yrkande om avslag å Kungl. Maj:ts äskande om anslag för det frivilliga skytteväsendets befrämjande. Jag erinrade också i detta sammanhang om, att till de vid statsverkspropositionerna 1919 och 1920 fogade statsrådsprotokoll vissa ledamöter av statsrådet anförde, att de ansåge framställning till riksdagen om sådant anslag icke böra göras. Riksdagen hade emellertid jämväl under nu nämnda år anvisat medel för berörda ändamål. Ett principiellt avgörande rörande statsmakternas ställning till det frivilliga skytteväsendet ansåge jag mig icke för det dåvarande böra påkalla. Det kunde nämligen ifrågasättas, om icke, innan ett sådant avgörande träffades, också borde tagas under ompröv-

[26.] ning, huruvida för skytteväsendet kunde finnas former, vilka möjliggjorde dess inpassande i själva försvarsorganisationen på ett sådant sätt, att därigenom den militära utbildningen direkt tjänades och strävandena till begränsning av de värnpliktigas övningstid och av kostnaderna för försvarsorganisationen främjades. Mot en sådan omläggning av det frivilliga skytteväsendet kunde visserligen invändningar göras ur olika synpunkter, och dess upptagande till prövning innebure självfallet intet ståndpunktstagande i ena eller andra riktningen. Den ifrågasatta prövningen borde lämpligen ske i samband med den pågående försvarsrevisionen. Oavsett vilken ståndpunkt man i princip intog till denna fråga, syntes emellertid förevarande anslag få anses vara att hänföra till dem, vilka icke borde belasta den i allt fall så svårfinansierade övergångsbudgeten. Jag fann mig alltså icke kunna förorda, att för tiden 1 januari—30 juni 1923 äskades anslag för nu ifrågavarande ändamål.

I enlighet härmed upptogs icke i statsverkspropositionen till nästlidet års riksdag någon framställning om anvisande av anslag till det frivilliga skytteväsendets befrämjande. Emellertid anmälde riksdagen i skrivelse den 3 juni 1922, nr 4 A, att riksdagen, i anledning av inom densamma väckta motioner, till det frivilliga skytteväsendets befrämjande å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett reservationsanslag av 300,000 kronor, att fördelas av Kungl. Maj:t efter inhämtat förslag från skytteförbundens överstyrelse.

Fördelningen
av det å riksstaten för
första halvåret 1923
anvisade
anslag.

Sedan skytteförbundens överstyrelse inkommit med förslag till fördelning av det sålunda anvisade anslaget samt arméförvaltningens artilleri- och civila departement däröver avgivit yttrande, har Kungl. Maj:t genom brev den 30 november 1922 fastställt följande plan för användande under år 1923 av ifrågavarande anslagsmedel:

Överstyrelsen:

a) Till bestridande av överstyrelsens administrationskostnader:

Till reseersättning åt ledamöterna i skytteförbundens överstyrelse och dess verkställande utskott.....	kronor	3,600: —
» reseersättning åt ledamöterna i överstyrelsens verkställande utskott vid inspektionsresor...	»	750: —
» arvoden, hyra m. m.	»	24,595: —

b) Till utgifter för skytteverksamheten att utbetalas genom överstyrelsen:

Till reseersättning åt Kungl. Maj:ts ombud i skytteförbundens styrelser	kronor	6,000: —	
» anskaffande av skyttemärken och medaljer, förslagsvis	»	15,000: —	kronor 49,945: —

Skytteförbunden:

Till arvoden åt skytteförbundens sekreterare	kronor	15,600: —	
» omkostnader för allmänna tävlingsskjutningars anordnande samt till pris vid tävlings-skjutningar i skol- och fält-skjutning	»	54,100: —	
» Norrbottens skytteförbund såsom extra understöd	»	1,500: —	» 71,200: —

Skytteföreningarna:

Till ammunitionsbidrag	kronor	100,000: —	» 100,000: —
------------------------------	--------	------------	--------------

Återstoden av anslaget att jämte behållningen från föregående år samt möjligen blivande överskott å förestående anslagstitlar användas:

Till en riksskyttetävling i Göteborg	»	20,000: —	
» en riksfältskjutning på skidor	»	4,000: —	
» understöd för ordnande av skjutbanor, till ersättning för bestyret med utlåning av gevär samt till bestridande av sådana av den frivilliga skytterörelsen föranledda utgifter, vartill Kungl. Maj:t i särskilda fall lämnar medgivande	»	54,855: —	» 78,855: —

Summa kronor 300,000: —

[26.] I skrivelse den 30 augusti 1922 har skytteförbundens överstyrelse genom sitt verkställande utskott hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1923—1924 till det frivilliga skytteväsendets befrämjande anvisa ett anslag av 1,350,000 kronor enligt följande beräkning:

Skytteförbundens överstyrelsens anslagsäskande för budgetåret 1923—1924.

till skytteförbundens överstyrelsens administrationskostnader samt särskilda utgifter att utbetalas genom överstyrelsen	kronor	91,600: —
» skytteförbunden	»	153,400: —
» skytteföreningarna	»	1,003,000: —
» övriga utgifter	»	102,000: —
	Summa kronor	1,350,000: —

Yttrande av arméförvaltningens artilleri- och civila departement.

Arméförvaltningens artilleri- och civila departement hava den 26 september 1922 avgivit utlåtande i ärendet samt därvid på anförda skäl hemställt om anvisande för ifrågavarande ändamål av 1,217,000 kronor.

Departementschefen.

I ämbetsskrivelse till försvarsrevisionen den 17 juni 1922 anhöll jag, att revisionen vid fullgörandet av sitt uppdrag ville till bedömande upptaga jämväl frågan, huruvida för det frivilliga skytteväsendet kunde finnas former, vilka möjliggjorde dess inpassande i själva försvarsorganisationen på ett sådant sätt, varom jag i mitt uttalande till statsrådsprotokollet den 7 januari 1922 närmare yttrat mig. Försvarsrevisionen har ännu icke avgivit utlåtande.

Ärendet befinner sig sålunda alltså i samma läge som vid framläggandet av 1922 års statsverksproposition. Jag finner mig därför, under åberopande av vad jag i ovan nämnda anförande till statsrådsprotokollet uttalade, icke heller nu böra förorda, att anslag äskas till det frivilliga skytteväsendets befrämjande, och detta så mycket mindre som det ytterligare försvårade statsfinansiella läget tvingat mig att vid uppgörandet av förslag till utgifter under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1923—1924 dels icke alls upptaga andra, väl motiverade förslag från armé- och marinförvaltningarna och dels i ett flertal anslagsposter, även sådana som avse medel till underhåll och övningar, föreslå avsevärda nedprutningar av de belopp, vilka förvaltningarna ansett nödvändiga.

Framställning av skytteförbundens över-

I detta sammanhang anhåller jag att få underställa Kungl. Maj:ts prövning en av skytteförbundens överstyrelse i skrivelse den 1 sep-

tember 1922 gjord framställning angående beredande av dyrtidstillägg under år 1923 åt befattningshavare hos överstyrelsen. I förevarande hänseende har överstyrelsen anfört följande.

Den å skytteförbundens överstyrelsens expedition för närvarande anställda personalen utgiordes av, förutom kassaförvaltaren:

sekreteraren med en årslön av 6,000 kronor,

ett kvinnligt biträde med en månadslön av 250 kronor,

ett manligt biträde med en månadslön av 200 kronor,

ett kvinnligt biträde såsom vaktmästare och städerska med en månadslön av 100 kronor.

Samtliga ifrågavarande befattningshavare vore för sitt uppehålle uteslutande hänvisade till sin tjänst hos skytteförbundens överstyrelse.

Enär tjänstgöringen å överstyrelsens expedition på grund av göromålens mängd och beskaffenhet icke medgäve någon möjlighet för därstädes anställd personal till någon extra inkomst, måste dessa tjänstgörandes belägenhet i dessa betungande dyrtider anses synnerligen behjärtansvärd, på grund varav desamma, som avlönades uteslutande med statsmedel, syntes vara väl berättigade att fortfarande liksom under år 1922 komma i åtnjutande av det dyrtidstillägg, som kunde komma att för år 1923 beviljas andra statens löntagare.

På anförda skäl hemställde överstyrelsen, att Kungl. Maj:t även till 1923 års riksdag måtte avlåta proposition, att utav den behållning, som den 31 december 1922 förefunnnes å anslaget till det frivilliga skytteväsendet, ett för ändamålet behövt belopp måtte få under år 1923 disponeras för utbetalande av dyrtidstillägg åt sekreteraren och övriga biträden å skytteförbundens överstyrelsens expedition enligt de grunder, som kunde komma att för sagda år fastställas för dyrtidstillägg till andra befattningshavare i statens tjänst.

Arméförvaltningens civila departement har uti den 26 september 1922 avgivet yttrande tillstyrkt förevarande framställning samt hemställt, att de belopp, varmed dyrtidstillägg enligt de grunder, som för år 1923 vore eller kunde varda bestämda i fråga om sådant tillägg till befattningshavare i statens tjänst, finge till sagda personal utgå, måtte få bestridas av de vid årsskiftet förefintliga reservationer å extra anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande, vilken behållning, så vitt departementet då kunde bedöma, därtill torde lämna tillgång.

[26.]
 atyrelse ang.
 dyrtidstillägg
 åt viss
 personal
 under år
 1923.

Yttrande av
 arméförvalt-
 ningens civila
 departement.

Enligt beslut av riksdagen har den vid skytteförbundens överstyrelsens expedition anställda personal, som är för sitt uppehålle uteslu-

Departements-
 chefen.

[26.] tande hänvisad till sin avlöning från överstyrelsen — d. v. s. hela personalen med undantag av kassaförvaltaren — under åren 1920—1922 uppburit dyrtidstillägg enligt de i fråga om dyrtidstillägg för befattningshavare i statens tjänst gällande grunder. Då det torde vara med billighet överensstämmande, att samma personal även under år 1923 kommer i åtnjutande av motsvarande förmån, finner jag mig böra tillstyrka, att av riksdagen inhämtas medgivande att för sådant ändamål disponera å extra anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande förefintliga reservationer, vilka härtill torde lämna tillgång.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till den vid skytteförbundens överstyrelses expedition anställda personalen, med undantag av kassaförvaltaren, må från förefintliga reservationer under extra anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande under år 1923 utbetalas dyrtidstillägg enligt de grunder, som för samma år äro eller kunna varda bestämda i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Soldathemsverksamhet.

För vart och ett av åren 1916—1922 har riksdagen till understödande av soldathemsverksamheten vid arméns truppförband beviljat ett extra anslag av 10,000 kronor.

Då något anslag för ifrågavarande ändamål icke ansetts vara för första halvåret 1923 oundgängligen erforderligt, hava icke några medel för ändamålet anvisats å riksstaten för sistnämnda budgetperiod.

Med hänsyn till nödvändigheten av att under nu rådande förhållanden i möjligaste mån begränsa statsutgifterna torde icke heller för budgetåret 1923—1924 böra av riksdagen äskas något anslag för ifrågavarande ändamål.

[27.] 7. **Skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m.**

(Expensanslaget.)

Förevarande anslag är avsett för bestridande av samtliga expensutgifter, utom tryckningskostnader, vid ämbetsverk, staber och sådana expeditioner, som icke tillhöra truppförbanden.

Anslaget var i riksstaten för år 1922 upptaget med 306,814 kronor. Till förstärkning av detta anslag anvisade nästlidet års riksdag å tilläggsstat för samma år ett anslag av 214,180 kronor. [27.]

I nästlidet års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga ordinarie expensanslaget med 356,714 kronor. Riksdagen, som icke fann anledning till erinran mot beräkningen av ifrågavarande medelsbehov, upptog emellertid det ordinarie anslaget med allenast ett belopp motsvarande hälften av det ordinarie expensanslaget för år 1922 eller 153,407 kronor samt anvisade återstoden, i avjämnat tal 203,300 kronor, såsom förstärkningsanslag.

I de för riksdagen framlagda beräkningarna har expensanslaget uppdelats å tre titlar, nämligen

- Titel I. Skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. vid verk och staber m. fl.
- Titel II. Hyra, eldning och belysning samt städning ävensom telefonabonnemang och vissa skrivmaterialier vid rullförings-expeditionerna.
- Titel III. Oförutsedda expensbehov samt för centralupphandling.

Titel I. Skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. vid verk och staber m. fl.

Under denna titel upptogs i anslagsberäkningen för år 1922 å ordinarie stat ett belopp av 212,304 kronor. Av det för samma år anvisade förstärkningsanslaget torde i runt tal 156,000 kronor få anses belöpa å förevarande anslagstitel.

I anslagsberäkningen för första halvåret 1923 har medelsbehovet för ifrågavarande ändamål upptagits med tillhoppa 280,289 kronor. Denna anslagsberäkning är grundad på samma prisnivå som den för år 1922 uppgjorda. Att medelsbehovet icke desto mindre beräknats väsentligt överstiga hälften av 1922 års medelsanvisning beror dels på den jämförelsevis större bränsle- och lyseåtgången under kalenderårets förra hälft, dels ock därpå, att uppkommande merkostnader för bränsle och lyse icke vidare efter ingången av år 1923, såsom föregående år varit fallet, bestridas av förstärkningsanslaget till ordinarie bränsleanslaget.

Arméförvaltningen har erinrat om att ämbetsverket i de för 1922 års riksdag framlagda anslagsberäkningarna ansett sig böra sönderdela de olika anslagsposterna i särskilda utgiftsgrupper — t. ex. kostnader för skrivmaterialier, för bränsle och lyse, för lokalhyror m. m. — allt

Arméförvaltningens framställning.

[27.] efter som kostnaderna inom varje sådan utgiftsgrupp kunde anses vara mer eller mindre växlande eller helt stabila.

De för helt år sålunda uppgjorda sifferberäkningar — med undantag i viss mån beträffande kostnader för skrivmaterialier och dylikt — syntes emellertid, såsom grundade på en lång erfarenhet, kunna användas som fasta utgångspunkter jämväl för den nu föreliggande beräkningen av medelsbehovet å förevarande anslag.

Här nedan komme således att anmälas endast de nya medelsbehov, som yppats hos de olika myndigheterna.

Arméförvalt-
ningen.

Å arméförvaltningens anslagspost hade icke funnits uppförda några medel för bestridande av kostnader för vatten, gas och elektrisk ström, enär sådana utgifter hittills gäldats av fortifikationsdepartementet med anlåtande av byggnadsanslaget. Enär emellertid dylika kostnader vore hänförliga till expenser, hade — såsom framginge av 1921 års statsverksproposition sid. 246 — byggnadsanslaget minskats med därför beräknat belopp, 1,750 kronor, vilket i stället nu borde uppföras å förevarande anslagspost.

General-
stabens.

Chefen för generalstabens hade återkommit med sin föregående år gjorda framställning om anvisande av medel till bestridande av ersättning för skrivhjälp 5,000 kronor.

Då detta medelsanspråk av Kungl. Maj:t ansetts kunna fyllas med andra till buds stående medel, hade arméförvaltningen icke intagit desamma i förevarande beräkningar.

Emellertid syntes ett nytt belopp böra tillgodoföras generalstabens andel av anslaget. Under en del år hade nämligen genom särskilda kungl. brev från anslaget till extra utgifter anvisats medel för bestridande av vissa ordinarie underhållskostnader för kartor. I senaste brev i detta ärende den 23 januari 1922 hade Kungl. Maj:t anbefallt arméförvaltningen att i nästavgivande medelsframställning beakta frågan om bestridande för framtiden av dessa kostnader.

Då dessa vore att hänföra till expenser, syntes desamma med ett belopp av 7,000 kronor, vilket chefen för generalstabens under hand förklarar tillräckligt, böra tilläggas generalstabens andel av förevarande anslag.

Generalfält-
tygmästarens
expedition.

I förlidet års medelsframställning hade arméförvaltningen framhållit nödvändigheten av att för vissa större expeditioner, för vilka finnes beviljade anslagsbelopp till bestridande av kostnader för skriv-

materialier m. m. — vari till större del inginge utgifter för bland annat telegram och telefonsamtal — beräkna den genom prisfallet å nämnda materialier möjliggjorda minskningen med allenast 25 procent av de för år 1921 beviljade förstärkningsbeloppen i stället för — som vid de mindre expeditionerna — med samma procenttal å både ordinarie och extra anslagsmedel. [27.]

Därvid hade generalfältygmästarens expedition hänförts till de mindre expeditionerna, ehuru den i ärendenas omfattning visat sig vara fullt hänförlig till de större expeditionernas grupp.

Arméförvaltningen hemställde för den skull, att till det ordinarie anslagsbeloppet för nämnda expedition, 7,010 kronor, måtte beviljas en väl behövlig ökning med 50 procent därav eller 3,500 kronor.

Inspektören för militärläroverken hade i skrivelse till civila departementet anmält, att kostnaderna för hyra och städning av hans expedition numera ökats från förut beräknade 3,750 kronor till 4,100 kronor, eller med 350 kronor. Med detta belopp torde således anslaget böra ökas.

Inspektörens
för militär-
läroverken
expedition.

Chefen för sjätte arméfördelningen hade i skrivelse till arméförvaltningens civila departement erinrat därom, att han hade att bestrida vissa expenskostnader för arméfördelningens havremagasin, utgörande 180 kronor för telefonabonnemang och 170 kronor för skrivmaterialier, telefonsamtal och dylikt, eller tillhopa 350 kronor.

Sjätte armé-
fördelningens
expedition.

Detta belopp, som hittills under några år bestritts av medel, disponerade utav arméförvaltningens civila departement, syntes lämpligast böra uppföras å förevarande anslagspost.

Slutligen hemställde arméförvaltningen, i enlighet med vad inledningsvis under denna anslagsgrupp anförts beträffande utgifterna för ökade telefonabonnemangskostnader, att för detta ändamål måtte å anslaget uppföras i runt tal 13,000 kronor.

De beräknade utgifterna skulle därefter böra upptagas med de belopp, som funnes uppförda å följande tablå, nämligen:

[27.]

Verk, stab eller annan myndighet.	Tidigare beviljade anslagsmedel med viss ändring betr. skrivmaterialier	Nytt medelsbehov	S u m m a	På ord. stat	På extra stat
	kronor.	kronor.	kronor.	kronor.	kronor.
Arméförvaltningen	78,200	1,750	79,950	33,231	46,719
Generalstaben	53,400	7,000	60,400	32,295	28,105
Generalfältygmästaren	7,000	3,500	10,500	7,000	3,500
Inspektören för artilleriet och artilleristaben	2,400	—	2,400	2,400	—
Chefen för fortifikationen	8,550	—	8,550	5,700	2,850
Inspektören för infanteriet ...	5,050	—	5,050	3,850	1,200
d:o för militärläroverken	6,050	350	6,400	3,800	2,600
I. arméfördelningen	8,200	—	8,200	4,850	3,350
II. " "	8,400	—	8,400	7,250	1,150
III. " "	6,850	—	6,850	3,900	2,950
IV. " "	4,350	—	4,350	2,650	1,700
V. " "	3,850	—	3,850	2,450	1,400
VI. " "	7,350	350	7,700	3,950	3,750
Militärbefälhavaren på Gottland	4,400	—	4,400	3,700	700
Inspektören för kavalleriet ...	5,100	—	5,100	3,500	1,600
d:o för trängen	4,950	—	4,950	1,700	3,250
Fortifikationsbefälhavaren & Karlsborg	3,500	—	3,500	3,500	—
d:o i Boden	3,200	—	3,200	3,200	—
Kommandanten i Boden	16,000	—	16,000	8,621	7,379
d:o i Stockholm	950	—	950	950	—
d:o å Karlsborg	3,400	—	3,400	2,585	815
Landstormsexpeditionerna i Stockholm	2,000	—	2,000	—	2,000
Intendenturstaben	3,500	—	3,500	3,500	—
Remonteringsstyrelsen	7,900	—	7,900	6,600	1,300
Krigshögskolan	8,800	—	8,800	5,330	3,470
Artilleri- och ingenjörhögskolan	8,550	—	8,550	—	8,550
Intendenturförrådet i Stockholm	4,800	—	4,800	4,500	300
d:o å Karlsborg	3,750	—	3,750	3,000	750
d:o i Boden	8,000	—	8,000	3,000	5,000
Garnisonssjukhuset i Stockholm	57,600	—	57,600	18,400	39,200
d:o i Boden	28,000	—	28,000	8,000	20,000
Ökade telefonabonnemangskostnader	13,000	—	13,000	—	13,000
tillhopa kronor	387,050	12,950	400,000	193,412	206,588

Till ovan angivna slutsummor torde sedan bära läggas det för försvarsdepartementet erforderliga beloppet, fördelat på ordinarie och extra stat.

Det slutbelopp, som därefter framkomme i »summakolumnen», syntes efter Kungl. Maj:ts och riksdagens beprövande antingen i sin helhet böra uppföras å förevarande anslag, titel I, eller också fördelas med beloppet för slutsumman i den näst sista kolumnen på nämnda anslagstitel och med beloppet för sista kolumnens slutsumma på särskilt extra anslag.

[27.]

Vid den granskning, jag underkastat arméförvaltningens förslag till beräkning av här ifrågakvarande anslagsbehov för budgetåret 1923—1924, har jag kommit till det resultatet, att det av ämbetsverket äskade beloppet 400,000 kronor — vari icke inbegripits några medel för försvarsdepartementet — torde bliva för ändamålet erforderligt.

Departementschefen.

Vad departementet angår, hava expensutgifterna i anslagsberäkningen för år 1922 upptagits till sammanlagt 68,182 kronor och för första halvåret 1923 till 35,000 kronor. För det budgetår, varom här är fråga, torde böra beräknas ett belopp av 67,000 kronor.

Medelsbehovet under förevarande anslagstitel skulle alltså utgöra tillhoppa ($400,000 + 67,000 =$) 467,000 kronor, varav emellertid å det ordinarie anslaget torde böra upptagas allenast ett belopp, motsvarande vad som för år 1922 beräknats såsom ordinarie anslagsmedel, eller 212,304 kronor, under det att återstoden ($467,000 - 212,304 =$) 254,696 kronor torde böra anvisas såsom förstärkningsanslag.

Titel II. Hyra, eldning och belysning samt städning ävensom telefonabonnemang och vissa skrivmaterialier vid rullföringsexpeditionerna.

För år 1922 beräknades medelsbehovet under förevarande anslags-titel till sammanlagt i runt tal 100,000 kronor, därav 59,280 kronor upptogos å det ordinarie anslaget. För första halvåret 1923 har medelsbehovet beräknats efter enahanda grunder.

Arméförvaltningen, som icke ansett sig kunna tillstyrka någon sänkning av ifrågakvarande anslagsbelopp, har hemställt, att för budgetåret 1923—1924 måtte under förevarande titel uppföras 100,000 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Vad ämbetsverket sålunda föreslagit giver mig icke anledning till annan erinran än att anslagsbeloppet torde böra uppdelas å ordinarie och förstärkningsanslag, varvid under det ordinarie anslaget torde böra beräknas samma belopp som för år 1922 eller 59,280 kronor och återstoden 40,720 kronor torde inberäknas i förstärkningsanslaget.

Departementschefen.

[27.]

Titel III. Oförutsedda expensbehov samt för centralupphandling.

Under denna anslagstitel har å det ordinarie anslaget för år 1922 upptagits 35,230 kronor. Medelsbehovet i sin helhet under såväl nyssnämnda år som första halvåret 1923 har uppskattats till 52,850 kronor för år räknat, vilket i jämförelse med det för år 1921 anvisade beloppet innebär en minskning med omkring 25 procent.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har anfört, att detta procenttal på grund av det fortfarande prisfallet å skrivmaterialier och dylikt nu syntes kunna något höjas. Enär emellertid anslagstiteln delvis vore avsedd till reservfond för arméförvaltningens civila departement att anlitas vid inträffande extra medelsbehov av en eller annan art vid de under titel I angivna verk, staber m. fl., torde nedsättningen av anslagsbeloppet icke böra upptagas till mer än 40 procent. I enlighet härmed hemställde arméförvaltningen, att för budgetåret 1923—1924 medelsbehovet å denna titel måtte bestämmas till i avrundat tal 42,500 kronor.

Departementschefen.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit finner jag mig böra tillstyrka. Av det för här ifrågasvarande ändamål erforderliga beloppet torde emellertid under det ordinarie anslaget böra upptagas enahanda summa som i 1922 års anslagsberäkning eller 35,230 kronor, under det att återstoden, 7,270 kronor, torde böra anvisas såsom förstärkningsanslag.

Sammanfattning.

I enlighet med vad jag nu anfört skulle ordinarie expensanslaget för budgetåret 1923—1924 samt det till förstärkning härav avsedda extra anslaget beräknas på följande sätt:

	Ordinarie anslag. Kronor.	Förstärkningsanslag. Kronor.
Titel I	212,304: —	254,696: —
Titel II	59,280: —	40,720: —
Titel III	35,230: —	7,270: —
	<hr/>	<hr/>
Summa	306,814: —	302,686: —

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. med 306,814 kronor.

8. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. [28.]

Med hänvisning till vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av 302,686 kronor.

9. Skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden. [29.]

Ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden var i riksstaten för år 1922 upptaget med 163,250 kronor. Till förstärkning av detta anslag anvisade nästlidet års riksdag å tilläggsstat för samma år ett anslag av 228,610 kronor.

I 1922 års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga ordinarie anslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden med 195,932 kronor. Riksdagen, som icke fann anledning till erinran mot det av Kungl. Maj:t äskade beloppet, upptog emellertid det ordinarie anslaget med allenast hälften av 1922 års ordinarie anslag, eller således 81,625 kronor, samt anvisade återstoden av beloppet, i runt tal 114,300 kronor, såsom extra anslag till det ordinarie anslagets förstärkning.

Anslaget är uppdelat på två titlar, nämligen:

Titel I. Skrivmaterialier m. m.

Titel II. Oförutsedda expensbehov m. m.

Titel I. Skrivmaterialier m. m.

Under denna titel upptogs i anslagsberäkningen för år 1922 å det ordinarie anslaget ett belopp av 129,150 kronor och såsom förstärkningsanslag ett belopp av 176,512 kronor 50 öre, tillhopa alltså 305,662 kronor 50 öre. Förstärkningsanslaget var beräknat på grundvalen av en ökning med 150 procent å flertalet av de i det ordinarie anslagsbeloppet ingående posterna.

Medelsbehovet för första halvåret 1923 har beräknats efter enahanda grunder.

[29.]
Arméförvalt-
ningens
framställning.

Arméförvaltningen har anført, att ehuru prisfallet på skrivmaterialier kunnat möjliggöra en sänkning med 25 procent å därför avsedda anslagsposter inom undervisnings- och expensanslagen, en liknande sänkning icke utan största olägenhet kunde äga rum beträffande förevarande anslag. Såsom arméförvaltningen haft tillfälle att framhålla i de två senaste årens medelsframställningar, vore nämligen medelsbehovet å detta anslag från början alldeles för knappt beräknat även för normala prislägen å telefonabonnemang, telefonsamtal, telegram, annonser m. fl. expenser, som skulle bekostas av anslaget. Detta förhållande hade allt mera belysts av de senaste årens erfarenhet. Ehuru riksdagen anvisat förstärkningsanslag, som för år 1921 uppgått till 200 och för år 1922 till 150 procent å de ordinarie anslagen, hade åtskilliga truppförband för förstnämnda år redovisat brister å ofta väsentliga belopp samt för år 1922 i flera fall redan anmält, att utgifterna trots all sparsamhet icke kunde hållas inom de beviljade anslagens ram. Några arméfördelnings- och truppförbandschefer hade med anledning därav t. o. m. hemställt om en anslagstilldelning lika stor som den för år 1921, andra åter hade med skärpa framhållit, att någon minskning under de för år 1922 beviljade medlen icke vore möjlig.

Med anledning av det anförda hemställde arméförvaltningen, att medelsbehovet å ifrågavarande anslagstitel måtte för tiden 1 juli 1923 —30 juni 1924 beräknas efter samma grunder som för år 1922.

Departements-
chefen.

I betraktande av vad arméförvaltningen sålunda anført torde försiktigheten bjuda att för budgetåret 1923—1924 under nu ifrågavarande titel räkna med samma medelsbehov som det, vilket lagts till grund för anslagsberäkningarna för år 1922 och första halvåret 1923. För ändamålet skulle alltså erfordras ett belopp av 305,662 kronor 50 öre, varav dock, i överensstämmelse med tidigare tillämpade grunder, allenast 129,150 kronor torde böra beräknas å det ordinarie anslaget samt återstoden, i jämnt krontal 176,513 kronor, anvisas såsom förstärkningsanslag.

Titel II. Oförutsedda expensbehov m. m.

Under förevarande titel upptogs å det ordinarie anslaget för år 1922 ett belopp av 34,100 kronor. Till förstärkning härav anvisades å tilläggsstat för samma år dels ett belopp av 34,100 kronor, motsvarande 100 procent av de under det ordinarie anslaget beräknade medel, dels ock därutöver ett belopp av 18,000 kronor för bestridande av uppkommande merkostnader för telefonabonnemang.

I anslagsberäkningen för första halvåret 1923 har upptagits hälften [29.] av de för år 1922 anvisade medel.

Arméförvaltningen har anfört, att de för år 1922 under förevarande titel anvisade medel, med undantag av det för ökade telefonabonnemangskostnader avsedda beloppet, eller således (34,100 + 34,100 =) 68,200 kronor syntes kunna för nu ifrågavarande budgetår minskas med 25 procent till i runt tal 51,000 kronor. Härtill borde, liksom för år 1922, läggas ett belopp av 18,000 kronor till bestridande av ökade kostnader för telefonabonnemang. Anslagstitelns slutsumma skulle sålunda utgöra (51,000 + 18,000 =) 69,000 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Mot den av arméförvaltningen verkställda beräkningen av ifrågavarande medelsbehov har jag icke något att erinra. Av det äskade beloppet, 69,000 kronor, torde emellertid endast 34,100 kronor bära upptagas såsom ordinarie anslagsmedel, under det att återstoden, 34,900 kronor torde bära anvisas såsom förstärkningsanslag.

Departementschefen.

Sammanfattning.

I enlighet med vad nu anförts skulle här ifrågavarande medelsbehov för budgetåret 1923—1924 beräknas sålunda:

	Ordinarie anslag. Kronor.	Förstärkningsanslag. Kronor.
Titel I	129,150: —	176,513: —
Titel II	34,100: —	34,900: —
Summa	163,250: —	211,413: —

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden med 163,250 kronor.

10. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden. [30.]

Med hänvisning till vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[30.]

att till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av 211,413 kronor.

[31.]

11. Tryckningskostnader.

Ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader var till och med år 1922 i riksstaten upptaget med 120,500 kronor.

Med hänsyn till de högst betydande överskridanden av anslaget, som under de senaste åren ägt rum, upptogs anslaget i nästlidet års statsverksproposition för första halvåret 1923 med 190,000 kronor. Under framhållande av nödvändigheten därav, att den största sparsamhet med detta anslag iakttoges, uppförde emellertid riksdagen detsamma i riksstaten för nämnda halvår med 150,000 kronor.

Innan jag ingår på frågan om medelsbehovet å förevarande anslag för budgetåret 1923—1924 får jag erinra om följande.

Enligt brev den 16 december 1921 förordnade Kungl. Maj:t, att genom lantförsvarets kommandoexpeditioners försorg skulle under år 1922 försöksvis utgivas en publikation, benämnd »Tjänstemeddelanden rörande Lantförsvaret», vilken skulle i erforderligt antal exemplar direkt tillställas vederbörliga myndigheter, truppförband m. fl. tillhörande armén och innehålla vissa av Konungen i statsrådet och i kommandoväg samt av arméförvaltningen meddelade beslut; och anvisades för bestridande av därmed förenade kostnader m. m. ett belopp av högst 20,000 kronor från lantförsvarets anslag till extra utgifter.

Sedan från vederbörliga myndigheter inkommit rapporter över det sålunda försöksvis tillämpade expeditionssättet samt arméförvaltningens civila departement den 31 oktober 1922 avgivit infortrat utlåtande i ämnet, upptogs frågan om publikationens fortsatta utgivande inför Kungl. Maj:t den 24 november 1922, därvid jag till statsrådsprotokollet yttrade, bland annat, att av de inkomna rapporterna framginge, hursom berörda expeditionssätt visat sig medföra avsevärda praktiska fördelar, samt att så gott som samtliga myndigheter därför uttryckt önskvärdenheten av att publikationen i fråga måtte fortfarande utkomma. Ingen av de hörda myndigheterna hade avstyrkt publikationens fortsatta utgivande. Även i ekonomiskt avseende hade det nu försöksvis tillämpade sättet för ärendenas expediering givit gynnsamt resultat. Det nya expeditionssättet hade nämligen i stort sett visat sig medföra minskade utgifter

för statsverket. Starka skäl syntes mig sålunda tala för att publikationen allt framgent utgäves. Innan detta definitivt bestämdes, torde emellertid riksdagen böra erhålla kännedom härom, och syntes för den skull beslut för det dåvarande böra meddelas allenast om utgivande av publikationen under första halvåret 1923. Kostnaderna för publikationens tryckning torde, sedan de jämlikt förenämnda beslut den 16 december 1921 igångsatta försöken blivit slutförda, böra i likhet med övriga tryckningskostnader för lantförsvarets räkning bestridas av lantförsvarets anslag till tryckningskostnader.

I anslutning till vad jag sålunda anfört förordnade Kungl. Maj:t, att ifrågavarande publikation skulle under tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 genom lantförsvarets kommandoexpeditioners försorg fortfarande utgivas och i erforderligt antal exemplar direkt tillställas vederbörliga myndigheter, truppförband m. fl. tillhörande armén;

att i denna publikation skulle, i den mån ej gällande bestämmelser angående handlingars hemlighållande härför utgjorde hinder, införas dels, med nedannämnda undantag, alla av Konungen i statsrådet på föredragning av chefen för försvarsdepartementet meddelade beslut, vilka skulle delgivas sammanlagt minst fyra regementschefer (inskrivningsbefälhavare, kårchefer, chef för Skånska husarregementets detachement i Uppsala, chefer för fästningsingenjör- och intendenturkompanierna); och skulle därvid allt fortfarande ett vederbörligen underskrivet exemplar av den utgående expeditionen tillställas den myndighet eller person, som ansåges böra erhålla huvudhandlingen i ärendet, men däremot i dylika ärenden i allmänhet icke utgå några avskrifter eller aviser till försvarsdepartementet underställda myndigheter, dels — därest ej arméförvaltningen undantagsvis annorlunda bestämde — av arméförvaltningens olika departement och sjukvårdsstyrelse meddelade beslut i enahanda fall, som ovan angivits, och med iakttagande av förenämnda bestämmelse i avseende å huvudhandlingens underskrivande, dels ock i den omfattning, som chefen för lantförsvarets kommandoexpedition ägde bestämma, i kommandoväg meddelade beslut samt andra meddelanden från nämnda kommandoexpedition;

att chefen för generalstaben, truppslagsinspektörer samt inspektören för militärläroverken m. m., chefen för fortifikationen och andra med dem likställda myndigheter skulle äga att efter samråd med chefen för lantförsvarets kommandoexpedition i publikationen införa tjänstemeddelanden, som vore av mera allmänt intresse för armén;

att i svensk författningssamling intagna författningar och andra meddelanden skulle — där ej chefen för försvarsdepartementet för sär-

[31.] skilt fall annorlunda bestämde — i publikationen endast angivas med vederbörliga rubriker;

att i publikationen intaget tjänstemeddelande skulle av vederbörande åtlydas såsom vore det dem skriftligen delgivet; samt

att över de i publikationen intagna tjänstemeddelanden skulle likaledes genom lantförsvarets kommandoexpeditioners försorg månadsvis upprättas och utsändas ett sakregister samt ett namnregister, vilka vid årets slut skulle ersättas med årsregister.

Vidare medgav Kungl. Maj:t, att prenumeration å publikationen finge äga rum mot ett prenumerationspris av tre kronor för kvartal.

Därjämte föreskrev Kungl. Maj:t, dels att kostnaderna för publikationens tryckning skulle bestridas av lantförsvarets anslag till tryckningskostnader samt att de med publikationens utsändande m. m. förenade utgifter skulle gäldas av de utav försvarsdepartementet disponerade medel å lantförsvarets anslag till skrivmaterialier, expenser m. m., dels ock att eventuellt inflytande prenumerationsavgifter skulle tillgodoföras nämnda anslag, allt i förhållande till de kostnader, som i anledning av prenumerationen åsamkats vardera anslaget.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har jag kommit till den uppfattningen, att utgivandet av ifrågavarande publikation bör fortsättas jämväl för tiden efter utgången av juni månad innevarande år. Kostnaderna för publikationens tryckning torde, liksom för närvarande är fallet, även framdeles böra bestridas av anslaget till tryckningskostnader. Det kunde vid sådant förhållande ifrågasättas, huruvida icke en häremot svarande ökning av anslaget borde ske. Med hänsyn till de åtgärder, som vidtagits i syfte att nedbringa utgifterna under nämnda anslag, och till vad 1922 års riksdag uttalat, torde emellertid detsamma icke böra upptagas högre än med 300,000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader med 300,000 kronor.

[32.]

12. Vissa arbeten å mobiliseringsverket.

Anslag för år
1922.

I 1921 års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till bestridande av kostnader för vissa arbeten å mobiliseringsverket för år 1922 anvisa ett extra reservationsanslag av 66,600 kronor. Till

grund för uppskattningen av ifrågavarande medelsbehov hade lagts en inom generalstaben uppgjord beräkning, enligt vilken för berörda ändamål under treårsperioden 1922—1924 skulle erfordras ett belopp av 200,000 kronor. [32.]

Riksdagen, som emellertid ansåg, att 35,000 kronor borde för år 1922 bliva tillfyllest, anvisade för ändamålet ett anslag å sistnämnda belopp.

För tiden 1 januari—30 juni 1923 har nästlidet års riksdag, på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning, för samma ändamål anvisat ett anslag, uppgående till hälften av det för år 1922 beviljade beloppet, eller således 17,500 kronor. Anslag för första halvåret 1923.

Chefen för generalstaben har nu i skrivelse den 29 september 1922 anfört, att, därest anslaget för återstående del av treårsperioden 1922—1924 utginge med samma belopp, som tillhoppa anvisats för år 1922 och första hälften av år 1923, eller 52,500 kronor, komme chefen för generalstaben att för det ifrågavarande ändamålet kunna disponera endast 105,000 kronor i stället för beräknade 200,000 kronor. Den nedgång i kostnaderna, som ägt rum sedan kostnadsberäkningen år 1920 uppgjorts, motsvarade icke en sådan reducering i anslaget. Med hänsyn till nödvändigheten att under nuvarande förhållanden begränsa statens utgifter till det minsta möjliga syntes anslaget dock böra inskränkas till det belopp, varmed det utgått under år 1922 och första halvåret 1923. Chefen för generalstaben hemställde alltså, att för berörda ändamål måtte mot behörig redovisning ställas till generalstabschefens förfogande ett belopp av 35,000 kronor för budgetåret 1923—1924. Framställning av chefen för generalstaben.

I häröver den 3 oktober 1922 avgivet yttrande har arméförvaltningens civila departement hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för det av chefen för generalstaben angivna ändamål för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 35,000 kronor. Yttrande av arméförvaltningens civila departement.

Med tillstyrkan av vad myndigheterna sålunda föreslagit hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departementschefen.

att till bestridande av kostnader för *vissa arbeten å mobiliseringsverket* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 35,000 kronor.

[33.]

13. Generalstabens översiktskarta över Sverige.

Uti nästlidet års statsverksproposition gjorde Kungl. Maj:t framställning om beviljande av ett anslag av 18,500 kronor för fortsättande av arbetena för utgivande av generalstabens översiktskarta över Sverige i skalan 1:400,000. Av anslaget var ett belopp av 7,000 kronor avsett att anvisas till utgående under tiden januari—juni 1923 samt återstoden, 11,500 kronor, under därpå följande statsregleringsperiod.

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning beviljade riksdagen för ifrågavarande ändamål ett anslag av 18,500 kronor samt anvisade därav för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom extra reservationsanslag ett belopp av 7,000 kronor.

I enlighet med chefens för generalstaben av arméförvaltningen tillstyrkta förslag får jag nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det för *fortsättande av arbetena för utgivande av generalstabens översiktskarta över Sverige* i skalan 1:400,000 utav 1922 års riksdag beviljade anslag, 18,500 kronor, för budgetåret 1923—1924 såsom extra reservationsanslag anvisa återstoden, 11,500 kronor.

D. Förplägnad, intendenturmateriel, reparation, övningar m. m.

[34.]

1. Mathållning.

Ifrågavarande anslag är avsett för bestridande av kostnaderna för inköp av proviantartiklar, deras transport till konsumtionsorten, kostnader för magasinering, i den mån sådana förekomma, annonsering om leverans av livsmedelsförnödenheter samt avlöning till civila biträden vid förrådsinventeringar och till civila arbetare vid kronobagerier, vilka samtliga utgifter kunna anses hänförliga till proviantens anskaffningskostnader. Vidare skola härifrån gäldas utgifter för inköp av tillagade portioner, då sådana icke kunna genom arméns förvaltningsorgan iordningställas, samt författningsenligt utgående portionsersättning.

Mathållningsanslaget beräknades under en följd av år efter 60 öre för man och tjänstgöringsdag. Då det på detta sätt beräknade ordinarie anslagsbeloppet under kristiden visade sig alldeles otillräckligt för bestridande av kostnaderna för mathållning vid armén, anvisades särskilda extra anslag för det ordinarie anslagets förstärkning. Vid be-

räkning av förstärkningsanslaget för år 1922 utgick man från en portionskostnad av sammanlagt 1 krona per man och dag. [34.]

För tiden 1 januari—30 juni 1923 har medelsbehovet beräknats efter 90 öre för man och dag; och har det anvisade beloppet, 4,041,132 kronor, i sin helhet upptagits såsom ordinarie anslag.

Den för armén gällande normalportionsstaten upptager, förutom vissa förplägnadsartiklar in natura, ett kontant belopp av 5 öre.

Sedan arméförvaltningens intendentsdepartement i skrivelse den 28 december 1920 föreslagit vidtagande av sådan ändring i normalportionsstaten, att — för återställande av det genom penningvärdets fall rubbade förhållandet mellan nämnda stats naturavärden och dess kontanta del — i stället för nyssnämnda fixa belopp av 5 öre måtte beräknas ett belopp motsvarande 10 procent av de i staten ingående proviantartiklarnas sammanlagda värde, hemställde arméförvaltningen uti sin framställning rörande lantförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923, att mathållningsanslaget för nämnda halvår måtte beräknas på grundval av den sålunda föreslagna ändrade normalportionsstaten.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t anförde jag till statsrådsprotokollet, att några rent principiella invändningar visserligen icke syntes kunna göras mot den föreslagna ändringen i normalportionsstaten. Emellertid hade den nuvarande normalportionsstaten i stort sett tillfredsställande fyllt sin uppgift. Det framhölls också, att manskapets utspisning under den senare tiden kunnat avsevärt förbättras genom ändamålsenligare anordningar för matens tillredning och tillvaratagande ävensom genom en grundligare utbildning av förplägnadspersonalen. Med hänsyn härtill och då den ifrågasatta ändringen av normalportionsstaten skulle med gällande portionspris medföra en avsevärd kostnadsökning, syntes med vidtagandet av denna ändring kunna tillsvidare anstå.

I överensstämmelse härmed beräknades anslaget på grundval av den dittills gällande normalportionsstaten.

Arméförvaltningen har nu anfört, att portionskostnaden vid armén, som under första kvartalet av år 1922 utgjort 88 öre per man och dag, för tredje kvartalet nedgått till 87 öre för man och dag. Med den stabilisering i den allmänna prisnivån — särskilt vad livsmedlen beträffade — som numera syntes hava inträtt, syntes försiktigheten bjuda, att man för budgetåret 1923—1924 icke räknade med lägre portionskostnad för man och dag än 87 öre.

Arméförvaltningens framställning.

[34.] Emellertid erfordrades en förhöjning i denna anslagsberäkning. Arméförvaltningen ansåge nämligen frågan om förändring av normalportionsstaten vara av den betydelse för beredande av en god och tillräcklig förplägnad åt arméns manskap, att den borde lösas i enlighet med intendentsdepartementets förut omförmälda förslag, och ville arméförvaltningen härvid framhålla dels statsrådets och chefens för försvarsdepartementet ovanberörda yttrande, att inga rent principiella erinringar syntes kunna resas mot förslaget, dels det förhållandet, att den kostnadsökning, förslaget genomförande skulle medföra, numera på sätt nedan angäves blivit mindre än förut varit förhållandet. Förhöjningen i portionskostnaden vid ett eventuellt genomförande av förslaget syntes nämligen kunna beräknas sålunda.

Om, som ovan ifrågasatts, kostnaden för portionen under budgetåret 1923—1924 enligt hittills gällande normalportionsstat upptoges till 87 öre för man och dag, inginge häri förplägnadsartiklar till ett värde av 82 öre. 10 procent härav utgjorde 8,2 öre, vilket belopp borde tilläggas nämnda värde. Portionskostnaden skulle sålunda utgöra 90,2 öre, vilken siffra emellertid syntes kunna avjämnas till 90 öre. Kostnadsökningen på grund av den föreslagna ändringen i normalportionsstaten skulle sålunda utgöra 3 öre.

Enär arméförvaltningen på grund av med den pågående försvarsrevisionen sammanhängande orsaker icke vore i tillfälle att nu verkställa någon beräkning av antalet tjänstgöringsdagar för manskap under budgetåret 1923—1924, kunde den slutsumma, vartill mathållningsanslaget för nämnda år enligt ovanstående beräkning borde uppgå, icke angivas, utan måste arméförvaltningen inskränka sig till att beträffande mathållningsanslaget för nämnda år föreslå, att detsamma, jämte godkännande av den ovan föreslagna ändringen i normalportionsstaten, måtte beräknas efter en kostnad av 90 öre för man och tjänstgöringsdag.

Departements-
chefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har arméförvaltningen förnyat sin tidigare gjorda framställning om vidtagande av sådan ändring i gällande normalportionsstat för armén, att det i staten ingående kontanta beloppet skulle utgöra 10 procent av de i staten upptagna proviantartiklarnas sammanlagda värde. Av enahanda skäl, som tidigare av mig anförts, synes emellertid den ifrågasatta förändringen icke heller nu böra vidtagas.

Vidkommande anslagsbehovet för budgetåret 1923—1924 har arméförvaltningen ansett portionskostnaden med tillämpning av den nuvarande normalportionsstaten oförändrad böra upptagas till 87 öre för

man och dag. Med hänsyn till den ytterligare nedgång i livsmedelsprisen, som ägt rum efter avlåtagandet av arméförvaltningens framställning i ämnet, och då man synes hava anledning att förvänta än ytterligare prissänkning, torde till grund för anslagsberäkningen kunna läggas ett belopp av 80 öre för man och dag. I enlighet härmed och då, såsom förut nämnts, antalet manskapstjänstgöringsdagar för ifrågavarande tid beräknats till 12,104,167, skulle således ordinarie mathållningsanslaget upptagas med $(12,104,167 \times 0,80 =)$ i jämnt krontal 9,683,334 kronor. [34.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till mathållning med 9,683,334 kronor.

2. Munderingsutrustning.

[35.]

Från anslaget till munderingsutrustning skola bekostas alla beklädnadspersedlar — jämväl kökskläder och vaktpälsar,

sådana personliga utrednings- och remtyg- samt hästutredningspersedlar, vilka icke erhållit en för artilleriets eller fortifikationens behov särskilt avpassad modell,

fanor och standar,

för tillverkning av nu ifrågavarande persedlar avsedda verktyg och materialier,

arbetslöner till de å lantförsvarets verkstäder sysselsatta civila arbetare för av dem utfört arbete å sådana persedlar, som skola anskaffas och underhållas från detta anslag, samt

författningsenligt utgående slitningsersättning.

Anslaget, som under en följd av år beräknats efter 33 öre om dagen för varje man och 10 öre om dagen för varje häst, har upptagits för år 1922 med 3,778,853 kronor och för första halvåret 1923 med 1,602,848 kronor. Till förstärkning av ordinarie munderingsanslaget hava härutöver anvisats extra anslag, beräknade efter 17 öre om dagen för varje man och 5 öre om dagen för varje häst och uppgående för år 1922 till 1,942,815 kronor och för första halvåret 1923 till 823,800 kronor.

Arméförvaltningen har erinrat om, att ämbetsverket i sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för tiden 1 januari—30 juni

Arméförvaltningens framställning.

[35.] 1923 framhållit, att de medel, vilka dittills anvisats för nyanskaffning och underhåll av arméns munderingsutrustning, visat sig långt ifrån tillräckliga, och att enligt från truppförbandscheferna inkomna meddelanden minskningen av munderingsstockens värde fortginge på ett oroväckande sätt.

Enligt av arméförvaltningens intendentsdepartement verkställd beräkning uppginge för närvarande kostnaderna å munderingsanslaget för anskaffning och underhåll av samtliga till en mans personliga fältutrustning hörande munderingspersedlar till minst 57 öre för man och tjänstgöringsdag. Kostnaderna för anskaffning och underhåll av sådana remtys- och utredningspersedlar, som jämlikt gällande bestämmelser skulle tillhandahållas officerare och underofficerare med vederlikar, uppginge till 0,5 öre för man och tjänstgöringsdag för manskap, och slutligen hade 0,5 öre för man och dag beräknats erforderliga för anskaffning och underhåll av signalmateriel, fanor och standar, kökskläder och vaktpälsar. Sammanlagda kostnaderna för persedelstockens upprätthållande i krigsdugligt eller eljest användbart skick utgjorde sålunda enligt nu gällande priser minst 58 öre för man och tjänstgöringsdag. Då för år 1922 endast (33 + 17 =) 50 öre för man och dag anvisats å munderingsanslaget, kunde det sålunda icke undvikas, att den minskning i munderingsutrustningens storlek och värde, som, enligt vad ovan anförts, på ett oroväckande sätt ägt rum under de senare åren, måste komma att även under detta år göra sig gällande.

Det torde för närvarande icke med någon visshet kunna avgöras, huruvida ovan angivna, nu gällande priser komme att under den närmaste tiden stiga eller sjunka, men efter alla förhållanden att döma syntes åtminstone knappast någon avsevärdare prissänkning vara att förvänta vare sig för år 1923 eller för år 1924. Materialpriserna hade tvärt om visat tendens till att stiga, och vad arbetspriserna beträffade komme, enär utgifter för dyrtidstillägg å arbetslöner påfördes annat statsanslag, en eventuell sänkning av dessa priser icke att föranleda minskade utgifter för munderingsanslaget.

Då emellertid även för första halvåret 1923 ett belopp av endast 50 öre för man och tjänstgöringsdag anvisats å detta anslag, komme sålunda även under nämnda halvår meromnämnda minskning av munderingsutrustningen vid armén att fortsätta.

Härav uppkommande olägenheter och risker vore uppenbara och syntes ovillkorligen, såvida icke i en framtid oproportionerligt stora kostnader för utrustningens återställande i behörigt skick skulle drabba staten, böra föranleda åtgärder för att åtminstone den persedelstock,

som komme att finnas vid ingången av budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924, måtte upprätthållas. Detta kunde dock, enligt vad ovan anförts, icke ske, med mindre erforderligt belopp beräknades efter 58 öre för man och tjänstgöringsdag.

[35.]

Härutöver syntes emellertid visst belopp böra beräknas för att i någon, om än ringa mån täcka vid armén förefintliga brister i persedelstocken. Men på grund av det statsfinansiella läget och särskilt med hänsyn därtill, att nu pågående revision av vårt försvarsväsende möjligen kunde komma att medföra minskning av arméns manskapsnumerär, ansåge sig arméförvaltningen nu icke böra för ifrågavarande ändamål ifrågasätta anvisande av större belopp än 2 öre för man och tjänstgöringsdag. Anslaget till munderingsutrustning torde sålunda böra beräknas efter $(58 + 2 =)$ 60 öre för man och tjänstgöringsdag.

Vad slutligen beträffade det för anskaffning och underhåll av hästutredningspersedlar erforderliga beloppet, hade detta belopp för första halvåret 1923 beräknats efter $(10 + 5 =)$ 15 öre för häst och dag och torde för det därpå följande budgetåret böra kvarstå oförändrat.

På grund av det anförda hemställde arméförvaltningen, att för anskaffning och underhåll av munderingsutrustning vid armén under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 erforderligt belopp måtte beräknas efter 60 öre om dagen för varje man och 15 öre om dagen för varje häst.

I likhet med vad under en följd av år ägt rum, torde det ordinarie anslaget till munderingsutrustning jämväl för budgetåret 1923—1924 böra beräknas efter 33 öre om dagen för varje man och 10 öre om dagen för varje häst. Departements-
chefen.

Till grund för beräkningen av de under senaste åren beviljade förstärkningsanslagen till munderingsanslaget har, såsom nyss nämndes, lagts ett extra medelsbehov av 17 öre för man och dag samt 5 öre för häst och dag. Även om, såsom av arméförvaltningen gjorts gällande, det sålunda beräknade förstärkningsanslaget skulle vara knappt tilltaget i förhållande till nu gällande priser, finner jag mig i allt fall av statsfinansiella skäl förhindrad att nu tillstyrka någon förhöjning av beräkningsgrunden. Jämväl för budgetåret 1923—1924 torde alltså för ifrågavarande ändamål böra äskas ett förstärkningsanslag, beräknat efter 17 öre för man och dag samt 5 öre för häst och dag.

Enligt verkställd beräkning (se Bil. 58) skulle, med iakttagande av de utav mig förordade grunder, det ordinarie munderingsanslaget uppgå till 4,237,613 kronor och förstärkningsanslaget till 2,179,327 kronor.

[35.] Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till munderingsutrustning med 4,237,613 kronor.

[36.] 3. **Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till munderingsutrustning.**

Med hänvisning till vad jag under nästföregående punkt anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till munderingsutrustning* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av 2,179,327 kronor.

[37.] 4. **Kasernutredning, intendenturfordon m. m.**

(Intendenturanslaget.)

Ifrågavarande anslag är avsett för bestridande av kostnaderna för till kasernutredning i allmänhet hörande intendenturmateriel såsom kaserninventarier, sängar, sängkläder, handdukar m. m.,

fordon, rid- och körskolepersedlar samt materiel för fordons, draghästars och packhästars utrustning, såvida icke dessa fordon, persedlar m. m. äro att hänföra till munderingsutrustning, artilleri-, fortifikations-, sjukvårds-, eller veterinärmaterielen,

arméns velocipeder och skidor,

infanteritruppförbandens strålkastarmateriel,

alla sådana för mathållning och furagering avsedda inventarier, redskap och materialier, vilka icke räknas till de personliga utredningspersedlarna, samt

anskaffning och underhåll av musikmateriel, såsom musik- och signalinstrument, noter, notställ och notpapper ävensom för instrumentering m. m.

Anslaget har för år 1922 upptagits med 1,683,622 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 med 716,734 kronor.

Härutöver hava till förstärkning av förevarande anslag anvisats 213,553 kronor för år 1922 och 89,800 kronor för första halvåret 1923.

I de för riksdagen framlagda beräkningarna har anslaget tidigare uppdelats å följande titlar: [37.]

- Titel I. Kasernutredning.
- Titel II. Förplägnadsutredning.
- Titel III. Intendenturfordon.
- Titel IV. Skidmateriel.
- Titel V. Musikmateriel.

Titel I. Kasernutredning.

Denna anslagstitel har beräknats efter ett belopp av 5 öre för man och dag.

Till förstärkning av de för anskaffning och underhåll av kasernutredning upptagna ordinarie anslagsmedel har såväl för år 1922 som för första halvåret 1923 anvisats ett belopp, beräknat efter ett extra medelsbehov av 2 öre för man och dag.

Arméförvaltningen har anfört, att oaktat helt visst stora svårigheter komme att uppstå för kaserninventariernas vidmakthållande i behörigt skick, ämbetsverket likväl ansåge sig icke nu böra ifrågasätta någon höjning av nyssnämnda belopp för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

I enlighet härmed torde alltså under titel I å det ordinarie anslaget böra beräknas 5 öre för man och dag, varjämte till den ordinarie anslagspostens förstärkning torde böra anvisas ett belopp, beräknat efter 2 öre för man och dag.

Departements-
chefen.

Titel II. Förplägnadsutredning.

Förevarande anslagstitel var för år 1922 upptagen med 5 öre för man och dag samt 1 öre för häst och dag.

I sin framställning rörande medelsbehovet för första halvåret 1923 anförde arméförvaltningen, att erfarenheten från den tid, varunder förplägnadsutredningen vid armén anskaffats och underhållits av ett efter vissa dagsbelopp för man och häst beräknat reservationsanslag, givit vid handen, att en avsevärd ökning i under denna tid disponerade medel vore erforderlig, om ifrågavarande utredning skulle kunna hållas i det skick, som betingades av oundgängliga krav på hygieniska och lämpliga anordningar vid matens tillagning och utspisning. Särskilt metall- och porslinsvaror stode fortfarande högt i pris och visade jämförelsevis ringa benägenhet att bliva billigare, och enär förplägnads-

[37.] utredningen till stor del utgjordes just av dylika varor, ansåge arméförvaltningen det vara oavvisligt, att anslagstiteln upptoges efter en med ytterligare 3 öre för man och dag förhöjd beräkningsgrund. Den dittillsvarande beräkningen av 1 öre om dagen för varje häst syntes däremot icke kräva någon förhöjning.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t ansåg jag mig med hänsyn till den nedgång i priserna, som ägt rum, icke kunna förorda någon höjning i anslagsberäkningen; och beräknades anslagstiteln för första halvåret 1923 enligt samma grunder som för år 1922 eller efter 5 öre om dagen för varje man och 1 öre om dagen för varje häst.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har nu anfört, att ett betydande prisfall å metall- och porslinsvaror visserligen skett, men att å andra sidan detta förhållande endast i ringa mån ägt rum beträffande kokinrättningarnas maskinella utredning. Befintlig dylik utredning måste på det noggrannaste underhållas och borde därjämte, om utspisningen vid armén skulle kunna ordnas till manskapets belåtenhet och på för staten ekonomiskt fördelaktigaste sätt, förbättras och ökas. Med hänsyn till det statsfinansiella läget och på grund därav, att priserna å de materialier m. m., som bekostades av anslagstiteln, ännu icke stabiliserats, ansåge sig dock arméförvaltningen icke för närvarande böra ifrågasätta någon höjning av sistnämnda beräkningsgrund. I enlighet härmed borde sålunda titel II under här ifrågavarande statsanslag för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 beräknas efter 5 öre om dagen för varje man och 1 öre om dagen för varje häst.

Departementschefen.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit finner jag mig böra tillstyrka.

Titel III. Intendenturfordon.

Under denna anslagstitel har för år 1922 upptagits ett belopp av 380,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 hälften därav eller 190,000 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har anfört, att, efter de från truppförbanden inkomna uppgifter att döma, ingen ökning i beräkningsgrunden för denna anslagstitel syntes erforderlig, men att å andra sidan ej heller någon minskning torde vara möjlig.

Departementschefen.

För budgetåret 1923—1924 torde med hänsyn härtill anslagstiteln böra upptagas med 380,000 kronor.

Titel IV. Skidmateriel.

[37.]

Under förevarande anslagstitel upptogs för år 1922 ett belopp av 160,000 kronor.

I statsverkspropositionen till nästlidet års riksdag beräknades för första halvåret 1923 under denna anslagstitel hälften av nyssnämnda belopp eller således 80,000 kronor. Riksdagen, som emellertid ansåg, att en nedsättning kunde ske av detta belopp, vilket beräknats efter de år 1918 gällande priserna, upptog anslagstiteln med 60,000 kronor.

Arméförvaltningen har nu anfört, att ämbetsverket, särskilt med hänsyn till ovissheten beträffande vintertjänstgöringstidens omfattning efter genomförd försvarsrevision, ansåge sig för närvarande icke böra föreslå någon ändring i den av riksdagen sålunda fastställda beräkningsgrunden. Arméförvaltningen hemställde därför, att anslagsposten till skidmateriel måtte för budgetåret 1923—1924 upptagas med 120,000 kronor.

Armé-
förvaltningens
framställning.

Mot vad arméförvaltningen sålunda föreslagit har jag icke något att erinra.

Departements-
chefen.

Titel V. Musikmateriel.

Vid 1905 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till omorganisation av arméns musik. Enligt detta förslag skulle årliga kostnaden för musikmaterielens anskaffning och underhåll, beräknad till 37,300 kronor, utgå från anslaget till arméns diverse intendentur- och sjukvårdsbehov. Av vad dåvarande chefen för lantförvarsdepartementet i ärendet anförde till statsrådsprotokollet framgår emellertid, att kostnaden för arméns musik framdeles komme att minskas med ett belopp, motsvarande räntan å den del av regementenas musikkassor, som enligt då igångsatt utredning kunde befinnas tillhöra kronan.

Oaktat sålunda 37,300 kronor skulle till musiken utgå från anslaget till arméns diverse intendentur- och sjukvårdsbehov, upptogs dock icke detta belopp i statsverkspropositionen vid beräklandet av nämnda anslag för år 1906, utan anslaget beräknades alltjämt, liksom tidigare varit fallet, efter visst öretal för man och tjänstgöringsdag.

Kungl. Maj:ts ovannämnda organisationsförslag blev av riksdagen godkänt, i sammanhang varmed riksdagen beslöt, dels att till musikmaterielens anskaffning och underhåll skulle anvisas ett årligt belopp av 37,300 kronor, dels ock att de vid vissa regementen befintliga musikkassorna skulle, i den mån de efter verkställd utredning funnes bestå

[37.] av allmänna medel, indragas till statsverket för att bilda en gemensam musikfond, vars avkastning finge tagas i beräkning vid bestämmande av anslagen till musiken vid armén.

Något belopp för musikmaterielens underhåll och anskaffning blev emellertid icke av *riksdagen* uttyckligen anvisat, men genom brev den 27 oktober 1905 förordnade *Kungl. Maj:t*, bland annat, att för musikmaterielens anskaffning och underhåll, såsom inköp av musik- och signalinstrument, noter och notpapper, samt till bestridande av instrumenterings- och reparationskostnader m. m. finge årligen tillsvidare från anslaget till arméns diverse intendentur- och sjukvårdsbehov utgå tillhoppa 37,300 kronor med det i brevet för vart och ett av arméns truppförband särskilt angivna belopp. I sammanhang härmed föreskrevs, att vid de truppförband, som ägde musikkassor, dessa kassors räntemedel skulle för ändamålet, i den mån de försloge, i främsta rummet tagas i anspråk.

Genom beslut av 1909 års riksdag ändrades rubriken för nyssnämnda anslag till »arméns diverse intendenturbehov».

Sedan förut omförmälda utredning angående musikkassornas natur givit till resultat, att medel ur dessa kassor till sammanlagt över 1,000,000 kronor utgjorde statsmedel, samt dessa medel inlevererats till statskontoret och tillgodoförts arméns musikfond, föreskrev *Kungl. Maj:t* genom brev den 22 oktober 1909, att, för den händelse den å arméns musikfond upplöpande årliga avkastningen icke överstege 37,300 kronor, hela avkastningen, men i annat fall sist nämnda belopp, skulle från och med år 1910 och tillsvidare årligen av statskontoret tillhandahållas arméförvaltningens intendentsdepartement för att tillgodoföras anslaget till arméns diverse intendenturbehov; att vad av fondens årliga avkastning överstege 37,300 kronor skulle tilläggas fondens kapitalbehållning, såvitt *Kungl. Maj:t* ej framdeles särskilt föreskreve, att därav skulle ersättas vissa förskjutna medel; samt att av anslaget till arméns diverse intendenturbehov skulle från och med år 1910 till vart och ett av arméns truppförband såsom reservationsanslag för anskaffning och underhåll av musikmateriel m. m. utgå ett belopp, motsvarande vad truppförbandet ägde att såsom musikmaterielanslag uppbära enligt av *Kungl. Maj:t* fastställt stat för användande av anslaget till arméns diverse intendenturbehov.

Nämnda anslag erhöll sålunda från och med år 1910 full ersättning från annat håll för ifrågavarande slag av utgifter. Med hänsyn till att anslaget var beräknat efter visst belopp för man och tjänstgöringsdag och då detsamma aldrig fått vidkännas hela utgiften för musik-

materielen, ansågs emellertid denna omständighet icke böra föranleda någon minskning av anslaget. [37.]

Till bestridande av utgifter för anskaffning och underhåll av musikmateriel utgick årligen från anslaget till arméns diverse intendenturbehov enligt av Kungl. Maj:t fastställda stater ett belopp av 37,300 kronor till och med år 1912, varefter beloppet höjdes för år 1913 till 37,400 kronor samt för åren 1915—1919 till 37,500 kronor.

I samband med omläggningen av fjärde huvudtitelns anslag överflyttades ifrågavarande post från och med år 1920 till det nybildade anslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m. samt upptogs för åren 1920 och 1921 med oförändrat belopp.

Jämväl i 1921 års statsverksproposition upptogs under förevarande titel för år 1922 enahanda belopp, 37,500 kronor.

I sin skrivelse den 17 juni 1921 angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel anförde riksdagen i nu förevarande avseende, att riksdagen velat erinra om vad de sakkunniga rörande omläggningen av anslagen under fjärde huvudtiteln å sid. 117 av sitt betänkande anført i fråga om denna post. Sakkunniga hade här ansett, att det från arméns musikfond årligen utgående beloppet av 37,300 kronor för bestridande av kostnaderna för anskaffning och underhåll av musikmateriel icke längre borde utgå utan i stället tilläggas fondens kapitalbehållning. Riksdagen ansåge emellertid, i anslutning till vad i statsrådsprotokollet den 14 januari 1905 (sid. 24 och 25) anförts, det böra tagas under övervägande, om ej i stället det under förevarande anslag upptagna beloppet kunde indragas. För år 1922 hade dock riksdagen ansett sig böra bevilja det äskade beloppet.

Genom brev den 29 juni 1921 anbefalldes Kungl. Maj:t arméförvaltningen att inkomma med yttrande i anledning av vad riksdagen sålunda anført i fråga om förevarande anslagspost.

För första halvåret 1923 hava icke några medel för ifrågavarande ändamål upptagits å riksstaten, enär berörda underhållskostnader ansetts kunna under nämnda halvår bestridas av de medel, som jämlikt föreskrift i förenämnda kungl. brev den 22 oktober 1909 utbetalas från musikfonden.

Efter att hava verkställt utredning angående möjligheten att, i enlighet med riksdagens förut omförmälda uttalande, med avkastningen av arméns musikfond bestrida hela underhållskostnaden för musikmaterielen har nu arméförvaltningen anmält, att för underhåll av arméns musikmateriel numera årligen erfordrades ett belopp av 50,000 kronor, till

Arméförvaltningens framställning.

[37.] vilket belopp enligt av statskontoret till arméförvaltningen lämnat meddelande den årliga avkastningen å nämnda fond torde komma att uppgå.

Arméförvaltningen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte, med ändring av bestämmelserna i förenämnda brev den 22 oktober 1909, föreskriva, att hela den å arméns musikfond upplöpande årliga avkastningen skulle från och med år 1923 och tillsvidare årligen av statskontoret tillhandahållas arméförvaltningens intendentsdepartement att av departementet disponeras för att tillgodoföras anslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m., samt att av nämnda anslag skulle från och med samma år till vart och ett av arméns truppförband såsom reservationsanslag för anskaffning och underhåll av musikmateriel m. m. utgå ett belopp, motsvarande vad truppförbandet ägde att såsom musikmaterielanslag uppbära enligt av Kungl. Maj:t fastställd stat för användande av meromnämnda anslag till kasernutredning, intendenturfordon m. m.

Vid bifall härtill borde något belopp icke beräknas under nu förevarande anslagstitel.

Yttrande av
statskontoret.

I häröver avgivet yttrande har statskontoret dels meddelat, att behållningen å arméns musikfond vid utgången av år 1921 utgjort 1,219,217 kronor 52 öre samt att årsavkastningen å fonden för de närmaste åren torde, på sätt arméförvaltningen uppgivit, kunna beräknas till omkring 50,000 kronor, dels ock anført, att från statskontorets sida intet vore att erinra mot bifall till arméförvaltningens förslag.

Departements-
chefen.

Såsom av det anförda framgår, lämnar den årliga avkastningen av arméns musikfond numera tillgång till bestridande av samtliga med musikmaterielens underhåll förenade kostnader. Vid sådant förhållande torde några medel för ändamålet icke vidare böra av riksdagen äskas, utan synes i stället fondens avkastning böra tagas i anspråk härför i den ökade omfattning, som kan befinnas erforderlig.

Till frågan om härav påkallade ändrade föreskrifter rörande dispositionen av musikfondens avkastning torde jag framdeles få återkomma.

Sammanfattning.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts har jag låtit uppgöra beräkning av ordinarie reservationsanslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m. för budgetåret 1923—1924 samt det till förstärkning av nämnda anslag avsedda extra anslag (se Bil. 59); och skulle en-

ligt denna beräkning det ordinarie anslaget upptagas med 1,746,905 kronor och förstärkningsanslaget med 242,084 kronor. [37.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m. med 1,746,905 kronor.

5. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m. [38.]

Med hänvisning till vad jag under nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m. för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av 242,084 kronor.

Intendenturutröstning åt landstormen.

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beviljade 1918 års riksdag ett anslag av 1,755,800 kronor för anskaffande av intendenturutröstning åt landstormen. Av detta anslag har riksdagen anvisat

för år 1919	kronor 877,900
» » 1920	» 400,000
» » 1921	» 200,000.

I 1921 års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att å riksstaten för år 1922 anvisa återstoden av omförmälda anslag eller 277,900 kronor. Riksdagen, som emellertid ansåg, att ifrågavarande anskaffning utan större olägenhet kunde tillsvidare anstå, fann sig av statsfinansiella skäl icke kunna bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923 anförde arméförvaltningen, att då sålunda i alla fall under år 1922 ett avbrott komme att inträda i anskaffningen av intendenturutröstning för landstormen och det med hänsyn därtill torde betyda mindre, om detta avbrott utsträcktes över första halvåret 1923, ämbetsverket ansåge sig icke böra ifrågasätta anvisande för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 av någon del av ifrågavarande anslag. Med

hänsyn till vad sålunda förekommit äskades icke av 1922 års riksdag något anslag för berörda ändamål.

Arméförvaltningen har nu anfört, att enär någon avsevärdare förbättring av det statsfinansiella läget icke torde vara att förvänta för budgetåret 1923—1924, med anvisande av det resterande beloppet syntes böra tillsvidare anstå.

Vid sådant förhållande finner jag skäl icke föreligga att på denna punkt göra hemställan om anslagsäskande.

[39.] 6. **Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden.**
(Bränsleanslaget.)

Ordinarie reservationsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden har i riksstaten för vart och ett av åren 1920, 1921 och 1922 upptagits med 2,305,316 kronor enligt följande beräkning:

Bränsle	kronor	1,335,170:—
Lyse	»	394,100:—
Vatten	»	214,200:—
Renhållning och tvätt	»	361,846:—
	<u>Summa kronor</u>	<u>2,305,316:—</u>

På grund av anslagets otillräcklighet hava förstärkningsanslag måst anvisas. Sålunda anvisades för år 1922 såsom förstärkningsanslag 3,400,000 kronor.

För första halvåret 1923 är ordinarie bränsleanslaget upptaget med 1,150,000 kronor, varjämte såsom förstärkningsanslag för samma tid anvisats 1,500,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Vidkommande anslagsbehovet för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 har arméförvaltningen anfört följande.

Med utgångspunkt från den verkliga bränsleåtgången m. m. under år 1921 enligt statistik, som förts inom intendentsdepartementets tekniska revision, samt på grundval av de priser, som för närvarande vore gällande, hade upprättats en beräkning av kostnaderna för *bränsle och lyse m. m.* under ifrågavarande budgetår.

Därvid hade beaktats den omständigheten, att — medan under kristiden vedeldning såsom ekonomiskt fördelaktigare varit förhärskande

vid truppförbanden och även under år 1921 i stor utsträckning förekommit i syfte att förbruka de sålunda under kristiden inköpta betydande vedlagren — numera en återgång skett till eldning huvudsakligen med kolbränsle, då detta ånyo, liksom före kristiden, blivit det med hänsyn till bränslevärde och å-pris för armén i regeln billigaste bränslet.

Vad särskilt beträffade de bränslepris, efter vilka ovanberörda kostnadsberäkning upprättats, torde följande böra framhållas. Efter det kraftiga och oväntade prisfall å bränslemarknaden, vilket inträffat år 1921, hade bränsleprisen även under år 1922 något nedgått. Samstämmiga uppgifter av sakkunniga personer gäve nu vid handen, att sannolikhet för ytterligare prissänkning icke föreläge, och att än mindre en allmän återgång till prislägena å bränslemarknaden, sådana de varit före kristiden, kunde tänkas ligga inom möjlighetens gränser. Å andra sidan torde, enligt samma sakkunnigas mening, en prisstegring av bränsle under instundande vinter till följd av nuvarande minskade tillgång å vedbränsle icke få anses utesluten utan snarare vara att förvänta. Av allt att döma syntes det emellertid arméförvaltningen med sannolikhet kunna antagas, att i stort sett en stabilisering av prisläget å bränslemarknaden numera blivit uppnådd, varför, såsom ovan omnämnts, för närvarande gällande bränslepris ansetts böra såsom beräkningsgrund användas.

Med upptagande i meromnämnda anslagsberäkning av jämväl kostnaderna för *vatten, renhållning och tvätt* i enlighet med förut berörda statistik för år 1921, vilka kostnader icke torde komma att undergå någon nämnvärd förändring, ansåge arméförvaltningen, att kostnaderna å nu förevarande anslag till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden borde — under förutsättning av i huvudsak enahanda tjänstgöringsförhållanden som under åren 1920—1922 — beräknas uppgå till nedan angivna belopp:

Bränsle.

15,135 ton ångkol à 35 kr.,	kronor	529,725: —
4,470 » bränntorv à 18 »	»	80,460: —
21,700 » koks » 43 »	»	933,100: —
27,000 kbm. björkved » 15 »	»	405,000: —
13,740 » barrved » 9 »	»	123,660: —
378,700 » kokgas » 32 öre	»	121,184: —
	kronor	2,193,129: —

[39.]

Lyse.

1,873,000 kwt elektrisk ström				
à 35 öre	kronor	655,550: —		
615,700 kbm. lysgas à 32 öre	»	197,024: —		
61,200 liter fotogen » 23 »	»	14,076: —		
10,000 pkt stearinljus à 1 kr.	»	10,000: —	kronor	876,650: —

Vatten.

1921 års utgifter ..... » 390,000: —

Renhållning och diverse.

1921 års utgifter ..... » 515,000: —

Tvätt.

1921 års utgifter ..... » 818,000: —

Summa kronor 4,792,779: —

som torde avrundas till 4,800,000 kronor.

Med stöd av det anförda hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1923—1924 upptaga ordinarie reservationsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden till ett belopp av 4,800,000 kronor.

Departements-
chefen.

Den av arméförvaltningen uppgjorda beräkningen av kostnaderna för bränsle och lyse under budgetåret 1923—1924 föranleder från min sida icke någon erinran. Vad däremot beträffar utgifterna för vatten, renhållning och tvätt, synas desamma för nämnda budgetår icke behöva upptagas till fullt så höga belopp som de av arméförvaltningen angivna, utan torde en reducering med sammanlagt i runt tal 100,000 kronor kunna vidtagas å dessa poster.

Vid beräkandet av bränsleanslaget för första halvåret 1923 utgick man beträffande eldnings- och belysningskostnaderna från tidigare rådande å-priser, vilka väsentligt överstego de nu gällande priserna. Såsom en följd härav torde man kunna förvänta, att vid ingången av budgetåret 1923—1924 å anslaget kommer att förefinnas en besparing, enligt approximativ beräkning uppgående till omkring 400,000 kronor.

Det av arméförvaltningen äskade anslagsbeloppet, 4,800,000 kronor, synes vid nu angivna förhållanden kunna minskas med (100,000 + 400,000 =) 500,000 kronor till 4,300,000 kronor. Härav torde såsom

ordinarie anslag allenast böra upptagas en summa motsvarande tidigare anvisade ordinarie anslagsmedel eller i runt tal 2,300,000 kronor, under det att återstoden (4,300,000 — 2,300,000 =) 2,000,000 kronor torde böra anvisas såsom extra anslag till det ordinarie anslagets förstärkning. [39.]

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden med 2,300,000 kronor.

7. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden. [40.]

Med hänvisning till vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av 2,000,000 kronor.

8. Remontering. [41.]

Ordinarie reservationsanslaget till remontering var i riksstaten för år 1922 upptaget med 934,350 kronor. Anslaget var beräknat sålunda:

Anslag för
år 1922.

Utgifter.

Inköp av remonter och inlösen av tjänstehästar.....	kronor	890,000: —	
Transport-, rese- och diverse kostnader.....	»	165,750: —	
Omkostnader vid depåerna.....	»	25,000: —	
Å depå störtade remonter.....	»	31,100: —	kronor 1,111,850: —

Inkomster.

Utrangerade stamhästar.....	kronor	87,500: —	
Ersättning för till tjänstehästar uttagna stamhästar.....	»	90,000: —	» 177,500: —

Återstod, av riksdagen beviljade kronor 934,350: —

[41.]
Anslag för
första halv-
året 1923.

För tiden 1 januari—30 juni 1923 har anslaget i riksstaten upp-
tagits med 567,500 kronor enligt följande beräkning:

Utgifter.

Inköp av remonter	kronor 500,000: —	
Transport-, rese- och diverse kosnader	» 70,000: —	
Omkostnader vid depåerna	» 12,500: —	
Å depå störtade remonter	» 12,000: —	kronor 594,500: —

Inkomster.

Ersättning för till tjänstehästar uttagna stam- hästar	» 27,000: —
---	-------------

Återstod, av riksdagen beviljade kronor 567,500: —

Inköp av remonter.

Remont-
antalet m. m.

För ersättande av sådana stambästar, som störtat eller på grund
av oduglighet utrangerats, inköpas årligen remonter, som benämnas
ersättningsremonter. Dessutom hava remonter inköpts för att öka stam-
hästantalet till det enligt gällande härordning bestämda. Dylika re-
monter hava benämnts *ökningsremonter*. Slutligen har, med anledning
av Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut, att vissa officerare, som äro
beridna å egna tjänstehästar, skola göras beridna å kronan tillhöriga
stambästar, *inlösen* av dessa *officerares tjänstehästar* i viss utsträckning
ägt rum.

Vid beräkandet av det för stambästarstyrkans vidmakthållande er-
forderliga antalet remonter har man haft att taga i betraktande *dels*
den årliga utrangeringen av stambästar vid de beridna truppslagen
(kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen), *dels* den årligen
skeende överflyttningen av stambästar från kavalleriet till infanteriet
ävensom till generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommandant-
skapen, undervisningsverken och arméfördelningsstaberna, *dels ock* den
minskning av stambästantalet, som föranlades därav, att officerare be-
gagna sig av rätten att — mot ersättning enligt föreskrivna grunder
— uttaga stambästar till egna tjänstehästar. I fråga om de beridna
truppslagens hästar har man härvid utgått från en årlig utrangering av
9 procent. Enligt 1917 års riksdags beslut avsågs visserligen, att
kassationen av kavalleriets hästar skulle uppgå till 10 procent. På
grund av, bland annat, rådande svårigheter att vid kavalleriet dressera

ett större antal remonter ansågs emellertid med tillämpningen av den höjda kassationsprocenten böra tillsvidare anstå. [41.]

Enligt 1914 års härordningsbeslut och 1915 års riksdags beslut angående hästhållningen för officerare med vederlikar vid armén skulle efter genomförd härordning följande antal stambästar finnas vid armén — oberäknat det antal från kavalleriet utrangerade hästar, som skulle tillhöra infanteriets kompanichefsgrupper och kulsprutekompanier — nämligen:

vid infanteriet	280
» kavalleriet	6,463
» artilleriet	3,215
» ingenjörtrupperna	231
» trängen	331
» generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommandantska- pen, undervisningsverken och arméfördelningsstaberna	108
	<hr/>
	eller tillhopa 10,628

Detta stambästantal har emellertid icke nåtts. Av statsfinansiella skäl och med hänsyn därtill, att den allmänna revisionen av landets försvarsväsende kunde komma att medföra en reducering av stambästantalet vid armén, hava under de senare åren icke några ökningsremonter inköpts, varjämte anskaffningen av ersättningsremonter ansetts böra ske allenast i begränsad omfattning.

De för år 1922 av riksdagen för ändamålet anvisade medel voro beräknade för inköp av 650 ersättningsremonter. Under år 1923 äro 500 ersättningsremonter avsedda att anskaffas, och har, med hänsyn till att remontinköpen huvudsakligen äga rum under första hälften av kalenderåret, det härför erforderliga beloppet i sin helhet upptagits å riksstaten för första halvåret 1923.

Arméförvaltningen har nu anfört, att stambästantalet, som vid 1922 års utgång beräknats uppgå till 8,990, på grund av den reducerade remontanskaffningen under år 1923 komme att minskas med 345 och således vid utgången av sistnämnda år utgöra 8,645.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Då arméförvaltningen icke hade sig bekant, vilket antal stambästar försvarsrevisionen kunde komma att föreslå, vore ämbetsverket förhindrat att uttala sig om, huruvida man borde räkna med att ytterligare reduktioner i stambästbeståndet komme att företagas, och ansåge sig endast böra lämna en redogörelse för det antal remonter, som borde

[41.] inköpas, om det antal stambästar, som beräknats finnas vid 1923 års utgång, skulle under det därpå följande året kunna vidmakthållas.

Under förutsättning att den av riksdagen beslutade reduceringen av remontinköpen i likhet med föregående år drabbade endast de beridna truppslagen, komme hästantalet att fördelas sålunda:

vid infanteriet		280
» kavalleriet	5,122	
» artilleriet	2,688	
» ingenjörtrupperna	170	
» trängen	277	8,257
» generalitetet, generalstaben m. fl. staber och formationer		108
		<hr/> Summa 8,645

Ersättningsremonternas antal torde i första hand böra bestämmas efter den beräkningsgrunden, att 9 procent av de beridna truppslagens hästar utrangerades, och då detta antal utgjorde 8,257, erfordrades inköp av 743 ersättningsremonter.

Vidare hade hittills varje år beräknats visst antal ersättningsremonter för fyllande av det antal stambästar, som antagits komma att avgå, därigenom att officerare uttoge egna tjänstehästar bland kronans stambästar. Jämlikt av 1917 års riksdag fastställda grunder hade detta antal beräknats till 36 remonter.

I skrivelse till arméförvaltningens intendentsdepartement hade nu chefen för remonteringsstyrelsen anført, att de inkomster å remonteringsanslaget, som föranleddes därav, att officerare uttoge egna tjänstehästar bland kronans stambästar, endast med största svårighet läte sig med någon tillförlitlighet beräknas. För år 1921 hade exempelvis ett belopp av 120,000 kronor beräknats komma att av nämnda anledning inflyta, under det att det influtna beloppet endast utgjort 43,000 kronor. Under år 1922, för vilket år inkomstposten beräknats till 90,000 kronor, syntes även ett avsevärt mindre belopp komma att tillgodoföras anslaget. Då den för erforderlig remontanskaffning beräknade summan på detta sätt minskades, kunde inköp av remonter i den omfattning, som av riksdagen beslutats, verkställas endast med risk för, att anvisat anslag överskredes, eller ock måste ifrågavarande remontinköp reduceras till men för arméns hästbestånd och remontuppfödningen i riket. Inkomstposten hade vid beräkning av remonteringsanslaget icke uppförts före år 1918 och borde av nu anförda skäl åter

ur nämnda beräkning utgå. Vid bifall härtill borde givetvis ej heller några särskilda medel av riksdagen anvisas för inköp av sådana remonter, som erfordrades för ersättande av de uttagna hästarna.

[41.]

Arméförvaltningen hade intet att häremot erinra. Den bästa beräkningsgrunden för sistnämnda inköp torde nämligen vara storleken av det belopp, som i verkligheten tillgodofördes remonteringsanslaget för uttagna hästar, om vilket belopp chefen för remonteringsstyrelsen utan svårighet kunde göra sig underrättad omedelbart före remontinköpens verkställande.

Anslagsmedel för inköp av ersättningsremonter för fyllande av det antal stamhästar, som komme att avgå, därigenom att officerare uttoge egna tjänstehästar bland kronans stamhästar, torde sålunda icke böra anvisas för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924.

Vad slutligen beträffade det antal ersättningsremonter, som borde inköpas såsom gottgörelse åt kavalleriet för de åttaåriga hästar från detta truppslag, vilka under år 1924 skulle disponeras för upprätthållande av hästantalet vid generalitetet, generalstaben m. fl. staber och formationer samt vid infanteriet, borde detta antal i överensstämmelse med de för år 1923, i statsverksproposition till 1922 års riksdag angivna grunder beräknas till 35.

Hela antalet ersättningsremonter för år 1924 borde alltså uppgå till $(743 + 35 =) 778$ remonter.

I avvaktan på försvarsrevisionens resultat borde ej heller för detta år några ökningsremonter beräknas.

Vad beträffade inlösen av officerares egna tjänstehästar för fyllande av det av 1915 års riksdag fastställda stamhästantalet vid generalitetet, generalstaben m. fl. staber och formationer samt vid infanteriet, i den mån detta icke skedde genom överflyttande av åttaåriga hästar från kavalleriet, hade arméförvaltningen i skrivelse den 31 augusti 1920, angående lantförsvarets medelsbehov för år 1922, anført, att infanteriets stamhästantal beräknades vara fyllt vid 1921 års utgång, under det att vid nämnda staber m. m. en brist av 25 hästar borde fyllas under år 1922 genom inlösen av officerares egna tjänstehästar. Medel hade även av riksdagen anvisats för detta ändamål, och arméförvaltningens intendentsdepartement hade jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser från vederbörande myndigheter inhämtat uppgift angående det antal hästar, som befunes lämpliga för inlösen. På grund av officerarnas ringa benägenhet att låta inlösa sina hästar hade dock endast tvenne hästar inlösts. Det av riksdagen för ifrågavarande staber m. m. fastställda antalet stamhästar torde sålunda icke komma att fyllas under

[41.] år 1922, men då härför erforderliga medel blivit anvisade, och dessa framdeles torde komma att disponeras för ändamålet, borde dylika medel icke vidare beräknas.

I händelse av bifall till vad sålunda föreslagits torde vid utgången av år 1924, oavsett på grund av de verkliga förhållandena möjligen uppkommande avvikelser från beräkningarna, komma att finnas i runt tal 8,650 stambästar, oberäknat det antal från kavalleriet utrangerade hästar, som då tillhörde infanteriets kompanichefsgrupper och kulsprutekompanier, vilket senare antal icke berörde remonteringsanslagets beräknande.

Departements-
chefen.

Enligt den av arméförvaltningen uppgjorda beräkningen av remonntantalet skulle under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 inköpas dels 743 ersättningsremonter, motsvarande en kassation av 9 procent å det vid 1923 års utgång förefintliga antalet stambästar vid de beridna truppslagen, dels ock 35 remonter såsom ersättning för de fullt användbara åttaåriga stambästar, som från kavalleriet överflyttas till infanteriet samt till generalitetet, generalstaben med flera staber och formationer för upprätthållande av stambästbeståndet därstädes, eller tillhopa 778 ersättningsremonter.

Däremot har icke, såsom tidigare varit fallet, av arméförvaltningen beräknats något antal remonter för fyllande av den brist, som uppkommer därigenom, att stambästar av officerare uttagas till egna tjänstehästar. Med hänsyn till svårigheten att kunna i förväg bedöma, i vilken omfattning rätten till sådan uttagning kan komma att tagas i anspråk, har nämligen såväl chefen för remonteringsstyrelsen som arméförvaltningen ansett lämpligt, att man vid anslagsberäkningen icke vidare skulle bland inkomsterna räkna med någon ersättning för till tjänstehästar uttagna stambästar, och under sådan förutsättning borde givetvis icke heller några medel beräknas för inköp av ett mot uttagningen svarande antal ersättningsremonter. Enär emellertid vederbörande truppförband förutsättas hava under någon tid dragit nytta av ifrågavarande stambästar före deras uttagande till egna tjänstehästar, och då på grund härav uttagningen av ett visst antal hästar icke behöver föranleda anskaffning av ett fullt lika stort antal ersättningsremonter, torde den inkomstpost, varom här är fråga, framdeles liksom hittills böra upptagas i anslagsberäkningen.

För budgetåret 1923—1924 torde man av skäl, som i det följande kommer att angivas, böra räkna med en uttagning till egna tjänstehästar av allenast 10 stambästar. Då häremot kan anses svara en an-

skaffning av 7 ersättningsremonter, skulle med anledning härav det utav arméförvaltningen beräknade antalet ersättningsremonter ökas till (778 + 7 =) 785. [41.]

Såsom av det förut anförda framgår, har arméförvaltningen vid beräklandet av remontantalet utgått från att det vid årsskiftet 1923—1924 förefintliga stamhästbeståndet borde i sin helhet för framtiden vidmakthållas. Med hänsyn till den reducering av stamhästantalet, som vid försvarsrevisionens genomförande otvivelaktigt kommer att vidtagas, och med fästat avseende jämväl vid angelägenheten av att iakttaga största möjliga sparsamhet finner jag mig emellertid böra föreslå, att antalet ersättningsremonter för den budgetperiod, det här gäller, begränsas till 500 eller samma antal, som legat till grund för beräkningen av remonteringsanslaget för första halvåret 1923.

Medelinköpspriset för remonter upptogs av 1921 års riksdag i anslagsberäkningen för år 1922 till 1,300 kronor. Med anledning av sedermera inträffad nedgång i priserna på hästar har anslaget för första halvåret 1923 beräknats på grundvalen av ett till 1,000 kronor nedsatt medelinköpspris. Inköpspris.

I skrivelse till arméförvaltningens intendentsdepartement har nu chefen för remonteringsstyrelsen anført, att han ansåge fastställande av medelinköpspriset å remonter ett år eller mera i förväg vara oegentligt. Framställning
av chefen för
remonterings-
styrelsen. Före år 1914 hade visserligen hästpriserna varit föga varierande. Där-efter hade de varit ofantligt växlande. Under de senaste åren hade priserna varit i sjunkande, men syntes numera åter stiga. Då produktionen av såväl kallblodiga som varmblodiga hästar här i landet högst avsevärt sjunkit, vore det att vänta, att hästpriserna en följd av år komme att stiga, enär tillgången ej komme att motsvara efterfrågan och möjligheterna för export kanske komme att förbättras. Under sådana förhållanden borde icke remontpriset för år 1924 sättas lägre än till 1,200 kronor för remont.

Arméförvaltningen har meddelat, att, enligt vad ämbetsverket inhämtat, det verkliga medelinköpspriset för remonter vid de under våren 1922 verkställda remontinköpen uppgått till omkring 1,000 kronor för remont. Armé-
förvaltningens
yttrande. Visserligen torde det icke vara uteslutet, att den av chefen för remonteringsstyrelsen omnämnda prisökningen komme att inträffa, men enär det för närvarande icke vore möjligt att härom göra något bestämt uttalande och statens utgifter i möjligaste mån måste nedbringas,

[41.] ansåge arméförvaltningen, att sistnämnda medelpris borde beräknas även för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924.

Departements-
chefen.

I likhet med arméförvaltningen anser jag, att till grund för anslagsberäkningen bör läggas ett medelinköpspris av 1,000 kronor. För inköp av 500 ersättningsremonter skulle alltså erfordras ett belopp av $(500 \times 1,000 =)$ 500,000 kronor.

Transport-, rese- och diverse kostnader.

För bestridande av kostnaderna för transport av remonterna från uppköpsplatserna till vederbörande depåer och truppförband ävensom utgifter för resor m. m. för inköp av remonter beräknades för vart och ett av åren 1919 och 1920 ett belopp av 75 kronor för varje remont.

På grund av förhöjning av avgifterna för järnvägstransporter enligt militärtaxan höjdes ifrågavarande beräkningsgrund för åren 1921 och 1922 med 240 procent till 255 kronor för remont.

För första halvåret 1923 har anslagsposten — med hänsyn dels till viss sänkning av militärtaxan dels ock därtill, att icke någon överflyttning av remonter från depåerna till truppförbanden äger rum under förra hälften av kalenderåret — upptagits med allenast 140 kronor för remont.

Armé-
förvaltningens
framställning.

Arméförvaltningen har anfört, att enligt den av Kungl. Maj:t genom kungörelse den 10 februari 1922 fastställda militärtaxan höjningen av ifrågavarande avgifter numera uppginge till 150 procent av de avgifter, som gällt under åren 1919 och 1920, vilken höjning betingade en beräknad kostnad för transporter m. m. av 187 kronor 50 öre per remont. Arméförvaltningen kunde givetvis icke för närvarande uttala sig om, huruvida dessa avgifter komme att ytterligare sjunka, och hade därför ansett nödvändigt, att vid beräkningarna för nu förevarande budgetår gällande taxa följdes.

Departements-
chefen.

Mot den sålunda föreslagna beräkningsgrunden, 187 kronor 50 öre för remont, har jag icke något att erinra. Därest antalet ersättningsremonter, såsom av mig föreslagits, beräknas till 500, skulle i enlighet härmed anslagsposten till transport-, rese- och diverse kostnader upptagas med $(187: 50 \times 500 =)$ 93,750 kronor.

Omkostnader vid depåerna.

Ifrågavarande anslagspost är avsedd för bestridande av kostnaderna för underhåll av materiel samt för inköp av eldnings- och belysningsämnen ävensom för andra expenser med undantag av skatter.

Anslagsposten, som tidigare beräknats efter visst belopp för varje ersättningsremont, har uti riksstaten för år 1922 upptagits med 25,000 kronor och för första halvåret 1923 med hälften av detta belopp eller 12,500 kronor. [41.]

Då någon ändring i förevarande avseende icke ifrågasatts, torde anslagsposten för budgetåret 1923—1924 bära upptagas med 25,000 kronor.

Å depå störtade remonter.

Denna anslagspost är avsedd att bereda ersättning för de remonter, som störta under vistelsen å depåerna. Antalet dylika remonter, som för år 1922 beräknats till 20 och för första halvåret 1923 till hälften därav eller 10, torde för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 åter bära upptagas till 20.

Kostnaderna för varje störtad remont hava beräknats utgöra ett belopp, motsvarande dels inköpspriset, dels ock de å remonten belöpande transport-, rese- och diverse kostnader.

Med tillämpning av de för nyssnämnda posters beräkning följda grunderna skulle alltså ersättningen för varje remont utgöra

medelinköpspriset	kronor 1,000: —
transport-, rese- och diverse kostnader	» 187: 50
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 1,187: 50

Ifrågavarande anslagspost bör således för budgetåret 1923—1924 upptagas med $(1,187,50 \times 20 =)$ 23,750 kronor.

Utrangerade stamhästar.

Förevarande inkomstpost upptogs för år 1922 med 87,500 kronor enligt en beräkning av 700 hästar å 125 kronor.

För första halvåret 1923 har man icke ansett sig bära räkna med några inkomster av ifrågavarande art, enär kassation och utrangering av stamhästar huvudsakligen äger rum efter regementsövningarnas slut, alltså under senare delen av året.

Chefen för remonteringsstyrelsen har i skrivelse till arméförvaltningens intendentsdepartement framhållit, att ifrågavarande inkomstpost för de senare åren varit för högt beräknad. Sålunda hade exempelvis inkomster för utrangerade hästar i 1921 års stat för remonteringsanslaget beräknats till 155,250 kronor, under det att det inflytna beloppet endast utgjort 67,779 kronor 55 öre, och enligt de förhållanden, som

Framställning
av chefen för
remonterings-
styrelsen.

- [41.] kunde väntas uppkomma under år 1922, torde motsvarande belopp komma att uppgå till respektive 87,500 kronor och 40,000 kronor. Så länge truppförbanden erhöle ett minskat antal remonter, kunde man vänta, att antalet försålda utrangerade hästar år från år minskades, och att kvaliteten och värdet på dessa hästar också nedginge. Enligt chefens för remonteringsstyrelsen förmenande borde därför ifrågavarande inkomster för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 beräknas till endast 25,000 kronor.

Armé-
förvaltningens
yttrande.

Med anledning av vad chefen för remonteringsstyrelsen sålunda föreslagit har arméförvaltningen anfört följande.

Försäljningspriset hade för år 1922 beräknats till 125 kronor för häst. Under år 1921 hade det verkliga priset i medeltal uppgått till omkring 95 kronor och vid de försäljningar av utrangerade hästar, som dittills under år 1922 ägt rum, syntes i allmänhet samma ersättningsbelopp hava erhållits.

Det torde sålunda icke vara skäl att för år 1924 räkna med högre ersättning än 95 kronor för utrangerad häst, och under antagande att i överensstämmelse med chefens för remonteringsstyrelsen beräkning endast 25,000 kronor inflöte, komme sålunda antalet försålda hästar att utgöra omkring 260 stycken.

Denna beräkningsgrund syntes emellertid vara för låg. Under år 1921 hade utrangerats 736 hästar. Antalet stambästar vid armén vid 1923 års utgång hade förut beräknats till i runt tal 8,650 hästar. Efter kassation av 9 procent komme sålunda under det därpå följande året omkring 778 hästar att avgå. På grund av de av chefen för remonteringsstyrelsen omnämnda förhållanden torde dock detta antal böra förslagsvis reduceras till 650 hästar.

Inkomstposten för försäljning av utrangerade hästar borde sålunda upptagas med $(650 \times 95 =)$ 61,750 kronor.

Departements-
chefen.

Då försiktigheten synes bjuda att icke för budgetåret 1923—1924 räkna med större antal utrangerade försålda hästar eller med högre medelförsäljningspris än arméförvaltningen föreslagit, torde ifrågavarande inkomstpost böra upptagas med nyss angivna belopp, 61,750 kronor.

Ersättning för uttagna stambästar.

Jämlikt § 3 av kungörelsen den 14 juni 1916 angående hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén är officer berättigad att

i allmänhet högst vart femte år uttaga stambäst till egen tjänstehäst. Enligt mom. 7 i samma paragraf, sådant detta moment lyder enligt den genom kungörelsen den 18 oktober 1917 däri vidtagna ändring, skall ersättning härför till statsverket lämnas med det belopp, hästen vid inköp såsom remont betingat, dock minst det vid uttagningen gällande medelinköpspriset för remonter, samt därutöver ytterligare 500 kronor för stambästens dressyr. [41.]

Denna inköpsrätt har tidigare beräknats årligen tagas i anspråk beträffande i medeltal 50 hästar. Då denna beräkningsgrund visat sig vara för hög, har man vid anslagsberäkningen för första halvåret 1923 utgått från ett antal av 36 årligen uttagna stambästar.

Arméförvaltningen har, på sätt förut nämnts, föreslagit, att denna inkomstpost måtte uteslutas ur anslagsberäkningen. Detta arméförvaltningens förslag har jag av skäl, som i det föregående angivits, icke ansett mig kunna biträda. Emellertid har det visat sig, att uttagning av stambästar under den senaste tiden förekommit i mycket ringa omfattning, ett förhållande som påtagligen i huvudsak beror därpå, att ridhästar för närvarande kunna i allmänna marknaden inköpas till lägre pris än vad vederbörande enligt förut omförmälda grunder skulle hava att erlægga såsom ersättning för en uttagen stambäst, vilken såsom remont av kronan inköpts vid en tidpunkt, då remontpriset väsentligt översteg det nuvarande. Enligt vad jag inhämtat, hava sålunda allenast 9 stambästar uttagits under tiden 1 oktober 1921—30 september 1922. Vid nu angivna förhållande och då någon ändring i förevarande avseende under den närmaste tiden icke torde vara att förvänta, synes man för budgetåret 1923—1924 böra räkna med en uttagning av allenast 10 stambästar. Med ett medelinköpspris för remonter av 1,000 kronor bör ersättningen för uttagen stambäst upptagas till 1,500 kronor. Här ifrågavarande inkomstpost torde alltså böra beräknas till $(1,500 \times 10 =)$ 15,000 kronor.

Sammanfattning.

I enlighet med vad jag nu anført har jag låtit uppgöra beräkning av anslaget till remonter för budgetåret 1923—1924 (se Bil. 60). Av denna beräkning framgår, att den del av utgifterna för ifrågavarande tid, som skulle behöva täckas genom anslag av riksdagen, utgör 565,750 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till remonter med 565,750 kronor.

[42.]

9. Furagering.

Ifrågavarande anslag är avsett för bestridande av kostnaderna för inköp av furageartiklar, för dessas transport och magasinering, för annonsering om leverans av furageartiklar samt för eventuellt förekommande civil handräckning vid magasinering m. m.

Anslaget har under en följd av år beräknats efter 1 krona för häst och dag utom för de vid remontdepåerna befintliga remonterna, för vilka beräknats en årlig utfodringskostnad av 309 kronor för varje remont. Då det på detta sätt beräknade ordinarie anslagsbeloppet under kristiden visat sig alldeles otillräckligt för bestridande av kostnaderna för furageringen vid armén, har riksdagen, efter Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar, anvisat särskilda extra anslag för det ordinarie anslaget förstärkning. Det för år 1922 anvisade förstärkningsanslaget har beräknats efter 30 öre för häst och dag.

För första halvåret 1923 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att upptaga ordinarie furageringsanslaget med ett efter 1 krona 30 öre för häst och dag beräknat belopp. Riksdagen, som emellertid ansåg sig kunna för nämnda tid räkna med en till 1 krona 25 öre reducerad rationskostnad, anvisade i enlighet med denna beräkningsgrund ett förslagsanslag av 2,220,354 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har anmält, att rationspriset vid armén under år 1922 i medeltal utgjort:

under 1. kvartalet	1 krona 46 öre
» 2. »	1 » 55 »
» 3. »	1 » 55 »

Även å fodermarknaden syntes, som förut under mathållningsanslaget beträffande livsmedelsmarknaden i övrigt anförts, en stabilisering av priserna hava inträffat. För budgetåret 1923—1924 torde med hänsyn härtill böra räknas med ett rationspris av 1 krona 50 öre per dag och häst.

Med anledning av det sålunda anförda hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att beräkna ordinarie förslagsanslaget till furagering för budgetåret 1923—1924 efter ett rationspris av 1 krona 50 öre per dag och häst under det antal hästunderhållningsdagar, som framdeles kunde komma att bestämmas.

Enligt vad jag inhämtat, har en väsentlig nedgång i rationspriset ägt rum efter avlåtandet av arméförvaltningens framställning i ämnet. Med hänsyn härtill torde för budgetåret 1923—1924 icke någon högre beräkningsgrund behöva komma till användning än den, som av riksdagen tillämpats vid beräkandet av furageringsanslaget för första halvåret 1923, eller 1 krona 25 öre för häst och dag för de vid truppförbanden befintliga hästarna. [42.]
Departements-
chefen.

Beträffande utfodringskostnaderna för remonter synes den tidigare tillämpade beräkningsgrunden, 309 kronor om året för varje remont, alltså böra iakttagas.

I överensstämmelse med vad nu anförts har jag låtit beräkna anslaget för budgetåret 1923—1924 (se Bil. 61 och 62), och skulle det samma enligt denna beräkning uppgå till, i jämnt krontal, 4,715,453 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till furagering med 4,715,453 kronor.

10. Drift och underhåll av personautomobiler.

[43.]

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade 1919 års riksdag för år 1920 ett extra förslagsanslag av 66,000 kronor till drift och underhåll av personautomobiler.

Anslaget var beräknat sålunda:

drift och underhåll av fälttelegrafkårens automobilpark	kronor	30,210: —
drift och underhåll av de vid övriga formationer och anstalter befintliga 11 personautomobilerna	»	33,000: —
drift och underhåll av en motorcykel vid Gottlands trupper	»	200: —
extra kostnader för chaufför och garagehyra vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse	»	2,400: —
		<hr/>
	Summa kronor	65,810: —

eller i runt tal 66,000 kronor.

Jämväl för vart och ett av åren 1921 och 1922 anvisades för ifrågavarande ändamål ett extra anslag å samma belopp, 66,000 kronor.

I statsverkspropositionen till nästlidet års riksdag beräknades den årliga kostnaden för drift och underhåll av arméns personautomobiler

[43.] till 69,000 kronor, varav hälften eller 34,500 kronor äskades för första halvåret 1923. Den sålunda beräknade kostnadsökningen föranleddes därav, att den förut befintliga automobilparken ökats med en såsom gåva överlämnad automobil, avsedd för första arméfördelningen.

Uti sin skrivelse nr 4 A, angående regleringen för tiden 1 januari — 30 juni 1923 av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, anförde riksdagen, att riksdagens vederbörande utskott med stöd av 46 § riksdagsordningen infordrat arméförvaltningens yttrande rörande användningen av de personautomobiler, som för det dåvarande funnes i bruk, ävensom rörande de besparingar å andra anslag under fjärde huvudtiteln, som genom användningen av dessa automobiler kunde uppstå. Av de uppgifter, utskottet sålunda införskaffat, ville det synas, som om alltför stora kostnader åsamkades statsverket genom dessa automobiler, utan att i allmänhet motsvarande nytta och fördelar ernåddes. Det syntes jämväl riksdagen mindre lämpligt, att staten tillhandahölle vissa högre officerare samtidigt automobil och tjänstehäst. Riksdagen hade med hänsyn härtill ansett sig böra begära en fullständig utredning rörande behovet och användningen av ifrågavarande automobiler, huruvida statens nuvarande kostnader för dem kunde anses uppvägas av motsvarande fördelar, samt om icke kostnaderna för de tjänsteresor, vid vilka dessa automobiler komme till användning, skulle kunna nedbringas genom användandet av andra fortskaffningsmedel. På grund av vad riksdagen sålunda anført hade riksdagen icke ansett sig böra anvisa medel till underhåll och drift av ytterligare en automobil. Anslagsbehovet syntes alltså kunna för första halvåret 1923 begränsas till 33,000 kronor.

Utredning
rörande be-
hovet och an-
vändningen
av person-
automobiler
vid armén
m. m.

Genom brev den 9 juni 1922 anbefalldes Kungl. Maj:t arméförvaltningens intendentsdepartement att efter samråd med chefen för generalstabens inkomma med den av riksdagen sålunda begärda utredningen.

Med anledning härav har intendentsdepartementet från samtliga arméfördelningschefer, kommandanten i Boden, militärbefälhavaren på Gottland, chefen för fortifikationen samt arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse infordrat utredning i ämnet, varjämte generalstabens tekniska avdelning till intendentsdepartementet inkommit med utredning angående generalstabens personautomobil. Med skrivelse den 1 september 1922 har intendentsdepartementet till Kungl. Maj:t överlämnat de från förenämnda myndigheter inkomna utlåtanden samt därvid för egen del efter samråd med chefen för generalstabens anført följande.

De personautomobiler, som för närvarande funnes vid armén, kunde [43.] uppdelas i fyra olika kategorier sålunda:

1) Bilar, som disponerades av högre militära staber, till vilka räknades generalstaben, arméfördelningsstaberna, kommandantskapet i Boden samt militärbefälet på Gottland;

2) Bilar, tillhörande fälttelegrafkåren samt avsedda för de särskilda tekniska uppgifter, som påvilade denna kår;

3) Bilar, disponerade av lägre staber (brigadstab) eller andra enskilda truppförband än under 2) angivna;

4) Den av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse disponerade bilen.

Ifråga om *behovet* av här ifrågavarande automobiler ville intendentsdepartementet frambålla följande.

De militära skäl, som talade för behovet av personbil vid de högre militära staberna samt fälttelegrafkåren, vore enhälligt och skarpt betonade i samtliga inkomna utlåtanden samt hade i sammanfattning upptagits av chefen för generalstaben, varför intendentsdepartementet kunde åtnöja sig med att för sin del ansluta sig till den uppfattningen, att ifrågavarande staber och truppförband icke kunde på ett mot nutidens krav svarande tillfredsställande sätt fylla sina uppgifter utan att äga tillgång på dylikt fortskaffningsmedel.

Vid andra och femte arméfördelningsstaberna disponerades ännu icke någon personbil, men bristen på dylik hade enligt vederbörande arméfördelningschefers avgivna yttranden gjort sig särdeles kännbar. Tidigare hade också framställning gjorts från chefen för andra arméfördelningen om att erhålla dylik automobil, en framställning, som intendentsdepartementet hade för avsikt att hos Kungl. Maj:t tillstyrka samt avgiva förslag till de härav såväl som av motsvarande anskaffning för femte arméfördelningsstab uppkommande kostnadernas bestrikkande.

Med anledning av vad riksdagen i ärendet uttalat kunde redan här framhållas, att vid stab eller truppförband befintlig personautomobil ingalunda finge anses såsom tilldelad viss person vid staben eller truppförbandet i fråga, utan vore avsedd att stå till tjänst i första hand för samtlig vid staben eller truppförbandet varande personal, som i och för förefallande uppdrags utförande kunde vara i behov av densamma, samt därjämte, i den mån så lämpligen kunde ske, även för annan arméns personal för utförande av vissa tjänsteuppdrag. Dessa grundprinciper hade också, enligt vad intendentsdepartementet hade sig bekant, blivit överallt behörigen beaktade.

[43.] Vad anginge de lägre stabernas (infanteribrigadstab) samt andra enskilda truppförbands än fälttelegrafkåren behov av personautomobil, funne intendentsdepartementet det av de inkomna yttrandena visserligen hava framgått, att sådan automobil i åtskilliga avseenden vore ägnad att befordra och för vederbörande stabspersonal underlätta tjänsten, men måste å andra sidan ansluta sig till den av chefen för generalstaben uttalade uppfattningen, att något ofrånkomligt behov av personbil för ifrågavarande myndigheter icke för det närvarande kunde anses föreligga.

Likartat måste förhållandet anses vara med den till arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses förfogande stående personautomobilen, men då av sagda styrelses uttalande i ärendet framginge, att några besparingar i rese- m. fl. kostnader icke kunde beräknas uppstå genom användandet under generalfältläkarens inspektions- och övriga tjänsteresor av annat fortskaffningsmedel, ansåge intendentsdepartementet, att ett omöjliggörande av här närmast avsedda, av enskild person såsom gåva till staten överlämnade automobils användande icke borde ifrågakomma genom indragning av för dess drift och underhåll utgående anslagsmedel; detta i all synnerhet som utredningen visade, att anslagsbeloppets storlek kunde avsevärt minskas, genom att extra anslag till chaufför och garage icke behövde vidare beräknas.

Vad anginge *användningen* av kronan tillhöriga personautomobiler vid armén, framginge av vederbörande myndigheters yttranden, att denna i allmänhet vore inskränkt till sådana tjänsteförrättningar, vid vilkas utförande det vore av fördel i ett eller annat avseende att begagna sig av automobil såsom fortskaffningsmedel. Det vore framför allt vid rekognoscering av de ofta vidsträckta terrängområdena för fält- och fälttjänstövningar samt vid ledandet av dylika övningar ävensom vid sådana inspektioner eller andra förrättningar, vid vilka personautomobil av militära eller ekonomiska skäl vore behövlig eller önskvärd, som dylik automobil komme till användning. Därvid vore att bemärka, att personautomobil sällan eller aldrig torde tagas i bruk såsom fortskaffningsmedel för en ensam person, utan i regel torde ett flertal av vederbörande stabs personal samtidigt befordras med densamma. I detta avseende vore de vid chefens för tredje arméfördelningen och militärbefälhavarens å Gottland uttalanden fogade tabläerna fullt belysande.

Den årliga *kostnaden* för drift och underhåll av arméns personautomobiler hade, fränsett fälttelegrafkårens, vilka dragit något mindre kostnader, hittills beräknats genomsnittligt uppgå till 3,000 kronor per

automobil med visst tillägg för den av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse disponerade automobilen. [43.]

Vid besvarandet av den utav riksdagen framställda frågan, huruvida statens nuvarande kostnader för personautomobilerna kunde anses uppvägas av motsvarande fördelar, hade man, enligt intendentsdepartementets förmenande, icke allenast att taga i betraktande det nyttiga arbete, som automobilen i egenskap av transportmedel för personal och materiel utförde i stället för andra transportmedel, järnvägar, hästskjutsar o. s. v., vilka vid frånvaro av automobil skulle tagits i användning. Detta arbete kunde givetvis relativt lätt uppskattas i penningar genom jämförelsetal med kostnaderna för sistnämnda transportmedel. Däremot kunde värdet av en personautomobils arbete icke så lätt eller icke alls mätas med siffror, när det gällde att bedöma de fördelar, som genom ifrågakvarande fortskaffningsmedels användande tillfördes staten i form av den tidsförkortning vid visst tjänsteuppdrags utförande, som för vederbörande personal vunnes genom detsamma.

Det vore uppenbart, att det ordinarie dagliga arbetet vid en arméfördelnings- eller liknande stab måste lida ett visst avbräck genom sådana tjänsteförrättningar, som tvingade flera eller färre av stabspersonalen till vistelse utanför den ordinarie tjänstgöringsstationen. Det vore följaktligen — fränsett att varje sådan bortovaro från den ordinarie tjänstgöringsstationen åsamkade staten utgifter i traktamentsersättningar m. m. — av stor betydelse för tjänstens behöriga skötande, att förekommande förrättningar utanför tjänstgöringsstationen kunde utföras på kortast möjliga tid. Därtill komme, att vissa dylika förrättningar knappast kunde på ett tillfredsställande sätt utföras utan tillgång till personautomobil. Detta gällde särskilt de rekognoscerings- och liknande uppgifter, som i stor omfattning förelåge vid de högre militära staberna.

Då anledning icke förefunnits till förandet av mera detaljerade anteckningar över de med befintliga personautomobiler utförda tjänsteförrättningarna, hade någon tillförlitlig jämförelse mellan kostnaderna för dessa förrättningar, utförda medelst anlåtande å ena sidan av dylik automobil samt å andra sidan av andra jämlikt gällande förordningar föreskrivna transport- eller fortskaffningsmedel, icke kunnat vinnas. Vad de högre militära stabernas personautomobiler anginge, syntes dock de från tredje arméfördelningsstab lämnade kostnadsuppgifterna kunna tjäna till ledning för ett uppskattande av motsvarande kostnader vid övriga staber. Enligt sagda uppgift skulle under perioden 1 juli 1921—30 juni 1922 kostnaderna för de tjänsteresor, vilka under perioden ifråga företagits med till arméfördelningschefens förfogande stående automobil,

[43.] hava uppgått till omkring 1,600 kronor i transportkostnader å järnväg, varförutom skulle i traktamentskostnader hava utgått omkring 950 kronor mera än vid automobilens anlåtande. Sammanlagt skulle alltså dessa förrättningar hava vållat en kostnad av omkring 2,550 kronor mera än vad med automobilens användning — fränsett dennas kostnader för drift och underhåll — varit fallet.

Om till jämförelse med förenämnda från tredje arméfördelningens stab hämtade uppgifter toges de detaljerade uppgifter, som militärbefälhavaren å Gottland varit i tillfälle att i sin utredning meddela, torde den slutsatsen kunna dragas, att den förstnämnda myndighetens siffror borde vara antagbara även för övriga å fastlandet varande högre militära stabers automobiler av här ifrågavarande slag. Användandet av militärbefällets å Gottland personautomobil hade nämligen, enligt den detaljerade uträkning, som finnes närlagd militärbefälhavarens utredning, föranlett besparingar å 2,397 kronor under ovanberörda tidsperiod, vilket med hänsyn till den mindre omfattande tjänstgöring, som åläge militärbefälhavaren i förhållande till arméfördelningschef, väl svarade mot den av chefen för tredje arméfördelningen beräknade kostnadsbesparingen.

Med stöd av den utredning, som sålunda presterats, torde man vara berättigad att uppskatta värdet av de besparingar i resekostnader och traktamentsersättningar, som utvunnes genom personautomobil vid de högre militära staberna, till ungefärligen samma belopp, som hittills beräknats för dylik automobils drift och underhåll.

Det reella penningvärdet av sålunda uppkommande besparingar borde emellertid enligt intendentsdepartementets åsikt icke vara det avgörande vid bedömandet av frågan, huruvida kostnaderna för personautomobilerna kunde anses uppvägas av motsvarande fördelar. För de meromnämnda stabernas automobiler låge det avgörande härvidlag på den tidsvinst, som genom deras användande uppstode för stabspersonalen och som medgäve andra viktiga tjänsteförrättningar utförande på helt annat och mera tillfredsställande sätt än eljest vore möjligt. Då avsevärda fördelar genom stabsautomobilernas användning även utvunnes på åtskilliga andra områden, såsom framginge av vederbörande myndigheters utlåtanden, hyste intendentsdepartementet ingen tvekan att såsom sin uppfattning uttala, att de nuvarande kostnaderna för dessa mer än väl uppvägs av de fördelar, som de i olika hänseenden erbjöde.

Vad fälttelegrafkårens personautomobiler anginge, torde man också med hänsyn till det ofrånkomliga behovet av dessa i och för de tekniska uppgifter, som åläge kåren, kunna göra samma uttalande. Ifråga

om den till arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses förfogande stående automobilen syntes det intendentsdepartementet tillfyllest att hänvisa till styrelsens uppgift, att kostnaderna för inspektions- m. fl. resor icke kunde beräknas bliva mindre vid användandet av andra fortskaffningsmedel.

Genom vad här ovan blivit anfört ansåge sig intendentsdepartementet även hava nekande besvarat den av riksdagen framställda förfrågan, huruvida icke kostnaderna för de tjänsteresor, vid vilka automobiler av nu omnämnt slag komme till användning, skulle kunna nedbringas genom användandet av andra fortskaffningsmedel.

Några andra fortskaffningssätt än förmedelst järnväg eller hästskjuts ifrågakomme icke annat än i undantagsfall. För det flertal personer tillhörande vederbörande stab, vilka i regel samtidigt begagnade sig av stabsbilen såsom fortskaffningsmedel, inbesparades vid förekommande tjänsteresor med dylik i främsta rummet eljest utgående avgifter för järnvägsbiljetter, skjutsersättningar, ett större antal traktamentsersättningar m. m., kostnader, vilka, enligt vad den föregående utredningen påvisat, i allmänhet uppginge till avsevärt större belopp än vad kostnaderna vid automobils användande belöpte sig till.

Intendentsdepartementet hade ansett sig i samband med den av riksdagen begärda utredningen böra till prövning upptaga spørsmålet, huruvida antalet tjänste- eller stambästar för den vid arméfördelnings- eller motsvarande stab anställda personalen skulle kunna minskas, därest personautomobil i fortsättningen komme att stå till stabens förfogande.

Mot en dylik minskning av hästantalet hade emellertid samtliga arméfördelningschefer — chefen för femte arméfördelningen dock under framhållande utav att, därest endast fredshänsyn skulle vara avgörande, en minskning skulle vara under vissa förutsättningar möjlig — ävensom militärbefälhavaren å Gottland uttalat sig. Däremot hade kommandanten i Boden förklarad, att honom samt stabschefen vid kommandantskapet *tilldelade* stambästar skulle kunna undvaras.

Då i det läge, vari försvarsfrågan för närvarande befunne sig, åtgärder till den indragning av här ifrågavarande tvänne officerare tilldelade stambästar icke syntes böra fristående företagas, ansåge sig intendentsdepartementet icke böra därom avgiva förslag.

Uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1923—1924 har arméförvaltningen framhållit, att behovet av personautomobil, enligt förut omförmälda utredning, måste anses oundgängligt vid de högre militära staberna, nämligen generalstaben, arméfördelnings-

Framställning
av armé-
förvaltningen
rörande me-
delsbehovet
för budgetåret
1923—1924.

[43.] staberna samt kommandantskapet i Boden och militärbefälet på Gottland. Likaledes vore de vid fälttelegrafkåren befintliga personautomobilerna med hänsyn till kårens tekniska verksamhet oundgängligen erforderliga, om tjänsten skulle på ett tillfredsställande sätt kunna skötas.

Vad arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse beträffade, föreläge enligt den verkställda utredningen visserligen icke samma ofrånkomliga behov av personautomobil som beträffande de ovan nämnda myndigheterna, men då, enligt vad generalfältläkaren uppgivit, kostnaderna för honom åliggande inspektions- och tjänsteresor icke ansåges kunna nedbringas genom användandet av andra fortskaffningsmedel, syntes anledning icke förefinnas för indragande av denna såsom gåva till armén överlämnade automobil.

Däremot hade av utredningen framgått, att övriga vid armén befintliga, av brigadchef eller truppförband disponerade personautomobiler icke vore av den natur, att de kunde anses vara för tjänstens behöriga skötande oundgängligen erforderliga, även om det ur många synpunkter måste anses vara till fördel att äga tillgång å dem.

Resultatet av den verkställda utredningen kunde alltså sägas vara, att de myndigheter och truppförband, till vilka staten borde tillhandahålla personautomobiler och för vilka medel till drift och underhåll följaktligen borde av statsmedel utgå, vore:

generalstaben	1
arméfördelningsstaberna	6
kommendantskapet i Boden	1
militärbefälet å Gottland	1
arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse	1 samt

fälttelegrafkåren till det antal, som av dess tekniska arbetsuppgifter krävedes.

Någon förhöjning av anslaget till sjukvårdsstyrelsens automobil syntes med ledning av styrelsens utredning i ärendet icke vidare erforderlig, utan torde omkostnaderna för denna kunna beräknas efter samma grunder som för de högre militära stabernas.

För närvarande vore andra och femte arméfördelningsstaberna i saknad av personautomobiler. Bristen härå hade emellertid gjort sig synnerligen kännbar samt föranlett framställningar från arméfördelningscheferna om behovets tillgodoseende. Några medel för detta ändamål torde emellertid icke behöva av riksdagen äskas under den förutsättning, att Kungl. Maj:t komme att bifalla en framställning, som intendentsdepartementet hade för avsikt att i sinom tid ingiva därom, att departementet till beredande av ökat arbetstillfälle åt den inhemska industrien

mätte få disponera medel av uppkommande besparingar å redan anvisade medel i och för inköp av ifrågavarande personautomobiler. [43.]

Från anslaget till drift och underhåll av personautomobiler hade hittills bestritts jämväl kostnaderna för den motorcykel, som vid tidpunkten för anslagets första beräkning förefunnits vid Gottlands trupper.

Under de senaste åren hade emellertid behovet av motorcyklar för militära ändamål allt mera framträtt. Det vore särskilt den på trupperförbandens utbildningsprogram under de senare åren allt mer framträdande signal- och förbindelsetjänsten — däri inbegripet rapport- och velociped- (motorcykel-) ordonnanstjänsten — som, för att tillfredsställande kunna bedrivas, krävde, att ledare och lärare vid övningar på detta område vore försedda med ett snabbt fortskaffningsmedel.

Behovet av motorcyklar vid armén kunde beräknas sålunda:

Vid varje infanteri-, kavalleri- och artilleritruppförband samt varje trängkår, ingenjörkår och intendenturkompani 1 motorcykel eller sammanlagt	63 stycken
» krigsskolan	3 »
» infanteriets officersaspirantskola	2 »
» Bodens fästning	11 »
» Karlsborgs fästning	1 »
för chaufförutbildning	10 »

Summa 90 stycken.

Detta behov komme att helt kunna tillgodoses från och med 1923 års ingång dels genom redan befintlig tillgång å motorcyklar, dels genom nyttillverkning av 60 stycken dylika, som Kungl. Maj:t uppdragit åt intendentsdepartementet att låta verkställa till lindrande av rådande arbetslöshet.

Vad drift och underhåll av motorcyklar anginge, hade kostnaderna härför hittills i regel bestritts från trupperförbandens övningsanslag. Dessa vore emellertid icke beräknade att bliva belastade med dylika omkostnader och vore så knappt tilltagna, att de icke utan största olägenhet kunde för ändamålet tagas i anspråk. Det vore därför av vikt, att särskilda medel för ifrågavarande fortskaffningsmedels drift och underhåll anvisades, i överensstämmelse med vad förhållandet vore beträffande personautomobiler.

Medelkostnaden för drift och underhåll av motorcykel torde, i överensstämmelse med vad hittills ägt rum, kunna fortfarande beräknas till 200 kronor för år.

[43.] Anslaget till drift och underhåll av personautomobiler hade hittills varit av förslagsanslags natur. För år 1920 hade de verkliga utgifterna överstigit anslaget med omkring 5,000 kronor. Med hänsyn till den fluktuation, som ännu vore rådande på motormarknaden, och då större erfarenhet beträffande erforderliga kostnader m. m. ännu behövde utvinnas, syntes även under de närmast följande åren anslaget bära givas sådan natur.

Med tillämpning av ovan angivna grunder kunde anslagsbehovet för drift och underhåll av personautomobiler och motorcyklar under budgetåret 1923—1924 beräknas på följande sätt:

Personautomobiler vid de högre militära staberna m. fl.		
10 stycken à 3,000 kronor.....	kronor	30,000: —
D:o vid fälttelegrafkåren	30,210 kronor, avrundat till	» 30,000: —
För drift och underhåll av 90 stycken motorcyklar		
à 200 kronor.....	»	18,000: —
	Summa kronor	78,000: —

På grund av vad sålunda anförts hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för drift och underhåll av personautomobiler m. m. för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 såsom extra förslagsanslag anvisa 78,000 kronor.

Departements-
chefen.

Under återopande av den utredning rörande behovet och användningen av personautomobiler vid armén m. m., som på riksdagens begäran blivit verkställd och för vars resultat jag i det föregående redogjort, finner jag mig böra tillstyrka, att, liksom tidigare varit fallet, jämväl för budgetåret 1923—1924 anvisas ett särskilt anslag för drift och underhåll av personautomobiler, dock med den begränsning i fråga om anslaget användning, som av arméförvaltningen föreslagits, d. v. s. att från anslaget må bestridas kostnader allenast för automobiler vid de högre militära staberna samt arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse till ett sammanlagt antal av högst 10 stycken ävensom för de automobiler vid fälttelegrafkåren, som erfordras för kårens tekniska uppgifter.

Arméförvaltningens intendentsdepartement har, såsom förut nämnts, förklarat sig framdeles ämna göra framställning hos Kungl. Maj:t om bemyndigande att anskaffa två personautomobiler, avsedda för andra och femte arméfördelningarnas staber, vilka för närvarande sakna sådana. Under förutsättning att en framställning i dylikt syfte vinner Kungl. Maj:ts bifall, skulle enligt den av arméförvaltningen uppgjorda

kostnadsberäkningen, mot vilken jag icke har något att erinra, för ändamålet erfordras ett anslag av 60,000 kronor. [43.]

Arméförvaltningen har ifrågasatt, att från här ifrågavarande anslag jämväl skulle bestridas kostnaderna för underhåll och drift av arméns motorcyklar. Då emellertid en sådan anordning icke synes vara oundgängligen nödvändig samt härav skulle föranledas en icke oväsentlig ökning av anslaget, utan att någon däremot svarande minskning kan vidtagas å vederbörande ordinarie anslag, anser jag mig icke böra biträda det i sådant hänseende framställda förslaget.

På grund av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *drift och underhåll av personautomobiler* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra förslagsanslag av 60,000 kronor.

11. Truppförbandens övningar.

[44.]

I 1921 års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att i riksstaten för år 1922 upptaga ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar med 2,048,463 kronor enligt följande beräkning:

Anslag för år
1922.

Titel I.	Hästlega	kronor	805,950: —
Titel II.	Befälsövningar.....	»	53,100: —
Titel III.	Vinterövningar	»	374,500: —
Titel IV.	Truppförbandens övriga övningar	»	719,003: —
Titel V.	Frivilliga övningar med landstormen	»	95,910: —
			Summa kronor 2,048,463: —

Till grund för beräkningen av de för hästlega avsedda medlen hade lagts ett med hänsyn till den genom 1914 års härordning fastställda tjänstgöringen uppskattat antal av 253,596 tjänstgöringsdagar för lejda hästar.

Mot den sålunda uppgjorda beräkningen av förevarande anslag fann statsutskottet allenast anledning till den erinran, att antalet lejningsdagar på grund av den beslutade minskningen av de värnpliktigas tjänstgöringstid syntes kunna för år 1922 nedsättas. Enligt en av utskottet verkställd approximativ beräkning syntes antalet lejningsdagar,

[44.] varom här vore fråga, kunna reduceras från av Kungl. Maj:t angivna 253,596 till omkring 208,000. Anslaget till truppförbandens övningar torde härigenom kunna minskas med i runt tal 130,000 kronor och borde alltså enligt utskottets mening för år 1922 upptagas med 1,918,463 kronor.

Vad utskottet sålunda föreslagit bifölls av andra kammaren. Första kammaren däremot biföll ett under överläggningen i kammaren framställt yrkande av innehåll, att — förutom den av utskottet föreslagna anslagsreduceringen — det under titel V upptagna beloppet, 95,910 kronor, till frivilliga övningar med landstormen skulle för år 1922 indragas, samt att anslaget skulle i anledning härav minskas med i runt tal 226,000 kronor under det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet och således för år 1922 upptagas med 1,822,463 kronor.

Medelst därefter företagen gemensam omröstning beslöt riksdagen att i riksstaten för år 1922 upptaga anslaget med 1,822,463 kronor.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit kan följande anslagsberäkning anses hava legat till grund för riksdagens ifrågavarande beslut:

Titel I.	Hästlega	kronor	675,860: —
Titel II.	Befälsövningar	»	53,100: —
Titel III.	Vinterövningar	»	374,500: —
Titel IV.	Truppförbandens övriga övningar	»	719,003: —
			<hr/>
		Summa kronor	1,822,463: —

Till förstärkning av förevarande anslag anvisade sedermera 1922 års riksdag å tilläggsstat för samma år ett anslag av 194,000 kronor.

Anslag för
första halv-
året 1923.

För tiden 1 januari—30 juni 1923 har anslaget till truppförbandens övningar upptagits med 686,017 kronor enligt följande beräkning:

Titel I.	Hästlega	kronor	83,067: —
Titel II.	Befälsövningar	»	67,100: —
Titel III.	Vinterövningar	»	300,000: —
Titel IV.	Truppförbandens övriga övningar	»	235,850: —
			<hr/>
		Summa kronor	686,017: —

Titel I. Hästlega.

Vid beräkning av medelsbehovet under titel I av ordinarie anslaget till truppförbandens övningar har man för tiden till och med år 1922 utgått från de före kristidens inträde rådande prisförhållandena. Lej-

ningskostnaden har sålunda beräknats till ett efter lejninstidens längd och vissa andra förhållanden varierande belopp av 2 till 4 kronor för häst och dag. Under kristiden hava emellertid de verkliga lejningsprisen överstigit de sålunda beräknade. För bestridande av härigenom uppkommande merkostnader hava särskilda medel måst beredas.

Det av Kungl. Maj:t för år 1922 äskade anslaget till förstärkning av förevarande anslagspost var beräknat på grundval av ett genomsnittligt lejningspris av 6 kronor om dagen. Med hänsyn till den stora hästtillgången inom landet ansåg emellertid riksdagen en sänkning av beräkningsgrunden från 6 till 4 kronor kunna ske samt anvisade å nästlidet års tilläggsstat för ändamålet ett i enlighet härmed reducerat anslagsbelopp.

Det för första halvåret 1923 under förevarande titel av det ordinarie anslaget upptagna beloppet har likaledes av riksdagen beräknats efter ett lejningspris av 4 kronor för häst och dag.

För nedbringande av lejningskostnaderna hava under de senare åren försök verkställt med utbyte av lejda hästar mot inköpta, s. k. ackordhästar. I samma mån som dylika ackordhästar kommit till användning, har den verkliga inlejnningen av hästar kunnat begränsas, ett förhållande vartill hänsyn också tagits vid beräkandet av medelsbehovet. För de lejningsdagar, som fullgjorts medelst ackordhästar, hava truppförbanden fått tillgodoräkna sig ersättning med samma belopp, som, enligt vad förut nämnts, tidigare legat till grund för det ordinarie hästlejningsanslagets beräkning.

Det under år 1922 erforderliga antalet hästlejningsdagar — vilket på sätt förut nämnts av 1921 års riksdag approximativt uppskattats till 208,000 — upptogs vid beräkandet av det förstärkningsanslag, som anvisades å tilläggsstat för år 1922, till sammanlagt 210,162 enligt följande fördelning å de särskilda truppslagen:

vid infanteriet.....	20,500	lejningsdagar
» kavalleriet.....	2,000	»
» artilleriet	124,662	»
» ingenjörtrupperna.....	40,000	»
» trången	21,000	»
» intendenturtrupperna	2,000	»

Summa 210,162 lejningsdagar.

Enahanda antal hästlejningsdagar angavs i nästlidet års statsverksproposition såsom erforderligt för hela kalenderåret 1923. Med hänsyn

- [44.] därtill, att sådana övningar, för vilka erfordras hästlejning, i jämförelsevis ringa utsträckning förekomma under kalenderårets förra hälft, upptogs emellertid i anslagsberäkningen för tiden 1 januari—30 juni 1923 allenast 25,360 lejningsdagar.

Arméför-
valtningens
framställ-
ning.

Arméförvaltningen har nu i fråga om medelsbehovet under förevarande anslagstitel för budgetåret 1923—1924 anfört följande.

Vad till en början beträffade det sammanlagda antal dagar, efter vilket ifrågavarande anslagsberäkning borde uppgöras, saknades givetvis för närvarande, enär de värnpliktigas tjänstgöringstid av riksdagen bestämts endast för en årsklass i sänder, någon säker grund för bedömning av det antal dagar, som komme att erfordras under nämnda budgetår. Intill dess annorlunda bestämts, syntes emellertid antalet böra beräknas uppgå till samma antal, som ansetts erforderligt för hela kalenderåret 1923 med vissa av inspektören för artilleriet och chefen för fortifikationen för vederbörligt truppslag föreslagna obetydliga ändringar.

Vidkommande härefter lejningspriset, syntes den av riksdagen tillämpade beräkningsgrunden, 4 kronor för häst och dag, vara allt för låg. Medellejningspriset vid armén hade för år 1921 uppgått till 9 kronor 80 öre för häst och dag. Under förra delen av år 1922 hade lejningspriset uppgått till omkring 7 kronor, och enligt från truppförbanden avgivna uppgifter torde priset under 1922 års repetitionsövningar och för år 1923 komma att utgöra omkring 6 kronor för häst och dag.

Givetvis läte sig medellejningspriset för år 1924 nu svårigen bedöma, men enligt samstämmigt omdöme såväl av truppförbandscheferna som av åtskilliga hästlejningsentreprenörer syntes någon avsevärdare sänkning av priset ej kunna förväntas. Arméförvaltningen vore nu av samma åsikt, men ansåge sig dock — med hänsyn därtill, att statsutgifterna måste i möjligaste mån inskränkas, och att sålunda alla de åtgärder, som kunde anses möjliga, måste vidtagas för lejningsprisets nedbringande — böra föreslå, att priset för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 måtte beräknas efter endast 5 kronor för häst och dag.

Vad slutligen beträffade den ersättning, som truppförbanden borde få tillgodoräkna sig för fullgjorda ackordhästdagar, hade denna ersättning hittills beräknats efter de hästlejningspris, som varit gällande före världskrigets utbrott, nämligen:

vid infanteriet	3 kronor	för häst och dag	[44.]
» artilleriet	3	» 50 öre för häst och dag	
» Svea ingenjörkår	2	» 50 » » » » »	
» Göta »	2	» för häst och dag	
» Fälttelegrafkåren	2	» » » » »	
» Bodens ingenjörkår	4	» » » » »	
för ingenjörtruppernas övningar i Norrland	4	» » » » »	
vid trängen	2	» 50 öre för häst och dag	
» intendenturtrupperna	2	» 50 » » » » »	

Ifrågavarande beräkningsgrund borde visserligen, enligt vad arméförvaltningen anfört vid avgivande av förslag till hästlejningsanslag för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923, framdeles omläggas, men borde tillsvidare, intill dess att bestämdare erfarenheter i förevarande avseende vunnits, kvarstå. För vinnande av större enkelhet i beräkningen syntes dock de för var och en av ingenjörkårerna och för ingenjörtruppernas övningar i Norrland angivna beloppen böra sammanföras till ett för ingenjörtrupperna gemensamt medelbelopp. I förhållande till det för varje kår m. m. beräknade antalet hästlejningsdagar utgjorde detta medelbelopp 2 kronor 50 öre för häst och dag.

Med stöd av ovan omnämnda beräkningsgrunder och av truppförbandscheferna avgivna uppgifter angående det antal hästlejningsdagar, som under andra halvåret 1923 och första halvåret 1924 torde kunna fullgöras med användande av ackordhästar (ackordhästdagar), hade nu arméförvaltningen utfört beräkning rörande erforderligt anslag till hästlega under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924.

Vid infanteriet erfordrades under hela budgetåret 20,500 hästlejningsdagar, varav 14,827 beräknats utgöra ackordhästdagar. Truppförbanden borde härför få tillgodoräkna sig ersättning med ett belopp av $(14,827 \times 3 =)$ 44,481 kronor. För hästlejning under återstående $(20,500 - 14,827 =)$ 5,673 dagar erfordrades ett belopp av $(5,673 \times 5 =)$ 28,365 kronor. Sammanlagda anslaget till hästlega för infanteriet under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 borde sålunda utgöra $(44,481 + 28,365 =)$ 72,846 kronor.

Infanteriet.

Vid kavalleriet erfordrades under budgetåret 2,000 hästlejningsdagar. Vid detta truppslag funnes inga ackordhästar. Samtliga häst-

Kavalleriet.

[44.] lejningsdagar måste därför fullgöras genom hästlejning, och kostnaderna härför komme att uppgå till $(2,000 \times 5 =)$ 10,000 kronor.

Artilleriet. Vid artilleriet erfordrades under budgetåret 124,962 hästlejningsdagar, varav 67,532 beräknats utgöra ackordhästdagar. Truppförbanden borde härför få tillgodoräkna sig ersättning med ett belopp av $(67,532 \times 3,50 =)$ 236,362 kronor. För hästlejning under övriga $(124,962 - 67,532 =)$ 57,430 dagar erfordrades ett belopp av $(57,430 \times 5 =)$ 287,150 kronor. Sammanlagda anslaget till hästlega för artilleriet under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 borde sålunda utgöra $(236,362 + 287,150 =)$ 523,512 kronor.

Ingenjörtrupperna. Vid ingenjörtrupperna erfordrades under budgetåret 40,250 hästlejningsdagar, varav 26,800 dagar beräknats utgöra ackordhästdagar. Truppförbanden borde härför få tillgodoräkna sig ersättning med ett belopp av $(26,800 \times 2,50 =)$ 67,000 kronor. För hästlejning under övriga $(40,250 - 26,800 =)$ 13,450 dagar erfordrades ett belopp av $(13,450 \times 5 =)$ 67,250 kronor. Sammanlagda anslaget till hästlega för ingenjörtrupperna under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 borde sålunda utgöra $(67,000 + 67,250 =)$ 134,250 kronor.

Trängen. Vid trängen erfordrades under budgetåret 21,000 hästlejningsdagar. Samtliga dagar hade beräknats utgöra ackordhästdagar. Truppförbanden borde härför få tillgodoräkna sig ersättning med ett belopp av $(21,000 \times 2,50 =)$ 52,500 kronor.

Intendenturtrupperna. Vid intendenturtrupperna erfordrades under budgetåret 2,000 hästlejningsdagar. Samtliga dagar hade beräknats utgöra ackordhästdagar. Truppförbanden borde härför få tillgodoräkna sig ersättning med ett belopp av $(2,000 \times 2,50 =)$ 5,000 kronor.

Gottgörelse
för hästlega
enligt särskild
föreskrift.

Enligt gällande föreskrift vore stadgat, att därest officer, som icke enligt stat åtnjöte gottgörelse för egen tjänstehäst, genom generalorder eller, undantagsvis, med arméfördelningschefs begivande kommanderades beriden å kronan tillhörig häst, han skulle åtnjuta gottgörelse för hästlega med 6 kronor om dagen och för furage, därest icke dylikt kostnadsfritt tillhandahölls honom, med 1 krona om dagen. För bestridande av härav föranledda kostnader hade hittills beräknats ett belopp av 10,000 kronor årligen. För budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 borde enahanda belopp beräknas.

Enligt vad sålunda anförts borde sammanlagda anslaget till hästlega under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 utgöra: [44.]

vid infanteriet	för	20,500	lejningsdagar	72,846	kronor
» kavalleriet	»	2,000	»	10,000	»
» artilleriet	»	124,962	»	523,512	»
» ingenjörtrupperna	»	40,250	»	134,250	»
» trängen	»	21,000	»	52,500	»
» intendenturtrupperna	»	2,000	»	5,000	»

eller vid armén för 210,712 lejningsdagar 798,108 kronor
 för gottgörelse för hästlega enligt särskild föreskrift ... 10,000 »

eller tillhopa i avrundat tal 808,000 kronor.

Mot den av arméförvaltningen verkställda beräkningen av antalet hästlejningsdagar under tiden juli 1923—juni 1924, enligt vilken beräkning skulle erfordras tillhopa 210,712 lejningsdagar, har jag icke något att erinra. På sätt arméförvaltningen föreslagit, torde de s. k. ackordhästarna vid truppförbanden böra tagas i anspråk för nedbringande av lejningskostnaderna, och synes ersättning härför böra beredas truppförbanden med de av ämbetsverket föreslagna belopp. Enligt den uppgjorda beräkningen skulle av ackordhästar kunna fullgöras 132,159 hästdagsverken, för vilka truppförbanden skulle erhålla gottgörelse med sammanlagt 405,343 kronor. För det härutöver erforderliga antalet verkliga lejningsdagar, uppgående till $(210,712 - 132,159 =) 78,553$, har arméförvaltningen funnit sig böra räkna med ett lejningspris av 5 kronor för häst och dag. Emellertid anser jag mig icke böra ifrågasätta, att det genomsnittliga lejningspriset för budgetåret 1923—1924 upptages högre än det pris, som av riksdagen lagts till grund för beräkningen av anslagsbehovet för år 1922 och första halvåret 1923, eller 4 kronor för häst och dag. För 78,553 lejningsdagar skulle sålunda beräknas en kostnad av $(78,553 \times 4 =) 314,212$ kronor. Med tillämpning av de utav mig nu förordade beräkningsgrunderna skulle medelsbehovet under förevarande anslagstitel — däri inbegripet det till gottgörelse för hästlega enligt särskild föreskrift avsedda beloppet 10,000 kronor — för budgetåret 1923—1924 upptagas till $(405,343 + 314,212 + 10,000 =) 729,555$ kronor.

Departement-
chefen.

Titel II. Befälsövningar.

Under denna titel upptogs å det ordinarie anslaget för år 1922 ett belopp av 53,100 kronor. Till anslagstitelns förstärkning anvisades

[44.] därjämte å samma års tilläggsstat 14,000 kronor till bestridande av merkostnader för järnvägstransporter enligt militärtaxan.

Med hänsyn därtill, att befälsövningarna i allmänhet äga rum på våren, har för första halvåret 1923 beräknats ett lika stort medelsbehov som för år 1922, och har sålunda förevarande anslagstitel för nämnda halvår upptagits med (53,100+14,000 =) 67,100 kronor.

Armé-
förvaltningens
framställning.

Arméförvaltningen har nu anfört, att erfarenheten under år 1922 givit vid handen, att de ökade krav, som på grund av värnpliktstidens begränsning oavvisligen måste ställas på befälet och på befälsövningarnas utförande, nödvändiggjorde, att befälsövningsanslaget ytterligare ökades. En dylik ökning betingades därjämte icke minst av, att numera, på grund av bestämmelserna i kungörelsen den 31 december 1921, med vissa tilläggsbestämmelser till de militära avlöningsreglementena, traktamentsersättningar och tjänstgöringstraktamenten i utsträckt omfattning skulle gäldas från ifrågavarande anslag. Efter i ärendet verkställd utredning ansåge arméförvaltningen, att anslagsmedlen under här föreliggande titel för budgetåret 1923—1924, för att kunna motsvara sitt ändamål, borde upptagas till det dubbla beloppet av det för år 1922 beräknade ordinarie anslaget eller till (2×53,100 =) 106,200 kronor.

Departements-
chefen.

Under anslagstiteln till befälsövningar erfordras givetvis en betydande anslagsökning för bestridande av uppkommande merkostnader för traktamenten. Jag finner mig på grund därav böra föreslå, att ifrågavarande titel för budgetåret 1923—1924 upptages med i runt tal 100,000 kronor.

Titel III. Vinterövningar.

Anslag för år
1922.

Förevarande anslagstitel var för år 1922 upptagen med 374,500 kronor enligt följande fördelning:

för artilleriet	kronor	100,000: —
» fortifikationen	»	33,500: —
» övriga truppslag	»	225,000: —
» officersaspirantskolorna	»	16,000: —

Summa kronor 374,500: —

Till förstärkning av de under denna titel sålunda upptagna ordinarie anslagsmedel hemställde arméförvaltningen om anvisande å tilläggsstat för år 1922 av 203,750 kronor, huvudsakligen för bestridande av

uppkommande merkostnader i anledning av militärtaxans förhöjning. [44.]
 Då emellertid, med hänsyn till motsvarande utgifters storlek under år 1920 och första hälften av år 1921, det å riksstaten för år 1922 upptagna beloppet 374,500 kronor syntes komma att bliva för sitt ändamål fullt tillräckligt, äskades icke av riksdagen några medel till anslagstitelns förstärkning.

Kostnaderna för vinterövningar under år 1923 beräknades av arméförvaltningen till sammanlagt 559,750 kronor. Enär vinterövningarna av naturliga skäl icke kunde förläggas till annan tidpunkt än månaderna januari, februari eller mars, hemställde ämbetsverket, att hela beloppet måtte upptagas å staten för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923.

Anslag för
 första halv-
 året 1923.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t anförde jag, att medelsbehovet syntes mig hava av arméförvaltningen upptagits alltför högt samt att jag med ledning av motsvarande utgifters storlek under förra halvåret 1921 kommit till det resultat, att anslagstiteln till vinterövningar icke torde för första hälften av år 1923 behöva upptagas med högre belopp än i runt tal 300,000 kronor. I överensstämmelse härmed upptogs anslagstiteln med sistnämnda belopp, 300,000 kronor.

Arméförvaltningen har anmält, att inspektören för artilleriet och chefen för fortifikationen i skrivelse till arméförvaltningens intendentsdepartement beträffande medelsbehovet under ifrågavarande titel för budgetåret 1923—1924 anhållit, att följande belopp måtte hos Kungl. Maj:t äskas nämligen:

Armé-
 förvaltningens
 framställning.

för artilleriet	80,000 kronor
» fortifikationen.....	32,000 »

I ovanstående belopp vore inräknade såväl kostnaderna för officersaspirantskolornas vinterövningar, vad beträffade artilleriet med 4,000 kronor och fortifikationen med 3,000 kronor, som ock, beträffande fortifikationen, ökade transportkostnader (11,300 kronor) med hänsyn till militärtaxans höjning.

Vad artilleriet vidkomme, hade inga särskilda medel äskats för ökade transportkostnader.

För övriga truppslags vinterövningar syntes i likhet med föregående år ett grundbelopp av 225,000 kronor böra upptagas. För vinnande av likformighet i anslaget beräknande syntes därjämte ändamålsenligt, att återstående kostnader för officersaspirantskolorna (16,000 — 4,000 — 3,000 =) 9,000 kronor överfördes till denna del av anslaget.

[44.] Vad beträffade den av chefen för fortifikationen äskade ökningen av anslaget på grund av militärtaxans höjning, syntes densamma arméförvaltningen väl högt upptagen. Enligt vad ämbetsverket från chefen för fortifikationen inhämtat, torde den för fortifikationens vinterövningar beräknade delen av anslaget kunna begränsas till i runt tal 30,000 kronor.

Vad artilleriet vidkomme, hade, som förut anförts, med hänsyn till den av 1922 års riksdag beslutade sänkningen av anslaget i dess helhet, inga särskilda medel begärts för ökade transportkostnader.

Vad vinterövningar för övriga truppslag slutligen beträffade, hade erfarenheten givit vid handen, att — därest dylika övningar skulle i avsedd utsträckning kunna komma till utförande — en ökning av denna del av anslaget med hänsyn till militärtaxans höjning vore nödvändig.

Om man därvid utginge ifrån, att, på grund av numera verkställd reducering av priserna i den förhöjda militärtaxan, vilken reducering, enligt vad arméförvaltningen hos järnvägsstyrelsen inhämtat, kunde beräknas till 25 procent, de härav föranledda ökade transportkostnaderna kunde för hela anslaget till vinterövningar beräknas till 150,000 kronor mot förut 200,000 kronor, och att omkring $\frac{1}{3}$ av ifrågavarande transportkostnader beräknades hänföra sig till artilleriets och fortifikationens övningar, skulle en ökning med 100,000 kronor å denna del av anslaget bliva erforderlig.

Med hänsyn tagen emellertid till, *dels* vad statsrådet och chefen för försvarsdepartementet till statsrådsprotokollet den 7 januari 1922 anfört, nämligen att medelsbehovet under här föreliggande titel vid sist avgivna riksdagsäskanden av arméförvaltningen syntes hava upptagits alltför högt, *dels* ock till det statsfinansiella läget, som på alla områden krävde den största sparsamhet, ville arméförvaltningen för budgetåret 1923—1924 söka begränsa de på grund av militärtaxans höjning ökade transportkostnaderna för vinterövningar för andra truppslag än artilleriet och fortifikationen till $\frac{1}{3}$ av det enligt ovan såsom erforderligt beräknade beloppet, 100,000 kronor, eller till i runt tal 33,000 kronor.

Den för övriga truppslag avsedda delen av förevarande anslag syntes i enlighet härmed böra beräknas till $(225,000 + 9,000 + 33,000 =)$ 267,000 kronor.

För vinterövningar under budgetåret 1923—1924 borde sålunda upptagas följande belopp:

för artilleriet	kronor	80,000: —	[44.]
» fortifikationen	»	30,000: —	
» övriga truppslag	»	267,000: —	
		<u>Summa kronor</u>	<u>377,000: —</u>

Då jag icke funnit anledning till någon erinran mot den av arméförvaltningen verkställda beräkningen av medelsbehovet under den för vinterövningar avsedda anslagstiteln, tillstyrker jag, att densamma för budgetåret 1923—1924 upptages med 377,000 kronor.

Departements-
chefen.

Titel IV. Truppförbandens övriga övningar.

Under ifrågavarande titel hava sammanförts utgifter för truppförbandens av infanteriet, kavalleriet, trängen och intendenturtrupperna övriga övningar, för fältskjutning utom egen övningsplats samt för färder mellan övningsplatser och övningsfält, som tillhöra truppförbanden; kostnaderna för samtliga övningar vid artilleritruppförbanden, i den mån kostnaderna härför icke gäldas från anslaget till vinterövningar; kostnaderna för samtliga övningar vid fortifikationen och ingenjörtrupperna utom beträffande kostnaderna för flygövningar och vinterövningar; ävensom övriga oförutsedda övningskostnader.

För år 1922 upptogs anslagstiteln med 719,003 kronor enligt följande beräkning:

för artilleriet	kronor	59,000: —
» fortifikationen (kostnaderna för flygövningar häri inräknade).....	»	325,900: —
» övriga truppslag	»	237,050: —
» gemensamma kostnader för samtliga truppslag...	»	97,053: —
		<u>Summa kronor</u>
		<u>719,003: —</u>

Till förstärkning av ifrågavarande anslagstitel anvisades å tilläggsstat för år 1922 ett belopp av 120,000 kronor, avseende merkostnader på grund av militärtaxans höjning.

För första halvåret 1923 har under denna anslagstitel upptagits ett belopp av 235,850 kronor, därav

för artilleriet	kronor	29,000: —
» fortifikationen	»	73,850: —
» övriga truppslag ävensom för samtliga truppslag gemensamma kostnader	»	133,000: —
		<u>Summa kronor</u>
		<u>235,850: —</u>

[44.] Uti de för nästlidet års riksdag framlagda anslagsberäkningarna uppskattades medelsbehovet för artilleriets övningar till 87,000 kronor för år räknat. Med hänsyn därtill, att tyngdpunkten av ifrågavarande övningar är förlagd till senare delen av kalenderåret, upptogs förevarande anslagspost för tiden 1 januari—30 juni 1923 med allenast en tredjedel av det för helt år beräknade beloppet eller således med 29,000 kronor.

Framställning av generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet. Under erinran om att arméförvaltningen i sina skrivelser angående lantförsvarets medelsbehov för år 1922 och första halvåret 1923, på därom av generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet gjord framställning, hemställt om ökning av anslagsposten för artilleriets övningar till, för år räknat, 140,000 kronor, har nu bemälda inspektör i skrivelse till arméförvaltningens intendentsdepartement den 23 maj 1922 anfört, att han ansåge de skäl, som därvid av arméförvaltningen anförts, alltjämt äga sin fulla giltighet jämväl för budgetåret 1923—1924, dock med iakttagande av att den allmänna prissänkningen syntes kunna motivera en minskning av anslaget med 20 procent till 112,000 kronor. Enär emellertid efter tidpunkten för senast uppgjorda anslagsberäkning rätten för viss personal att komma i åtnjutande av tjänstgöringstraktamente utsträckts, ansåge inspektören, att — för den händelse den merkostnad, som detta medförde, framdeles skulle bäras av vederbörligt ordinarie anslag — jämväl för budgetåret 1923—1924 anslaget till truppförbandens övriga övningar, vad artilleriet beträffade, borde upptagas till 140,000 kronor.

I samband härmed ville inspektören för artilleriet framhålla, att erfarenheten under de senast gångna åren otvetydigt givit vid handen, att en allvarlig fara för artilleriets krigsduglighet uppstått genom otillräckligheten av de övningsmedel, som under desamma stått till förfogande.

Yttrande av arméförvaltningen. På av inspektören för artilleriet anförda skäl, och då numera författningsenligt utgående tjänstgöringstraktamenten i utsträckt omfattning skola gäldas från föreliggande anslag, har arméförvaltningen ansett, att anslagsposten för artilleriets övningar för budgetåret 1923—1924 borde upptagas med 140,000 kronor.

Departementschefen. En så betydande höjning av förevarande anslagspost som den av myndigheterna föreslagna synes mig icke vara av behovet oundgängligen påkallad. För att emellertid övningar av det slag, varom här är fråga, må kunna komma till utförande i åtminstone samma omfattning,

som hittills kunnat ske, torde för budgetåret 1923—1924, utöver det belopp av 87,000 kronor, vartill årskostnaden för dylika övningar tidigare uppskattats, ytterligare bära för ändamålet anvisas vad som kan anses motsvara den merkostnad, som uppkommer genom de nya bestämmelserna rörande tjänstgöringstraktamenten. Då berörda merkostnad enligt verkställd beräkning, mot vilken jag icke funnit anledning till erinran, uppgår till 28,000 kronor, torde anslagsposten till artilleriets övningar bära upptagas med $(87,000 + 28,000 =)$ 115,000 kronor.

[44.]

Anslagsposten till fortifikationens övningar — i vilken numera icke, såsom tidigare varit fallet, ingå några medel för flygövningar — har för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagits med 73,850 kronor eller hälften av det till 147,700 kronor beräknade årliga medelsbehovet för ifrågavarande ändamål.

Fortifikationens
övnings-
kostnader.

Chefen för fortifikationen har beräknat anslagsbehovet för budgetåret 1923—1924 sålunda:

Framställning
av chefen för
fortifika-
tionen.

till chefens för fortifikationen förfogande	kronor	55,800: —
för Svea ingenjörkår	»	25,600: —
» Göta »	»	29,600: —
» Fälttelegrafkåren	»	39,700: —
» Bodens ingenjörkår	»	19,700: —
» Norrlands ingenjörkår	»	25,600: —

Summa kronor 196,000: —

På grund härav och med hänsyn därjämte tagen till, att från förevarande anslag numera även skulle i ökad utsträckning bestridas kostnader för tjänstgöringstraktamenten, vilka kostnader enligt vad arméförvaltningen från chefen för fortifikationen inhämtat kunde för nämnda truppslag beräknas till omkring 10,000 kronor, har arméförvaltningen föreslagit, att anslagsposten för fortifikationens övningar för budgetåret 1923—1924 måtte upptagas med $(196,000 + 10,000 =)$ 206,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens
yttrande.

Vid anslagsberäkningen för första halvåret 1923 har man, såsom nyss nämndes, utgått från ett årligt medelsbehov av 147,700 kronor för här ifrågavarande ändamål. Någon annan förhöjning av anslagspostens belopp än den, som av arméförvaltningen beräknats motsvara de ökade traktamentskostnaderna, eller med 10,000 kronor, finner jag mig icke kunna tillstyrka. Anslagsposten torde alltså bära för budgetåret 1923—1924 upptagas med $(147,700 + 10,000 =)$ 157,700 kronor.

Departements-
chefen.

[44.]
 Övnings-
 kostnader
 för övriga
 truppslag
 ävensom för
 samtliga
 truppslag
 gemensamma
 kostnader.

Såsom redan nämnts, beräknades under 1922 års ordinarie anslag övriga truppslags övningskostnader till 237,050 kronor och för samtliga truppslag gemensamma kostnader till 97,053 kronor. För bestridande av merkostnader för järnvägstransporter enligt militärtaxan voro därjämte medel inberäknade i det till förstärkning av anslagstiteln i dess helhet å tilläggsstat för samma år anvisade beloppet 120,000 kronor.

För första halvåret 1923 har för motsvarande ändamål anvisats ett belopp av tillhoppa 133,000 kronor, motsvarande omkring en tredjedel av det för helt år beräknade medelsbehovet.

Arméförvalt-
 ningens
 framställning.

Arméförvaltningen har anfört, att erfarenheten under sista åren otvetydigt givit vid handen, att de härför anvisade beloppen numera vore för sitt ändamål otillräckliga, vilket tydligt framginge av de talrika och väl motiverade framställningar om extra anslag, som under de senaste åren ingivits till arméförvaltningen, vilka framställningar emellertid av brist på medel måst avslås till stort förfång för truppens utbildning.

Av arméförvaltningen vid avgivande av riksdagsäskandena för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 framfört krav å 56,000 kronor för de vid infanteriregementena nyorganiserade pionjärkompanierna syntes numera icke vara tillfyllest. Utöver ifrågavarande pionjärkompanier utbildades nämligen numera vid varje infanteriregemente särskilda granatkastarkompanier m. m., varjämte inom varje arméfördelning särskild specialutbildning ägde rum vid arméfördelningsvis sammandragna skolor för signalpatrullbefälhavare och pionjärer m. m. Därjämte sammandroges ävenledes arméfördelningsvis årligen ett studentkompani, varjämte för hela armén gemensamma skolor såsom infanteriets officersaspirantskola, infanteriets studentkulsprutekompani, medicinkompanier m. fl. varit organiserade. Lades så härtill kavalleriets och trängens officersaspirantskolor ävensom kavalleriets studentskvadron och trängens studentkompani, för vilka samtliga här ovan angivna skolor m. m. inga särskilda medel hade i stat beräknats, framginge oavvisligen, att nu utgående anslag till truppförbandens övriga övningar vore alldeles otillräckliga.

Utöver för pionjärkompanierna beräknade medel, 56,000 kronor, i vilken summa ävenledes syntes kunna inberäknas kostnaderna för granatkastarkompanier och dylikt, torde tarvas ett belopp av 2,000 kronor för varje arméfördelningsvis sammandragen skola (kompani) samt 3,000 kronor för varje för hela armén gemensam skola (kompani). Med en beräkningsgrund av inom varje arméfördelning tre arméfördelningsvis sammandragna skolor (kompanier) årligen samt sju för hela armén gemensamma skolor (kompanier) årligen skulle alltså för ifrågavarande skolor

m. m. erforderligt medelsbehov utgöra ($3 \times 6 \times 2,000 + 7 \times 3,000 =$) 57,000 kronor. Sammanlagda behovet av medel för samtliga här angivna skolor m. m. bleve alltså ($56,000 + 57,000 =$) 113,000 kronor.

[44.]

Härjämte hade nu inspektören för trängen i skrivelse den 21 juli 1922 till arméförvaltningens intendentsdepartement hemställt, att departementet måtte hos Kungl. Maj:t i framställningen om anslagsäskandena för budgetåret 1923—1924 under ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar, titel IV, truppförbandens övriga övningar, upptaga ett belopp av 25,400 kronor för övningar i utbildning med motorfordon vid trängen. I förevarande skrivelse framhölle inspektören för trängen hurusom — förutom körslor för den direkta ekonomitjänsten — arméns lastautomobiler i stor utsträckning måste tagas i anspråk för utbildning i lastbilkörning. Vid beräkning av anslag för utbildning uti ifrågakörning utginge inspektören för trängen från

effektiva kördagar per lastautomobil och år.....	300 dagar
körtid per dag i medeltal	2 timmar
bensinförbrukning per dag i medeltal.....	12 kg.
oljeförbrukning per dag i medeltal	1,5 kg.
bensinförbrukning per år.....	3,600 kg.
oljeförbrukning per år.....	450 kg.

Med beräkning efter medelpris för närvarande inom landet skulle kostnaderna för driv- och smörjmedel per år uppgå till:

för bensin	kronor 1,800: —
» olja, belysning m. m.	» 600: —

Härtill torde, med hänsyn till den särskilt stora slitning, en för utbildning avsedd bil bleve underkastad, få beräknas reparationskostnader till ett värde av minst 1,100 kronor samt gummislitage till ett värde av minst 600 kronor.

Medelsbehovet per lastautomobil skulle sålunda utgöra:

för driv- och smörjmedel	kronor 2,400: —
» reparation och underhåll.....	» 1,700: —
	<hr/> Summa kronor 4,100: —

För samtliga trängkårer skulle sålunda medelsbehovet bliva ($6 \times 4,100 =$) 24,600 kronor, till vilken summa borde läggas för trängens officers- aspirantskola samt studentkompani för enahanda ändamål erforderligt

[44.] belopp av 800 kronor, vadan medelsbehovet i sin helhet skulle utgöra (24,600 + 800 =) 25,400 kronor.

Arméförvaltningen ville för sin del biträda inspektörens för trängen ovan framhållna synpunkter angående behovet av särskilt övningsanslag för utbildning i lastbilkörning, och ansåge arméförvaltningen, att för ifrågavarande ändamål borde beräknas ett belopp av 25,400 kronor.

Vad anginge övningskostnaderna i övrigt vid truppförbanden av infanteriet, kavalleriet och trängen, ävensom vid intendenturtrupperna, så borde de kostnader, som uppstode på grund av militärtaxans höjning, även inberäknas i de under ifrågavarande titel erforderliga medel. Enär av de ökade transportkostnaderna omkring hälften av de för ändamålet i 1922 års tilläggsstat av Kungl. Maj:t beräknade beloppet eller 60,000 kronor per år beräknades falla å artilleriet och ingenjörtrupperna, torde här föreliggande anslag för övriga truppslag ävensom gemensamma kostnader för samtliga truppslag böra ökas med (120,000 — 60,000 =) 60,000 kronor för ökade transportkostnader på grund av militärtaxans höjning.

Därjämte vore att framhålla, hurusom, sedan övningsanslaget numera i utsträckt omfattning belastats med traktamentsersättningar och tjänstgöringstraktamenten till officerare och underofficerare under övningar utom förläggningssorten, anslaget ovillkorligen tarvade en mot ifrågavarande merkostnader svarande ökning, därest icke den fältmässiga utbildningen skulle bliva helt tillbakasatt. Någon exakt uppgift å storleken av ifrågavarande merkostnader kunde — tills närmare erfarenhet härom vunnits — icke av ämbetsverket lämnas, men beräknade man ifrågavarande kostnadsökning till omkring 25 procent av det för övriga truppslag ursprungligen beräknade anslagsbeloppet, skulle anslaget alltså behöva ökas med (25 procent av 237,050 =) 59,262 kronor eller i runt tal 60,000 kronor.

Vad slutligen beträffade de för samtliga truppslag beräknade gemensamma kostnaderna, hade såsom redan framhållits erfarenheten visat, att därför beräknade medel, 97,053 kronor, visat sig för avsett ändamål alldeles otillräckliga. Sålunda hade år 1921 en brist av 197,210 kronor 65 öre uppstått å nämnda titel, vilken brist emellertid enligt av Kungl. Maj:t lämnat medgivande kunnat täckas av reservationer under anslagstiteln till vinterövningar. Med hänsyn härtill syntes — intill dess närmare erfarenhet vunnits angående det verkliga behovet av medel under denna del av anslagstiteln — tills vidare för ifrågavarande kostnader böra beräknas det dubbla beloppet, varför en ökning med i runt tal 97,000 kronor å denna del av anslagstiteln erfordrades.

Behovet av medel för andra truppslag än artilleriet och fortifikationen ävensom för gemensamma kostnader för samtliga truppslag ansåge arméförvaltningen alltså i enlighet med ovanstående böra beräknas till $(237,050 + 97,053 + 113,000 + 25,400 + 60,000 + 60,000 + 97,000 =)$ 689,503 kronor.

[44.]

Det av arméförvaltningen på denna punkt framställda anslags-
 äskandet, slutande å en summa av 689,503 kronor, finner jag mig redan
 av statsfinansiella skäl icke kunna i obesket skick biträda. Departements-
chefen.

Vad först beträffar den i anslagsberäkningen ingående posten å 113,000 kronor till övningar med pionjärkompanier m. fl. formationer, anser jag mig icke för närvarande, då försvarsväsendets omorganisation står för dörren, kunna tillstyrka, att härför å anslaget beräknas särskilda medel. I vilken omfattning dylika övningar må kunna bedrivas under det budgetår, varom här är fråga, torde, liksom hittills varit fallet, få bero på, i vad mån medel ändock kunna göras för sådant ändamål disponibla. Icke heller kan jag förorda den begärda anslagsökningen å 25,400 kronor för övningar med motorfordon vid trängen.

Däremot torde i enlighet med arméförvaltningens förslag böra anvisas tillhopa 120,000 kronor för bestridande av merkostnader i anledning av dels militärtaxans höjning, dels ock de nya bestämmelserna rörande tjänstgöringstraktamenten. Härjämte synes det vara ofrånkomligt att förstärka anslagsposten till för samtliga truppslag gemensamma kostnader. Denna anslagspost — från vilken bestridas kostnader för vissa rese- och traktamentsersättningar, för vissa slag av markskador, för indelt manskaps färder, för hästtransporter ävensom för sjuksköterskors resor — har, såsom av arméförvaltningen framhållits, under den senare tiden visat sig långt ifrån tillräcklig för därmed avsett ändamål. Jag finner mig därför böra biträda arméförvaltningens förslag om anslagspostens ökning med 100 procent eller i runt tal 97,000 kronor.

I överensstämmelse med vad jag nu anfört skulle för de ändamål, det här gäller, anvisas tillhopa $(237,050 + 97,053 + 120,000 + 97,000 =)$ 551,103 kronor.

Anslagstiteln till truppförbandens övriga övningar skulle, enligt vad jag föreslagit, beräknas sålunda:

Samman-
fattning

[44.]	för artilleriet	kronor	115,000: —
	» fortifikationen	»	157,700: —
	» övriga truppslag samt gemensamma kostnader för samtliga truppslag	»	551,103: —
		Summa kronor	823,803: —

Till frivilliga övningar med landstormen hava varken för år 1922 eller för första halvåret 1923 anvisats några medel. Icke heller för budgetåret 1923—1924 finner jag mig böra föreslå någon medelsanvisning för berörda ändamål.

Sammanfattning.

I enlighet med vad sålunda anförts har jag låtit verkställa beräkning av anslaget till truppförbandens övningar för budgetåret 1923—1924 (se Bil. 63); och slutar denna beräkning å ett belopp av 2,030,358 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar med 2,030,358 kronor.

[45.] 12. Vinterrekrytskola vid Södra skånska infanteriregementet.

Alltsedan år 1915 har i riksstaten varit uppfört ett extra förslagsanslag för anordnande av vinterrekrytskolor vid de infanteritruppförband, vilka icke fått sina kasernetablissemang färdigställda. Anslaget är numera avsett allenast för Södra skånska infanteriregementet, det enda infanteritruppförband, som ännu icke blivit kasernerat.

Anslag för år
1922.

I 1921 års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för ifrågavarande ändamål å 1922 års stat anvisa ett anslag av 38,500 kronor. Detta belopp hade beräknats erforderligt för ett fortsatt förhyrande av Södra skånska infanteriregementets provisoriska förläggningslokaler i Lund, de s. k. norra och södra kasernerna. Riksdagen förklarade sig emellertid anse, att sommarrekrytskolan vid regementet borde i sin helhet förläggas till Revingehed och att på grund härav den s. k. södra kasernen icke behövde förhyras efter utgången av då gällande hyrestid, vadan riksdagen fann, att det äskade beloppet kunde nedsättas med 12,000 kronor till 26,500 kronor.

Uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 hemställde arméförvaltningen, att till vinterrekrytskola vid Södra skånska infanteriregementet måtte för nämnda budgetperiod anvisas ett extra förslagsanslag av 23,500 kronor. Anslagsbehovet var beräknat på grundval av ett för regementets provisoriska förläggning under utbildningsåret 1921—1922 uppgjort underhållsförslag, slutande å i runt tal 47,000 kronor.

Vid anmälan av detta ärende inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1922 erinrade jag därom, att förhyrandet av den s. k. södra kasernen på grund av riksdagens uttalande i ämnet numera upphört. Då emellertid i samband därmed behov uppstått av utrymme i den norra kasernen för de expeditioner och lektionssalar — jämväl avsedda att kunna användas som reservsjukrum — samt till viss del även för den materiel, som tidigare inrymts i södra kasernen, hade Kungl. Maj:t genom brev den 8 september 1921 från anslaget till vinterrekrytskolor anvisat medel dels för förhyrande av vissa nya lokaler i den norra kasernen under tiden 1 oktober 1921—30 september 1922, dels ock för utförande av erforderliga inredningsarbeten i samma lokaler. Den totala kostnaden för hyror och därmed sammanhängande utgifter för de av regementet disponerade lokalerna i Lund uppginge till i runt tal 31,600 kronor för år räknat, varför under förutsättning av oförändrade hyresbelopp kostnaderna för lokalhyror m. m. under förra halvåret 1923 komme att utgöra omkring 15,800 kronor. Härtill komme utgifter för underhåll och reparationer m. m. Då emellertid, med hänsyn till nyligen företagna betydande reparationer, för sådant ändamål icke torde komma att under förra halvåret 1923 erfordras fullt så stort belopp, som av arméförvaltningen beräknats, syntes mig anslaget kunna upptagas till i runt tal 20,000 kronor.

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för anordnande av vinterrekrytskola vid Södra skånska infanteriregementet för första halvåret 1923 anvisa ett extra förslagsanslag av 20,000 kronor; och blev denna framställning av riksdagen bifallen.

Arméförvaltningen har anmält, att chefen för första arméfördelningen efter regementschefens hörande meddelat, att kostnaderna för lokalhyror samt byggnads- och underhållsarbeten för regementets fortsatta provisoriska förläggning under budgetåret 1923—1924 beräknats uppgå till ett belopp av 47,000 kronor. Härtill komme kostnaderna för sådana transporter mellan Lund och Revingehed, som betingats av ifrågavarande förläggning, vilka kostnader bestritts av regementets truppövningsanslag,

[45.]

Anslag för
första halvåret
1923.Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

- [45.] men på grund av anslaget otillräcklighet borde för framtiden bestridas av anslaget till regementets vinterrekrytskolor. För budgetåret 1923—1924 hade dessa kostnader beräknats uppgå till ett belopp av 8,000 kronor.

Arméförvaltningen, som icke hade något att erinra emot ifrågavarande kostnadsberäkningar och därjämte ansåge, att ovannämnda transportkostnader borde bestridas av nu förevarande anslag, hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till vinterrekrytskola för Södra skånska infanteriregementet under budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra förslagsanslag av (47,000 + 8,000 =) 55,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jämväl för budgetåret 1923—1924 torde ett särskilt anslag bliva erforderligt för anordnande av vinterrekrytskola vid Södra skånska infanteriregementet. Enligt myndigheternas förslag skulle från detta anslag bestridas, bland annat, vissa kostnader för transporter mellan Lund och Revingehed. Emellertid finner jag mig icke böra tillstyrka, att medel för dylikt ändamål beräknas under nu förevarande anslag, utan torde berörda transportkostnader framdeles, liksom hittills varit fallet, böra gäldas av regementets truppövningsanslag. Vid sådant förhållande och då vissa av de övriga i anslagsberäkningen ingående kostnaderna torde kunna något nedbringas, synes mig anslaget icke behöva upptagas med högre belopp än 44,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anordnande av *vinterrekrytskola vid Södra skånska infanteriregementet* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra förslagsanslag av 44,000 kronor.

- [46.] 13. **Sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar.**

För bestridande av kostnader för förhyrning av sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar anvisades tidigare under en följd av år erforderliga medel från anslaget till arméns diverse intendenturbehov.

Då emellertid detta anslag på grund av kostnadernas stegring icke vidare kunde bära dessa utgifter, beviljade riksdagen, efter Kungl. Maj:ts därom framställda förslag, för år 1919 ett särskilt extra anslag för ändamålet å 100,000 kronor. Enahanda belopp har av riksdagen anvisats för vart och ett av åren 1920, 1921 och 1922.

För första halvåret 1923 har anvisats ett anslag av 33,000 kronor, däraf för Karlskrona grenadjärregemente beräknats 5,000 kronor och för Vaxholms grenadjärregemente 28,000 kronor. Kostnaderna för sistnämnda regemente, vilka i de ursprungliga kostnadsberäkningarna upptagits väsentligt högre, hava ansetts kunna nedbringas till nyssnämnda belopp därigenom, att regementet numera disponerar en bogserbåt, som inköpts för av nästlidet års riksdag anvisade medel. [46.]

Arméförvaltningen har anmält, att chefen för Vaxholms grenadjärregemente i skrivelse den 12 maj 1922 till arméförvaltningens intendentsdepartement överlämnat beräkning av erforderligt anslag till sjötransportmateriel vid regementet för budgetåret 1923—1924, av vilken beräkning framginge, att kostnaderna för nämnda materiel — sedan förenämnda bogserbåt ställts till regementets disposition — kunnat reduceras från eljest erforderliga 90,000 kronor till 61,000 kronor. Därjämte hade chefen för Karlskrona grenadjärregemente i skrivelse till intendentsdepartementet den 16 maj 1922 beräknat behovet för ovannämnda budgetår för sistnämnda regemente till 15,000 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Beträffande ifrågavarande beräkningar hade arméförvaltningen ingen annan erinran att göra än att de sålunda beräknade beloppen, med hänsyn till sannolika prisfall å bland annat avlöning till personal för båtarnas skötsel m. m., torde kunna reduceras med, beträffande Vaxholms grenadjärregemente 4,000 kronor samt Karlskrona grenadjärregemente 2,000 kronor. Hela behovet av medel för ifrågavarande ändamål skulle alltså för meromnämnda budgetår bliva (61,000 + 15,000 — 6,000 =) 70,000 kronor.

Arméförvaltningen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förbyrande av sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar för budgetåret 1923—1924 bevilja ett extra anslag av 70,000 kronor.

Mot den sålunda verkställda uppskattningen av ifrågavarande medelsbehov för budgetåret 1923—1924 har jag icke funnit anledning till någon erinran. Att kostnaderna för nämnda budgetår beräknats uppgå till mer än dubbla beloppet av det för första halvåret 1923 anvisade anslaget, beror därpå, att tyngdpunkten av övningarna faller å kalenderårets senare hälft, till vilken repetitionsövningarna äro förlagda.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

- [46.] att till förhyrande av *sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av 70,000 kronor.

[47.] 14. **Fält- och fälttjänstövningar.**

Ifrågavarande anslag är avsett för bestridande av kostnaderna dels för årliga fälttjänstövningar med trupper av alla vapenslag vare sig arméfördelning mot arméfördelning eller inom varje arméfördelning,

dels för vinterfälttjänstövningar och s. k. detachementsövningar m. m., dels ock för fältövningar för generalstaben, för officerare av alla truppslag och för civilmilitära personer.

Från anslaget skola bestridas samtliga av nu nämnda övningar för-
anledda särskilda kostnader, nämligen: för transporter till och från övningssorten av trupper m. m., för rekognosceringar, för resor och traktementen åt därtill berättigad personal, för hyra av fordon, för lejning av hästar och därmed sammanhängande utgifter, för lägerhalm och övriga förlägnings- och inkvarteringsutgifter, för markskada, för strålkastarmaterielens användning, för etappsjukhus, för sjukvårdståg och sjuktransporter samt etappsjukstall, för bostad, vivre och transporter m. m. för de utländska officerare, som inbjudas att närvara vid större fälttjänstövningar med samtliga truppslag, ävensom för transporter m. m. av hästar och hästskötare, som erfordras för att göra ifrågavarande officerare beridna, samt slutligen, på grund av mathållningsanslagets förändrade omfattning, jämväl för kokved och ersättning till markägare för s. k. kokgropar, men däremot icke för proviantartiklarnas transport till, eventuellt även från övningssorten.

Anslaget var i riksstaten för år 1922 upptaget med 640,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1921 angående lantförsvarets medelsbehov anförde arméförvaltningen, att det vore i hög grad angeläget, att fälttjänstövningar med trupper av olika vapenslag och i större förband komme till utförande, samt att befälet särskilt utbildades genom fältövningar. Det syntes sålunda nödvändigt, att dylika övningar komme till planenligt utförande under år 1922. Då emellertid detta icke kunde ske med det belopp av 640,000 kronor, varmed det ordinarie anslaget till dylika övningar utginge, hemställde arméförvaltningen, att erforderligt förstärkningsanslag, beräknat till 500,000 kronor, måtte anvisas å tilläggsstat för år 1922.

Vidkommande medelsbehovet för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 hemställde arméförvaltningen, att ordinarie fälttjänstövningensanslaget måtte för nämnda tid i riksstaten upptagas med 300,000 kronor. Av detta belopp beräknades 100,000 kronor för fältövningar samt 200,000 kronor för fälttjänstövningar. [47.]

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t framhöll jag, bland annat, att för fälttjänstövningar under år 1922 disponerades dels årets anslag, dels ock besparingar från år 1921 eller tillhoppa i runt tal 680,000 kronor. Därest större fälttjänstövningar skulle anordnas under året, torde denna summa icke bliva för sitt ändamål fullt tillräcklig. Till undvikande emellertid av att ytterligare anspråk för ifrågavarande ändamål under samma år ställdes på statskassan, och med hänsyn jämväl till, att större fälttjänstövningar ägt rum så nyligen som under år 1920, syntes med avhållande av dylika övningar kunna anstå, och erfordrades det under sådan förutsättning icke något förstärkningsanslag för år 1922.

Beträffande det av arméförvaltningen för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 för ändamålet äskade anslaget, 300,000 kronor, fann jag mig böra tillstyrka anvisandet av det för fältövningar begärda beloppet eller 100,000 kronor. Däremot ansåg jag det icke vara oundgängligen nödvändigt att i staten för första halvåret 1923 upptaga särskilda medel för fälttjänstövningar, då dylika övningar nämligen i regel ägde rum först under senare delen av kalenderåret, och de övningar av ifrågavarande art, som till äventyrs kunde befinnas böra komma till utförande under första halvåret 1923, i varje fall torde kunna bekostas av de reservationer, som vid utgången av år 1922 kunde beräknas stå till förfogande.

I enlighet härmed har anslaget till fält- och fälttjänstövningar i riksstaten för första halvåret 1923 upptagits med 100,000 kronor.

Uti skrivelse till arméförvaltningens intendentsdepartement den 20 juli 1922 har chefen för generalstaben anfört, att ifrågavarande anslag, för att under nu rådande förhållanden i avsedd utsträckning möjliggöra anordnandet av större fälttjänstövningar inom arméfördelningarna (Bodens och Gottlands trupper) samt fältövningar, syntes för framtiden böra höjas med 100 procent av det hittills gängse beloppet, 640,000 kronor, eller till 1,280,000 kronor. Det statsfinansiella läget påbjöde emellertid för närvarande den största sparsamhet på alla områden. Under sådana förhållanden ansåge generalstabschefen den erforderliga ökningen för budgetåret 1923—1924 böra inskränkas till 75 procent, varigenom anslaget skulle uppgå till 1,120,000 kronor.

Framställning
av chefen för
generalstaben.

[47.] I överensstämmelse med vad chefen för generalstaben sålunda anförts och under hänvisning till vad statsrådet och chefen för försvarsdepartementet uttalat beträffande svårigheten att med hittills till förfogande ställda anslag kunna utföra större fälttjänstövningar, har arméförvaltningens yttrande. arméförvaltningens yttrande. hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1923—1924 upptaga det ordinarie reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar med 1,120,000 kronor.

Departements- chefen. Såsom av det anförda framgår, innebär myndigheternas medels- äskande i jämförelse med 1922 års anslagssumma en ökning med icke mindre än 75 procent. Ett så väsentligt stegradt anslagskrav finner jag mig redan av statsfinansiella skäl icke kunna biträda. Härtill kommer emellertid, att, enligt vad jag inhämtat, å anslaget förefinnas betydande besparingar, vilka icke synas komma att i nämnvärd mån behöva tagas i anspråk under första halvåret 1923. Med anlitande av dessa besparingar torde fält- och fälttjänstövningar under tiden juli 1923—juni 1924 kunna komma till utförande i nöjaktig omfattning, utan att anslaget i riksstaten för samma tid behöver upptagas med högre belopp än för år 1922 eller med 640,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservations- anslaget till fält- och fälttjänstövningar med 640,000 kronor.

[48.]

15. Flygövningar.

På grund av den utveckling flygvapnet undergått, sedan 1914 års härordning beslöts, och de fordringar, som, enligt vad världskrigets erfarenheter givit vid handen, numera måste ställas på detsamma, har riksdagen från och med år 1917, utöver det under vederbörande ordinarie anslag för ändamålet beräknade belopp, anvisat extra anslag för anordnande av flygövningar.

För år 1922 anvisade sålunda riksdagen för ifrågavarande ändamål — utöver det under anslaget till truppförbandens övningar för flyg- övningar upptagna beloppet 228,200 kronor — ett extra anslag av 232,700 kronor.

Uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för tiden 1 januari—30 juni 1923 hemställde arméförvaltningen, under åberopande av en utav chefen för fortifikationen i ärendet verkställd utredning, att

Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anordnande av flygövningar för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett extra reservationsanslag av 486,205 kronor, i vilken summa inberäknats de för flygövningar avsedda medel, som tidigare upptagits under ordinarie anslaget till truppförbandens övningar, men nu föreslagits skola därifrån utbrytas. [48.]

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1922 anförde jag, att jag av statsfinansiella skäl och i avvaktan på resultatet av den förestående försvarsrevisionen funne mig icke kunna tillstyrka, att för första halvåret 1923 anvisades större belopp för nu ifrågasvarande ändamål än hälften av de för år 1922 till förfogande ställda medel, (228,200 + 232,700 =) 460,900 kronor, eller således 230,450 kronor.

I enlighet härmed anvisade riksdagen för flygövningar under tiden 1 januari—30 juni 1923 ett extra reservationsanslag av 230,450 kronor.

Arméförvaltningen har anmält, att chefen för fortifikationen till arméförvaltningens intendentsdepartement i skrivelse den 19 maj 1922 ingivit särskild framställning med beräkning av kostnaderna för flygövningar för budgetåret 1923—1924, vilken kostnadsberäkning slutade å ett belopp av 1,091,700 kronor. Under återopande av chefens för fortifikationen ifrågasvarande skrivelse hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för flygövningar för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,091,700 kronor.

Arméförvaltningens
framstä. Ining.

Den av arméförvaltningen återopade beräkningen av kostnaderna för flygövningar vid armén under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 har grundats på ett övningsprogram, vilket är högst väsentligt mera omfattande än det, som kunnat komma till utförande inom ramen av hittills för ändamålet anvisade medel. Hur betydelsefulla ifrågasvarande övningar än må vara, kan jag likväl av statsfinansiella skäl icke tillstyrka den nu begärda anslagsökningen i vidare mån, än att det belopp, 460,900 kronor, vartill årskostnaden för flygövningar tidigare beräknats, synes mig böra för budgetåret 1923—1924 ökas till i runt tal 477,000 kronor för bestridande av uppkommande merkostnader i anledning av de ändrade bestämmelserna rörande tjänstgöringstraktamenten för den militära personalen.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anordnande av *flygövningar* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 477,000 kronor.

E. Sjukvård m. m.

[49.]

1. Sjuk- och veterinärvård m. m.

(Sjukvårdsanslaget.)

Från förevarande anslag skola bestridas kostnader för anskaffning, transport och underhåll av: första förband, sjukvårdsmateriel, sjukvårdsfordon med tillhörande fordonsutrustning, medikamenter, inventarier i sjukhus och sjukstall samt hovbeslagsmedjor, veterinär- och hovbeslagsmateriel m. m.,

kostnader för transport av sjuka — dock ej då transporten äger rum under övningar utom förläggningssorten — samt för sjukas vård å civilt sjukhus jämlikt kungl. kungörelsen den 2 juni 1911 angående rätt till fri sjukvård och fria läkemedel under fredstid för den vid armén anställda personalen,

kostnader för ögonsjukvård och annan specialsjukvård samt för beredande av tandvård åt manskap vid armén ävensom av sanatorievård åt underofficerare, stamanställda av manskapsklassen och värnpliktiga vid armén samt

kostnader för läkarvård m. m. enligt § 23 i officersavlöningsreglementet.

Ordinarie sjukvårdsanslaget har för år 1922 upptagits med 601,720 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 med 288,695 kronor. Till det ordinarie anslagets förstärkning har anvisats för år 1922 ett belopp av 229,732 kronor och för första halvåret 1923 ett belopp av 100,300 kronor.

Enligt de för riksdagen senast framlagda beräkningarna är sjukvårdsanslaget fördelat på följande sju titlar, nämligen:

- Titel I. Sjukvård i allmänhet.
- Titel II. Sanatorievård åt personal vid armén.
- Titel III. Tandvård.
- Titel IV. Ögonsjukvård och annan specialsjukvård.
- Titel V. Läkarvård m. m. enligt § 23 i officersavlöningsreglementet.
- Titel VI. Underhåll och sjukvårdsmateriel m. m. vid garnisons-sjukhusen.
- Titel VII. Veterinärvård.

Titel I. Sjukvård i allmänhet.

[49.]

Till grund för beräkningen av denna anslagstitel har alltsedan år 1910 legat ett belopp av 2 öre för man och dag. Till förstärkning av de under anslagstiteln upptagna medel har för såväl år 1922 som första halvåret 1923 anvisats ett belopp, beräknat efter ett extra medelsbehov av 1,5 öre för man och dag.

Arméförvaltningen har erinrat om att ämbetsverket upprepade gånger och senast i sin skrivelse den 31 augusti 1921, angående lantförsvarets medelsbehov för tiden 1 januari—30 juni 1923, framhållit, att en förändring av grunden för anslagstitelns beräkning vore nödvändig, då sjukvårdsanslaget visat sig otillräckligt. En förstärkning av detsamma hade därför måst begäras och hade också under de senaste åren av riksdagen beviljats med ett belopp motsvarande 1,5 öre för man och dag. Oaktat sådan förstärkning hade anslaget emellertid visat sig otillräckligt, och hade vid de flesta truppförband brister uppstått å sjukvårdsanslaget, större än att desamma kunde täckas med det anvisade förstärkningsbeloppet. Till uppkomsten av dessa brister hade visserligen i hög grad bidragit den under de senare åren icke minst vid arméns truppförband rådande influensaepidemien men även i väsentlig mån det förhållande, att såväl materiel som underhållskostnader stigit vida mera, än som motsvarats av den ökning å anslaget, förstärkningsanslaget representerat.

Arméförvaltningens
framställning.

Under framhållande av de svårigheter, som förefunnes att redan då, innan resultatet av försvarsrevisionens arbete föreläge, föreslå nya grunder för anslagets beräkning, hade arméförvaltningen i sin ovannämnda skrivelse anfört, att vid beräkningsgrundens fastställande hänsyn borde tagas därtill, att anslaget bleve så stort, att detsamma icke vid första påkänning utöver gängse sjuklighet skulle befinnas otillräckligt.

Det ordinarie sjukvårdsanslaget, som för närvarande utginge med 2 öre för man och dag, vore enligt av Kungl. Maj:t fastställd stat fördelat sålunda, att trängen tilldelades 3 öre per man och dag, övriga truppförband 1 öre. Även under 1921 hade anslaget vid flertalet truppförband visat sig otillräckligt. Av den statistik över utgifterna å truppsjukvårdsanslaget under år 1921, som nu föreläge inom arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, framginge, att kostnaderna för den egentliga sjukvården vid truppförbanden uppginge till i det allra närmaste 6 öre vid trängen och till 3,63 öre vid övriga truppförband. Även antaget att priserna å förbandsmateriel och läkemedel komme att väsentligen reduceras, syntes således alltjämt det nu utgående anslaget till trupp-

[49.] förbanden vara för lågt beräknat. Av anslaget disponerade arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse enligt gällande stat ungefär 1 öre för man och dag. Även detta belopp måste anses otillräckligt för framtiden, då därav i förekommande fall måste tillgodoses truppförbandens behov av extra anvisningar och materiel för krigsberedskap.

I ovannämnda framställning den 31 augusti 1921 hade arméförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att vid fastställandet av det ordinarie anslaget till sjuk- och veterinärvård m. m., titel I Sjukvård i allmänhet, till grund för beräkningen måtte läggas ett belopp av 5 öre för man och dag. Arméförvaltningens hemställda hade av Kungl. Maj:t endast så till vida beaktats, att nu ifrågasvarande anslagspost för första halvåret 1923 i 1922 års proposition beräknats efter 3,5 öre för man och dag. Enligt beslut av 1922 års riksdag hade emellertid, i enlighet med dittills tillämpade grunder, en del av detta belopp eller 1,5 öre per man och dag uppförts såsom förstärkningsanslag å extra stat. På grund därav ansågo sig arméförvaltningen icke nu böra göra framställning angående annan beräkningsgrund för anslaget än den av 1922 års riksdag godkända, ehuru arméförvaltningen förutsatte, att en förstärkning av sjukvårdsanslaget kunde bli erforderlig såväl för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 som ock för övergångstiden 1 januari—30 juni 1923.

Arméförvaltningen hemställde därför, att vid fastställandet av anslaget till sjuk- och veterinärvård m. m., titel I Sjukvård i allmänhet, för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 till grund för beräkningen måtte läggas 2 öre per man och dag, samt att till förstärkning av ifrågasvarande anslagstitel måtte anvisas ett extra anslag, beräknat efter ett belopp av 1,5 öre för man och dag.

Departements-
chefen.

Mot arméförvaltningens förslag rörande grunderna för beräkningen av nu ifrågasvarande medelsbehov för budgetåret 1923—1924 har jag icke något att erinra.

Titel II. Sanatorievård åt personal vid armén.

Under denna titel har för år 1922 beräknats 100,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 hälften därav eller 50,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har anfört, att någon ändring beträffande denna anslagstitel icke syntes erforderlig, samt fördenskull hemställt, att under densamma måtte för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 upptagas 100,000 kronor.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit finner jag mig böra tillstyrka.

[49.]

Departements-
chefen.**Titel III. Tandvård.**

Denna anslagstitel var för år 1922 upptagen med 46,050 kronor.

Då ifrågavarande utgifter, vilkas omfattning är beroende av de i tjänstgöring varande manskapskontingenternas storlek, till väsentligt större del belöpa å den senare hälften av kalenderåret än å den förra, har anslagstiteln för tiden 1 januari—30 juni 1923 ansetts icke böra upptagas högre än med en tredjedel av det för helt år beräknade beloppet eller med i runt tal 15,500 kronor.

För tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 torde i enlighet med arméförvaltningens förslag under förevarande anslagstitel böra upptagas samma belopp, som tidigare för helt år beräknats, eller 46,050 kronor.

Titel IV. Ögonsjukvård och annan specialsjukvård.

Under denna anslagstitel har för år 1922 beräknats 51,000 kronor. För första halvåret 1923 har anslagstiteln av samma skäl, som anförts under titel III, ansetts kunna upptagas med allenast en tredjedel av det för helt år beräknade beloppet eller med 17,000 kronor.

Då någon ändring beträffande förevarande anslagstitel icke ifrågasatts, torde densamma böra upptagas med oförändrat helårsbelopp, 51,000 kronor.

Titel V. Läkarvård m. m. enligt § 23 i officersavlöningsreglementet.

Enligt § 23 mom. 1 i avlöningsreglementet den 29 juni 1921 för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen erhåller beställningshavare vid skada till följd av olycksfall i tjänsten på statsverkets bekostnad erforderlig läkarvård jämte läkemedel samt vid vård å sjukhus tillika underhåll ävensom, där olycksfallet medför förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, jämväl andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, enligt därom givna närmare bestämmelser. De härav föranledda kostnaderna skola bestridas från vederbörliga sjukvårdsanslag.

Med erinran, att uti arméförvaltningens framställning angående lantförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923 hänsyn icke tagits till nu ifrågavarande utgifter vid beräkandet av sjukvårdsanslagets storlek, framhöll arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse i skrivelse den 1 november 1921 nödvändigheten, att för ändamålet särskilda medel anvisades för år 1923, och ansåg sig styrelsen förslagsvis kunna upptaga det årliga beloppet till 50,000 kronor.

[49.] Med anledning härav uppfördes i anslagsberäkningen en ny titel för läkarvård m. m. enligt § 23 i officersavlöningsreglementet; och upptogs denna anslagstitel för tiden 1 januari—30 juni 1923 med hälften av det för helt år föreslagna beloppet eller således med 25,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har nu, under framhållande att det årliga anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål ännu icke läte sig med större grad av sannolikhet fastställas, hemställt, att under denna titel måtte för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 upptagas ett belopp av 50,000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot vad sålunda föreslagits har jag icke något att erinra.

Titel VI. Underhåll och sjukvårdsmateriel m. m. vid garnisonssjukhusen.

Under förevarande anslagstitel beräknades för år 1922 ett belopp av 57,650 kronor, sålunda fördelat:

garnisonssjukhuset i Stockholm	kronor 37,900: —
» å Karlsborg	» 10,150: —
» i Boden	» 9,600: —
	<hr/>
	Summa kronor 57,650: —

Uti 1922 års förstärkningsanslag till sjukvårdsanslaget upptogs under denna titel:

för garnisonssjukhuset å Karlsborg	kronor 3,400: —
» » i Boden	» 5,500: —
	<hr/>
	eller tillsammans kronor 8,900: —

I statsverkspropositionen till nästlidet års riksdag beräknades medelsbehovet under anslagstiteln för första halvåret 1923 sålunda:

för garnisonssjukhuset i Stockholm	kronor 18,950: —
» » å Karlsborg	» 6,775: —
» » i Boden	» 7,550: —
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 33,275: —

vilket sistnämnda belopp i sin helhet av Kungl. Maj:t upptogs under det ordinarie anslaget.

Riksdagen vidtog härutinnan den ändringen, att i enlighet med dittills tillämpade grunder en del av det äskade beloppet, i avrundat tal 4,500 kronor, anvisades såsom förstärkningsanslag.

Den för garnisonssjukhuset i Stockholm avsedda anslagsposten har för helt år beräknats på följande sätt:

Poliklinikerna	kronor 13,000: —	
1. Inventarier	kronor 1,500: —	
2. Kläder och sängkläder	» 10,000: —	
3. Anskaffning och underhåll av automobilförarens mundering samt sjuktransportautomobi- lens drift	» 7,400: —	» 18,900: —
Till chefläkarens förfogande för specialundersökningar	» 3,000: —	
Diverse utgifter	» 3,000: —	
	<u>Summa kronor 37,900: —</u>	

[49.]
Garnisons-
sjukhuset i
Stockholm.

Någon förstärkning av förevarande anslagspost har icke ansetts erforderlig, enär enligt kungl. kungörelsen den 13 december 1918 kostnaderna för förbandsmateriel m. m. och desinfektion samt $\frac{2}{3}$ av kostnaderna för intendenturutrustning vid nämnda sjukhus skola gäldas av truppförbanden.

Då någon ändring av anslagspostens belopp icke nu ifrågasatts, torde densamma för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 böra upptagas med 37,900 kronor.

Anslagsposten till garnisonssjukhuset å Karlsborg har för år 1922 upptagits med 10,150 kronor enligt följande fördelning:

1. Medicin och förbrukningsartiklar	kronor 3,500: —	
2. Sjukvårdsutrustning	» 3,900: —	
3. Röntgenlaboratoriet	» 2,000: —	
4. Diverse utgifter	» 750: —	
	<u>Summa kronor 10,150: —</u>	

Garnisons-
sjukhuset å
Karlsborg.

Till förstärkning av samma anslagspost för år 1922 har anvisats ett belopp av 3,400 kronor, fördelat sålunda:

till medicin och förbrukningsartiklar	kronor 1,500: —
» sjukvårdsutredning	» 1,900: —
	<u>Summa kronor 3,400: —</u>

Arméförvaltningen har hemställt, att det ordinarie anslaget till garnisonssjukhuset å Karlsborg måtte för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 upptagas med samma belopp som för år 1922 eller 10,150 kronor,

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

[49.] samt att för samma tid till förstärkning av det ordinarie anslaget måtte anvisas ett belopp av 3,400 kronor.

Departements-
chefen. Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit giver mig icke anledning till någon erinran.

Garnisons-
sjukhuset i
Boden. Den för garnisonssjukhuset i Boden avsedda anslagsposten, vilken såsom förut nämnts för år 1922 upptagits med 9,600 kronor, har beräknats sålunda:

Läkemedel, förbands- och sjukvårdsförbrukningsartiklar samt instrumentalutredning	kronor 3,500: —
Intendenturutrustning:	
1. Inventarier	kronor 1,000: —
2. Kläder och sängkläder	» 1,000: —
3. Anskaffning och underhåll av automobilförarens munde- ring samt sjuktransport- automobilens drift	» 3,500: —
Diverse utgifter	» 600: —
	<hr/> Summa kronor 9,600: —

För anslagspostens förstärkning har för år 1922 anvisats ett belopp av 5,500 kronor, fördelat sålunda:

till läkemedel, förbands- och sjukvårdsförbruknings- artiklar	kronor 3,500: —
» intendenturutrustning	» 2,000: —
	<hr/> Summa kronor 5,500: —

För bestridande av de utgifter, varom här är fråga, har alltså under år 1922 stått till förfogande ett belopp av tillhopa (9,600 + 5,500 =) 15,100 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1921 angående lantförsvarets medelsbehov för tiden 1 januari—30 juni 1923 hemställde arméförvaltningen på anförda skäl om vidtagande av vissa höjningar av de för läkemedel och intendenturutrustning avsedda beloppen, varigenom anslagsposten för helt år räknat skulle ökas till 18,100 kronor.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t anförde jag, att då man i varje fall icke torde behöva förutsätta en högre prisnivå under år

1923 än under år 1922, skäl icke syntes föreligga att för förstnämnda [49.] år räkna med någon ytterligare förhöjning av medelsbehovet. Anslagsposten beräknades därför i statsverkspropositionen för första halvåret 1923 till $\left(\frac{15,100}{2} =\right)$ 7,550 kronor, varav emellertid såsom förut nämnts en del av riksdagen anvisades såsom förstärkningsanslag.

Kommandanten i Boden har nu i skrivelse till arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse den 28 juni 1922 föreslagit, att anslaget för garnisonssjukhuset i Boden måtte för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 beräknas sålunda: Framställning
av komman-
danten i
Boden.

Läkemedel, förbands- och sjukvårdsförbruknings- artiklar samt instrumentutredning	kronor 10,400: —
Intendenturutrustning:	
1. Inventarier	kronor 2,500: —
2. Kläder och sängkläder	» 3,000: —
3. Anskaffning och underhåll av automobilförarens munde- ring samt sjuktransport- bilens underhåll och drift	» 3,500: —
Diverse utgifter	» 9,000: —
	» 600: —
	<hr/> Summa kronor 20,000: —

Arméförvaltningen har anfört, att ehuru ämbetsverket funne åt- Armé-
förvaltningen. minstone sådan höjning av anslagsposten påkallad, som föreslagits i förenämnda skrivelse den 31 augusti 1921, ansåge sig arméförvaltningen med hänsyn till 1922 års riksdags beslut icke böra göra förnyad framställning om förhöjning av denna anslagstitel, utan hemställde, att anslagsposten för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 måtte beräknas efter de grunder och till de belopp, som fastställts för första halvåret 1923 eller för helt år till 9,600 kronor, samt att för samma tid till förstärkning av det ordinarie anslaget måtte anvisas ett belopp av 5,500 kronor.

Denna arméförvaltningens hemställau finner jag mig böra tillstyrka. Departement-
chefen.

I enlighet med vad nu anförts skulle medelsbehovet under titel VI för budgetåret 1923—1924 beräknas sålunda: Samman-
fattning.

Fjärde huvudtiteln.

[49.]

	Ordinarie anslag kronor.	Förstärk- ningsanslag kronor.
För garnisonssjukhuset i Stockholm	37,900: —	—
» » å Karlsborg	10,150: —	3,400: —
» » i Boden	9,600: —	5,500: —
	Summa 57,650: —	8,900: —

Titel VII. Veterinärvård.

Denna anslagspost har från och med år 1910 beräknats efter 3,3 öre för häst och dag. Till anslagspostens förstärkning hava för såväl år 1922 som första halvåret 1923 anvisats medel, beräknade efter 1,5 öre för häst och dag.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har erinrat om att ämbetsverket i skrivelse den 31 augusti 1921, angående lantförsvarets medelsbehov för tiden 1 januari—30 juni 1923, på anförda skäl hemställt, att till grund för anslagspostens beräkning måtte läggas ett belopp av 6 öre för häst och dag, men att riksdagen, med bibehållande av den tidigare tillämpade beräkningsgrunden, jämväl för första halvåret 1923 upptagit den ordinarie anslagstiteln med ett belopp av 3,3 öre för häst och dag samt därjämte till förstärkning av ordinarie anslaget anvisat ett belopp beräknat efter 1,5 öre för häst och dag. Ehuru arméförvaltningen på de skäl, som anförts i förenämnda skrivelse den 31 augusti 1921 och för vilka redogörelse intagits i bilaga till 1922 års statsverksproposition fjärde huvudtiteln, sidan 195, för det närvarande saknade anledning frångå i sagda skrivelse föreslagen beräkningsgrund, ansåge sig arméförvaltningen likväl med hänsyn till 1922 års riksdags beslut icke böra föreslå annan beräkningsgrund än som av nämnda års riksdag blivit fastställd.

Arméförvaltningen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att till grund för beräkningen av förevarande anslagstitel för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 måtte läggas ett belopp av 3,3 öre för häst och dag, samt att för samma tid till förstärkning av ordinarie anslaget måtte upptagas ett extra anslag, beräknat efter ett belopp av 1,5 öre för häst och dag.

Departements-
chefen.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit rörande grunderna för beräkandet av de för veterinärvården vid armén under budgetåret 1923—1924 erforderliga medel giver mig icke anledning till någon erinran.

Sammanfattning.

[49.]

I enlighet med vad nu anförts har jag låtit uppgöra beräkning av ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. för budgetåret 1923—1924 samt det till förstärkning av nämnda anslag avsedda extra anslag (se Bil. 64); och skulle enligt denna beräkning det ordinarie anslaget upptagas med 674,831 kronor samt förstärkningsanslaget med 248,667 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. med 674,831 kronor.

2. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m.

[50.]

Med hänvisning till vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av 248,667 kronor.

3. Arméns bakteriologiska laboratorium.

[51.]

För bestridande av kostnaderna för arméns bakteriologiska laboratorium har riksdagen, på därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar, för vart och ett av åren 1920, 1921 och 1922 anvisat ett extra förslagsanslag av 8,000 kronor samt för första halvåret 1923 ett extra förslagsanslag å hälften av nyssnämnda belopp eller 4,000 kronor.

Arméförvaltningen har anfört, att det upprättade provisoriska bakteriologiska laboratoriet givetvis med hänsyn till epidemiberedskapen fortfarande måste bibehållas; dock torde anslaget kunna upptagas med lägre belopp, enär kostnaderna för laboratoriet de senaste åren kunnat inskränkas och för den närmaste framtiden med sannolikhet kunde beräknas icke behöva uppgå till det av riksdagen hittills anvisade beloppet, även om en utökning och modernisering av den nu förefintliga materielen skulle erfordras. Arméförvaltningen hemställde därför, att Kungl.

Arméförvaltningens framställning.

- [51.] Maj:t måtte föreslå riksdagen att för bestridande av kostnaderna för arméns bakteriologiska laboratorium för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 anvisa ett extra förslagsanslag av 6,000 kronor.

Departements-
chefen.

För det ändamål, varom här är fråga, torde medel böra anvisas jämväl å riksstaten för budgetåret 1923—1924. Med hänsyn till de ringa belopp, vartill utgifterna för arméns bakteriologiska laboratorium under de två senaste åren uppgått, synes emellertid anslaget icke behöva upptagas högre än med 2,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för *arméns bakteriologiska laboratorium* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra förslagsanslag av 2,000 kronor.

- [52.] 4. Nytt sjukhus för Upplands artilleriregemente.

Med anledning av en utav Kungl. Maj:t i 1921 års statsverksproposition gjord framställning beviljade riksdagen för uppförande av nytt sjukhus för Upplands artilleriregemente ett anslag av 350,000 kronor samt anvisade därav för år 1922 såsom extra reservationsanslag ett belopp av 175,000 kronor.

Enligt vad som framgår av riksdagens skrivelse i ärendet, var det riksdagens avsikt, att återstoden av anslaget eller 175,000 kronor skulle anvisas att utgå under år 1923.

I enlighet med Kungl. Maj:ts proposition till 1922 års riksdag anvisades för tiden 1 januari—30 juni 1923 hälften av sistnämnda belopp eller 87,500 kronor.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen hemställer nu, att för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 måtte såsom reservationsanslag anvisas återstående belopp eller 87,500 kronor.

Departements-
chefen.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit finner jag mig böra tillstyrka. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det för uppförande av *nytt sjukhus för Upplands artilleriregemente* utav 1921 års riksdag beviljade anslag, 350,000 kronor, för budgetåret 1923—1924 såsom extra reservationsanslag anvisa återstoden, 87,500 kronor.

5. Om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden.

[53.]

Uppå därom av Kungl. Maj:t i proposition, nr 154, till 1921 års riksdag gjord framställning medgav riksdagen, att i huvudsaklig överensstämmelse med de av föredragande departementschefen i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet förordade grunder avtal finge träffas med Norrbottens läns landsting angående vård av civila sjuka å garnisonssjukhuset i Boden. För verkställande av härav påkallad om- och tillbyggnad av nämnda garnisonssjukhus beviljade riksdagen ett anslag av 1,073,000 kronor. Enligt vad i förenämnda proposition för riksdagen anmäldes, skulle anslaget fördelas att utgå under loppet av tre år. Av sagda belopp har riksdagen anvisat för år 1922 358,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 175,000 kronor.

Arméförvaltningen har anfört, att byggnadsarbetena ifråga på grund av mellankommande hinder icke nu kunde beräknas bli färdiga till den 1 juli 1924. Med hänsyn härtill beräknade arméförvaltningen för budgetåret 1923—1924 som erforderligt belopp 340,000 kronor, varigenom med återstoden eller 200,000 kronor kunde anstå till ett följande budgetår. Arméförvaltningen hemställde således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att av det för verkställande av om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden utav 1921 års riksdag beviljade anslag, 1,073,000 kronor, för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 340,000 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Genom beslut den 11 augusti 1922 har Kungl. Maj:t bemyndigat arméns kasernbyggnadsnämnd att gå i författning om utförande av här ifrågavarande byggnadsarbeten. Därmed torde nämnden bli sysselsatt utöver den tid, inom vilken den beräknas kunna hava slutfört sina i enlighet med beslut av 1907 års riksdag givna uppdrag. Jag finner mig därför böra i detta sammanhang beröra frågan om kasernbyggnadsnämndens ställning.

Departementschefen.

Arméns kasernbyggnadsnämnd tillkom efter vissa utredningar, som föranletts av i skrivelse från 1906 års riksdag uttalad mening, att beträffande kasernbyggnaderna civila element i större utsträckning, än dittills skett, borde anlitas. Vid 1907 års riksdag bifölls Kungl. Maj:ts förslag om tillsättandet av en kasernbyggnadskommission med uppdrag att, enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelade, såväl tekniskt som ekonomiskt omhänderhava de arbeten, som vore förenade med planlägg-

[53.] ningen och utförandet av de femton återstående ännu icke påbörjade etablissemangen för infanteriet, ävensom av andra arbeten för armén, vilkas utförande av Kungl. Maj:t komme att överlämnas till kommissionen under den tid kommissionens verksamhet för uppförandet av nämnda kasernetablissemang fortginge.

De särskilda arbeten, som nämnden före år 1922 fått i uppdrag att utföra, äro: sjukhus för Västernorrlands regemente och Norrlands trängkår samt ammunitionsfabrik med tillhörande bostadshus vid Marieberg. Dessa arbeten äro avslutade. Ännu återstående arbeten vid kasernetablissemangen beräknas vara avslutade inom loppet av första halvåret 1923.

Under år 1922 har kasernbyggnadsnämnden efter beslut av Kungl. Maj:t erhållit följande uppdrag:

- 1) Uppförande av sjukhus för Upplands artilleriregemente;
- 2) Uppförande av tvänne paviljonger m. m. för oroliga sjuka vid Västerviks hospital;
- 3) Om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden;
- 4) Återuppbyggnad av en genom eldsolycka skadad ekonomibyggnad vid kasernetablissemangen för Kalmar regemente i Eksjö;
- 5) Utförande av grundläggningsarbeten m. m. för rikshospitalet i Hälsingborg.

De beslut, som avses i punkterna 2 och 5, hava av Kungl. Maj:t fattats på föredragning av chefen för socialdepartementet, övriga beslut på föredragning av chefen för försvarsdepartementet. Med undantag för under 4) omförmålt uppdrag hava uppdragen givits, sedan av kasernbyggnadsnämnden uppgjorda kostnadsberäkningar prövats samtidigt med ingivna entreprenadanbud. Återuppbyggandet av ekonomibyggnaden i Eksjö ansågs böra påbörjas utan den tidspillan, som infordrandet av entreprenadanbud skulle hava vållat.

Då jag förordat, att de under 1), 3) och 4) omförmälda uppdrag skulle lämnas kasernbyggnadsnämnden, har jag därvid beaktat även den synpunkten, att arméns kasernbyggnadsnämnd icke borde upplösas, utan att dessförinnan en noggrann omprövning ägt rum, huruvida även för framtiden behov kunde anses föreligga av ett sådant organ för byggnadsverksamhet, som staten under mer än femton år ägt i kasernbyggnadsnämnden. Klart är nämligen, att man, om ett sådant behov föreligger, bör hava möjlighet att tillgodogöra sig kasernbyggnadsnämndens organisation och erfarenheter. Den ifrågasatta omprövningen synes böra äga rum inom sådan tid, att resultatet kan föreläggas nästa års riksdag. Jag förutsätter, att under tiden nämndens organisation och administration noga anpassas till omfattningen av dess arbetsuppgifter.

Arméförvaltningens framställning i nu förevarande anslagsfråga giver mig icke anledning till någon erinran. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [53.]

att av det för verkställande av *om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden* utav 1921 års riksdag beviljade anslag, 1,073,000 kronor, för budgetåret 1923—1924 såsom extra reservationsanslag anvisa ett belopp av 340,000 kronor.

6. Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig. [54.]

Under en följd av år har riksdagen anvisat anslag till befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig. Anslaget, som till och med år 1921 utgått med 10,000 kronor, höjdes i riksstaten för år 1922 till 25,000 kronor och har för första halvåret 1923 upptagits med hälften av sistnämnda belopp eller 12,500 kronor.

I skrivelse den 9 juni 1922 har nu överstyrelsen för Svenska röda korset anført, att det ökade omfånget och betydelsen för landet av Svenska röda korsets senaste verksamhet framginge av föreningens nyligen med skrivelse till Kungl. Maj:t inlämnade årsberättelse. Även för det kommande arbetsåret beräknades verksamheten, i synnerhet på det socialt hygieniska området, att ytterligare utvecklas. Framställning av överstyrelsen för Svenska röda korset.

Svenska röda korset torde för övrigt icke kunna undgå att i likhet med övriga länders Röda kors-föreningar bidra till det internationella Röda korsets båda centralledningar i Genève, en förpliktelse, som ytterligare komme att tynga på den förut redan hårt ansträngda budgeten.

Överstyrelsen tillåte sig dessutom i detta sammanhang omnämna, att årsbidraget för Norska röda korset nyligen blivit av stortinget höjt från 30,000 kronor till 40,000 kronor. Vidare hade de båda nyss nämnda centralorganisationerna, Internationella röda kors-kommittén och Röda kors-föreningarnas förbunds styrelse, i gemensam skrivelse till Genua-konferensen velat fästa regeringarnas uppmärksamhet på betydelsen av Röda korsets verksamhet, icke minst i fred. Nämnda skrivelse, som med förord remitterats från Genua-konferensen till Nationernas Förbund, framhölle bland annat en önskan och en förhoppning om att, med erkännande av värdet av Röda korsets fredsprogram, de olika regeringarna måtte, var och en i sitt land, understödja den därstädes befintliga Röda kors-föreningen i dess strävan att fullfölja detta program.

[54.] I betraktande härav och som Svenska röda korset således fortfarande och i oförminskad grad vore i behov av statens understöd, anhölle överstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret juli 1923—juni 1924 bevilja Svenska röda korset ett bidrag av statsmedel å 25,000 kronor på enahanda villkor, som för statsanslagets uppbärande och redovisning hittills varit gällande.

Yttrande av
armé- och
marinförvalt-
ningarna.

Uti häröver den 27 juli 1922 avgivet utlåtande hava armé- och marinförvaltningarna tillstyrkt bifall till föreliggande framställning.

Departements-
chefen.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till befrämjande av det *frivilliga sjukvårds-
väsendet i krig* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor.

F. Vapen och ammunition.

[55.]

1. Vapen och ammunition m. m. (Vapenanslaget.)

Anslag för år
1922.

Ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m. var i riksstaten för år 1922 upptaget med 3,512,583 kronor. Anslaget var beräknat sålunda:

Titel I.	Artillerimateriel	kronor	382,480: —
Titel II.	Artilleriammunition	»	1,123,985: —
Titel III.	Materiel för målskjutningsövningar med artilleripjäser	»	57,000: —
Titel IV.	Handvapen och kulsprutemateriel	»	279,022: —
Titel V.	Handvapen- och kulspruteammunition...	»	1,484,515: —
Titel VI.	Materiel för målskjutningsövningar med handvapen och kulsprutor	»	185,581: —
			Summa kronor 3,512,583: —

Förutom det ordinarie anslaget anvisades för år 1922 till bestridande av hithörande utgifter dels ett extra anslag av 2,100,000 kronor för säkerställande av driften vid ammunitionsfabriken och Åkers krutbruk, vilket anslag till sin huvudsakliga del tjänade såsom förstärkning

av de under titlarna II och V (ammunitionstitlarna) av ordinarie vapenanslaget uppförda medel, dels ock ett särskilt förstärkningsanslag å 541,000 kronor.

[55.]

I statsverkspropositionen till nästlidet års riksdag beräknades ifrågasvarande medelsbehov för år 1923 uppgå till samma belopp som för år 1922, d. v. s. (3,512,583 + 2,100,000 + 541,000 =) 6,153,583 kronor med tillägg av erforderligt belopp, omkring 250,000 kronor, för ammunition till lätta kulsprutor — för vilket ändamål medel under år 1922 funnits disponibla å de till övningar och försök med tekniska hjälpmedel anvisade anslag — eller tillhoppa i runt tal 6,400,000 kronor. I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att i riksstaten för första halvåret 1923 upptaga ordinarie vapenanslaget med hälften av nyssnämnda belopp eller således 3,200,000 kronor.

Anslag för första halvåret 1923.

Mot den uppgjorda beräkningen av anslagsbehovet fann riksdagen icke anledning till erinran. Enligt riksdagens mening borde dock under det ordinarie anslaget uppföras allenast en summa motsvarande ungefärligen vad som enligt dittills följda grunder pläгат anvisas å ordinarie stat. Riksdagen upptog alltså det ordinarie anslaget till vapen och ammunition m. m. för första halvåret 1923 med 1,760,000 kronor samt anvisade till förstärkning av samma anslag ett belopp av (3,200,000 — 1,760,000 =) 1,440,000 kronor.

Arméförvaltningen har nu, på grundval av de i juli månad 1922 gällande priser, beräknat medelsbehovet under ordinarie vapenanslaget för helt övningsår sålunda:

Arméförvaltningens framställning.

Titel I.	Artillerimateriel	kronor	685,000: —
Titel II.	Artilleriammunition	»	2,075,000: —
Titel III.	Materiel för målskjutningsövningar med artilleripjäser	»	64,000: —
Titel IV.	Handvapen och kulsprutemateriel	»	475,000: —
Titel V.	Handvapen- och kulspruteammunition ..	»	3,430,000: —
Titel VI.	Materiel för målskjutningsövningar med handvapen och kulsprutor	»	196,000: —
			<hr/>
Summa kronor			6,925,000: —

Arméförvaltningen har framhållit, att det sålunda beräknade beloppet, 6,925,000 kronor, med 525,000 kronor överstege det, som i 1922 års statsverksproposition uppskattats vara för ändamålet erforderligt.

[55.] Enligt den princip, som tillämpats för övergångsbudgeten för tiden 1 januari—30 juni 1923, skulle medelsbehovet för budgetåret 1923—1924 uppgå till

dels återstående behov för år 1923 (6,925,000	
— 3,200,000 =)	..... kronor 3,725,000: —
dels hälften av behovet för år 1924	
(6,925,000 : 2 =)	..... » 3,462,500: —
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 7,187,500: —

På grund av vad sålunda anförts och under erinran om att i 1922 års statsverksproposition förutsatts, att behandlingen inom riksdagen av här ifrågavarande anslag skulle ske så tidigt, att beslut i ämnet kunde meddelas redan i februari månad, hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1923—1924 upptaga ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m. med 7,187,500 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, har man vid anslagsberäkningen för första halvåret 1923 utgått från ett medelsbehov för helt år av 6,400,000 kronor. Den av arméförvaltningen nu ifrågasatta anslagsökningen för budgetåret 1923—1924 finner jag mig av statsfinansiella skäl icke kunna tillstyrka, utan torde för ändamålet av riksdagen bära äskas nyssnämnda summa, 6,400,000 kronor. I överensstämmelse med den av riksdagen för första halvåret 1923 vidtagna uppdelningen å ordinarie anslag och förstärkningsanslag torde det ordinarie vapenanslaget för budgetåret 1923—1924 bära upptagas med ($2 \times 1,760,000 =$) 3,520,000 kronor, under det att det återstående beloppet ($6,400,000 - 3,520,000 =$) 2,880,000 kronor torde bära anvisas såsom förstärkningsanslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m. med 3,520,000 kronor.

[56.] **2. Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m.**

Med hänvisning till vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m.* för budgetåret 1923 —1924 anvisa ett extra anslag av 2,880,000 kronor. [56.]

3. Fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel. [57.]

På därom av Kungl. Maj:t i 1918 års statsverksproposition gjord framställning beviljade nämnda års riksdag för fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel ett anslag av 5,237,400 kronor. Anslag för åren 1919—1922.

I enlighet med den för ifrågavarande anskaffning uppgjorda planen, vilken innebar en successiv minskning av den vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori pågående forcerade tillverkningen, har riksdagen av det sålunda beviljade anslaget anvisat:

för år 1919	.....	kronor	2,000,000: —
» » 1920	.....	»	1,637,400: —
» » 1921	.....	»	900,000: —
» » 1922	.....	»	700,000: —
			Summa kronor 5,237,400: —

Vidare har riksdagen till bestridande av de till följd av kristiden uppkommande merkostnader för berörda anskaffning anvisat:

för år 1919	.....	kronor	160,000: —
» » 1920	.....	»	397,480: —
» » 1921	.....	»	600,000: —
» » 1922	.....	»	520,000: —

Uti förenämnda, å 1922 års stat upptagna anslagsbelopp hade icke inberäknats några medel för tillverkning av kulsprutor. Under framhållande att det vore nödvändigt, att gevärsfaktoriets kulsprutetillverkning alltjämt kunde hållas i gång åtminstone i någon utsträckning, framlade arméförvaltningen uti skrivelse den 30 augusti 1920 en plan för fortsättandet av ifrågavarande tillverkning under åren 1922—1924, och hemställde ämbetsverket i samband härmed om beviljande av för ändamålet erforderliga medel. Med anledning härav föreslog Kungl. Maj:t 1921 års riksdag att för fortsatt anskaffning av kulsprutemateriel bevilja ett anslag av 1,104,000 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 372,000 kronor.

[57.] Riksdagen ansåg sig icke för det dåvarande böra fatta ståndpunkt till den framlagda tillverkningsplanen men anvisade för ifrågavarande ändamål för år 1922 ett extra reservationsanslag av 300,000 kronor. Till förstärkning av detta anslag anvisade sedermera nästlidet års riksdag å tilläggsstat för samma år ett belopp av 75,000 kronor.

Ovanberörda kulsprutematerielanskaffning avsåg uteslutande tunga kulsprutor. För anskaffning av lätta kulsprutor (kulsprutegevär) hava medel anvisats å de av 1921 års riksdag beviljade anslag till s. k. teknisk materiel.

Anslag för
första halvåret
1923.

I nästlidet års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel å staten för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett extra reservationsanslag av 550,000 kronor. Av detta belopp beräknades 325,000 kronor för handvapentillverkning samt återstoden, 225,000 kronor, för anskaffning av kulsprutemateriel, därvid det förutsattes, att Kungl. Maj:t framdeles skulle avgöra, huruvida och i vad mån medlen skulle disponeras för tillverkning av det ena eller andra slaget av kulsprutemateriel.

Riksdagen anvisade det äskade anslaget samt uttalade därvid, att Kungl. Maj:t torde efter närmare prövning avgöra, hur stor del av anslaget som borde disponeras för tillverkning av kulsprutemateriel respektive gevärstillverkning, vadan den föreslagna anslagsfördelningen i detta hänseende icke borde vara bindande.

Framställning
av chefen
för general-
staben.

I skrivelse till arméförvaltningens artilleridepartement den 24 juli 1922 har chefen för generalstaben anfört, att en bland världskrigets viktigaste erfarenheter vore den oavvisliga nödvändigheten att förse infanteriet och kavalleriet med lätta kulsprutor eller kulsprutegevär. I sitt den 7 december 1921 avgivna yttrande över den s. k. infanterikommissionens förslag till fältinfanteriets beväpning, utrustning och krigsorganisation hade även förutvarande chefen för generalstaben med skärpa framhållit vikten av att vårt infanteri försåges med ett tillräckligt antal kulsprutegevär, vilket antal icke kunde sättas lägre än till 12 sådana vapen för varje vanligt kompani på krigsfot. Utöver dessa 12 kulsprutegevär torde ytterligare ett antal dylika vapen vid varje kompani erfordras i reserv. Vid kavalleriet hade på inspektörens för kavalleriet initiativ försök utförts, vilka ännu påginge, varvid en organisation med 6 kulsprutegevär per skvadron syntes komma att förordas.

[57.]

På grund av den pågående försvarsrevisionen syntes icke nu lämpligt uppgöra en anskaffningsplan för att fylla hela mobiliseringsbehovet av kulsprutegevär vid nuvarande organisation. Däremot måste anses såsom ett oeftergivligt krav att snarast anskaffa dylika vapen i den begränsade mängd, som erfordrades för utbildningen under fredsövningarna. Genom medel, som anvisats av 1921 års riksdag, hade från och med år 1922 varje infanteriregemente kunnat tilldelas 18 kulsprutegevär, samt varje kavalleriregemente (vid Skånska husar- och dragonregementena varje bataljon) 6 dylika vapen, varigenom möjlighet beretts att bedriva utbildning med kulsprutegevär under de värnpliktigas första tjänstgöring. Däremot funnes, då alla i repetitionsövningarna deltagande årsklasser erhållit utbildning med kulsprutegevär, icke möjlighet att under dessa övningar fortsätta denna utbildning med alla dem, som under första tjänstgöringen erhållit sådan, ett förhållande som vore så mycket betänkligare, som ingen tillgång å med kulsprutegevär utbildade värnpliktiga förefunnes inom årsklass äldre än 1921.

Minimibehovet av kulsprutegevär för fredsutbildningen syntes vid infanteriet böra sättas till 6 sådana per vanligt kompani om tre plutoner. Senast från och med år 1924, då samtliga i repetitionsövningarna deltagande årsklasser erhållit utbildning med kulsprutegevär under första tjänstgöringen, borde därför vid varje infanteriregemente finnas en tillgång å minst 72 kulsprutegevär, d. v. s. minst 6 för varje av regementets 12 vanliga kompanier. Redan vid repetitionsövningarna 1923 borde om möjligt minst $\frac{2}{3}$ av dessa vapen vara tillgängliga, d. v. s. 48 per infanteriregemente. Till detta antal borde dock läggas ett antal vapen i reserv, helst ett per kompani, d. v. s. 12 per regemente.

Såsom förut nämnts, funnes för närvarande vid infanteriet 18 kulsprutegevär per regemente. Ytterligare minst 54 sådana vapen per infanteriregemente — med avdrag av det antal, som eventuellt komme att tillverkas å av 1922 års riksdag för anskaffning av kulsprute-materiel anvisade medel — måste sålunda anskaffas under år 1923 och första halvåret 1924.

Kavalleriets behov av kulsprutegevär syntes böra beräknas efter enahanda grunder som infanteriets. Innan resultaten av nu pågående försök föreläge, torde dock icke vara lämpligt att angiva några bestämda siffror för detta behov. Under alla förhållanden borde emellertid antalet kulsprutegevär snarast ökas till minst 2 per skvadron jämte behövlig reserv.

Här föreslaget antal kulsprutegevär för fredsutbildning uppginge icke mer än till en ringa del av mobiliseringsbehovet av sådana —

[57.] minst 12 kulsprutegevär per vanligt infanterikompani — även om krigsstyrkan skulle komma att avsevärt reduceras. En anskaffning av ifrågavarande antal kulsprutegevär kunde därför icke innebära något föregripande av försvarsrevisionens eller riksdagens beslut beträffande en ny härordning. Typfrågan vore beträffande kulsprutegeväret ävenledes löst.

Någon ytterligare tillverkning utom landet av dylika vapen borde dock om möjligt icke förutsättas.

På grund av vad sålunda anförts hemställde chefen för generalstaben, att i arméförvaltningens framställning rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 måtte äskas medel för tillverkning inom landet av kulsprutegevär fm/21 jämte utredning m. m. till sådant antal, att — inberäknat nu förefintliga och för av 1922 års riksdag anvisade medel eventuellt framdeles anskaffade kulsprutegevär — varje infanteriregemente kunde till 1923 års repetitionsövningar förses med om möjligt minst 48 och senast till 1924 års repetitionsövningar med minst 72 kulsprutegevär, samt att varje skvadron snarast kunde tilldelas minst 2 sådana vapen.

Åtgärder borde därjämte, därest så ske kunde, vidtagas, för att anskaffningen av kulsprutegevär för den blivande krigsorganisationen måtte kunna ske hastigast möjligt efter det beslut om dess framtida storlek blivit av Kungl. Maj:t och riksdagen fattade.

Framställning
av arméför-
valtningen.

I fråga om anslag för tillverkning av handvapen och kulsprute- materiel har arméförvaltningen uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1923—1924 anført följande.

Vad *gevärstillverkningen* beträffade, kunde densamma, såsom vid upprepede tillfällen framhållits, av mobiliseringshänsyn ej nedläggas. Sedan 1917, då årstillverkningen uppgått till 56,000 vapen, hade en successiv minskning av tillverkningen ägt rum, så att densamma under år 1922 vore avsedd att omfatta omkring 8,000 vapen. En ytterligare reduktion medförde visserligen avsevärda olägenheter såväl ur krigsberedskapssynpunkt, genom att den yrkesutbildade arbetarstammen bleve minskad, som med hänsyn till nödvändigheten att i större omfattning avskeda arbetare. För att i möjligaste mån nedbringa statsutgifterna hade emellertid arméförvaltningen i sitt förslag till anslagsäskande för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 ansett sig böra från och med sistnämnda år försöksvis räkna med en så låg årstillverkning som 5,000 vapen. Ehuru en årstillverkning av sistnämnda storlek såsom lämplig minimitillverkning för driftens nödortfuga upprätthållande torde vara

väl låg, ansåge sig arméförvaltningen av förut anförda sparsamhets- [57.]
skäl dock ej böra för närvarande räkna med högre årstillverkning. Då
kostnaden för ett gevär med tillbehör efter nu gällande priser borde
beräknas till 100 kronor, erfordrades för budgetåret 1 juli 1923—30
juni 1924 ett anslag av $(5,000 \times 100 =)$ 500,000 kronor.

Beträffande tillverkning av *tunga kulsprutor* gällde, att för drif-
tens nödortfoga upprätthållande medel erfordrades för en årstillverk-
ning av minst 60 vapen. Denna tillverkning vid gevärsfaktoriet kunde
nu ej nedläggas, dels med hänsyn till krigsberedskapen och dels på
grund av befintlig brist enligt nuvarande arméorganisation. Då be-
hovet av dylika vapen vid en kommande organisation med säkerhet
komme att väsentligt ökas i förhållande till det nuvarande, skulle det
även ur ekonomisk synpunkt vara olämpligt att nu nedlägga driften
för att sedan efter något år åter upptaga densamma. I avvaktan på
resultatet av försvarsrevisionens arbete torde därför — oberoende av
nu befintlig brist, som vore större än den avsedda årstillverkningen —
för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 anslag böra äskas för en
årstillverkning av 60 vapen. Då kostnaden borde beräknas till 7,500
kronor per styck, uppginge det härför erforderliga beloppet till $(60 \times$
 $7,500 =)$ 450,000 kronor.

Angående anskaffning av *kulsprutegevär* hade chefen för general-
staben i sin förut omförmälda skrivelse den 24 juli 1922 uttalat, att
det antal dylika vapen, som erfordrades före repetitionsövningarna 1924,
utgjorde minst 72 per infanteriregemente och 10 per kavallerirege-
mente (vid Skånska husar- och dragonregementena 20). Då varje in-
fanteriregemente för närvarande disponerade 18 och varje kavalleri-
regemente 6 (Skånska husar- och dragonregementena 12) kulsprutegevär,
erfordrades således nytillverkning av 54 per infanteriregemente och 4
per kavalleriregemente (för Skånska husar- och dragonregementena 8)
eller för samtliga regementen 1,552. Tillades en reserv av 12 per
infanteriregemente och 2 per kavalleriregemente, ökades antalet med 336
till 1,888.

För medel, som av 1921 års riksdag anvisats, torde högst 100
kulsprutegevär kunna tillverkas, och beräknades dessa kunna vara
färdigställda till den 30 juni 1923. Efter denna tid beräknades till-
verkningskapaciteten vid gevärsfaktoriet uppgå vid normal drift till
c:a 1,000 kulsprutegevär under budgetåret 1923—1924.

Då det såväl av kostnadshänsyn som även av andra orsaker ej
vore lämpligt att vid gevärsfaktoriet forcera driften utöver vad vid
normal tillverkning kunde framställas, ansåge sig arméförvaltningen ej

[57.] böra föreslå en större tillverkning under budgetåret 1923—1924 än av 1,000 kulsprutegevär. Då kostnaden per vapen borde beräknas till 2,100 kronor, uppginge det härför erforderliga beloppet till 2,100,000 kronor.

Enligt ovanstående skulle det sammanlagda medelsbehovet å här avsett anslag utgöra

för 5,000 gevär à kr. 100: --	kronor	500,000: —
» 60 tunga kulsprutor à kr. 7,500: —	»	450,000: —
» 1,000 kulsprutegevär à kr. 2,100: —	»	2,100,000: —
	Summa kronor	3,050,000: —

På grund av vad sålunda anförts hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1923 års riksdag att för fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,050,000 kronor.

Arméförvaltningen tilläte sig att i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på nödvändigheten av att, liksom fallet vore med ordinarie vapenanslaget, jämväl här avsett anslag erhöles en så tidig behandling, att beslut i ärendet kunde meddelas före februari månads utgång.

Departements-
chefen.

Då det givetvis är av vikt, att driften vid gevärsfaktoriet må kunna uppehållas i en viss omfattning, torde det redan på grund därav vara nödvändigt, att medel för här ifrågavarande ändamål anvisas jämväl för budgetåret 1923—1924. Vad särskilt kulsprutematerielen angår, kommer härtill, att den nu förefintliga tillgången på dylik materiel är ringa i förhållande till beräknat behov. Å andra sidan finner jag mig av statsfinansiella skäl icke kunna tillstyrka, att för ändamålet anvisas ett så betydande belopp som det av arméförvaltningen äskade.

Förutom de medel, som tidigare ställts till förfogande för tillverkning av kulsprutegevär, disponeras, enligt beslut av Kungl. Maj:t den 18 november 1922, för samma ändamål 225,000 kronor av det för första halvåret 1923 anvisade anslaget till fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel. Därest tillverkningen av kulsprutegevär under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 skall kunna fortsättas i samma omfattning, som för första halvåret 1923 möjliggjorts genom förut omförmälda medelsanvisning, och om härjämte driften vid gevärsfaktoriet i vad den avser tillverkning av handvapen och tunga kulsprutor skall kunna nöd- torftigt upprätthållas, synes ett anslag av i runt tal 1,300,000 kronor

bliva erforderligt. Rörande anslaget disponerande för de olika slagen av tillverkning torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles på förslag av vederbörande myndighet meddela beslut. [57.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *fortsatt anskaffning av handvapen och kul-sprutemateriel* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,300,000 kronor.

4. Anskaffning av gasskydd. [58.]

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade nästlidet års riksdag å riksstaten för första halvåret 1923 ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor för anskaffning av gasskydd.

Under återopande av vad i särskild skrivelse den 31 augusti 1922 anförts har arméförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för samma ändamål för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 300,000 kronor. Framställning av arméförvaltningen.

Med hänsyn till nödvändigheten av att i högsta möjliga grad begränsa statsutgifterna finner jag mig emellertid icke kunna tillstyrka, att för nu ifrågavarande ändamål å riksstaten för budgetåret 1923—1924 anvisas högre belopp än 200,000 kronor. Departementschefen.

Det synes mig icke lämpligt att i vidare mån än nu skett till statsrådsprotokollet redogöra för detta ärende; riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla närmare upplysning genom de handlingar, som tillhandahållas utskottet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *anskaffning av gasskydd* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor.

5. Övningar med viss teknisk utrustning. [59.]

Uppå därom av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade riksdagen för år 1921 ett extra reservationsanslag av 60,000 kronor till övningar med viss teknisk utrustning. För år 1922 anvisades av riks- Anslag för åren 1921 och 1922.